

קובץ גליונות

פרשת שמייני

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

מעולם הקרוב לעולם הישיבות

כנס שע"י "קרן ההסעות" בראשות רבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לצדו שליט"א ורבנו מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א ומרן המשגיח הגאון הצדיק הגר"ד סגל שליט"א ובמעמד מרן הגר"ד כהן, מרן הגר"א י קוק, מרן הגר"ש שטיינמץ, מרן הגה"צ רבי שמעון גלאי, הגר"מ בן שמעון

לעילוי נשמת הרב ר' מרדכי ב"ר ישראל יהיאל ז"ל

ברכת מזל טוב

לידידינו החשוב
הר"ר בצלאל ברגר הי"ו
ולסבא החשוב ידידינו
הר"ר שלמה עצמון שליט"א
לרגל שמחת נישואי בנם - נכדם
הבה"ח ישראל נ"י עב"ג שרון תחי'
בת הר"ר יצחק חסדיאל הי"ו
יהי רצון שיזכו להקים בית נאמן
בישראל על אדני התורה והיראה
בברכה מרובה
מערכת "קובץ גליונות"

זמני השבת

בחסות:

גיליונות דוד

לגור בבני ברק. לחיות על הפארקו

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	6:26	7:39	8:19
בני ברק	6:41	7:41	8:16
קרית ספר	6:35	7:40	8:18
בית שמש	6:25	7:40	8:18
אופקים	6:30	7:36	8:13
חיפה	6:35	7:41	8:17

שבת מברכין: המולד יהיה בליל שלישי, בשעה 10, 57 דקות ו 7 חלקים
ראש חודש ניסן יהיה ביום שלישי.

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

לעילוי נשמת רבי מאיר מימון בן רבי אברהם ז"ל פרץ

שבוע הבא יופץ אי"ה קובץ מיוחד לחג הפסח הבעל"ט

שהשמה במעונם

ברכת מזל טוב לידידינו החשוב
הר"ר משה אהרן סטרול שליט"א
נציגינו החשוב בקרית ספר
לרגל הכנס בנו יהודה גרשם נ"י
לעול תורה ומצוות
בברכה מרובה
מערכת "קובץ גליונות"

בית הוראה לענייני ריבית
ע"י רבנים מטעם
ועד ההלכה גלאט הון
(שלוחה 1)

הסבר מוקלט בענייני קרנות השקעה
(פנסיה, הפחיתות, חסכון לכל יד, ועוד)
(שלוחה 4)

עידון על מסלולי השקעה
שבכשרות גלאט הון
(שלוחה 5)

קבלת עדכונים:
עדכון מוקלט שלוחות 5-6
פקס (אוטומטי) שלוחה 3
דוא"ל בשליחת בקשה למייל
gh025715571@gmail.com

מערכת טלפונית
ועד ההלכה 'גלאט הון'
073.3572619
★★★

שעות המענה ע"י הרבנים שליט"א ימים א-ה 8:00 בבוקר עד 01:00 בלילה | ימי שישי 08:30-14:00 | מוצ"ש 00:00-20:00

בשורה לשומרי השבת בארה"ק ע"י חברת "אנדגיה כשרה לשבת"

מערכת אנגיה לחשמל כשר בשבתות וחגים במיוחד
לישיבות, מוסדות, ובתי כנסת גדולים. המערכת נטענת
בימות החול ע"י מערכת סולארית או מרשת החשמל,
ובמהלך השבת פועל ללא חיבור כלל לרשת החשמל.

מאושר ע"י משמרת השבת.
להזמנות וברורים: 050-4112271

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

דבר בעיתו מה טוב

בשמחה רבה ויקרא דאורייתא
הגנו לבשר שזכינו להוציא לאור בחסדי השי"ת

ספר

יחלק שלל

ביאורים והערות בהלכה ובאגדה בעניני
חג הפסח * הגדה של פסח

כולל ביאורים על סדר
הגדה של פסח

עניני

חודש ניסן * קמחא דפסחא
בדיקת חמץ * ערב פסח
ליל הסדר * מצוה הגדה
ביאורים על הגדה של פסח
עניני הסדר * מצות החג
חול המועד * שביעי של פסח
אחר הפסח * פסח שני

ניתן להשיג הספר
בחנויות הספרים המובחרות

הפצה ראשית

Im Hasefer

Distributed by Im Hasefer -
R' Binyamin Levitz (718) 377-0047
Imhaseferlevitz@gmail.com

לכל עניני הספר ניתן לפנות אל המחבר:

ר' זאב וואלף רייז

908-330-1855 732-987-6339

מכון מפרשי הע"ס: 732-239-2883

...יצא מלפני המלך בלבוש
מלכות... ועטרת זהב..
אורה ושמחה
וששון ויקר...

אשרי עם ההם לומדיה
אשרי העומדים על סודיה

ישמחו החכמים ויגילו הנבונים
בהגלות אור עולם ומופלא
חכמה קדומה בכלי חדש ומפואר

תקוני זוהר חדש עם ביאור הגר"א

יומא טבא לרבנן
ולעוסקים בתורת
הגר"א זי"ע

בהדפסה חדשה ומהודרת
באותיות מאירות עינים, בתבנית צורת הדף
של דפוס וילנא

בתוספת פיסוק
ומראי מקומות
ועליו נוסף ביאור
נרחב ויסודי

"מאמר הלוי"

המבאר באופן נרחב ומקיף
כל דבר קטן וגדול
בדברי הגר"א
וכן מבאר את דברי הזוהר
ע"פ דברי הגר"א

להשיג ברשת חנויות "יפה נוף", ובחנויות הספרים המובחרות

גיליון מס' 558 פרשת שמיני החודש
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לזכות
בחורי הישיבות
מחזיקי העולם
חזקו ואמצו

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - שואלין ודורשין קודם החג

עוסק במצוה בשואלין ודורשין

כתב רבינו זצ"ל, דאע"פ שבמצות ת"ת אין פטור עוסק במצוה פטור מן המצוה, כשעוסק בשואלין ודורשין קודם החג יש פטור עוסק במצוה, דהוא מצוה בפ"ע, (שם סי' י"ז ובפרט אם הטעם דל"ש בת"ת בגלל שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה דכאן עיקר החיוב הוא להביא לידי מעשה כשיבא החג, וכמש"כ הבית יוסף (סימן תכט אות א ד"ה תניא שואלין) דדיני פסח על כל פנים צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בטחינת החיטים ואפיית מצה והגעלת כלים וביעור חמץ דאילו בפסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלכתיהו מקמי הכי, וגם הטעם שכ' הגרעק"א יו"ד סי' רמ"ו דבת"ת אין פטור עוסק במצוה דכל תיבה מצוה בפ"ע ל"ש כאן (וע"ש בתל תלפיות סי' תתקס"א לגבי דרשת החג), וע"ע בס' דרך שיחה ח"א עמוד תצ"ט בעוסק בלימוד עם בנו דאינו ככל ת"ת שאין פטור ממצוה דמקיים מצות ושננתם לבניך, ועי' במועדי הגר"ח שם דאשה העוסקת ללמוד הדין שלה יש לה פטור דעוסק במצוה.

שואלין ודורשין בפרשת החדש ופרה

רבינו זצ"ל היה חושש לעמוד בד' פרשיות לחוש להדעות שהם של תורה, דיש מהראשונים שכתבו בחיוב קריאת פרשת פרה והחדש שהם מה"ת מצד שואלין ודורשין קודם החג, עי' בחק יעקב (סי' תכ"ט סק"ג) מהרוקח (הל' פורים סי' רמ"א) שקריאת פרשת החדש ופרשת פרה הם בכלל שואלין ודורשין קודם החג, וכן עי' מחזור ויטרי (סי' ר"מ) וס' הפרדס לרש"י (סדר פרשיות) שקורין פרה קודם הפסח משום שואלין ודורשין קודם הפסח ל' יום. וי"א דה"ה בכל ד' פרשיות וכמו שהביא רעק"א (סי' רפ"ב ס"ד) והמשנ"ב (שם סק"ג) והביאנו"ל (שם ס"ד סוד"ה או) דדעת הגינת ורדים (כלל א' סי' ל"ז) דכל ד' פרשיות מה"ת, וכמו שהביא הא"ר (סי' תרפ"ה סק"א) להוכיח מחידושי הרשב"א ברכות (י"ג א' ד"ה לימא) וכל ד' פרשיות מה"ת (שם), וכן עי' בשו"ת בנין שלמה (סי' נ"ד ד"ה ועוד), ולכן היה עומד בכל הד' פרשיות בקריאת"ת כמו בקריאת פ' זכור דאורייתא, ועי' בשערי רחמים על שערי אפרים (שער ד' סק"ח) שיש מקומות שנוהגים לעמוד בקריאת כל ארבע פרשיות.

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

איך מקיימים שואלין ודורשין קודם לחג

קי"ל (פסחים ו' א' או"ח סי' תכ"ט ס"א) דשואלין ודורשין בהלכות החג קודם לחג ל' יום, ואיכא נפק"מ לענין שאלה בבעלים כמבואר בחו"מ (סי' שמ"ו ס"ג), וכדאי' במסכת בבא מציעא (צ"ז א') אמרו ליה רבנן לרבא שאל לן מר, אקפיד, אמר להו, לאפקועי ממונאי קא בעיתו, אדרבה, אתון שאליתון לי. דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו ממסכתא למסכתא, אתון לא מציתו לאישתמוטי. ולא היא, איהו שאל להו ביומא דכלה, אינהו שאלו ליה בשאר יומי. וכמבואר בט"ז (או"ח שם סק"א), דכל אלו הל' יום הרב שאל לתלמידים להלכות החג, ויש להסתפק אם באלו הלכות החג גופייהו יכול הרב לברר איזה מהם ללמדם אם הלכות ליל הסדר או בדיקת חמץ וכיו"ב, ולכאורה אם יכול להשתמט לאיזה שירצה שוב אין שאל להם, ואפשר דכיון דעכ"פ מחויב ללמד דוקא בהלכות החג שאל להם מיקרי, אך לכא' הטעם ששאל להם שיש לו להודיעם ההלכות הנצרכות להם וא"כ אינו יכול לברר רק מה שהם צריכים, ושאלתי ד"ז מקמי רבנו זצ"ל, והשיב במכתב, עליו ללמד כל המשנה ברורה ה' פסח.

מצוה מן התורה בפסח ושאר מועדות

רבינו זצ"ל כתב בתשובה, דשואלין ודורשין קודם החג הוא מצוה מן התורה, (מועדי הגר"ח ח"ב סימנים נ"ח נ"ט וכדלף לה בפסחים ו' ב' מקרא דמשה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני, וכדעת הב"ח סי' תכ"ט, והגר"ז שם ס"ל דהוא מדרבנן וכ"ה בלבוש ס"א, דקרא אסמכתא בעלמא, ועי' מאירי פסחים שם וקוב"ש אות ל"ב). ואף דקרא דמייתי קאי על פסח שני מ"מ אין בין פסח ראשון לשני אלא מה ששנו בפסחים (צ"ה א') ע"ש ובזה שוין, וה"ה שאר מועדות, (שם סי' ס"ב), וכתב רבינו זצ"ל דיתכן דיוצאין בלימוד הלכות יו"ט ולא רק בהל' הפסח, (שם ח"א סי' י"ט).

ת"ח היועד הלכות והסמוך על שולחן אביו

כתב רבינו זצ"ל, דגם ת"ח היועד כל ההלכות חייב מדין שואלין ודורשין לחזור ההלכות, (שם סימן ס), וגם בחור ישיבה שסמוך על שולחן אביו, ואביו יודע וחוזר ההלכות, לא סגי בהכי, וגם על הבן ללמוד ההלכות (שם סי' ס"א) וגם קטן כתב רבינו דבדאי חייב בזה, (שם ח"א סי' ט"ז).

להקדים שואל בענינו של יום

הר"ן כתב בפסחים (ו' א') ובמגילה (ב' ב' ד"ה פורים) דכיון דשואלין ודורשין קודם החג בהלכות החג, נחשב השואל בענין החג שואל כענין, ויש להקדימו לשואל אחר, וכתב רבינו זצ"ל דכל זה בשואל שלא בענינו של יום, אבל אם בא א' בפורים ושואל בהלכות פורים השואל בענינא דיומא קודם, (שם סי' ס"ג ויל"ע אם הוא דוקא בכיו"ב דשואל מענין מועד או ה"ה כל שאלה של או"ח"מ שנוגע ג"כ בו ביום כמצוי בכל שואל בבית הוראה, ועי' בפר"ח סי' תכ"ט דתמוה לומר דהשואל בפורים הלכות פסח יתיה קודם לשואל בהלכות פורים גופייהו).

שואלין ודורשין בנשים ובקטנים

כתב רבינו זצ"ל, דנשים אינם בחיוב שואלין ודורשין קודם החג, כיון דהוא פרט בחיוב הכללי של ת"ת, ונשים אינם בת"ת, (מועדי הגר"ח ח"א סי' י"ד וכ"כ הקהילות יעקב מגילה סי' ג' דנשים פטורות משואלין ודורשין שפטורות מת"ת). וכתב רבינו זצ"ל דאע"פ שנשים חייבות בלימוד ההלכות שעליהם לקיים מ"מ 'שואלין ודורשין' לא שייך בהם (שם סי' ט"ו), ולגבי קטנים כ' דבדאי חייבים במצוה זו כמו בת"ת, (שם סי' ט"ז) ובמכתב אחר כ' טוב שיתחקק, והיינו שיתחקק גם במצוה זו של שואלין ודורשין.

הפצת ספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות"

להזמנות: **053-3145900** k.gilyonot@gmail.com

משלוחים חינם ברחבי הארץ בכפוף למוקדי הפצה

רשימת הספרים

אדרת אליהו (רבי אליהו דושניצר) - 65 ₪

דעת נוטה ויקרא - 40 ₪ אריד בשיח ח"ב - 30 ₪

דברי שי"ח ח"א - 40 ₪ כח התורה - 40 ₪

עבדא (על מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין) ב' חלקים - 120 ₪

אגרת הגר"א (ביאורים מהמשגיח הגה"צ רבי דן סגל) - 25 ₪

אגרת הרמב"ן (ביאורים מהמשגיח הגה"צ רבי דן סגל) - 25 ₪

קונטרס הזכרונות (ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל) - 40 ₪

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה- 4310

שנים קדמוניות

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

השבועות הבאים בעזה"י:

חודש ניסן ובין הזמנים - החברותא הגאון רבי אלעזר צדוק טורצ'ין (י"ב ניסן תשנ"ח)

חודש אייר - בן דודו של רבינו הגר"ח גריינמן, הגאון רבי אברהם רייסנר.

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל (כ"ט אדר"א תשמ"ו)

רב גדול ומפורסם, והילדים ביקשו לכתוב עליו לכל הפחות תואר הרב, הם באו בבקשתם ובשאלתם אם מותר להם לשנות מצוותא אביהם, וענה להם רבי יעקב בעוד ימים אחדים נוסע אני לארץ ישראל ובודאי אבקר את הסטייפלר ואשאל ממנו את השאלה.

ובבוא אל הסטייפלר מצא אותו שוכב במיטה ומעיין בספר, הוא הניח את הספר על הכסא וקם מהמיטה, ודיברו זמן מה, אח"כ שאל אותו רבי יעקב את השאלה.

תמונה נדירה בפרסום ראשון:

רבי יעקב קמינצקי במדרגות ביתו של מרן הסטייפלר

'מענין מאוד' ענה הסטייפלר, עכשיו אני מעיין בשאלה זו והנה פה בספר...

והיה מסיים רבי יעקב קמינצקי בהתפעלות: הלא תראה שרוח הקודש שרתה בבית מדרשו.

קניתי מעיל לספר תורה

רבי יעקב זצ"ל התגורר בארצות הברית אבל מצודתו היתה פרוסה על מרחבי העולם, והיה לו הערכה נדירה כלפי רבינו, למרות הבדלי השנים.

מסופר, שבשנת תש"מ הגיע לארץ ישראל להשתתף ב'כנסיה הגדולה' שהתקיימה בירושלים. עם שובו נשאל על ידי אחד מתלמידיו, האם קנה דבר מה בארץ... הוא השיב ברצינות שכן, 'קניתי מעיל לספר תורה' סיפר בהתרגשות. לפליאת מקורבו סיפר שהיה בבני ברק ופגש את בנו של הסטייפלר, רבינו זצ"ל ונוכח בו שהוא בקי בכל מכמני התורה, וראה שבגדיו בלויים במקצת, וביקש רשות לקנות לו חליפה עבורו, ורבינו הסכים. וזה כוונתו שקנה מעיל לספר תורה...

רבי יעקב קמינצקי זצ"ל

[א"ה, עובדא זו התפרסמה בכמה מקומות אך אין לו מקור מכלי ראשון, נודה אם מאן דהוא יוכל לכון אותנו למקור מוסמך, יפנה אלי, יצחק גולדשטוף, עורך הגליון].

טלפון בקול רם

על הערכתו הרבה של רבי יעקב כלפי רבינו ניתן ללמוד מעובדא אחרת. היה זה כאשר הגיע אל רבי יעקב עסקן פלוני מארץ ישראל וביקש את סיועו אודות בעיות שהתעוררו עם 'בית החיים' בארץ ישראל שיש שם חשש חילול עצמות וכו', והעסקן הזכיר שמותיהם של הרבנים שמכירים את פעליו, ובין השאר הזכיר את שמו של רבינו. למשמע שמו של רבינו נענה רבי יעקב, ואמר שיאיל לסייע אך ביקש תחילה לשמוע מרבינו עם כך הם פני הדברים.

מכיון שהדרך היחידה לשוחח עם רבינו היה רק על ידי מכתב או פנים אל פנים, כי לא החזיק בביתו מכשירי טלפון, הוא יצר קשר טלפוני עם בן רבינו הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א, וביקש שרבינו ישוחח עמו בטלפון. הבן עשה כדבריו וביקש מרבינו שיזדמן לביתו, והתקשר אליו. ואכן מפני כבודו הגיע רבינו לבית הבן, שחייג אל ביתו של רבי יעקב.

אך מכיון שרבינו היה מופקע מכל עניני הקידמה והמכשירים המתקדמים, לא ידע איך לשוחח בטלפון, ולכן הבן שליט"א השמיע את קולו של רבי יעקב על מצב הרמקול, וכך שוחח עם רבינו. והיה זה אחד מהפעמים הבודדות שרבינו ניהל שיחה דרך הטלפון.

בן רבינו רבי א"ש קניבסקי שליט"א

בנו הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א

זקן ראשי הישיבות בחו"ל

רבי שמואל שליט"א הגיע כמה פעמים לרבינו, והיה מתבטל אליו מתוך ענווה מופלגת, רבינו לעומתו החזיר לו כבוד ונהג בו חשיבות רבה.

באחת הפעמים כשהגיע, שאל את רבינו כמה שעות צריכים ללמוד בימי 'בין הזמנים' כשאין את המסגרת הרגילה, וענה לו רבינו בפשטות, כל היום צריכים ללמוד, 'בין הזמנים' זה רק בקבר...

היכן יותר מתעלים

במקרה אחר הגיע רבי שמואל עם גדולי תורה נוספים מחוץ לארץ, הגר"א שכטר ועוד ושאלו את רבינו מדוע לא גדלים בתורה באמריקה, כמו בארץ ישראל ורבינו ענה אוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנ"ח ב').

וכשהלכו, אמר לשואל כי אמנם הטעם שאמר נכון אבל יש עוד טעם, ששם בחוץ לארץ הרדיפה שם אחרי הממון היא רבה מאד, ודבר זה מפריע. וראה לדבר שמצינו במבול שכתוב 'ותשתת הארץ', היינו שזו מציאות במקום המשפיעה על בני האדם, וממילא גם בענין ההתעלות ברוחניות הוא כך, שהרדיפה של אנשים אחרי הממון משפיעה על המקום.

הגאון רבי משה צביון זצ"ל - שלושים לפטירתו

היכן הוא

רבי משה זצ"ל מחשובי התלמידי חכמים בעיר בני ברק, למד עם רבינו בילדותו בישיבת תפארת ציון ובהמשך בישיבת לומז'א בפתח תקוה ואח"כ בכולל חזון איש. וסיפר חתן רבינו הגאון רבי יהושע צביון שליט"א, שהינו בן אחיו של רבי משה, שבשמוחות המשפחתיות היה רבינו מצפה לבואו של רבי משה וכשהגיע

רבינו (מימין) יד ביד עם ידידו מילדות רבי משה צביון בעת שמחה משפחתית

היה מדבר עמו בחביבות רבה, ולא פעם כשהיה מתאחר היה רבינו כבר שואלו 'היכן משה'לה', - זה הכינוי שהיה זוכרו עוד מימי הילדות עת שהו יחד.

[א"ה, יש בינו לבין רבינו דו"ד בדין אין מתכוין בשביעית ומחוסר מקום השמטנו]

הביקור אצל מרן הסטייפלר

רבי יעקב זצ"ל ביקר בארץ ישראל כמה פעמים, וסיפר רבינו שבאחת הפעמים האחרונות שהיה בארץ, כאשר רבי יעקב היה בערך בגיל תשעים, הוא אמר להסטייפלר שהיות והוא כבר חלש ואין לו כוח ללמוד, אז מה הוא עושה, נותן ברכות ליהודים....

בענין זה בנותן טעם להעתיק כאן מספר 'הסטייפלר' מה שסיפר נכדו הגאון רמ"ז שליט"א: סיפר חתנו של רבי יעקב קמינצקי מה ששמע מחמיו, פעם בעמדו לנסוע לארץ ישראל, נכנסו לביתו אנשים ושאלו ממנו שאלה, אביהם נפטר לפני כמה חודשים, ועליהם להקים מציבה על קברו, אולם יש להם בעיה קשה מאוד, היות ואביהם ציוה לפני מותו שלא לכתוב עליו שום תארים, אביהם היה

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

656

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • שמיני תשפ"ד

טבע העייפות בסוף הזמן

*אנחנו עומדים כמעט בסוף הזמן, ובדרך הטבע בזמן כזה יש כאלה שמחכים שכבר ייגמר הזמן, מפני שקשה להם, וכך טבע האדם.

ומצינו גם אצל דור המדבר שכתוב (במדבר י, לג) "ויסעו מהר השם", והיינו אחרי שקיבלו את התורה בהר סיני, ואחר כך הוקם המשכן בשנה השנית בראש חודש ניסן, ובכל אותו הזמן ישבו ולמדו תורה בהר סיני במשך יותר משנה שלמה, עד הנסיעה הראשונה בשנה השנית בעשרים באייר, שעל זה כתוב ויסעו מהר השם, וזו הייתה נסיעה כשרה, שנסעו על פי השם, עם הדגלים והענן.

אבל כתוב ויסעו מהר השם, וצריך להבין מה ההדגשה בזה שנסעו 'מהר השם'! והרמב"ן שם מביא בזה מדברי המדרש (ילקוט בעלותך תשכ"ט) כי הם נסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר, כמו תינוק שיושב ולומד בבית הספר, שהוא מתעייף מהלימוד, שיש בזה מאמץ, וכשמשתחרר לביתו הוא בורח ורץ מהר, בשמחה, כך בדור המדבר, שמחו בנסיעה 'מהר השם', כי בהר השם צריכים ללמוד, והם למדו שם הרבה תורה, וכל הזמן עסקו בתורה, והתעייפו, וכשהתחילו לנסוע שמחו, שעכשיו יכולים לנוח.

ואמנם הם לא 'ברחו', שהרי נסעו על פי הענן, על פי השם ביד משה, וכשהענן מוליך אותם אי אפשר לברוח ולרוץ, אבל זה היה 'כתינוק הבורח' מצד השמחה שהייתה להם, ששמחו בנסיעה ובמנוחה, וכלפי חוץ זה לא היה ניכר, ורק היה כמו נסיעה רגילה על פי הענן, שהענן הנהיג אותם על פי השם, ביד משה, אבל בתוך לבם בפנימיותם היה בזה שמחה, ששמחו שעכשיו אינם צריכים להתאמץ, והשמחה הזו נקראת כמו בריחה מהר השם.

ומדוע באמת הייתה השמחה? כי כך הטבע, כיון שמתעייפים מהלימוד, לומדים הרבה ומתעייפים, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין כו, ב) שהתורה מתשת כוחו של אדם, וממילא מרגישים הרגשה טובה מאד כשנוסעים, שמפסיקים מהלימוד, ויכולים לנוח.

בזמן שלומדים לא מרגישים עייפות

אבל רואים שכל הכתינוק הבורח' התחיל רק אחרי שנסעו, וכל זמן שהיו בהר סיני לפני הנסיעה לא מוזכר שהם היו עייפים, ולא כתוב שכבר רצו וחיכו שיגיע הזמן שייסעו, אלא רק כשנסעו והפסיקו ללמוד אז הרגישו עייפות, כי כשלא לומדים אז מרגישים את העייפות, אבל כשלומדים לא מרגישים!

ומדוע לא מרגישים עייפות כשלומדים? כי דברי תורה 'משמחי לב' ו'מתוקים מדבש', ואם יש לאדם תעסוקה שהוא אוהב אותה מאד, הוא לא מרגיש כלל שמתעייף, כי זה מושך ומושך, ומעניין, ורוצים להמשיך עוד ועוד! כידוע שכך היא מתיקות התורה, כמו שכתוב בספרים וכן ידוע במציאות, שקשה להפסיק את הלימוד, כי זה מעניין ומושך כל כך, ולא מרגישים את העייפות, אבל אם כבר נוסעים ומפסיקים ללמוד אזי מרגישים את העייפות.

ואמנם גם אם מרגישים את העייפות, מי שהוא בעל מדרגה אינו שמח בהפסקה, כי הוא יודע את החשיבות של עסק התורה, ולמרות שהוא מרגיש עכשיו עייפות, הוא לא שמח להפסיק, ולא מסיח דעת מהתורה. אבל מי שאינו במדרגה כל כך גדולה, שאינו מכיר את החשיבות של עסק התורה ואינו מעריך את התורה כמו שצריך, אצלו יש שמחה בהפסקה, כי עד עכשיו הוא התעייף, ועכשיו יוכל לנוח, והמנוחה היא שמחה גדולה למי שהוא עייף.

וכך היה בדור המדבר, ששמחו במנוחה, כתינוק הבורח מבית הספר, ואמרו חז"ל (שבת קטז, א) שזו הייתה פורענות, ויש שם בפרשה נוני"ם

*מתוך שיחה בישיבה, סוף זמן חורף תשס"ט.

הפוכים להפסיק בין פורענות לפורענות, והפורענות הראשונה היא שנסעו מהר השם, ולא כתוב מה הייתה הפורענות שם, ופירש הרמב"ן בפרשת בעלותך "וקרא החטא פורענות אף על פי שלא ארע להם ממנו פורענות", והיינו שהחטא עצמו, שנסעו מהר סיני בשמחה, זה גופא הפורענות! כי כשיש חטא זו פורענות, שהנפש לא בשלמות, וזוהי הפורענות הכי גדולה שיכולה להיות, פורענות רוחנית.

ועל כל פנים כך הטבע, שמרגישים עייפות ושמחים במנוחה, ולכן מובן שגם בישיבה בסוף הזמן יש כאלה שמרגישים את העייפות, והרי אנו לא במדרגה גדולה כמו דור המדבר, ואם אצלם הייתה ההרגשה של שמחה כתינוק הבורח, קל וחומר שגם עכשיו זה יכול להיות.

אבל באמת ודאי שבדור המדבר לא כולם היו עם הרגשת השמחה כתינוק הבורח, ולמשל שבט לוי מסתבר שלא היו כך, וכן בכל ישראל היו אז הרבה בעלי מדרגה ובעלי רוח הקודש, ובדאי לא כולם שמחו כתינוק הבורח, אלא שהיה חלק גדול מכלל ישראל ששמחו בנסיעה, והם היו כתינוק הבורח מבית הספר. וכך זה גם בישיבה, שיש כאלה שמחכים כבר לסוף הזמן, ואצלם היוסיעה הוא בשמחה כתינוק הבורח, ויש אחרים להיפך, שרוצים להמשיך את הזמן, ואינם שמחים על מה שנגמר הזמן, כי הם מרגישים את החשיבות.

כשהתורה מתוקה קשה להפסיק ללמוד

ובדרך כלל זה תלוי אצל כל אחד ואחד כיצד היה הלימוד במשך כל הזמן, ומי שלומד עם שמחה, שהלימוד משמח אותו והוא נהנה מהלימוד, אין לו שמחה מזה שנגמר הזמן, אבל מי שהלימוד קשה לו, ועל פי רוב זהו מפני שלומד בצורה שאינה מתאימה לפי טבעו, אזי בסוף הזמן יש שמחה ורצון לנוח.

והנה באבות פ"ו אמרו שהתורה נקנית במיעוט שיחה, וידוע מהגרי"א שאין הכוונה למעט בשיחה לגמרי ולא לדבר דברים בטלים כלל, אלא צריך קצת שיחה בטלה, מיעוט שיחה, כדי שדעתו תתיישב עליו.

ומעשה שהיה בבחור טוב ומתמיד, שרצה להיות עוד יותר מתמיד, וניסה שלא לדבר דברים בטלים כלל, רק דברי תורה או דברים הנצרכים בלי שום שיחה בטלה, ואחרי יום או יומיים בא ואמר שהוא מרגיש מאד לא טוב מזה, ואינו מבין מדוע זה קרה, הרי הוא רוצה שלא לדבר דברים בטלים, ומדוע זה כל כך מזיק לו. ואמרתיו לו שבאמת כך הטבע שאדם צריך 'מיעוט שיחה' וכמו שאמר הגרי"א, ואמנם יש שיעור כמה ה'מיעוט' הנצרך, אבל צריך משהו.

ונשאלתי אם כן מדוע יש כאלה שלא צריכים כלל את השיחה בטלה, וגם בימינו אני מכיר אנשים שלא צריכים שיחה בטלה, וכן אמר דוד

החזק במוסר

לימוד המוסר גם בבין הזמנים

ברצוני לספר לכם מה שסיפר לי אחד התלמידים בחג הפסח האחרון, שבסוף הזמן הקודם הוא הבין שלימוד המוסר זה דבר טוב, שכדאי ללמוד מוסר, ובבין הזמנים היו לו שלושה סדרים קבועים בכל יום: לפני הצהריים ואחרי הצהריים כמה שעות כל סדר, וחוף מזה למד עוד חצי שעה מוסר.

ואמר כי מאז שהתחיל ללמוד מוסר בכל יום, הוא מרגיש שנעשה כאדם אחר, והשתנה לגמרי, ונעשה כמו בריה חדשה, עם הבנה חדשה, ומרגיש שינוי בכל המהות שלו. זהו התועלת של סדרי הישיבה ובפרט סדר מוסר, שמי שזוכה ועושה את זה ודאי שזה התענוג והאושר הכי גדול שיכול להיות.

מתוך שיחה בישיבה, אייר תשס"ה

גזירת גיוס בני הישיבות

בעקבות הגזירה האחרונה, נביא דברים שאמר רבינו בעבר בחודש אדר בעת שהתעוררה שוב גזירת גיוס בני הישיבות. בימים ההם בזמן הזה.

~ ~ ~

שמעתי שיש עכשיו קטרוג ברחוב על בני הישיבות, ויש דרישה של השלטונות לגייס את בני הישיבות, והעיתונאים וכלי התקשורת עושים רעש גדול מזה. וצריכים לדעת כי בזמן שיש קטרוג למטה, זה סימן שיש קטרוג למעלה, בשמים, והיצר הרע שהוא גם השטן והוא מלאך המוות (ב"ב טז, א) מסית ומקטרג למעלה.

ודוקא עכשיו בחודש אדר הקטרוג גדול יותר, כי זה זמן מיוחד של קבלת התורה מאהבה, וכפי הנראה שעדיין חסר לנו ההחלטה וכוחות הנפש להבין שחודש אדר הוא זמן של התמדה בתורה, ולא מנצלים את הזמן כראוי לדבקות בתורה מאהבה.

ויש ענין נוסף בחודש אדר שהוא גם החודש האחרון לחודשי השנה, וידוע כי הסוף הוא זמן לתיקון של כל העבר, כמו שכתבו בספרים שיש ארבעה זמני תשובה: בסוף כל יום לפני השינה, ובסוף כל שבוע בערב שבת, ובסוף כל חודש בערב ראש חודש, ובסוף כל שנה בערב ראש השנה.

וכך גם בחודש אדר שהוא סוף חודשי השנה, זה זמן המסוגל לתשובה ולתיקון על כל השנה, וכיון שזהו זמן שמסוגל לתשובה ולתיקון על העבר ויש בו חיוב של התמדה בתורה יותר מכל השנה, אם לא מקיימים את החיוב יש קטרוג מיוחד באותו הזמן.

(מהחבורה בביתו, ז' אדר תשע"ב)

עכשיו יש גזירה של גיוס בני הישיבות, וצריכים הרבה זכויות וסייעתא דשמיא לבטל את הגזירה, ובאמת מה שלא הייתה גזירה כזו עד עכשיו זה גם כן נס, מלבד מה שצריכים ניסים להינצל מכל השונאים, שכל העולם מסביב שונאים אותנו, כמו שאמרו חז"ל שה אחת בין שבעים זאבים, ובהגדה של פסח אנו אומרים שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם, וזהו בנס והשגחה מיוחדת, ולכן צריכים הרבה זכויות וצריכים תפילה על זה.

ויש תפילות שאנו מתפללים בשמונה עשרה, בברכת ראה בענייני על הגאולה, ובברכת השיבנו לתורתך על תשובה ועל תורה, וגם תפילות מיוחדות על השונאים, וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם, וצריכים לכוון בזה שיבטל הקב"ה מחשבתם של שונאי התורה שחושבים עלינו רעה, ויניחו לבני הישיבות להמשיך ללמוד בלי הפרעות.

(מהשיעור היומי, י' אדר תשע"ג)

מה אנחנו יכולים לעשות כנגד הגזירה, ידוע שכל גזירה וקטרוג למטה זה סימן שיש קטרוג למעלה, והכל תלוי במעשינו, כמה אנו דבוקים בתורה, ואם אנו נמסור נפשנו על התורה לא יהיו גזירות.

וצריך להיות דבקות בתורה כמו שביאר הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה האין מקיימים מצות תלמוד תורה ועד כמה החיוב, ואין זו מידת חסידות אלא חיוב גמור, וזה גם חובת הלבבות, שהלב יהיה קשור לתורה, לא רק בשעה שלומדים, אלא גם כשלא לומדים, כשאי אפשר ללמוד, שהראש יהיה מונח בתורה! ובזכות הדבקות בתורה נזכה להיפטר מכל הגזירות.

(כינוס ועד הישיבות, ט"ז אדר תשע"ג)

המלך (תהלים קיט, צו) "כל היום היא שיחתי", כלומר שיכול להיות אדם שכל היום שיחתו בדברי תורה, בלי דברים בטלים כלל, וצריך ביאור האין אפשר בלא 'מעוט שיחה'!

והתירוצ פשוט, כי הפסוק הקדים ואמר "מה אהבתי תורתך", והיינו אם יש אהבת תורה גדולה מאד, בדרגה של 'מה' אהבתי – שהתורה כל כך משמחת והוא נהנה כל כך מהלימוד, אזי התורה עצמה היא השיחה שלו, ואין זה רק 'עסק' שהוא עוסק בתורה אלא זה גם 'שיחה' שלו, וכמו ששיחה בטלה נותנת הרגשה טובה, כך התורה נותנת הרגשה עוד יותר טובה, יותר משיחה בטלה! ומקיים את ה'מעוט שיחה' בדברי התורה עצמים.

אבל לכך צריך שתהיה אהבת תורה, והיינו הרגשת הנעימות והמתיקות שיש בתורה, שמרגישים כל כך מתיקות בזה, עד שהתורה עצמה 'היא שיחתי'! וזה שייך, כידוע ששייך להרגיש מתיקות כזו בתורה, עד שקשה להפסיק את הלימוד. ולכן גם בישיבה רואים שיש כאלה ויש כאלה, יש כאלה שסוף הזמן אצלם אינו שמחה, ויש כאלה להיפך, וההבדל תלוי עד כמה מרגישים את מתיקות התורה.

ובאמת יש כאלה שאינם אשמים, ומה שהם שמחים כתינוק הבורח אינו באשמתם, כי הם אנוסים לזה מצד טבעם, אבל הגורם והסיבה לזה הוא צורת הלימוד, שלומדים שלא במתיקות. ומי שלומד בצורה המתאימה לפי טבעו, הלימוד מעניין ומושך אותו, וממילא זה מוסיף מתיקות, עד שקשה להפסיק, ורוצה להמשיך עוד ועוד, אבל מי שצורת הלימוד אינה כפי טבעו האמיתי, מחמת סיבות חיצוניות הגורמות ללמוד שלא לפי טבעו, אזי חסר המתיקות, וגם אם יש קצת מתיקות זה לא מספיק, כי מדברים בטלים יש לו יותר מתיקות.

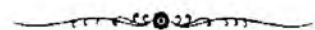
הדרכה לבין הזמנים

ועכשיו בעמדנו בסוף הזמן, צריכים לדעת מה לעשות כדי שבין הזמנים יהיה מנוצל לחיזוק ולא לירידה, כי בבין הזמנים בדרך כלל בלי שימת לב יש ירידה, ואחר כך צריכים עוד פעם להתחזק, ובזמן מתחילים ומתחזקים שוב, עד שאחר כך עוד פעם סוף הזמן ושוב יש ירידה, ולמעשה יוצא שלא מתעלים, אמנם זה טוב שאחרי הירידה יש עלייה לכל הפחות, אבל איך עושים שתהיה עלייה תמידית ולא יהיו ירידות, שבין הזמנים יהיה בצורה של המשך החיזוק ולא כתינוק הבורח. ואמנם כמובן צריכים מנוחה, כי התורה מתשת כוחו של אדם ובודאי זקוקים למנוחה, אבל שהמנוחה תהיה כמו שכתוב ברמב"ם, שגם המנוחה היא עבודה למקום, עם זמנים מחושבים.

ובדרך כלל המציאות היא, כשבין הזמנים עובר בלי תכנית ובלי התמדה, זה משאיר טעם רע מאד והרגשה של ריקנות, שמרגישים מה עשיתי ומה נשאר מכל הבין הזמנים, וצריכים שוב חיזוק להתחזק עוד פעם.

והעצות הפשוטות הם כפי שכבר דיברנו כמה פעמים, לעשות סדרים קבועים לבין הזמנים: ראשית, שיהיו זמנים קבועים לתורה, ואמנם צריכים גם לעזור בבית ובפרט בערב פסח, אבל יחד עם זה שיהיו זמנים קבועים לתורה, זמן קבוע מתי ללמוד, וכן מקום קבוע היכן ללמוד, וגם דבר קבוע מה ללמוד, כי לפעמים עד שמחליטים מה ללמוד כבר עובר הזמן... וצריכים להחליט על זה מראש, וגם כדאי לקבוע חברותא, כי בדרך כלל בלי חברותא קשה ללמוד, ואמנם יש יחידים שבלי חברותא יותר נעים להם, וכל אחד יעשה לפי טבעו.

והדברים האלו, אם עושים אותם בקביעות ובצורה מסודרת עם תכנית לפני בין הזמנים, אזי הבא ליתרה מסייעין אותו, ולא רק שבין הזמנים אינו הפסק, אלא הוא 'זמן' של בין הזמנים, זמן של המשך העלייה. כך המציאות.

לעילוי נשמת הרה"ג
רבי שמואל אריה שצ'יגל זצ"ל
בן הגה"צ רבי מתתיהו זאב זצ"ל
נלב"ע כ"ז אדר ב' תשנ"ב - תנצב"ה

נדבת ידידינו רבי חיים הופקוביץ שליט"א
מתלמידי מרן ראש הישיבה זללה"ה
כהודיה להשי"ת לרגל הולדת בתו במזל טוב
יזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

נדבת ידידינו רבי שמואל יצחק זייבלד שליט"א
מתלמידי מרן ראש הישיבה זללה"ה
לרגל היכנס בנו ישראל מאיר נ"ו בעול תורה ומצוות
יזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

וידבר דבר

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לגדו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

"וידבר אהרן אל משה הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם לפני ד' ותקראנה אתי כאלה" (י, יט)

הפסוק כאן עוסק בענייניו של בשר החטאת - שלא נאכל אלא נשרף, והוא אשר דרש דרש משה מאהרן ובניו מדוע לא אכלוהו. בתשובה, משיב אהרן: "הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם ותקראנה אותי כאלה".

אלא שהשאלה צצה כמעט מאלה: מה ענין העולה לכאן? הלא עוסקים אנו בבשר החטאת, אשר אותו דרש משה מאת אהרן, ומדוע מכניס אהרן בנוסח תשובתו "ואת עולתם"? [ואם נאמר שאהרן מנה לו את כל הקרבנות שהקריב, מדוע לא מנה גם את השלמים והמונחה?] את השאלה הזו הגיש לפני כמה שנים ת"ח צעיר, בפני דשכבה"ג מו"ח שר התודה דבי חיים קניבסקי זצוק"ל. בתשובתו כותב לו מו"ח צצוק"ל ש"פה הערת", והוא מבאר פשט חדש בפסוק: שיתכן והקרבנות האימונים הכוונה כולם.

כלומר: אין כוונת הפסוק "ואת עולתם" - לקרבן עולה, אלא להקרבנות האימונים של החטאת, שאימורים אלו הוקרבו כולם, ועל כן נקראו 'עולה'!

מלבד החידוש בפשט הפסוק הרי שהחידוש הגדול יותר לכאורה הוא עצם המושג שאימורים' מוגדרים ומכונים 'עולה' זוכה אותו ת"ח לקריבה אצל ראש ישיבת סלבודקה הגאון הגדול רבי דב לגדו שליט"א בא אצלו הציג את ההערה ואת תשובת מו"ח שר התורה צצוק"ל הקשיב ראש הישיבה למושא ומתן ועל אתר ביקש להביא לפניו נביא דברי הימים וימצא כתוב דברי הימים ב' ה' יב רישור העלה לתתם למפלגות לבית אבות לבני העם להקריב לד' שם הלא מזכיר בקרבן פסח, פסח יאשיהו ומה ענין 'עולה' לכאן ואכן במצודת דוד שם על המקום פירש מכל פסח הסירו דבר העולה מומנו למזבח והם האימורים ובעיקר הדבר האם אימורי שאר קרבנות נחשבים עולה ע"י בחיי מו"ח ר"ז הלוי פ"ז מפסחה"מ ה"ז שדן לאידך גיסא בכל עולה אם אימורי העולה דינם כשאר איברי העולה או כאימורים שאר קרבנות

ט' א' ויהי ביום השמיני וגו'

וברש"י שמיני למולואים הוא ר"ח ניסן וכו'.

הנה בסדר הלבשת הבגדים בימי המילואים מצינו ברש"י ביומא ה' ב' ד"ה כולי עלמא שמשא רבינו הליבש לאהרן תחילה כל שאר בגדיו חוץ מאבנט, וכתב הריטב"א שם ו' א' שכוונת רש"י שהליבש את כל הבגדים ואפילו בגדי כהן גדול.

ומעתה יש לתמוה שהרי לכאורה האפוד היה חגור נמוך מהאבנט [משום שהאפוד על הלב והאבנט מעליו כנגד אצילי ידיו יעוי' רמב"ם פ"י מהלכות כלי המקדש], וא"כ אי אפשר לחגור את האבנט שחגור תחת המעיל אחרי שחגור את האפוד, וא"כ צריך להתיר את הקשר של האפוד כדי לחגור את האבנט.

וביותר דלרש"י היה המעיל ככתנת כמש"כ בשמות כ"ח ד' (דלא כמש"כ כמה ראשונים שהמעיל היה פתוח בצדדיו כטלית קטן), וא"כ כיצד הליבש אח"כ את האבנט מתחת למעיל, שהרי היה צריך להפשיט את המעיל כדי להליבש את האבנט, וא"כ שוב האבנט אינו הבגד האחרון.

ועוד שאפילו אם נאמר שהתיר את האפוד כדי לחגור את האבנט, הרי לצורך הכנסת האבנט, הרי לא אורח ארעא להרים שולי המעיל ולחגור על הכתנת שמתחתיו. וצ"ע.

י"א א' ל"ח וכי יותן מים על זרע וגו'

וברש"י משיירד לו הכשר קבלת טומאה וכו'.

ומבואר שאין האוכל מוקבל טומאה עד שיתנו עליו מים לרצון, ויל"ע מה הדין בכה"ג שיש ספק אם נתנו מים לרצון והוכשר האוכל לקבל טומאה או"ד לא. האם דינו כשאר ספק טומאה דברה"י דינו לחומרא וברה"ר לקולא, או"ד ספק הכשר אינו נידון כספק טומאה.

ובעיקר דין הכשר לקבלת טומאה יש לדון האם ענינו גמר מלאכה, כמו שנראה בגמ' בחולין ק"ח א' פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו. אך שם בעמ' ב' כתוב מר סבר הכשר תחילת טומאה וכו'. א"כ נראה שהכשר הוא תחילת הטומאה.

והחזו"א א' דן בכמה מקומות אם דין ספק הכשר כספק טומאה.

אך רבינו שליט"א העיר שנראה שיש בזה מחלוקת ראשונים, בתוס' הרא"ש בחולין ל"ו א' (ד"ה כגון זו) הביא מהמהר"ם מורטנבורג שסובר שדין ספק הכשר כספק טומאה וברה"י לחומרא וברה"ר לקולא, והרא"ש שם נחלק עליו וסובר שבכ"מ מעמידים בחזקת טהרה.

מעשה דבר

שלושים להגאון רבי שלמה אדלשטיין זצ"ל

מוצ"ש פרשת ויקהל.

רבנו שוחח על סילוקו של ידיד, הגאון רבי שלמה אדלשטיין ז"ל

רבנו שח שהוא שרדי בצער רב מעת פטירתו של הגאון רבי שלמה ז"ל שהיה תלמיד חכם אמיתי ואישיות מדור קודם.

סיפר רבנו שהיכרות ביניהם החלה עוד טרם היותו של רבי שלמה בר מצוה ששלחוהו ללמוד בישיבת סלבודקא, ומאז לא פסקה הידידות ביניהם.

רבי שלמה היה דמות של תלמיד חכם מדור קודם, כבר בהיותו נער היה בו רצינות ובגרות ייחודית, וכל חייו השקיע על הדברים באופן מאד רציני ובוגר, הוא גדל אצל שני הורים משכמם ומעלה, אביו הגר"צ אדלשטיין ז"ל הרב של רמת השרון, ואחר פטירתו נשאת אמו עם הגאון רבי יוסף דינקליס שהיה קנאי גדול מאד, ומשם ירש רבי שלמה את השקפתו הקנאית, כל ימיו חיפש את האמת, והיה בהעצה ודבקות עצומה ברב מבריסק, ותמיד היה שח מהנהגותיו ושיחותיו.

ניתן לומר שכל חייו הוא חי את הרב מבריסק.

על אף דעותיו הקנאיות היה מאד לבבי ונעים שיחה, והשרה אורה נעימה סביבו.

אביו חודגו רבי יוסף דינקליס חניכו לקנאות, ואמיתות בלתי מתפשרות.

רבי דוב הכיר את הגר"י דינקליס מכך שהרב מפתוביץ נתן לו ידידה בגונדוהיט, ושם גם למד רבי דוב תקופה ארוכה בישיבה.

הוא היה תלמיד של רבי איצלה פונוביץ והיה מדבר בהתלהבות על חידושי, ובמלחמת העולם הראשונה פגש את רבי חיים הלוי בגדודי, וסיפר הגר"י זצ"ל להגר"ל שרבי חיים שוחח בלימוד עם רבנים ובחורים והגר"י הסכים לשיחה ולחש שיש על זה תשובת הרא"ש, ורבי חיים בשמיעתו החדה שמע, ושאלו האם כתוב כך בתשובת הרא"ש או שהוא אומר שכן כתוב בתשובת הרא"ש, סאזי שטייט אזי, אדער איער זאגט אז שטייט אזי?

רבי דוב מוסיף שכיון שהוא היה בחור הוא שאל כבחר את הגר"י האם אכן זה כתוב, והשיב הגר"י ודאי אז שטייט אזי...

הוסיף הגר"ל לתאר שרבי יוסף דינקליס למד בהתמדה רבה, והיה משוחח עם הבחורים בהשתוות, ומתוך קנאת האמת, והיה מדבר הרבה כנגד תלמידי ומעריצי הר"ק, בקנאות עזה.

והיה יושב וכותב את חיבוריו על זרעים וטהרות יומם וליל.

הגאון רבי אברהם זצ"ל היה מגדולי הת"ח בני ברק וידיד קרוב לרבנו יבדלח"ט נביא כאן מעט מתוך הנכתב בספר 'נפש יקרה'.

רבינו והוריו גרו ברחובות, ובעת שלמד בישיבה הוריו חפצו שיששן בבית פרטי ולא בפנימייה ולכן ישן הגר"ד בבית הר"נ ריסנר במשך כשנתיים עד אלול תש"ו כשעזב ללמוד בפוניבז'.

לימים סיפר רבי אברהם שבדרך מביתו לשיבת חזרו הגר"ד והוא על מסכת קידושין בע"פ.

עוד סיפר, שפעם הלכו להבחן על פרק מרובה ושאלו אותם על הגמ' שמביאה פסוק שאין אדם יכול להקדיש דבר שאינו שלו, וכי כיצד יתכן שיהא צורך לכתוב פסוק על דבר פשוט שכזה. הר"מ הגר"ד חדש זצ"ל לחש באוזן הבוחן שישאל את הבחור דב לנדו בהיותו עילוי. הבוחן הבין שהבחור הלה תירץ שהנפק"מ היא להקדש עילוי, וקילס ושיבח את התירוצו, ואמרו הבריות שהגאון הנ"ל מחדש חדו"ת גם בתוארי הכבוד שהוא מקבל.

העיד רבינו שבבחרותו ידע שיש אדם גדול בשם חזו"א בב"ב. אבל שיש אדם גדול כמו אחד מן הראשונים את זה הוא שמע מר' אברהם זצ"ל שדרבנו ליצור קשר עם החזו"א.

מכתבים בדברי תורה

כפי שכבר תואר הקשר של ר' אברהם עם הגר"ד לנדו שליט"א היה קשר אמין של כשבעים שנה קשר של הערכה וידידות אמת. מילדותו ועד יומו האחרון אהב רבי אברהם את ידידו והתרגש ממש בכל עת שהזכירו. קיימת כמות של מכתבי מו"מ של רבי אברהם עם הגר"ד שליט"א. אך יותר יש ללמוד ממה שהיה רגיל בזמן למודו עם בניו בכל פעם שעלתה קושייה טובה אמר הבה ונכתוב מכתב להגר"ד.

וכשהיה חולץ זמן בלי קשר עם הגר"ד היה מתלונן ומצטער על כך, כשלמד עם בנו עניני חו"מ חלק ב' בקש מהגר"ד את ספר השו"ע שלו שמקוץ בהערות על הגליון. וטרח רבי אברהם לצלם עמוד עמוד מרוב חביבות שהיתה לו לתורת חברו.

באחד מן המכתבים הציג רבי אברהם להגר"ד בתחוננים שיאפשר לו לסייע בהוצאת כתביו לאור. הגר"ד גם הוא החזיר לו חיבה והערכה רבה באחת השמחות נזדמן להם לשבת יחד ומרוב חיבה והערכה שאלו רבי אברהם זצ"ל האם יכול הוא לברך עליו "ברוך שחלק מחכמתו" כמוכן שהגר"ד התנגד ואמר לאלתר מלבד שהברכה לבטלה, יש כאן בעיקר בעיה עם הליראיו.

כשנחלש רבי אברהם זצ"ל לעת זקנותו קבע לו הגר"ד מנהג לבקרו בימים הנוראים. לאחרונה כשהדפיסו מו"מ שהיה להם בענין תרופות בשביעית נזהר מאד הגר"ד כיצד לנסח את הכותרות שח"ו לא תהא איזו פגיעה בכבודו של רבי אברהם זצ"ל מכיוון שאינו מסוגל להשיב.

דרישה של הכרת הטוב

עוד מספר אחד מבניו שבהיותו בחור בישיבת פוניבז', הלך אביו זצ"ל אל ידידו הגר"ד לנדו שליט"א ותבע פרעון החוב של הכרת הטוב על כך שיששן בבית הוריו ועל כן מבקש שיקבע חברותא עם בנו.

לעת זקנותו כשלמד חברותא עם בניו היה עומד עליהם ומשדלם שיכתבו מכתבים של שאלות להגר"ד לנדו, ולפעמים אף ה' מבקש שהוא בעצמו יכתוב המכתב, ורק שהם יעזרו לו בניסוח הדברים ואכן נשתמרו מכתבים רבים מן התקופה ההיא.

קנאות דקדושה

בתקופה צעירותו של ר' אברהם באזור אלול תש"ח נישא מרן הגר"ג אדלשטיין בעיר ת"א, השמחה כפי המסופר היתה באולם שבועזרת נשים שבביה"ב גאולת ישראל שהיה ביה"כ ראשי באזור, והר"נ ריסנר היה ממייסדיו ומגבאיו.

ברוח התקופה היתה תלויה על הקיר תמונתו של חוזה המדינה, ורבי אברהם זצ"ל בהיותו עוד בחור בזמן השמחה לעיני כל הקהל נתפס ברוח קדושה והוריד את

התמונה מעל הקיר. במעשה זה הביע רוח קנאות נגד כל מה שחשבו המוני יהודים שמצד אחד התפללו ושמרו תו"מ, ומאידך האמינו במה שמשקפת הציונות. יש לזכור שהאירוע קרה בשנת קום המדינה כשהעם היה משולח, והיתה בפעולה זו התרסה לכל מה שמסמלת המדינה הציונית. כמוכן שהציבור שהיה במקום נפגע עמוקות מן המעשה. ורבי אברהם זצ"ל ברח על נפשו מזעם ההמונים, עד כדי כך נפגעו המתפללים שהתכנסו לבדוק האם יש במעשה זה סיבה לפטר את אביו מן הגבאות.

ושח מרן הגר"ד לנדו שמי שחי בתקופה ההיא יוכל להבין איזו זכות יש בפעולה זו, או לכמה מדרגות זכה רבי אברהם זצ"ל במעשה גבורה זה שעשה, ואולי זו היתה הזכות שהביאה אותו לקבל שידוך הגון.

דברי הספר ממרן רבינו בעת הלוייה

כידוע שבחודש ניסן לא מספידין אבל ת"ח גדול בפניו מספידין. ובעיקר ת"ח שהיה בשנים האחרונות בגלל עניני בריאותו רתוק לבית, ולדור הצעיר הוא לא כ"כ ידוע. אני רוצה לומר כמה דברים. אמרו קודם ואין לי מה להוסיף, רק מצד הידידות שהיתה לי איתו עם הגאון והצדיק ר' אברהם ריסנר, היינו ידידים משחר נעורינו אפשר להגיד משחר ילדותינו הכרנו כל השנים היכרות עמוקה.

תמיד היה מונח בלימוד זה ענין אותו יותר מכל הדברים. בשנים שהיה כאן בב"ב ועוד קודם היה דבק מאד מאד ברבינו מרן החזו"א זצ"ל, וקיבל הרבה ממנו בכל הדברים בתורה, בהנהגה ובמצוות מעשיות, כל לימודו היה ביגיעה, בעמל, בבקשת האמת מאד מאד, מודה על האמת ושמח באמת לא רק שנתגלתה אצלו אלא גם שהתגלתה אצל אחרים. היתה לו שמחת אמת תמיד, בתור ידיד אני יכול להגיד כמה שהיה טוב עין. אהבת תורה דקדוק במצוות מאד, השקפה של תורה אמיתית, הוא קיבל את זה מהמקור הראשון, את ההשקפה של תורה אמיתית. היום במיוחד צריך לדעת ולהעריך מה זה. בכל הדברים שהוא קיבל ובכל המידות הטובות.

גם היה דבוק בגדולי הדור, תלמידי החזו"א, שמע לקח מפייהם היה לו קשר איתם, מה אני יכול לומר? הלימוד שלו היה תמיד מתוך יגיעה ומתוך חדירה מתוך בקשת האמת ושמחת האמת, והמידות הטובות שלו, כל אחד ראה את הנעימות וההתנהגות, היראת שמים והדקדוק במצוות שלו. כולם ראו את זה, אין לי מה להוסיף על זה, אבל בתור חבר טוב, היינו חברים טובים מאד, בשנים הראשונות תמיד היה מעורר הוקרה בהתנהגות שלו בלימוד שלו ובכל הדברים.

שהיה עיקר אצלו ללמוד ולהשכיל ולמצוא כמה שאפשר יותר באמת של התורה. לחפש אותה ולא להסתכל על שום דבר מה שיוצא. על פי מה שבכוחותינו וביכולתנו להכיר את האמת של התורה. זה היה כל מה שיעג בכל מקום זה היה גם ביראת שמים ובכל הדברים.

צריך מאד להאריך בעוד דברים אבל אני אומר רק בהרגשה של החברות שתמיד היה בצעירות ובשנים היותר מאוחרות כשהוא היה רתוק לבית ולבריאות, גם למד תורה מתוך יסורים וכמו שהזכירו את זה למד תמיד באופן שיהא אור של תורה אור של מצוות, התורה זה היה אור שהאיר בשבילי.

וגם זכה להקים דור ודורי דורות כולם ת"ח ויראי ה' דבוקים בתורה ולימוד הלכה בדרכי התורה מוכרים וידועים.

אני רוצה להזכיר מה שנאמר קודם. את ההורים שלו הכרתי עוד מילדותנו. רבי נתן, האבא וגם האמא שלו שהם היו אנשים צדיקים, בעלי מידות טובות באופן מיוחד והם הורישו מהמידות הטובות אליו. מה אפשר להגיד? אי אפשר להספיד אבל ודאי אנו מלויים לבית עולמו ת"ח מובהק וירא שמים. ת"ח מובהק שהיה יגע בתורה כל ימיו גם בזמנים הקשים, והיה מיוחד בכל הדברים הטובים באהבת חסד ובלימוד ובהמלכת חברו בנחת וכל מה שנאמר שם בדברים הטובים, את כל זה אנו מלויים לבית עולמו. איני יודע אם זה הספד אבל את זה אני מוכרח לומר זו אבדה גדולה, אבדה גדולה לעם ישראל, אדם גדול שהלך מאתנו. הקב"ה ישלח תנחומים לרבנית האלמנה ולכל המשפחה הרוממה ובלע המוות לנצח.

הגר"ב ויסבקר, הגר"א רייסנר. רבנו. הגר"י למדא זצ"ל [חתן הגר"א רייסנר]

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת שמייני - החודש תשפ"ד (25)

בכיה על סילוק מי שעשה למען הכלל

ממני וממך, לא עשו אלא מצוה אחת. והביאור בזה שלא עשו עבור הכלל רק מצוה דהקרבת הדם, וזה הי' סגיו לעשות את כל כלל ישראל לקרוביהם שיוצרכו כולם להתאכל עליהם ולכבות על השריפה, ק"ו בניו של ר"י שהיו בחבורה א' עם הזקנים ודאי שתדאג כל החבורה, וכמאמרם ת"ח שבבבל עומדים זה לפני זה שכ"א דומה לחבירו כרבו והרבה עושה דיבוק חברים, בודאי שכולם נחשבים לקרובים.

ואחיקם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה' (י, 1) בגמ' מו"ק (כח ב') ת"ר כשמתו בניו של רבי ישמעאל נכנסו ד' זקנים לנחמו וכו' נענה רבי טרפון ואמר 'ואחיקם כל בית ישראל יבכו את השרפה' והלא דברים ק"ו ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת דכתיב ויקרבו בני אהרן את הדם אליו כך, בניו של רבי ישמעאל על אחת כמה וכמה ע"ש. וצ"ע וכי נדב ואביהוא שאמר עליהם משה לאהרן שהם גדולים

ענין גיוס בני הישיבות הוא גזירה להעביר על הדת

מתוך משא רבינו מרן שליט"א בעליה לציון רבנו הגדול האבי עזרי זיע"א - ט"ז מרחשון תשע"ב לפני שנים רבות שמעתי בשם רבנו מאיר שמחה בעל האור שמח, שעמד במה שהתורה נתנה ללויים חלק המעשר מתבואת הארץ, חלק עבודתם באהל מועד, ולכך לא ניתן להם חלק בירושת הארץ, כי עסוקים הם בעבודתם באהל מועד, ושאל, הרי שבט לוי נחלק לכ"ד משמרות, וכל משמור עבד שבוע, ובתוך השבוע נחלקו לבתי אבות וכל בית אב עבד יום אחד במשמר, ונמצא שבארבעים ושמנה משמרות שיש בכל שנה, כל לוי עבד רק שני ימים, וא"כ מדוע לא ניתנה להם חלק בארץ, הרי יכלו לעבוד כמעט כל השנה, ויומיים ללכת לעבוד את עבודת בית המקדש. והוכיח מזה רבנו מאיר שמחה זצ"ל, כדי לחיות בבית ד' יומיים בשנה צריך להיות כל השנה בישיבה, ערי הלויים, כי ברוחניות אין הפסקים וכדי להיות עובד ה' שני ימים, צריך להיות קשור לדרגה הזו כל השנה, אלו דבריו. מכאן יש תשובה ניצחת לאלו הרוצים לשנות את בני הישיבות, שילכו במקצת הימים והזמנים לצבא, זה יהיה הרס וחורבן הישיבות ח"ו, אפילו אם המצב הרוחני שיהיה בצבא יהיה מן המהדרין, התנאי להיות בן ישיבה הוא, שצריך להיות במצב הזה כל הימים. ואמנם בזמננו שאנו חיים, כל ענין גיוס בני הישיבות הוא גזירה להעביר על הדת, וכבר אמרתי ששמעתי מרבנו הגדול ראש הישיבה זצוקללה"ה שענין זה הוא מהדברים שצריך למסור את הנפש על זה, וצריכים אנו להרבות בתפילה ובתחנונים ולהתחזק בתורה וביראת ה' כדי לבטל את רוח הגזירה. נקבל על עצמינו שלא נוז מהמסורת שיש לנו מאבותינו ומרבותינו וזיז כלשהוא ועל ידי כך ננצל בס"ד, וזה יהיה לעילוי נשמות רבנו הגדול זיע"א, והוא יהיה למליץ יושר עלינו לפני כסא הכבוד, ונזכה לעמוד בנסיון ולא לשנות כלום מהמסורה, אמן.

(נכתב ע"י א' השומעים)

מצוה לשמוע דברי חכמים

וכבר הגדתי כמה פעמים מה שסיפר מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל למו"ח רבינו הגדול זצ"ל שבעת נסיעתו מסלבודקא עם קבוצת מתלמידי הישיבה להקים מקום תורה חדש, ובשעת פרידתו א"ל האלמער מסלבודקא שיש עוד כמה מינוטין עד יציאת הרכבת, ולכן שבינתיים ייכנס לבית המוסר וילמד שם בספרי מוסר עד היציאה ממש, והנה בסופו של דבר לא הצליח המקום החדש, ואמר מו"ח רבינו הגדול זצ"ל שמרן הגרא"ז מלצר בתמימות צדקותו היה מתאונן הרבה כל ימיו, שהסיבה לכך היא משום שלא נכנס באותה שעה ללמוד עוד כמה מינוטין מוסר כפי אשר ציוה עליו רבו.

ויעשו קדבר משה (י, 1) כ' הנצי"ב: באשר שיבואר להלן שהיה באמת ויכוח בין משה לאהרן אם היה לאלעזר ואיתמר דין כהן גדול באותה שעה, והרי הוטבו דברי אהרן שלא היו ככה"ג, ומ"מ כאן עשו כדברי משה אע"ג שלא היה בדעתם כי כן הוא עכ"ד. כמה התורה מדקדקת ללמדנו יסודות ההצלחה ברוחניות ע"י הציות למצוות חכמים, אף שאח"כ הודה משה לאהרן ולא בוש לומר שמעתי ושכחתי כמובא ברש"י וגמ' זבחים, אבל מ"מ הקפידו לקיים בשלימות את ציווי המפורש ולא הרהרו כלום אחר דבריו.

מעשה ארץ מצרים – אכילת שרצים

נפש נמי דוחה שבת אבל להאמין להם ממש אין נ"ל עכ"ל. והנה אחר שמעידה לנו התורה שלמעלה זו בלבד ג"כ ה' סגי כל ענין יציאת מצרים, כמה יש לנו להזהר בכל משמור שח"ו לא נפגום בזה, כיון שהעידה תורה שאכילת איסור מטמטמת את הלב והיא הופכת את האדם לחומר גם ועכור עד שאין בשר המת מרגיש באיזמל ה", וכמו שהעיד הרמב"ם באיגרתו שאם יש ספיקות ודעות רעות באמונה הר"ז בא משום שנכשלים במאכלות אסורות, וזה מבואר בפס' זה 'כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא', שאמונת האלקות נמסכת בלב האדם רק כשהוא נמנע ממאכלות המטמטמות לבו, והתורה נתנה שם 'קדושה' לזהר מאיסורי מאכל וערוה, וכן הרמב"ם קרא שם מיוחד של ספר קדושה וכלל בו איסורי ביאה ואיסורי אכילה.

ונראה, שגם ע"ז נאמר הפס' שנכתב בפרשת עריות שקורין במנחת יודה"כ 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו', שהרי לצורך זה בלבד ה' הקב"ה מעלה אותנו משם.

ובימים שאנו מכינים את עצמנו לקיים מצוות הפסח, ולהתבונן בנפשותינו שאנחנו בעצמנו יצאנו משעבוד מצרים, עלינו להישמר מאד בזה, ובפרט כשאנו רואים השפעה גדולה של דעות פסולות והשקפות כוזבות שלדאבון לב מבצבצים ויוצאים גם מבעד לכותלי בית המדרש.

פי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדשים פי קדוש אני (יא, מה)

רש"י הביא מאמר חז"ל: בכולן כתיב והוצאתי וכאן כתיב המעלה, תנא דבי רבי ישמעאל אלמלי לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות דיים, ומעליותא היא גבייהו, זהו לשון מעלה ע"כ.

ועוד מצינו בגמ' במס' ע"ז דל"א ב' שמעלה זו הופכת את עצמיות הטבע של עם ישראל לבריה אחרת משאר האומות כמ"ש שם רב הני ארמאי זוקאני דהוו שתו גילויא ולא מתו אידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו ע"כ. ומשום זה ג"כ יש גנאי יותר ליכשל במאכלות אסורות יותר משאר עבירות כמ"ש התוס' חולין ה' ב' דדווקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן של צדיקים שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור.

והחת"ס שבת דפ"ו ב' כתב להלכה בזה"ל: קשה לי לסמוך בשום הוראה על רופאי זמנינו אפי' ישראל בענין נדה וכדומה, דכל מומחתם עפ"י ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שה' להם ע"י גופי אומות העולם, וכן כל חכמתם בניתוח עפ"י שניסו בגופן שלהן דחביל גופייהו [דאכלי שקצים ורמשים ולא דאיגי במצוות] ואין מזה רא' לגופי בני ישראל ואין לדון מדבריהם להקל בשום איסור כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביה"כ דלא יהא אלא ספק פיקוח

שביעה בשיעור כזית

איש לפי אכלו תכנסו על השם (פ' החודש)

ברש"י 'לפי אכלו' הראוי לאכילה פרט לחולה וזקן שאין יכולין לאכול כזית, ובעל הטורים כ' 'איש לפי אכלו' בגי' אכל כזית לומר לך שאם אכל כזית יצא.

וכבר ביארנו מקדם בס' שערי אורה על הרמב"ם (פ"ח מחו"מ ה"ז) דבאמת בכל הקדשים יש דין לאכלם על השובע, אבל אי"ז מתנאי קיום מצות אכילת בשר קדשים, אלא מצוה בשעת מעשה האכילה, שצריך לעשותה בשעה שהוא על השובע כדי שישבע מבשר הקדשים, אבל בפסח הוא מתנאי קיום המצוה. והדבר מוכרח בלשון רמב"ם (פ"ח מק"פ ה"ג) שכ' מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע, לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בארבעה עשר - אוכל מהן תחילה ואח"כ אוכל בשר הפסח כדי לשבוע ממנו, ואם לא אכל אלא כזית יצא ידי חובתו עכ"ל, והנה רהיט דבריו מצוה מן המובחר ואח"כ כ' שבכזית יצא יד"ח משמע שכזית אינו מן המובחר אלא בדיעבד, וצ"ע דהלא יכול לאכול דברים אחרים כדי שישבע לבסוף מכזית של בשר הפסח ויקיים גם מצוה מן המובחר, ואין כלל מצוה מן המובחר לאכול מבשר הפסח עצמו יותר מכזית.

ומבואר שיש הלכה מיוחדת מתנאי קיום מצות אכילת פסח שישבע ממנו, ה' הו"א ששיעור כזית אי"ז כדי שביעה, וה' אפשר שיש שיעור מיוחד לאכילת פסח דתליא בכדי שביעה, וכמו שמצינו בעלמא שיעור מיוחד לאכילת יוה"כ ככותבת הגסה שתלוי ביתובי דעתא, ע"ז כ' הרמב"ם שיש רק תנאי באכילה שישבע ממנו, אבל אם אכל כזית יצא יד"ח גם למצוה מן המובחר, והארכנו שם בזה

עיש"ה.

ונראה כעת, שב' הדברים נרמזו כאן בהפס' 'איש לפי אכלו', שפשט הכתוב מורה על עיקר ד' הרמב"ם שצריך לשבוע מבשר הפסח והיינו איש לפי אכלו, אך קבלת חז"ל שא"צ כל שיעור השביעה מעצם בשר הפסח אלא אם אכל כזית ממנו על השובע יצא גם למצוה מן המובחר, וזה נרמז בגי' שהביא בעל הטורים 'איש לפי אכלו' בגי' 'אכל כזית'.

הישיבות הקדושות – יסוד קיומנו ורוח אפינו

מכתב רבינו מרן שליט"א למעמד הכנסת ספר תורה

לישיבת "כנסת יצחק - קרית ספר"

מאיר צבי ברגמן

ישיבת רשב"י
וכרן מאיר, בני ברק

בס"ד, ט"ו אדר"ב תשפ"ד

ברכותי נתונה למתכנסים בחגיגת הכנסת ספר תורה, לישיבת החשובה "כנסת יצחק - קרית ספר", אשר פירותיה מעידים עליה נאמנה, כי היא בית יוצר לבחורים בני עליה, בתורה וירא' שזמירות טובות.

והספר תורה נתנדב לעילוי נשמתו של ידידי הגאון הצדיק רבי עזרא נוביק זצ"ל, שהיה מגדולי התורה, בחכמה ובמוסר, וזכה להיות משפיע לאחרים מתורתו ויראתו הטהורה, להנחותם במסילתו, בדרך העולה בית ד'.

כל זה פרי יוזמתו של בנו, ראש הישיבה, הגאון רבי שמעון נוביק שליט"א, שעושה ופועל גדולות ונצורות במסירות, להרחיב גבולות הקדושה, בביסוס עוד ישיבות קדושות באר"ק, שהם יסוד קיומנו ורוח אפינו.

והנני בברכה, לכל בני הישיבה ולכל המתכנסים לכבודו של תורה, שיוכו לעלות מעלה מעלה במעלות התורה, לקיים מה שכתוב בזה, ולהוסיף אומץ בשקידת התורה ועמלה, ובייחוד בעת הזו, עת צרה היא ליעקב, שאין ידוע מה יילד יום ה', וזקוקים אנו לדאות בישיבת ה' על עמו ונחלתו, וממנה יושיעם ב"ה.

בכבוד
מאיר צבי ברגמן
ישיבת רשב"י
בני ברק

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת שמעי-החודש תשפ"ד

הוראת שעה

בענין גיוס בני הישיבות ה"י

[לאחר שרבינו שליט"א ביאר בשיחה, שלימוד התורה משלים את חסרון הקרבנות, כיון שהלימוד דורש מהאדם להקריב את רצונותיו, מתח בדברים הבאים:]

כל אחד יודע מה שקרה בסוף השבוע, שביטלו לגמרי את זכותנו ללמוד תורה בארץ ישראל, לעת עתה. אז אמנם ודאי שהם רשעים, אבל אנחנו - אי אפשר לא לומר, ואינני רוצה להרחיב הדיבור על זה - היה חסר אצלנו מדרגה של מסירות נפש לתורה. ועל כל פנים עכשיו אנחנו נצטרך מסירות נפש! אי אפשר לדעת מה בדיוק תהיה הצורה, עד כמה יעשו, ועד כמה יקפידו עלינו.

ישנם שני סוגי אנשים הדוחפים לבטל את לימוד התורה שלנו. יש את אלה שאינם בהכרח שונאים אותנו, ואף אינם שונאים את הדת, אלא מאחר שאינם מאמינים שהתורה היא זו שמצילה אותם, ואינם מבינים שכל הקיום שלנו בארץ ישראל בין כל כך הרבה שונאים מסביב הוא רק בגלל התורה שיש בארץ, ובלאו הכי לא היה, ובזה שהם מוותרים על התורה הם מורתיים את הגוע שהמדינה עומדת עליו. ומאחר ואינם מאמינים רח"ל הם אומרים אם ככה מדוע לא לנהוג 'שווה בשווה'. זה סוג אחד של אנשים.

ויש סוג אחר של אנשים, שהם רשעים ממש. לא אכפת להם בכלל מ'השווה בשווה'. הם שונאים את הדת. שונאים את התורה. שונאים את הבן תורה. ויש הוכחות לכך מיניה וביה, כמה שקרה בימים האחרונים, שאינני רוצה לפרטם כאן בבית המדרש. רואים איך שהם הגיבו לכל מיני הצעות, אפילו כאלו שהגיעו מאנשים שלהם. וכל זה היה רק בגלל שנאה. שנאה נגדנו. שנאת הדת. שנאת התורה ושנאת הבן תורה. הם רוצים להחריב אותנו, ואנחנו נצטרך לעמוד נגדם. ויהיה מסירות נפש. מוקווה שלא נגיע לזה, אבל יכול להיות שנגיע למסירות נפש שנצטרך לעמוד נגדם. וזה לא הזמן לפרט עכשיו.

אבל דבר אחד ברור, שהדבר הראשון שצריך בזמן הזה הוא שתהיה לנו מסירות נפש ביחס לתורה עצמה! שהתורה עצמה תהפוך להיות כקרבן! שהלימוד שלנו יהיה קרבן! מה הפשט שהלימוד קרבן? ללמוד סדרים שלמים ממש, בלי שום ביטול תורה. אף יעל פי שעוד מעט סוף הזמן, מכל מקום צריך ללמוד תורה במסירות נפש! זה ודאי הדבר שאנו מחוייבים בו עכשיו, ללמוד תורה כמו קרבן, שיהיה ריח ניחוח להשם. וזה יכול להיות סיבה להוריד את כל הבעיה.

הקב"ה יתן לנו את הכח להבין, לשבת קצת ולחשוב שקרה פה דבר היסטורי, שפעם ראשונה מאז קום המדינה ביטלו את הזכות ללמוד. זה טרגדיה! מה אנחנו צריכים לעשות? דבר ראשון להתחזק בתורה מכאן ולהבא.

אם נתחזק ונביא את הקרבן הזה לקב"ה, אולי ירחם עלינו שלא נצטרך להביא קרבנות אחרים, שיהיו מבחינה מסוימת יותר קשים בשבילנו. ה' יעזור ויתן לנו את הכח לעשות מה שהוא רוצה מאיתנו.

זה הדבר אשר ציוה השם - לבדוק כל מעשה אם הוא לרצון ה'

לי בעולמי אלא זאת. זה קבלת עול מלכות שמים! זה הביטוי של עבדות, החלק של החיובים שיש לנו כלפי מלכות השם, לחיות עם הקב"ה, 'שויתי ה' לנגדי תמיד', לחיות עם הקב"ה כל הזמן, בתוך כל מעשה ומועשה.

ובענין הזה צריכים לדעת יסוד שכותב הגר"ס (אר ישראל אגרת יז), 'בזאת הלא נודע כי אדם לעמל יולד, ללחום מלחמת מצוה, והחובה עליו להתייגע בעבודת ה', לא רק לשמור מה שטבעו מניחו מעצמו ומה שהוא קצת כבודות להזניה. לא רק זה, כי בזה האופן אין האדם עובד ה', רק טבע עושה שלו, ויכול להיקרא חלילה פורק עול, כאשר לא יתן שום יגיעה לעבודת ה' יתברך, רק לשמור מה שאין עליו עול. וזאת היא היסוד מעבודת האדם לבורא ית"ש, לשמור ולעשות מה שאין ליבו חפץ, כי אם לא ישים האדם ליבו ונפשו לעשות נגד רצון לבבו הרי הוא עלול לכל עבירות שבתורה ר"ל, גם אותן שאינו עובר עליהן מצד הרגלו וטבעו'.

צריכים לאחוז בדרגה שהמחשבה היחידה שמביאה אותנו לעשות דברים היא מה שהקב"ה רוצה, ואילו מה שאני רוצה לעצמי זה לא נוגע! ואמנם זו מדרגה גבוהה מאד, אבל כל אחד יכול לעבוד על עצמו לפי דרגתו, והעיקר שלא יהיה מצב של 'הפקר', שהיום יש שעושים דברים בלי מחשבה כלל, שזה ודאי הפקר וסתירה לקבלת עול מלכות שמים.

וגם בבין הזמנים! צריך לצאת לבין הזמנים עם הרגשה של קבלת עול, אנחנו צריכים להישאר עובדי ה' גם בבין הזמנים, ולחיות עובדי ה' זה שייך רק עם הרגשה של עול, עם הידיעה מי אנחנו. לא לשכוח מה התכלית שלנו בעולם - להיות קרוב להקב"ה, שכאשר המחשבות האלו נמצאות תמיד לנגד עינינו אזי אפשר להבין מה השורש האמתי של הרצונות שלנו, ורק ככה ניתן להתגבר עליהם. רגע לפני שיוצאים לבין הזמנים אנחנו צריכים לקבל על עצמנו קבלה גמורה, לא להיגרר אחרי היצרים של עצלות ונהנתנות, זה הוא השורש שמוליד הרבה מהניסיונות וההתמודדויות.

כל אחד צריך לחשוב טוב, מי אני? ומה התכלית שלי? וצריך לחיות עם המחשבה הזו, ולבדוק כל דבר שעושה אם זה באמת מתאים לקדוש ברוך הוא. אדם צריך לשאול את עצמו מה הקב"ה מצפה מומני, האם זה מה שהוא רוצה? ואף שבדודאי שהכוחות של המידות הרעות שיש בכל אחד משפיעות ומפריעות ומבלבלות, אבל מכל מקום מי שמודע לזה וחושב כיצד להתגבר על זה הוא יצא מובין הזמנים בסייעתא דשמיא מחוץ ברוחו, שלם בגוף ובנפש, וכך יזכה להתחיל את הזמן הבא עם סייעתא דשמיא, והצלחה מרובה בתורה.

כתוב בפרשה (ויקרא טו) 'ויאמר משה, זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה'. וציווי זה נתבאר בתורת כהנים (מכילתא דמילואים פ"ט ו'), 'אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המוקד, כשם שהוא יחיד בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו, שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם, מפני מה כי אני ה' אלקיכם הוא אלקי האלהים ואדוני האדונים, עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'.

וביאר החפץ חיים [בביאורו לתורת כהנים שם], וזה לשונו 'שכל הפעולות שתעשו בעולם, לא תהיה לשום הנאת עצמכם, כי אם יהיה הכל מיוחד לשמו. כי באמת כאשר נתבונן היטב נוכל לקיים בכל פעולה גשמית רצון ה'. לדוגמא, כשהולך לאכול, יכוין לקיים ושמירתם את נפשתיכם. כשעושה איזה מסחר להרויח, יכוין שיהיה לו במוה לשלם שכר לימוד בניו, שהוא מצות עשה של פעולה שכיור וכו'. כללו של דבר, כאשר ירצה האדם באמת יוכל למצוא בכל פעולה שהוא עושה מצות עשה דאורייתא ממש, ויכוין לשמו. ונוכל לומר שזהו כוונת הכתוב זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו, והיינו שכל הפעולות שעולה במחשבתו לעשות יתבונן אם הוא רצון ה', וכאשר ימצא שהוא רצון ה' יעשה, ויחד הפעולה לשם ה'. עכ"ל. והיינו שאם רק קצת מתבוננים, אזי כל פעולה שאדם עושה יכולה להיות לשם ה' יתברך! אין דבר בעולם שאדם עושה שלא יוכל לעשותו לשם ה'! ולכן קודם שאדם עושה איזו פעולה מוטל עליו לעצור ולחשוב, האם זה רצון ה' או לא? אם כן, שיעשה זאת, ואם לא, אז לא.

אנחנו רגילים לעשות הרבה פעולות שונות בכל יום, עושים תוכניות לחיים, אך השאלה היא עד כמה בתוך התוכנית מונחת ההתבוננות מה רצון ה' מומני? צריך לבדוק ענין זה היטב! זו צריכה להיות השאלה בכל פעולה, מה הוא רצון ה'. וכפי שכתב רבינו יונה בפירושו למשלי (א) על הפסוק 'בכל דרכיך דעה', 'בתחילת כל מעשה תשיב אל ליבך אם יש דרך עוון או חטא במעשה ההוא', בכל מעשה שאדם עושה צריך לבדוק היטב לאן הדברים הולכים.

זה החיוב שיש לנו כלפי הקב"ה, להבין שהוא המלך ואנחנו חייבים לו! ומה זה מחייב אותנו? שבכל פעולה שעושים צריכים לחשוב! לא לעשות סתם! עושים תכניות, עושים החלטות, אבל לפני כל דבר צריך לחשוב, 'השב אל ליבך אם יש דרך עוון או חטא במעשה ההוא, ואל תעשו עד שיתברר לך כי הוא רצוי לפני השי"ת'.

יש מכתב מהחזו"א (ק"א ח"א קנ"א), שהוא כותב, 'רבותי למדוני כי בכל תנועה צריך להתייעץ עם חלקי השו"ע, ואין אני בן חורין לעשות דבר מבלי עיון בהלכה מההלכות הנוגעות לתנועות הנידון, ואין

בגדר טומאת משא בנבילה

הנושא את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב (יא, מ)

בגדים לטומאת אדם והוכיחו כן מהא דמצינו בנושא נבילה דמטמא בגדים ואינו מטמא אדם.

נמצא דלשיטת התוס' השו"ט בגמ' הוא האם הא דמצינו במצורע דטומאתו חמורה לענין לטמא בגדים מכריח שיש בכח טומאתו לטמא גם אדם, ומהא דנושא את הנבילה מטמא בגדים ואינו מטמא אדם הוכיחו דיתכן דהטומאה חמורה לענין לטמא בגדים ואינה חמורה לענין לטמא אדם.

וא"כ יהיה מוכח בדעת התוס' דהא דנושא את הנבילה מטמא בגדים אין הגדר בזה דהנבילה מטמאה את הבגדים ע"י האדם, דא"כ איך אפשר להוכיח מזה שיכול להיות חילוק בדרגת הטומאה בין טומאת בגדים לטומאת אדם, והרי הסיבה שהנושא נבילה אינו מטמא אדם אין זה מחמת דאין טומאתו חמורה אלא בגלל שלגבי אדם לא נתחדש לדונו כאילו הוא נוגע בנבילה, וע"כ דהגדר הוא דבזמן נשיאת הנבילה הנושא עצמו יש לו טומאה חמורה כנבילה לענין לטמא בגדים, וא"כ שפיר יש להוכיח מהא דאינו מטמא אדם שיש דרגת טומאה חמורה לטמא בגדים דאינו מטמא אדם.

***

והנה אף לגבי טומאת מת מצינו דין טומאה בחיבורין שכל זמן שהאדם נוגע במת הוא מטמא אדם וכלים כמו המת עצמו, ואף בזה יש לדון האם גדר הדין הוא שהמת מטמא ע"י האדם ונחשב שהמת עצמו נוגע במי שנוגע באדם הנוגע בו, או שהאדם בזמן מגעו יש לו טומאה כמו המת עצמו

ידוע לחקור בגדר הדין דהנושא את הנבילה מטמא בגדים בשעת משאו, האם המטמא של הבגדים הוא הנבילה, ונתחדש בדין משא דאע"פ שהבגדים לא נוגעים בנבילה האדם הנושא את הנבילה מחבר בין הנבילה לבגדים ונחשב ע"ז כאילו הבגדים נגעו בנבילה, או דהמטמא של הבגדים הוא האדם והחידוש בדין משא הוא דאע"פ שהנושא נבילה הוא ראשון לטומאה ואינו מטמא בגדים בשעת משאו חשיב אב הטומאה כמו הנבילה שהוא נושא אותה ולכן הוא מטמא בגדים.

***

והנה בגמ' בבא בתרא (טא, דנו מה המקור לזה שמצורע בימי ספורו מטמא אדם, וס"ל לרב ששת דהמקור לזה מהא דמטמא בגדים, ודחו דאין ללמוד מהא דמטמא בגדים כיון שהוא טומאה בחיבורים וכמו שמצינו בנושא נבילה שמטמא בגדים ואינו מטמא אדם, וביאר רש"י דכוונת הגמ' לדחות דכיון דהא דמטמא בגדים הוא רק בגדים שעליו ולא שאר בגדים שנוגע בהם אין ללמוד מזה דמטמא אדם, וכמו שמצינו בנושא נבילה דמטמא בגדים שעליו ואינו מטמא אדם.

ובתוס' נחלקו עליו והוכיחו דנושא נבילה מטמא גם בגדים שנוגע בהם ולא רק הבגדים שלבוש בהם, ולכן כתבו דלא גרסינן טומאה בחיבורים שאני אלא טומאת בגדים שאני וכוונת הגמ' לחלק בין טומאת

והוא אבי אבות הטומאה. ובדעת התוס' נראה להוכיח שגם בזה הגדר הוא דבזמן הנגיעה במת חשיב הנוגע אבי אבות הטומאה כמת עצמו, דבגמ' נזיר (מב, א) איתא דנזיר שנגע במת וחזר ונגע במת חייב שנים, אבל אם בזמן נגיעתו במת הראשון נגע בעוד מת אינו חייב אלא אחת, וביאורו התוס' דהא דנגע וחזר ונגע חייב שנים היינו משום דכיון דבשעת מגעו הוא מטמא כמת עצמו חשיב מוסיף טומאה על טומאתו, ולכן אם בעודו נוגע במת הראשון נגע בעוד מת אינו חייב אלא אחת דכיון דמכח נגיעתו במת הראשון הוא מטמא אחרים כמת עצמו אין תוספת טומאה במה שנוגע בעוד מת.

והשתא אי נימא דהא דבשעת נגיעתו במת מטמא אחרים כמת עצמו הוא מחמת דע"י החיבור למת נחשב שהמת נוגע גם באדם שהוא נוגע בו, א"כ אין כאן תוספת טומאה בגברא ולמה שיתחייב ע"ז משום מטמא למת, וע"כ דהגדר הוא דבשעת הנגיעה במת יש לנוגע טומאה חמורה כמו המת עצמו, וממילא אפי' אם הוא כבר טמא מת כשחזר ונוגע במת אחר הוא מוסיף על עצמו טומאה בזמן הנגיעה ומתחייב ע"ז משום מטמא למת.

וא"כ מבואר דעת התוס' דגדר הדין דנושא את הנבילה מטמא בגדים בשעת מגעו, והנוגע במת מטמא אדם וכלים בשעת מגעו, דהאדם עצמו הנושא את הנבילה או הנוגע במת יש לו טומאה חמורה כמו הדבר שהוא נוגע בו, אלא דבנושא את הנבילה אינו נחשב כנבילה רק לענין לטמא בגדים.

משנת הישיבה

עבודת התפילה - ו - הכוונה הנצרכת בתפילה

קצין זה כתב גם המסילת ישרים (פרק יט), וזה לשונו 'צריך האדם לחשוב בעודו מתפלל או עושה מצוה, כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל או עושה המעשה ההוא, והוא מה שהזהיר התנא 'וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה מתפלל'. וזהו המכוון בדברי הגמרא (פנאדרין כב): 'אמר רב חנה בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו, שנאמר 'שיותי ה' לנגדי תמיד'.

גם ר' אייזיק (לקט שיחות מוסר ג, קסג) מרחיב מאוד ביסוד זה, ומבאר שכשם שעיקר עבודת הקרבן היא שירגיש האדם לפני מי הוא עומד, כן היא עיקר עבודת התפילה 'שירגיש האדם במלוא תחושותיו בשעת התפילה כי הינו עומד לפני ה', ומדבר פנים אל פנים עם המלך הגדול ברוך הוא. ואמנם זהו גם עיקר הכוונה שנתחייבנו בה בשעת תפילה... ולא בא ענין כוונת פירוש המילות אלא כדי להקל על האדם להגיע לידי הרגשה זו של עמידה לפני ה'.

כאמור, כוונה זו - שירגיש האדם שעומד לפני ה' - היא מעצם עבודת התפילה, עד שכתב הגר"ח שהיא לעיכובא, ואם אין לבו פנוי ואינו רואה עצמו עומד לפני השכינה דינו כלא התפלל כלל. אמנם החזו"א (בגלילות' שם) הקיל בזה קולא גדולה, שדי אפילו בדרגה הפחותה ביותר של הכרה או רגש שהוא עומד לפני הקב"ה, ואין צריך להרגיש ממש שעומד לפני המלך, אולם על כל פנים הכול מודים שכדי לצאת ידי חובת תפילה צריך המתפלל לכל הפחות לדעת שעומד לפני המלך.

על כל פנים, עבודת התפילה היא עבודה קשה מאד. שמעתי בשם תלמיד הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שהיה מאריך מאוד בתפילה, והסביר, שרוצה לנסות לקיים את דברי הגר"ח, להרגיש במשך כל התפילה את העמידה לפני ה'...

היסוד השלישי שיש לדון בו בענין התפילה, הוא ענין הכוונה. מפורסמים דברי הרמב"ם בהלכות תפילה (פ"ד הלכה טו-טז): 'כוונת הלב כיצד? כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה, ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה. מצא דעתו משובשת ולבו טרוד, אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. לפיכך הבא מן הדרך והוא עייף או מיצר, אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. אמרו חכמים, ישהה שלשה ימים עד שינוח ותתקדר דעתו, ואחר כך יתפלל. כיצד היא הכוונה? שיפנה את לבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. לפיכך צריך לישב מעט קודם התפילה, כדי לכוין את ליבו, ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים. ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי ומשליכו והולך לו, לפיכך צריך לישב מעט אחר התפילה, ואחר כך יפטר, עכ"ל.

מדברי הרמב"ם משמע, שהכוונה הנצרכת בתפילה - שיפנה לבו מכל מחשבותיו ויראה עצמו כאילו עומד לפני השכינה - נצרכת בכל הברכות שבתפילה. אולם בהמשך דבריו (פ"ה ה"א) כתב הרמב"ם, 'מי שהתפלל ולא כיון את ליבו יחזור ויתפלל בכוונה. ואם כיון את ליבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך. ומשמע מדבריו, שאין הכוונה נצרכת אלא בברכה הראשונה בלבד.

ידוע מה שתירץ על כך הגר"ח (תפילה פ"ד ה"א), שיש שתי כוונות שונות בתפילה. האחת, היא כוונת פירוש המילות, ובכוונה זו עוסק הרמב"ם בדבריו בפרק י, ועל כך הוא אומר שבדיעבד יצא אף אם לא כיוון בפירוש המילות בכל התפילה, אלא בברכה ראשונה בלבד. והכוונה השנייה היא, שצריך לפנות את ליבו מכל המחשבות, ולראות את עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. וכוונה זו היא מעצם מעשה התפילה, ולכן היא נצרכת בכל השמונה עשרה, שבכל התפילה אדם צריך להרגיש שהוא עומד לפני ה' ממש.

דבריו רחמים

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת שמיני תשפ"ד

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרן שליט"א

ציבור מסוים רוצים לתקן לימוד בין שחרית למוסף, או גם לאחר מוסף אם הוא יודע שאשתו אינו מצפה לו, אשרי לו. ואם זה קשה לו, שילך לביתו, כי אין כאן תקנה קבועה אלא הנהגה של ציבור, ובוה כל יחיד שקשה לו, יכול לפרוש.

הבטיחה כסף לכולל, האם יכולה לתרום לנכדיה האברכים

שאלה. בעלי מנהל כולל של אברכים העוסקים בתורה, לאמי יש הוראת קבע לכולל, והיא ביקשה ממני להגדיל את ההון"ק לכולל. אמרתי לאמי שיש לי בת שבעלה אברך הלומד ברצינות, ויש לו משכנתא גבוהה, והם לא מצליחים לגמור את החודש, אז אולי עדיף לתת את הכסף להם, כי הקרובים קודמים לצדקה.

בעלי שמע את השיחה, ואמר שצריך לעשות שאלת רב, כי אולי ברגע שאמי אמרה שהיא רוצה לתת לכולל, הרי זה כמו נדר למקום מסויים. האם אכן חל הנדר, והיא חייבת לתת את הכסף לכולל של בעלי, או שהיא יכולה להעביר את הכסף לחתני. ועוד רציתי לשאול, כשמעבירים דרכנו צדקה לאברכים, האם מותר לנו לתת חלק לילדינו הנשואים שגם הם אברכים או שזה לא ראוי.

תשובה. כשאדם תורם לכולל, אינו מתחייב לתרום דווקא לאברכים הלומדים כעת בכולל, ולכן גם אם יעזבו את הכולל, אינו צריך ליתן לאברכים אלו, אלא יתן את הצדקה לאברכים שלומדים כעת בכולל. ועיקר הכוונה לתת לכולל, היינו לתת לאברכי העוסקים בתורה, ובתורה ה' אין כל נפק"מ אם לומדים בכולל זה או בכולל אחר, וכעין זה כתב בערוך השולחן (יו"ד סימן רנו ס"ח): "לשיטה זו דבצדקה לעניים אין רשאים לשנות, איך משנים מעניי עיר לעניי עולם כמו מקופה לתמחוי או להיפך... דסבירא ליה דזה לא מקרי שינוי, דכל עניים כאחד חשובים, וכל הנותן לעניים, דעתו על כל העניים למי שיגבר ההכרח".

וכעין זה כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ה סימן עז), בנדון אם יש רשות ביד הגבאי לשנות ולהוסיף ולגרוע מעני לעני, אם לפי ראות עיניו תגדיל המצווה כפי הדחק של עני זה, נראה פשוט דיש בידו לשנות, דהא כבר הבאתי דברי מהר"ק (שורש ה) דלדבר מצוה מותר לגבאי לשנות, ובפרט כשנותנים על דעת הגבאי, ואפילו היה רגיל לתת לעני אחד, ולכתחילה אין לחזור בו, מכל מקום אי אכא מצוה יותר בשני, גם לכתחילה יוכל לחזור. וכל שכן לפוסקים שסוברים שאין כלל איסור לשנות מעני לעני.

וכך גם בענייננו, הכסף שנותנים לכולל, הכוונה לכל האברכים, וראש הכולל יכול להעביר את הכסף לכל אברך שלומד תורה.

ולכן מעיקר הדין ראש כולל יכול להעביר תמיכה לכל אברך שלומד תורה והוא נצרך, ולאו דווקא לאברכים הלומדים בכולל שלו, ובלבד שלא יחסר לאברכים בכולל, שאם כן הרי זה חב לאחרים, כי מסייע לאברך אחר ומזיק לאברך שני.

אמנם אם נותן למשפחתו, יש בוה נידון של נקיות, שעלולים לחשדו בחוסר נקיון כפים שתומך במשפחתו, אמנם בענייננו שהתרומה מגיעה מאמו, מותר להעביר לנכדים, כי מעיקר הדין הייתה צריכה לתמוך בקרוביה, בסדר עדיפות של צדקה שהקרובים קודמים.

ומהטוב ביותר, שהנכד יגיע ללמוד שעתיים או אפילו שעה בחודש בכולל, ואז יוכל להקרא אברך בכולל זה, ואז אפשר לכתחילה לתת לו תמיכה מהכולל, כפי שראש הכולל יחליט.

ללמוד לאחר מוסף, או למחר לביתו לקדש

שאלה. יהודי הגיע לבית הכנסת בשכונתו, ולאחר תפילת מוסף ראה שחלק מהמתפללים מתאספים לשיעור לאחר התפילה, וחלקם נשארים ללימוד אבות ובנים אחר התפילה. ותמה באזני ואמר, איני מבין, הלא כתבו המפרשים שלכן אין אומרים 'ובא לציון' קודם תפילת מוסף, אלא אומרים אותו במנחה כדי למחר לקדש, ואם כן איך יתכן שלאחר התפילה אנשים אינם הולכים לביתם מיד, ולומדים בבית הכנסת?

תשובה. מי שיודע שבביתו אינם ממהרים, יכול ללמוד, ובלבד שלא יאחר את הסעודה לאחר חצות. אבל חז"ל לא רצו לעשות תקנה לומר 'ובא לציון', כי זה עלול להפריע גם לחולים ולזקנים.

מקורות ונימוקים

מקור הדברים הוא בכלבו (סימן מ), ושם כתב לגבי תפילת מנחה של שבת: "פותח החזן אשרי ואחריו אומר 'ובא לציון' וכל סדר קדושה, שלא אמרו אותו בשחר מפני טורח הציבור, שלא יכבד על הזקנים והעוברים והמניקות אם יאחרו כל כך בבית הכנסת ויצומו עד אחרי אמרם כל הסדר". והוזכר בקצרה במשנה ברורה (סימן רצב סק"א): 'ואמירת 'ובא לציון' במנחה הוא במקום סדר קדושה דחול, ובשבת שמאריכין הרבה בשחרית ובמוסף, הניחוה עד מנחה [כל בו]'.

אמנם מאידך, כתב הרמ"א (או"ח סמן רפא) בשם המרדכי, נוהגים שבשבת מאחרין יותר לבא לבהכ"נ מבחול, משום דבתמיד של ימות החול נאמר בבוקר (במדבר כח, ד) ואצל שבת נאמר וביום השבת (שם, ט) דמשמע איחור.

ובביאור הלכה (סימן רפו ס"א) כתב: 'בלבושי שרד משמע, דאף שזמן תפילת מוסף אחר תפילת השחר, אף אם התפלל בהשכמה כותיקין, מ"מ יותר טוב לכתחילה לאחר, דהא קרבן מוסף דשבת אמרינן בגמרא דזמן הקרבתו היה בשש, והתפילות הלא הם נגד הקורבנות. ולי נראה דלא מיבעיא אם התפלל שחרית בציבור, בודאי אין נכון שהוא יתחלק מהם להתפלל אח"כ מוסף ביחיד [ואפילו אם ירצו כולם להפסיק ולהתקבץ פעם שניית למוסף, ג"כ אין כדאי... כי טורח לקבצם שנית, אם לא שלא ילכו מבית המדרש ועסקו בתורה בתוך כך]. ואפילו אם התפלל גם שחרית ביחיד, ג"כ אין כדאי לאחר כ"כ עד סמוך לחצות, ולא נוכל לדמות עניין זה לקרבנות, דאיחור התפילה כ"כ מבטל מצוות עונג שבת, ועד חצות מבואר לקמן בסימן רפ"ח בהדיא דאסור להתענות, עכ"ל. הרי שמבואר בביאור הלכה שאדברה ראוי לאחר את תפילת המוסף, רק שלא יאחר יותר מחצות.

וכן כתב רש"י במסכת ברכות (דף כח ע"ב ד"ה לא על), שרב יוסף שהיה ראש הישיבה בפומבדיתא, היה דורש בשבת קודם תפילת המוספין, ולאחר הדרשה היו הולכים לבית הכנסת ומתפללים תפילת המוספין, יעו"ש. הרי שהיו מתעכבים מלהתפלל מוסף יותר מאוחר, ולא היו ממהרים ללכת לביתם.

ולכאורה קשה שמצד אחד תיקנו לומר 'ובא לציון' במנחה, ומצד שני איחרו את תפילת המוסף, והיו לומדים בין שחרית למוסף.

ויש לומר, דכאשר אנו באים לתקן תפילה לרבים שהוא חק ולא יעבור, זה אי אפשר לתקן, כי יש נשים מעוברות וזקנות שיצטרכו לצום. אבל כאשר יחידים ואפילו

לאחר שהתפרסמו הגזירות הקשות נגד עולם התורה והישיבות, ולאור שאלות רבות שהגיעו מהציבור שביקש דברי חזק והדרכה, כתב רבינו (ערש"ק פרשת צו) דבר חזק, להלן נוסח המכתב שהגיע לרבינו: "לצערנו המצב של עם ישראל קשה מאד, גם במלחמה, וגם כל אומות העולם נגדנו. אך כרגע נוספה עלינו צרה נוספת: יש דיבורים מהג"צ להפסיק את התקציבים לעולם הישיבות והכוללים, ולהתחיל לגייס בחורי ישיבות לצבא, כידוע הרב אמר כמה פעמים בשם חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שהזכות קיום של המדינה זה רק בזכות שתומכים במסדות התורה, והציבור מפחד מי יודע מה יהיה כעת. ורוצים לשמוע דברי חזק והדרכה בענין מהרב שליט"א. רבינו כתב בכתב יד קדשו: **תשובה: לימוד התורה מגאנא ומצלא "ואין לנו שיעור אלא התורה הזאת", הכו"ח בשברון לב, יצחק זילברשטיין**, עכ"ד רבינו.

כמו"כ בדרשתו הקבועה של רבינו בהיכל ביה"כ "המרכז" דמת אלחנן, בליל שבת ובעת רעוא דרעווי, הוסיף עוד ואמר: "אנשים באים ושואלים, מי יודע מה יהיה, עוד לא היה כזה מצב מקום המדינה... אך אתם חושבים שהקב"ה שכח את עם ישראל ח"ו? חס ושלום, אנחנו עמו ונחלתו, אנחנו בני התורה, הקב"ה הכי אוהב אותנו, אין ספק שגם אם כרגע המצב נראה קשה, אבל אם יתחזק בלימוד התורה וירבו פעלים לתורה, ודאי שכל המצב יתהפך לטובה, וכרגע מה שמוטל עלינו, על כל עולם התורה והישיבות, להמשיך ללמוד ולשקוד על דלתות התורה, כי אין לנו שיעור אלא רק התורה הזאת".

כמו כן בליל שישי פ' צו, רבינו ישב במשך שעה ארוכה עם אחד מבכירי גורמי הממשלה שהגיע למעונו, והביע את כאבו הגדול כנגד רצון אותם רשעים ללחום בלומדי התורה ולבטלם מלימודם, רבינו הדיך והשמיע דעת תורה ברורה בסוגיא זו, וביקש מאותו גורם בכיר לפעול למען קיום עולם הישיבות.

בקובץ "וי העמודים וחשוקיהם" (אדר ב' תשפ"ד) נדפס מכתבו של רבינו לידידו ורעו הגר"צ קושלבסקי שליט"א: "בס"ד, יום ב' ח' אדר ב' תשפ"ד, לכבוד ידיד נפשי מנוער, ידיד ה' וידיד עמו ישראל, הגאון הגדול רבי צבי קושלבסקי שליט"א, שלו יושע רב! עם ישראל וכל העולם נפעמים מהנס להתנוסס שאינו מכירים כדוגמתו, ואין בפניו הדל לרומם ולהביע את ההתפעלות מהקידוש השם הנפלא והנורא הגדול בעולם, כמו שנאמר "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו". כולנו תפילה להקב"ה שיראה נפלאותיו וידוע כל העמים כולם, כי גדול אדונו ורב כח, לתבונתו אין מספר. ואנו תפילה שנזכה לכך שהקב"ה יגדל ויפאר את שמו הגדול, ויעשה נסים לעם סגולתו, עד כי יבא גואל במהרה בימינו אמן. לא באתי באופן אישי לברית, על פי פקודת הרופאים, שמי לברכה יצחק בן רחל".

כמו"כ בהקלטתו שהתפרסמה בקו "שיח יצחק", משיעור לרופאים שמסר רבינו בשבוע שעבר, נשמע רבינו מתבטא בהתפעלות על הס הנ"ל, ואומר: "תראו, יש מקרים כאלה נוראים, בשבועות האחרונים התברך העולם בסיפור שעוד לא היה כמותו, חבר שלי מיישבת סלבודקא, הרב קושלבסקי, בגיל 88, לידה ראשונה, אני למדתי איתו, הוא היה בחור קדוש, עליו שאין כמוהו, מי היה מאמין וחולם, שאדם בגיל כזה שלא הוליד עד היום, וגם אשתו בגיל מבוגר, קוראים לה נס להתנוסס. הוא ביקש ממני שאבוא לדרוש בשמחה, ואמרתיו לו יגידו שזה כשפים... הוא אומר לי: לא היה יום אחד שאני לא אבכה שאני רוצה ילדים, גם בגיל 88, אבא, הקב"ה, אני רוצה ילדים. שאלתי אותו: איך חלמת חלומות שבכזה גיל תזכה לכך, הוא אמר לי: אבא שלי הוא גדול מאד, זה הקב"ה, הוא הכל יכול. התפללתי כל יום, הקב"ה תן לי ילד. לכן הוא זכה שנולד לו ילד שלא כדרך הטבע, מה אני רוצה לספר עם זה? הוא התפלל כל הזמן, ואמר מי כה' אלוקינו בכל קראינו אליו, תראו מה קרה פה, זה ממש דבר שלא יאומן, אין בעולם דבר כזה לשאר אומות העולם, רק עם ישראל קוראים לאבא שלהם בשמים והוא עונה".

אחורה נא חידה

בכל שבת - אסור, אך בליל פסח שחל בשבת - מותר. באיזה הלכה מדובר?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידנו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: איזה דבר אסור בחול המועד, אך בשבת ויום טוב הדבר מותר?

תשובה. נאמר בשו"ע (או"ח סימן תקמ"ב): "אין יהודי שקיבל מערב יו"ט לבנות ביתו של ישראל בקבלות, אסור להניח לעשות בחול המועד, אע"פ שהוא חוץ לתחום". כלומר, אף שהוא בקבלות ואינו שכיר יום, ואינו מצווהו שיעשה במועד, וכל מה דעביד אדעתיה דנפשיה עביד כדי לגמור מלאכתו במהרה, אפ"ה אסור, שהרואה יאמר שהוא שכיר אצלו (משנ"ב ס"ק ג), וכמו שביאר עוד המשנ"ב (סק"ד): "לפי שהולכין לשם בני אדם ויראו המלאכה ויאמרו בשליחות ישראל עושה, מה שאין כן בשבת ויום טוב, שאין יכולים לצאת מחוץ לתחום" (עי' סימן רמ"א, ודו"ק).

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקנני ישראל (ויקרא ט, א). ופירש"י, שמיני למילואים וכו'. הנה הקשה מהר"ם שפירא זצ"ל בספרו אמרי דעת (פ' שמיני), איך עבד משה רבינו את העבודה בשבעת ימי המילואים, הרי מבואר בשבת (דף צב ע"א) שנבחר היה י' אמות, ואמרו בובחים (דף נט ע"ב) דהקלעים היו גבוהה ט"ו אמות ובכך היו גבוהים יותר מהמזבח שהיה גבוה י' אמות, משום ד'אפשר כהן עומד על גבי המזבח ועבודה כידו, וכל העם רואין אותו מבחוץ', כלומר שאין זה דרך כבוד שיראו העם את הכהן עובד עבודה על המזבח. ונמצא שראו את מרע"ה מהמזבח, דהלא הכיסי היה רק ה' אמות, ומשה היה גבוה י' אמות. [ובאמת קושייתו קשה על כל הלויים, דמבואר בגמ' (שבת שם) ד"א שהיו גבוהים י' אמות, אמנם ראה בס' להורות נתן (שמות כו, טז) שהוכיח מהמאירי שלא כן הלויים היו גבוהים י' אמות, אלא רק בני קהת נושאי כלי המקדש]. ונראה ליישב הקושיא, דהרי היה למרע"ה מסוה על פניו, וכתב 'ובכא משה לפני ה' לדבר אתו' סיר את המסוה עד צאתו וגו' (שמות לד, לד), ומסתבר דכשכב לעבוד העבודה הוריד המסוה (ואולי גם יש בזה יתור בגדים), וכשהיה בלא מסוה פחדו מגשת אליו ומלהסתכל בו, וכמבואר ברש"י (שם ל) שמקרינו הודו של משה היו מרתיעים ומזדעזעים, ולכן כשעבד עבודה ע"ג המזבח לא העיז אדם להסתכל בו וכולם נדעזעו מלהביט בפניו, ולא היה חשש של חסרון כבוד ודרך ארץ, ולכן לא היה צריך מחיצה, דאף אחד לא ראה העבודה שבידו. ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים וחקרב לפני ה' (שם, ב). ופירש"י, קח לך עגל, להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה, עכ"ל. והקשה הרא"ם ושאר אחרונים, דהא אין קטיגור נעשה סניגור, וכמו שכתב רש"י (במדבר יט, כב) שלכן לא נעשית עבודת פרה אדומה על ידו, לפי שנקדחו עליו לעשות העגל וזה נעשה על ידו. ומקורו ממסכת ר"ה (דף כו ע"א) דכל השופרות כשרין חוץ משל פרה, ואמר עולא היינו טעמא כדא"ר חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, ואיך א"כ הודיעו הקב"ה על ידי העגל שכיפר לו. אמנם קושייתם צ"ב, דלכאורה לא שייך כאן ענין זה, שהרי הקב"ה גופא שפגעו בכבודו בחטא העגל, הוא עצמו אמר שע"י עגל זה שיקריב אהרן, יכופר החטא, ורק בדברים בעלמא אמרין שהקטיגור לא יהיה סניגור, משא"כ כאן שהקב"ה עצמו אמר להקריב וזהו יכפר לו החטא, ופשוט. [והנה במשנ"ב (סימן לב ס"ק רי) כתב שכורכים הפרשיות של תפילין בשיעור של עגל לכפר על עוון העגל, וצ"ע דאין קטיגור נעשה סניגור. וזה יש ליישב עפ"י תירוץ הרא"ם שם, דרך בעבודת פנים אמרין כן, אבל בעבודת חוץ לא אמרין כן].

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן (שם, ג). ופירש"י, וידום אהרן, קיבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קיבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמר לו לבדו פרשת שתוי יין, עכ"ל. והנה מבואר שאהרן שתק, וצ"ב דבמסכת מועד קטן (דף כז ע"ב) מבואר שכשארם מת, מתאבלים ג' ימים לבכי וז' להספד, וכתב בנמוקי יוסף שם שרצון הקב"ה שיבכה ויתאבל כשיעור, כדי שישמר מן החטא ויפחד מדינו. ונראה ליישב, דהני מילי באדם רגיל מן היישוב, אבל אהרן הכהן קדוש ה', שהיה כהן גדול, שמעלתו ודרגתו היא מעל לכל הבריות, והוא מקודש ונעלה ומרומם, שהוא היחיד שנכנס ביו"ט לקודש הקדשים, וזוכה לשמש עם בגדי הכהונה גדולה וציץ הקודש בראשו, מי שנמצא בדרגה גבוהה כזו הוא יכול לשתוק לגמרי ולא לבכות ולא להספיד את המת כלל. [וראה עוד בהעמק דבר להנצי"ב כאן מה שביאר בזה].

וידבר ה' אל אהרן לאמר: יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך כבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חוקת עולם לדורותיכם (שם, ט). וכתבו בעלי התוספות בדעת זקנים, יין ושכר אל תשת, לפי שעל ידי שתיתו יותר מדאי בושות והרפות באות עליו וכו'... שעל ידי יין ששתה אדם הראשון בברכת נישואין שלו כדפרישית לעיל, נשתכר ועבר על צויו של מקום, ולבסוף נתקלל בנשיכת נחש, שנאמר ואתה תשופנו עקב. ולפי שנקנסה מיתה על האדם בשביל אותו יין, נהגו העולם כשהמברך בציבור אומר סברי מרן, והם עונים לחיים וכו', עכ"ל. והנה צ"ע איך יתכן שנכשל אדם הראשון בחטא אכילה מעץ הדעת, על ידי ששתה מכוס של ברכה, הרי מצוה גוררת מצוה, ולא יתכן שתבוא עבירה מקיום מצוה. ויש לומר, דקיום המצוה בשתיית כוס של ברכה הוא רק ברביעית יין או ברוב כוס, ומכך שנשתכר אדם הראשון חזין ששתה יותר מדאי. וא"כ בתוספת הוזה ששתה יותר מדאי אין קיום מצוה, ולפיכך נגרם מזה חטא עץ הדעת.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו "שיח יצחק", 0582-376-04, או 072-380-9348. מדי ערש"ק יעודך בקו האם ישנה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הג'ל, או בכתיבת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

אמתחת בנימין

רשימות עובדות והנהגות כפי שנשמעו
מפיהם של גדולי ישראל שליט"א

ליל פורים תשפ"ד

במחיצת מרן המשגיח הגאון

הצדיק **רבי דן סגל** שליט"א

גליון מס' 7

השנה, ולאחמ"כ עשרת ימי תשובה, והיום הגדול ביותר הוא יום כיפורים. והעיקר של מה שתיקנו ביום זה, הוא 'תפלה', דיש להרבות ביום זה בתפלה ובקשה לפני מלכו של עולם, וביום זה נגזר מי יחיה ולמי יהיה פרנסה וכו'. ויום הפורים הוא יותר מיום הכיפורים, שהרי היום כיפור הוא כ-פורים, וקטן נתלה בגדול, ואם כן יש להרבות בתפלה ביום גדול ונשגב זה של יום הפורים.

נעמד רבינו ושר את שירו הידוע 'טאטעלה קום שוין אהיים', וכן חזר רבינו על משפט זה כמה וכמה פעמים, ולאחמ"כ כשהיה רבינו בדביקות גדולה, ובכה בהתרגשות, המשיך לשיר 'ולירושלים עירך אהיים אהיים', וזעק רבינו באידיש 'טאטעלה תראה כמה צרות יש לבניך' וחזר רבינו על זה כמה פעמים, ולאחמ"כ אמר כן גם בעברית "אבאל'ה תחזור הביתה" "אבאל'ה תראה כמה צרות יש לבניך". ובכל משך זמן זה, היה רבינו בתרגשות גדולה והתייפח בבכי.

המשיך רבינו ואמר כי היה מי שביאר כי 'ישועת ה' כהרף עין' היינו שישועת ה' תהיה כשהדבר שבו צריכים את הישועה תהיה באופן של הרף, כלומר דכשהאדם מתעייף העין נעצמת, ושוב האדם לא רואה כלום, ולכן רק כאשר האדם ירגיש שלא רואה שום ישועה ע"פ טבע, והוא לא סומך שתבוא אליו הישועה דרך פלוני או באופן אלמוני, אז יזכה האדם לישועת ה'. וזהו הכונה "תפלה לעני כי יעטוף" דהעני זה אחד שאין לו מדגרמיה כלום, וכל מה שיש לו, הוא משל אחרים, מכיון שהאחרים הם

רבינו שליט"א אמר כי אנו מצויים בימים שבהם בעל הבית דוחק, הקב"ה דוחק על ידי כל הקשיים שיש כאן בארצינו הקדושה, ובכל העולם כולו, נישט פשוט, תראו מה שהולך, זה הרי נורא נוראות מה שהולך, והכל נעשה בכדי לעורר אותנו, הסטייפלר זכר צדיק לברכה אמר בזמנו, שכאלו צרות לא היו, אך כלפי היום, מה שהיה פעם זה כמו... נורא נוראות, העומדים עלינו לכלותינו, זה מצב תמידי, זה כסדר כך, זה צעקה משמים, להתעורר ולחזור, לשוב אל ה', ולהתחזק, אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים. נעמד רבינו על רגליו ושר בהתרגשות גדולה למשך דקות ארוכות "עצו עיצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו ק-ל", ובזמן שרבינו שר, עמד והסתובב מע"ג הארון קודש [שבו ממוקם כסאו של רבנו בזמן ה'טיש'] ורקד והסתובב מימין לשמאל וחוזר חלילה שוב ושוב.

לאחמ"כ אמר רבינו אנו צריכים לחזק את הימין מקרבת, ולהיות בימין השם רוממה, ימין השם עושה חיל, ואף שאנו המעט, מכל מקום 'המעט הזך הוא הרב', וכמו שבימי מרדכי ואסתר, שמרדכי היהודי היה 'יחיד' והוא שהציל את כולם, וכמו שהיה בכל הדורות, שגדולי הדור הצילו והעמידו את כל הדור, אף שהרוב היו שאר העם שלא הלכו בדרכם.

הוסיף רבינו: ידוע כמה שהאריכו בגודל היום של פורים, שהרי יום הכיפורים הוא שיא השיאים של כל ימי הימים הנוראים, וקודם ישנו את ימי האלול, ולאחמ"כ ימי ראש

שקורה. דהקב"ה מעורר אותנו, והמצב בו אנו נמצאים זהו אנדרלמוסיה. וכתב רש"י בענין אנדרלמוסיה באה לעולם (חסר), והמצב היום זה ממש אנדרלמוסיה, כל כך הרבה צרות. כמה שצריך להתחזק בנושא של קדושה. כתוב בתורה כי יראה בך ערות דבר ושב מאחוריך. זה לא כתוב על עבודה זרה, רק על עריות כתוב בתורה 'ושב מאחוריך'. זה גורם לסילוק השכינה.

שמעתי מהגאון רבי אברהם קלמנוביץ ר"י מיר בארה"ב, שסיפר לו אביו, שהיה באסיפה שהחפץ חיים היה שם, והשתתפו באסיפה כולם, תלמידי חכמים, בעלי בתים, אנשים נשים וטף, ובחלק העליון בו התקיים האסיפה ישבו הנשים, ולא היה שם מחיצה, והתחיל ויכוח בין המשתתפים האם צריך לעשות מחיצה, יש שאמרו שודאי צריך לעשות מחיצה שלא יראו את הנשים, ומאידך היו אחרים

שנותנים לו, וכך האדם צריך לגשת לתפלה, באופן ובהרגשה שאינו יכול להסתדר כלל, לולא עזרתו של הקב"ה, וצריך האדם להרגיש כולו, כמה שזקוק וצריך בכל מצב וזמן את הקב"ה. וזהו 'העם היושבים בחושך'. וכמה שהיום אנו נמצאים בחושך שבתוך חושך בזמן האחרון שקודם באת המשיח וכו'. והאריך עוד רבינו בענין של בלילה ההוא נדדה שנת המלך והלילה זהו זמן של חושך וכו'.

שר רבינו לזמן מרובה השיר "חכה לו, כי בא יבוא" יחד עם הציבור הגדול שבא להשתתף ולהתחזק מדברי רבינו.

האיר רבינו, עברנו ועדיין עוברים ה"י צרות שונות ומשונות, שלא ידעו מזה כבר זמן מרובה. והקב"ה מנענע אותנו, וכמה אפשר להמשיך ולישון, וצריכים כבר להתעורר מהכל. ולא לומר 'נו יהיה בסדר, זה יעבור' ולא לשים לב¹. זעק רבינו: זה הרי לא מקרה כל מה

1 הוסיף רבינו להרחיב בזה, בעצרת חיזוק שהתקיימה בבית מדרשו במוצש"ק השבוע ואמר: התכלית של הצרות זה החיזוק, אין עיצה אחרת לגרום לזה, אלא ע"י כל הצרות, אבל התכלית זה שובו בנים שובבים, שובה אילי ואשובה אליכם, וצריכים לדעת מה הקב"ה רוצה מאיתנו כעת, פעם היו נביאים שהיו אומרים מה הקב"ה רוצה, היום המדבר זה הקב"ה בעצמו, עם ההנהגה, כשרואים שיש כאלו צרות, איז דאך הראיה שהקב"ה מדבר, וא"כ פשוט הוא, אני לא יודע אם אני מסביר את עצמי כל כך, מה שמתחזקים כעת, זה לא רק אמצעי למנוע צרות, ולהוסיף זכויות וכפרה, התכלית זה, מה ה' שואל ממך כי אם ליראה, אם לא מגיעים לזה, הקב"ה עושה דברים שתתחיל לפחד. ובתוכחה כתוב, ואם לא תשמע עו לי, והלכתי עימכם עוד ועוד ועוד, זה לא סתם עונש אלא כי אתה לא שומע, אין ברירה אחרת, אם רואים כעת שקורים דברים, ממילא צריך כעת בעז"ה להתחזק טוב, בדרך כלל, אם אתם זוכרים, הזכרנו שהחזו"א אמר פעם לר' חיים ברים זצ"ל, שיש דברים שקורים, לפעמים זה בא בגלל חטא וכד', אבל יש דברים שקורים, שהם השלבים בסדר להגיע לגאולה, לתכלית, ולעיתים היה אומר, זה בא, ודאי במקרה ובהשגחה, אך לא חלק מהתהליך, ופעמים שהיה אומר, אהי זה כעת חלק מהתכנית. פה מה שקורה כעת זה לא סתם, זה לקראת... אז ההנהגה צריכה להיות לקראת... ובבחינת, ואם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא, ואיך רוצים שיראה אותנו, עם עבירות וכד'! זה נקרא אחכה לו בכל יום! צריך שיהיה אחכה לו, לא רק באמונה ובמחשבה, שזה ודאי נצרך והראשית, ולא לייחס את כל מה שמדברים וכו'. כל מה שקורה כעת, זה בבחינת הנה ה' בא להרעיש הארץ, איז ממילא כמה צריך להתחזק, החל מיראה, מה ה' אלוך שואל ממך, את ה' אני ירא, את ה' שתקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, וממילא פשוט שצריך לחזק את היראת ה', ע"י התבוננות באמונה, וחיזוק בתפילה, לא כמרגלא בפומיה דאינשי, 'כבר אמרת אשרי!', תפילה אמיתית פירושו שהאדם מרגיש שנצרך, חשיד קב"ה לעיבוד דינא בלא דינא? תראו מה שקורה היום, את האלוקים אני ירא, את בעל הכוחות כולם, זה כולל את כל ההשגחה, וממילא פשוט שכעת יש להתחזק, לא להסיח דעת, ולהיתפס לחדשות וכו', אלא לתכלית, והיא, להתעצם! כתוב שלא ניגאלים בלי תשובה, ואיך נוגע לנו תשובה? מי שמתבודד עם עצמו, ואשפוך נפשי לפני ה', ועושה כפי שמובא בביאור הלכה, זה.. אבל לכה"פ שיהיה שווה לכל נפש, שכאשר אומר סלח לנו, שיהיה עם לב, והרהור תשובה, לא מספיק שאומר באופן כללי, הרי כתוב שמוכרחים לעשות תשובה, כל פעם שמתפללים את התפילות, צריך לעורר את הכוונה, שיהיה פיו ולבו שווים, שלא יהיה פיו משוטט, ולבו בכל כדור הארץ, וכמו שכותב הביאור הלכה, אם אדם עושה מה שיכול זה נחשב אצל הקב"ה..., כל התפילות שיש על תשובה, בשמו"ע ובשאר התפילה, יש לכוון, ומוכרחים לשוב איליו לא יעזור שום דבר, צריך את הכח של ציבור, היות והציבור מתפללים את זה, אינו דומה כשציבור מתחזק ליחיד המתחזק.

באחרית הימים". כתוב 'האספו' צריך להתחזק יחד, לא מספיק שהאדם יתחזק לעצמו בענייני קדושה, צריך להשפיע גם על בני ביתו ולעשות אסיפה להתחזק יחד בענייני צניעות.

ב"ה בתורה יש היום ריבוי תורה, כמובן שאין גבול ואין שיעור כמה ניתן להתחזק בזה, אבל ב"ה בדורינו יש הרבה תורה, אך בנושא הקדושה, איני רוצה... כמה חשוב להתחזק בזה מאוד.

לאחמ"כ שר רבינו בהתרגשות "צוה ישועות יעקב".

הוסיף רבינו: כשהחשיכה מתגברת, זהו ראייה שזה הזמן שעומד להופיע האור הגדול, הזמן גרמא כעת, לעשות הכל, בכדי שנוכל לזכות לגאולת עולמים.

שטענו שאף אחד לא מסתכל למעלה ואין צריך לעשות מחיצה, אלו אומרים בכה ואלו אומרים בכה, נמנו וגמרו לשאול את המשנה ברורה שהיה שם, ניגשו האנשים לחפץ חיים ושאלו אותו האם לעשות מחיצה או לא. אמר להם החפץ חיים כי בתורה כתוב 'כי יראה בך ערות דבר ושב מאחוריך' כשיש חסרון בקדושת ישראל יש סילוק שכינה, ואמר החפץ חיים, דככל שיש יותר הידור, וכל תוספת חומרא והידור שעושים לתוספת של צניעות, זה גורם לקירוב השכינה, ואם כן יש יותר שכינה כשמתחזקים בקדושה, וח"ו שייך לגרום להיפך, כשיש קרירות ופחות קדושה. עכ"ד.

וכל שכן וכל שכן בזמנינו, כמה שאנחנו צריכים כל כך את גילוי כבוד שמים, וריבוי השכינה, וסייעתא דשמיא שיסתלקו כל הצרות. כתוב "האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם

בית מדרש עליון לתורה יד אהרן
מיסוד המוסד התורני על שם אהרן ורחל חיות ירושלים ע.ר. 580020246

High Academy of Torah "YAD AHARON" Founded by the Aharon & Rachel Chajuss Torah Foundaion, Jerusalem.

אדר ב' פ"ד

בס"ד

מכתב ממרן ראש ישיבת יד אהרן
הגאון רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א

אודות הרצון לגייס את בני הישיבות לצבא

מספר חודשים אנו נמצאים במלחמה קשה, מול האויבים האכזריים שקמו עלינו לכלותנו. קשה לתאר את גודל הכאב והצער העוברים על רבים מתוך הציבור, ההרוגים הרבים, הפצועים, אלו שעדיין נתונים בשבי האכזר, אלו שמפונים מבתיהם כבר זמן רב על כל הקושי הכרוך בכך, אלו השרויים בדאגה מתמדת לשלום בני משפחתם, וכל מי שנפגע בגופו או בנפשו. חובתנו לשאת בעול בצער הציבור, להצטרף צער עמוק על כל אחד שנהרג או נפגע, ולהתפלל שאף אחד לא יינזק יותר.

המצב הקיים מעורר בציבור מבוכה רבה, בדבר שותפותם של בני הישיבות החרדים לדבר ה', ועולים כנגדנו טענות מוכרות בנושא שוויון בנטל, שותפות, וגיוס בני הישיבות לצבא. הטענות השונות עלולות לגרום לבלבול מסוים וחוסר הבנה גם בקרב רבים מאתנו, ועל כן מן הראוי לדון בדברים ולהעמידם בצורה ברורה, למען נדע את הדרך אשר בה נלך. נבוא להסביר כמה לא נכונה הטענה של "שויון בנטל".

ביסוד בריאת האדם נאמר בפסוק: "בצלם אלוקים ברא אותו" (בראשית א, כז). המובן הפשוט במושג צלם אלוקים הוא שהאדם כולל בתוכו את כוחותיהם של כל העולמות העליונים, וניתן לו הכוח להנהיג ולהשפיע במעשיו על כל הנעשה, שזהו ביאור השם 'אלוקים' – כוח ההנהגה והממשלה. זוהי קדושתו העצומה של האדם, שהעולמות העליונים כלולים בו, ובמעשיו הטובים הוא משפיע שפע ברכה והארת פנים בכל העולמות, ואילו במעשיו הרעים הוא הורס ומחריב בהם. העולם שלנו מושפע ישירות ממה שקורה בעולמות העליונים, ולכן כל מצב של הארת פנים או הסתר פנים בהנהגת הבריאה תלוי במעשיו של האדם, שהקב"ה מנהיג את הכל לפי המעשים שלנו, בהנהגה של שכר ועונש. וכבר האריך ביסודות אלו בספר נפש החיים.

יסוד זה הוא מעיקרי אמונתנו, לדעת שהקב"ה ברא את העולם יש מאין ומקיימו ומנהיגו בכל רגע ורגע, וההנהגה תלויה במעשים שלנו, שהם הקובעים אם נזכה להארת פנים או לא. מי שלא מכיר בכך ותולה את הנעשה ב'כוחי ועוצם ידי', אין זה חסרון צדדי וטפל אלא זו כפירה בעיקרי האמונה של עם ישראל!

ולמשל הטענה שהשואה קרתה כי לא היה לנו צבא חזק שיגן עלינו, היא כפירה גמורה. השואה היתה קיום של התוכחה האמורה בתורה, בעקבות המצב של עם ישראל קודם המלחמה, כפי שקבעו גדולי הדור הקודם, והכל נעשה בהכוונה משמים. ויעו' במאמרו של הגרא"ל מאלין זצ"ל בהק' לקובץ התבונה שהאריך לבאר זאת.

אנו חיים כעת בעומק גלות ישמעאל, ומבואר בכתבי מוהר"ח וויטאל, שהאופן להינצל מגלות ישמעאל הוא דווקא כאשר מבטלים את המושג 'כוחי ועוצם ידי' ומכירים שאין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים, ולה' הישועה. ככל שמתחזקים בתורה ובתפילה ומכירים בכך שהכל תלוי בידי שמים, כך זוכים לישועה והצלה.

אמנם בד בבד, ודאי שקיימת חובת השתדלות, ובמפורש נפסק להלכה שבשעת סכנה יוצאים להילחם אף כשהדבר נוגע לחילול שבת. ולכן יש כאן חובת השתדלות, כפי שאנו פונים לרופאים לצרכי רפואה. אבל ההשתדלות היא רק החלק המעשי והצינור שדרכו הקב"ה משפיע עלינו את מה שנגזר מלמעלה, אולם אם לא נגזר כך מלמעלה, ודאי שההשתדלות לא תועיל מאומה, והגזירה מלמעלה תלויה כאמור במעשיו הטובים של האדם.

ולכן בעת המלחמה, ודאי שקיימת חובת השתדלות וחובה להילחם נגד האויבים. הצבא הם אלו שלמעשה עושים את ההשתדלות, כמו ברפואה שפונים אל הרופא שירפא את החולה, ויש להעריך את עצם הדבר ואת חירוף נפשם של החיילים. יחד עם זאת עלינו לזכור שהכל בגדר השתדלות, והישועה עצמה תלויה לפי מה שגזר הקב"ה ולפי מעשינו. עלינו להפנים שהתורה מגנא ומצלא, הקב"ה מנהיג אותנו בהשגחה פרטית למעלה מן הטבע, לפי מעשינו, ובלא שתהיה גזירה מלמעלה, לא יועילו כל דרכי ההשתדלות.

הוקם ע"י

מרן הגאון

רבי בצלאל זולטי זצ"ל
רבה של ירושלים

Established by
Hagaon

Bezael Zolty זצ"ל
Chief Rabbi of
Jerusalem

ישיבה גבוהה
Yeshiva

כולל אברכים
Kollel

ספריה תורנית
Torah Library

בית מדרש עליון לתורה יד אהרן

מיסוד המוסד התורני על שם אהרן ורחל חיות ירושלים ע.ר. 580020246

High Academy of Torah "YAD AHARON" Founded by the Aharon & Rachel Chajuss Torah Foundaion, Jerusalem.

*

והנה בלימוד התורה ישנם שני רבדים שונים. הרובד האחד הוא החיוב המוטל על כל יהודי ללמוד מקרא משנה וגמרא ולעסוק בתורה, כפי שנפסק להלכה. אולם מעבר לכך יש מושג של תלמידי חכמים שהוגים בתורה יומם ולילה, המקדישים את חייהם לעבודת ה' ופרושים מענייני העולם. בענין זה כותב הרמב"ם (פרק ג' מהלכות תלמוד תורה): 'מי שנשא לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת'.

במדרש תנחומא בתחילת פרשת נח, מבואר באריכות הקושי והעמל הגדול הנדרשים בכדי לקנות את התורה שבעל פה, ושהיא מתקיימת כראוי רק במי שממית עצמו עליה. ואומר המדרש, שהקב"ה כרת ברית עם ישראל שלא תשתכח מהם התורה שבעל פה, ולצורך קיום הברית קבע הקב"ה ישיבות בכל דור ודור שהוגים בתורה יומם ולילה, וגושאין וגותנין במלחמתה של תורה.

הישיבות הקדושות הן אלו המעמידות את מסורת התורה שבעל פה בעם ישראל, ממעמד הר סיני ועד ימינו, על ידי שלומדי התורה הוגים בה יומם ולילה ומקדישים לכך את חייהם. כותב רבינו יונה (שע"ת שער ג): 'הלא הדבר ידוע כי אין העבודה מתקיימת בלתי על ידי לומדי התורה אשר יהגו בה יומם ולילה, כי הם יורו דעה ויודעי בינה לעיתים לדעת מה יעשה ישראל, והם יעמידוה בישראל לבלתי תשכח מפני זרעם'.

בני הישיבות הם אלו המעמידים את המשך נצחיות התורה בעם ישראל. גיוסם לצבא פירוש הרס והחרבת העתיד של עם ישראל, אשר אין אומתנו אומה אלא בתורתה!

*

כידוע, אלו שמקדישים את חייהם ללימוד התורה נחשבים 'שבט לוי'. שבט לוי הוא שבט שונה ומיוחד משאר העם, מרומם ומקודש לעבודת ה'. וכותב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובלות: 'ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה', לשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים... לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל ה'... והוא ברוך הוא זוכה להם' וכו'.

עוד כותב הרמב"ם: 'ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלוקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים' וכו'.

והנה רבים חושבים שבני הישיבות אינם מתגייסים לצבא בעקבות התנגדותנו למדינה ולצבא, או שאינם רואים צורך בהשתדלות ובדרכי מלחמה. ואמנם נכון הדבר שהצבא אינו מתנהל על פי התורה, יסודותיו בכפירה גמורה, ובאופן מוצהר חרט על דגלו להיות 'כור היתוך' עבור צעירי ישראל, לערבם עם החילוניות ולהרחיקם מאבינו שבשמים. אך האמת היא שלא זה עיקר הנושא. הסיבה האמיתית היא שבני הישיבות שהם 'שבט לוי', אין זה מתפקידם לצאת למלחמה, כמפורש בדברי הרמב"ם. גם במלכות בית דוד, שבט לוי ישב לעסוק בתורה ולא יצא למלחמה. תפקידו הנעלה הוא לעסוק אך ורק בתורה ובעבודת ה'. ואדרבה, בכוח תורתם הם מגינים על כולם ופועלים לשנות את הגזירה מלמעלה, ורק מכוח לומדי התורה ההשתדלות המעשית יכולה להצליח. זאת ועוד, שכל קיום המדינה הוא רק בזכות שנותנים את האפשרות לעסוק בתורה. אחרת לא היה כאן שום קיום.

*

מכאן נבוא לדון בטענת השוויון בנטל. ברור שעם הנמצא במלחמה הוא מחולק, ולא כולם נושאים בנטל המלחמה. רבים האזרחים שאינם בנטל המלחמה, ביניהם אוכלוסיות שלמות הנדרשות לקיום המערכת האזרחית, שהיא חשובה לא פחות, ולפעמים אף יותר. וגיתן דוגמא להמחשת הדברים מעצם התנהלות הצבא בעת מלחמה. הנה במערכות הצבא ישנם תפקידים רבים ומגוונים, יש חיילים שגלחמים בחזית, ויש חיילים שאחראים על המודיעין, על מערכות ממוחשבות, על לוגיסטיקה ועל שאר הדברים. אלו שעוסקים במודיעין אינם מסכנים את נפשם כמו אלו שעומדים בחזית, אך אף אדם לא יבוא ויטען שאין כאן שוויון, שהרי כל בר דעת מבין שללא המודיעין הסכנה היא עצומה, ואדרבה - הם מגינים על הלוחמים ומורים להם

הוקם ע"י
מרן הגאון
רבי בצלאל זולטי זצ"ל
רבה של ירושלים

Established by
Hagaon
Bezalel Zolty זצ"ל
Chief Rabbi of
Jerusalem

ישיבה גבוהה
Yeshiva

כולל אברכים
Kollel

ספריה תורנית
Torah Library

בית מדרש עליון לתורה יד אהרן

מיסוד המוסד התורני על שם אהרן ורחל חיות ירושלים ע.ר. 580020246

High Academy of Torah "YAD AHARON" Founded by the Aharon & Rachel Chajuss Torah Foundaion, Jerusalem.

את הדרך. הצבא מורכב מתפקידים רבים, וכל אחד צריך למלא את תפקידו האישי בכדי שהצבא יוכל להילחם, ובוודאי שאין מקום לטענות בנושא שוויון.

עם ישראל מחולק בתפקידים שונים. אחת החלוקות העיקריות היא בין שבט לוי לשאר העם. שבט לוי קדוש לעבודת ה' ומקיים את נצחיות התורה, והוא חלק בתוך עם ישראל שיש לו מהות אחרת ומיוחדת. תפקידו להתמסר ולהקדיש את עצמו ללימוד התורה ועמלה, ולהיות חיל ה', וכלשון הרמב"ם 'לפיכך הובדלו מדרכי העולם'.

ובשעה שמתנהלת מערכת צבאית של מלחמה באויבים, שבט לוי כלל לא שייך לכך. הוא לא חלק מהמערכה הנלחמת, ואינו מיוצאי צבא!

ומעבר לכך, רק בזכות לימוד התורה שהיא 'מגנא ומצלא' אנו זוכים להארת פנים. כאמור כל ההצלחה תלויה בהארת פניו של הקב"ה אלינו, ובלי לומדי התורה הסכנה היא עצומה ואין לנו שום הגנה אמיתית. כל אחד שיושב ועוסק בתורה, ממלא את תפקידו המיוחד וכולם מוגנים בזכותו! וברור שאחת מהזכויות הגדולות העומדות למדינה היא העובדה שהיא תומכת בתלמוד תורה!

הבלבול הקיים אצל רבים או תחושות נחיתות על חוסר התגייסות ונשיאה בעול, נובעות מכך שלא מאמינים בלב שלם בכוח התורה ושהכל למעשה תלוי בסייעתא דשמיא, ולכן מתבלבלים כששומעים טענות שוויון למיניהן וטועים לחשוב שיש צדק בדברים. אולם מי שמכיר בבירור בחשיבות מקומו ועד כמה הוא מגן על כולם, אינו מתבלבל כלל וכלל. ובפן המעשי עלינו לחזק בנו את ההכרה הזו, להוסיף עוד ועוד בלימוד התורה ועמלה ובתפילה להקב"ה שנוצח להארת פנים.

והנה ישנם רבים מכלל הציבור שאינם מתגייסים לצבא, בטענה שהם שוחרי שלום ומתנגדים באופן עקרוני לשימוש באלים ודרכי מלחמה (המכונים פציפיסטים). זהו פטור חוקי מטעמי מצפון, וקיימת הבנה בכלל הציבור שאין לגייסם לצבא כנגד מצפונם הפנימי. אך אם קיימת הכרה במצפונם בכדי לפטור אותם מלהיות בצבא, באותה מידה יש להכיר במצפונם של בחור ישיבה שחלקו מבני שבט לוי, וחדור במצפונם שתפקידו להקדיש את חייו לעבודת ה' ואין חלקו עם יוצאי צבא.

*

ביום שמחת תורה ולאורך המלחמה היה הסתר פנים גדול ומידת הדין פגעה בנו מאוד. כל מה שקרה ודאי מוגדר כהסתר פנים, ואנו מצטערים ומבכים על האסון הגדול. מצד שני ישנן עובדות רבות ופלאיות של השגחה פרטית משמים, בכל מיני מצבים ומקרים, שבשום אופן לא שייך להתכחש ולתלות זאת בכוחי ועוצם ידי ובמקורות אלא רק בניסים גדולים!

אנו כמאמינים בני מאמינים יודעים כמה הארת פנים יש גם בתוך ההסתר פנים, ושבשורש הדבר הכל תלוי בכוח התורה והתפילה. ככל שמבינים את הענין הזה, מכירים בצורך הגדול של לימוד התורה ושאינן לגייס חלילה את בני הישיבות, שהדבר רק יגרום לקטרוג ולהסתר פנים גדול יותר חלילה.

עלינו להפנים את הדברים ולהכיר בתפקידנו הגדול כבני שבט לוי, להתחזק עוד ועוד בעסק התורה ולפעול להארת פנים. תפילתנו שנזכה לראות בישועת ה' ובגאולה השלמה במהרה בימינו.

המצפה לישועת ה' בקרוב

יהושע אייכנשטיין

המכתב מתפרסם בעקבות דבריו של מרן רה"י הגרמ"ה הירש שליט"א, שרואה חשיבות בהעמדת הנושא אצל בני התורה, עקב המצב.

הוקם ע"י
מרן הגאון
רבי בצלאל זולטי זצ"ל
רבה של ירושלים

Established by
Hagaon
Bezael Zolty זצ"ל
Chief Rabbi of
Jerusalem

ישיבה גבוהה
Yeshiva

כולל אברכים
Kollel

ספריה תורנית
Torah Library

מערכי תורה

שמיני

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

מה ידידות משכנותיך

כתוב (ט', כ"ד) 'ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם'. ומבואר שבעת שירדה האש על המזבח הייתה רינה. ובפשטות ענין הרינה הוא ענין של שמחה, שהיו שמחים בכך שירדה אש על המזבח. אכן בתרגום אונקלוס מפרש וירונו, ושבחו, ומבואר שמפרש שהרינה הייתה שנתנו שבח. והוא כמו שמצינו בכמה דוכתי לשון שירה על נתינת שבח לפני ה', וכמו שאומרים בישתבח 'כי לך נאה ה' אלוקינו שיר ושבחה'. אלא דלא נתבאר על איזה ענין נתנו שבח לפני המקום, בעת שירדה האש על המזבח. אכן הדברים מבוארים בדברי רש"י בשיר השירים על הכתוב (א', ט"ז) 'הנך יפה דודי אף נעים', וכתב רש"י אף נעים, שעברת על פשעי, והשראת שכינתך בתוכי, וזה קילוס של ירידת האש, וירא כל העם וירונו. ומבואר בדברי רש"י, שהשבח שהיה בירידת האש, הוא שבח על שתי דברים, על מחילת החטא, ועל השראת השכינה, שבזה שירדה האש, שרתה שכינה בישראל, ונודע להם שנתכפר החטא, ועל זה נתנו שבח על הנהגת הקב"ה לעבור על פשע ולמחות אשם, ועל מה שהשרה שכינתו בתוכם. וזה על פי המבואר בדברי רש"י בפסוק הקודם, דכל שבעת ימי המילואים לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבנו, כל הטורה שטרחנו שתשרה שכינה בינינו, ונדע שנתכפר לנו עון העגל, עכ"ד רש"י, ומבואר דעד שירדה האש, לא נודע להם שנתכפר להם עון העגל, וכשירדה האש רק אז נודע להם, ואז נתנו שבח על זה.

וכיו"ב מצינו עוד בדברי חז"ל שיש לומר שיר ושבח על ענין התשובה, כדאיתא במדרש (בראשית רבה פכ"ב, י"ג), ויצא קין מלפני ה', פגע בו אדם הראשון, אמר לו, מה נעשה בדינך, אמר לו, עשיתי תשובה ונתפשרתי וכו', אמר, כך היא כוחה של תשובה, ואני לא הייתי יודע, מיד עמד אדם הראשון ואמר, מזמור שיר ליום השבת. הרי דראוי לומר שירה על הנהגת תשובה שהקב"ה נוהג בעולמו. וכן מפורש בכתוב, שעל השראת השכינה יש ליתן שבח, כמו שכתוב בנביא בזכריה (פרק ב'), 'רני ושמחי בת ציון כי הנהגתי בא ושכנתי בתוכך', שהנביא אומר לישראל לרנן ולשמוח על השראת השכינה. [וכן הוא בפיוט לכה דודי, עורי עורי שיר דברי כבוד ה' עליך נגלה, דעל השראת השכינה, יש ליתן שיר ושבח].

והנה מבואר דענין השראת השכינה וכפרת חטא העגל נקרא בלשון 'נעים', וכמבואר מדברי רש"י שפירש כן את הכתוב 'הנך יפה דודי אף נעים', דנעים היינו שהשרה שכינתו ביניהם. וכן הוא מבואר גם בלשון הברכה שבירכו משה ואהרן את בני ישראל, כדכתיב 'ויצאו ויברכו את העם', וכתב רש"י, שבירכום ואמרו, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. הרי דהשראת השכינה הזאת, נקראת נועם ה'. ונראה ביאור הדבר, על פי הכתוב בתהלים 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד', הרי דהישיבה יחדיו, הוא ענין של נעימות, ועל כן השראת השכינה במשכן, שהוא השראת השכינה בתוך בני ישראל, והוא קיום של ושכנתי בתוכם, שהשכינה יחד עם ישראל, הוא ענין של נעימות. ובזה יש לפרש הכתוב בתהלים, שבת בביית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה', מבואר דהישיבה בבית ה', הוא מביא לנועם ה', דהישיבה יחדיו הוא ענין של נעימות. וכענין זה הוא הכתוב בתהלים (פ"ד) 'מה ידידות משכנותיך', דמבואר דהשראת השכינה בישראל, הוא ענין של ידידות.

ונראה דיש לפרש עוד בביאור הכתוב 'שבת בביית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה'', דביית ה' היינו בית המקדש הנקרא בית ה', ודוד המלך מתפלל בזה שיזכה לבנות את בית ה', ואומר שבת בביית ה', כדן מלכי בית דוד, דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד, וזהו שביקש שיזכה לבנין בית המקדש, ויוכל לישב שם בבית ה'. ולפי זה, ה'נועם ה'' שמבקש דוד המלך, הוא אותו ה'נועם' גופא שבירכו משה ואהרן שיהיה נועם ה' במעשה ידיכם, והוא אותו ה'נועם' האמור בכתוב בשיר השירים.

ותצא אש-וירונו

כתוב (ט', כ"ד) 'ותצא אש מלפני ה' וגו' וירונו ויפלו על פניהם. ופירש רש"י, וירונו, כתרנומו. ובתרגום אונקלוס, ושבחו. והיינו שנתנו שבח להקב"ה. וכבר ביארנו על פי דברי רש"י בשיר השירים (א', ט"ז) על הפסוק הנך יפה דודי אף נעים, אף נעים, שעברת על פשעי והשרית שכינתך בתוכי, וזהו קילוס של ירידת האש, וירא כל העם וירונו. והיינו דהשבח היה על השראת השכינה וכפרת החטא. אכן במדרש תהילים (ל"ג) איתא 'רנו צדיקים בה', אל ה', אין כתיב כאן, אלא בה', בזמן שרואין אותו מיד מרגנים, שנאמר וירא ישראל את ה' הגדולה וכו', וכן הוא אומר, ותצא אש מלפני ה' וירא כל העם וירונו. הרי מבואר דהרינה הייתה נתינת שבח על עצם ראיית ה', שראו את האש, ולא על כפרת החטא והשראת השכינה. וצריך לומר דהרינה הייתה על שתי דברים, גם על ראיית ה' בירידת האש, וגם על כפרת החטא והשראת השכינה בתוכם.

וביאור הדבר נראה, על פי מה שיסד אא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל דיש ברכות ותשבחות שנאמרו על קבלת הטובה, כמו ברכת הגומל לחייבים טובות, ושעשה לי נס במקום הזה, שעיקר השבח הוא על קבלת הטובה, ויש ברכות שנאמרו על גבורות ה', כמו ברכת משנה הבריות וחכם הרזים, וברכת עושה מעשה בראשית, ושכחו וגבורתו מלא עולם, שברכות אלו נקראו ברכות הראיה, שמכל דבר שאנו רואים את גבורתו של הקב"ה, ניתן לשבח ולברך על זה.

ולפי זה יש לפרש, דזהו שתי הרינויות שהיו כאן, דהרינה על עצם ראיית ה' בירידת האש, המבואר במדרש שבזמן שרואין אותו מיד מרגנים, זהו מדין ברכות הראיה, שכשרואין גבורתו של הקב"ה, מיד מברכין ומשבחים על זה, והרינה על כפרת החטא והשראת השכינה בתוכם, זהו רינה מדין שבח על קבלת הטובה שיש בזה לישראל, וזהו הרינה האמורה בכתוב בשיר השירים, שאמרו הנך יפה דודי אף נעים אף ערשנו רעננה, שזה הוא שבח וקילוס על השראת השכינה עליהם וכפרת החטא, וכדמשמע הלשון שמדבר מענין החיבה המיוחדת של הקב"ה לישראל, ונעימות השראת השכינה בתוכם.

ותצא אש מלפני ה' - גילוי שכינה

כתוב (ט', כ"ד) ותצא אש מלפני ה' וגו' וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם. ומבואר שמלבד הרינה גם נפלו על פניהם. וכן מצינו במלכים (י"ח, ל"ט) אצל אליהו בהר הכרמל, דבעת שירדה האש מן השמים, נאמר, 'וירא כל העם ויפלו על פניהם'. וכן כתוב בדברי הימים (ב', ז', ג'), 'וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית, ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחו'. ומבואר דבראיית אש היורדת מן השמים, יש דין של נפילת אפים. וביאור הדבר, הוא על פי המבואר במדרש תהלים, דראיית האש הוא ראיית ה' וגילוי שכינה, ובכל מקום שיש גילוי שכינה יש נפילת אפים, וכמו דתנן בגמ' ביומא דף ס"ו דכשהיו שומעים את השם המפורש יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם.

'הארבה - חלי הגדול אשר שלחתי בכם'

באיסור שרצים כתוב (י"א, כ' כ"ב) כל שרץ העוף ההולך על ארבע שקץ הוא לכם. את אלה מהם תאכלו את הארבה למיננו וגו'. ומבואר שלא כל השרצים נאסרו באכילה, אלא יש שרצים המותרים. והטעם למה אלו נאסרו ואלו הותרו לא נתבאר. והרמב"ן נתן טעם האיסור בעופות, מפני שדמו מחומם לאכזריותו ושחור וגס, ומוליד המריה השרופה השחרחרות, ונותן אכזריות בלב, וגם הבהמות יתכן שיהיו כן, עכ"ד. ולא נתבאר בדבריו הטעם לחלק בשרצים. ויש ליתן טעם בדבר, על פי הכתוב בהפטרות שבת שובה בנביא יואל (ב', כ"ה), 'ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה וגו' חלי הגדול אשר שלחתי בכם', הנה הנביא קורא את הארבה 'חלי הגדול', שהארבה הם חיל ה', והיינו, דאף שכל העולם כולו עומד מוכן ומזומן לעשות שליחות הקב"ה בכל עת, וכמו שאיתא בחז"ל בענין העקרב והצפרדע, שכל הבריא כולה עומדת לשמש את הקב"ה, מ"מ נתייחד הארבה ליקרא חלי הגדול. ויש לומר, דעל כן חלוק הארבה משאר השרצים, דנתייחד הארבה שהוא חיל ה', ועל כן הוא גם מותר באכילה, ושאינו בזה משאר מיני השרצים.

אנן סהדי לדברי זקני הגר"ה שתכליתם הוא עקירת הדת

מתוך דברים במשא המרכזי בשיבת ארצות תורה במעמד סיום הש"ס שנלמד ע"י רה"י הגר"ד דיסקין שליט"א

כתוב בגמ' שהיו מטמאין את הכהן השורף את הפרה, והיו מטבילין אותו מיד, כדי שיהא מעשה הפרה נעשה בכהן שהוא טבול יום, כי הדין הוא שטבול יום כשר לעשיית הפרה, והטעם שהיו עושין כן, הוא כדי להוציא מליבן של צדוקים, שהצדוקים היו אומרים שטבול יום פסול למעשה הפרה, וצריך כהן טהור גמור, ובשביל להוציא מליבן של צדוקים היו עושין כן, ומאידך כדי שמתוך כך לא יבואו לזלזל בטהרת פרה, תיקנו תקנות נוספות במעשה הפרה. וצריך ביאור שלא יעשו הפרה בטבול יום וממילא לא יוצרכו לתקן תקנות. מבואר מזה שיש עבודה שלמה וענין מיוחד להוציא מליבן של צדוקים, ולא סגי בלאו הכי, וראוי לטמא את הכהן השורף את הפרה לצורך כך, ובשביל למנוע הפרצה והזלזול שיכולין לצאת מכך, על זה גדרו מצד אחר. אמנם יש לשאול למה דוקא בפרה הנהיגו חז"ל ענין זה שעושים מעשה להוציא מליבן של צדוקים. ואפשר לומר שהביאור הוא שפרה אדומה היא טהרתן של ישראל, ומכלל הטהרה של ישראל זה לטהר אותם מטומאת הדעות הכוזבות של הצדוקים. וראיה לזה שההפטרה היא בפסוק 'וזרקתי עליכם מים טהורים', וההפטרה היא מעין המאורע, ומה שייך ענין וזרקי עליכם מים טהורים למי חטאת שמזים על טמא במת. מבואר מזה שהטהרה מהעבירות היא ענין הטהרה מטומאת מת, דשורש אחד להם וענין אחד הוא, וממילא מובן שכולל בטהרה מטומאת מת גם טהרה משאר הדברים. עוד יש לבאר על פי דברי הגמ' 'לעולם היא נקראת על שמך', שלעולם פרה אדומה נקראת על שם משה, ובאמת הרי בכל פרה שעשו לדורות עירבו מעט מאפר הפרה ששרף משה, והנה משה רבינו הוא מוסר התורה שבע"פ, וממנו יש לנו את שלשלת הקבלה, וכמו ששנינו באבות 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע' וכו', והרמב"ם כתב שצדוקים הם מורים הלכה מליבם שלא ע"פ הקבלה, וא"כ דוקא בפרה שזה שייך בפרט למשה, שם צריך להוציא מליבם של צדוקים שכופרים בקבלה ובתורת משה. רבנו הגר"א מוילנא זיע"א בספר אבן שלמה מאריך שבזמן הגלות לקראת סופה, ישתלטו רשעים מישראל על עם ה', ויהיו מבזים תלמידי החכמים, ויחמסו ויגזלו ממונם של ישראל, והם הערב רב והם העמלקים שבדור.

זקני רבנו חיים הלוי מבריסק זצ"ל אמר שלא נחשוב שיש להם איזה תכלית ורצון, ועקירת התורה היא כדי לאפשר להם זאת, אלא אדרבה, תכליתם היא עקירת התורה, והקמת המדינה היא היא ההיכוי תימצוי לאפשר להם את עקירת התורה רח"ל, וכל מה שהם עושים וכל מה שהם בונים, כל הכוונה מלכתחילה זה עקירת התורה. ובכן רבותי, אנן סהדי על כך, רואים זאת היום בחוש, בזמן שיש סכנה רח"ל על כל הישוב כאן בא"י מכל הצדדים, ואין שום אדם שידע איך יוצאים מזה, רק כלפי שמיא גליא מה יהיה, ה' ישמרנו וירחם עלינו ויוציאנו מצרה לרווחה ומאפילה לאור גדול, ובעת כזו, באיזה עסק יש להם לסט"א, לערב רב להתעסק, במה הם עוסקים? עם הבני תורה? הם יודעים שלא יצליחו, אבל זה שנאת התורה! זה ערב רב, זה עמלקים, ואין מה לשאול קושיות עליהם! אז מה עלינו לעשות כעת? במלחמת עמלק כתוב והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, מה המשמעות של זה, כתוב במשנה בראש השנה בשעה שישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים ליבם לאביהם שבשמים היו נוצחים, במכילתא כתוב ר' אליעזר אומר בשעה שישראל מתגברין בתורה שעתידיה להינתן על ידי של משה היו נוצחים, א"כ אנו לומדים שני דברים, במשנה כתוב שהניצחון הוא ע"י תפילה בשעבוד הלב להקב"ה, ובמכילתא כתוב שזה ע"י התגברות בתורה, וכך גם כתוב בפסוק אם רעב שונאך האכילתו להם כי גחלים אתה חותה על ראשו, והיינו ע"י לימוד התורה, אם רוצים לחתות גחלים על הסט"א, על הראש של עמלק - יש לנו רק עצה אחת, שעבוד הלב להקב"ה, לדעת שהכל תלוי בידי שמים, בתפילה בכוונת הלב, ובלימוד התורה, זה מה שאנחנו יכולים לעשות, ורק בזה יהיה לנו ההצלחה, תולעת יעקב אין כוחה אלא בפה, בפה של תפילה ובפה של תורה, ה' יעזור שנוכה לגאולה וישועה גדולה לכל כלל ישראל.

שמיני

גליון 191 | תשפ"ד

פנינים מהדור רבינו זצ"ל
רבי רב הדב
דוק נל"ח
קיד"ק ספרד ה"ד

בְּקָרְבִי אֶקְדֹשׁ (יג)

העומק המונח בדקדוק של הקב"ה כחוט השערה עם הצדיקים

אפשר לפרש זאת עפ"י פשט, שהנה אין מיתה בלא חטא, והא שנענשים צדיקים בעונש החמור של מיתה, אפילו כשלא נכשלו בחטא באותו יחס לעונש, היינו משום שמדקדקים עמם כחוט השערה, וסיבת הדבר היא שבאמת על פי האמת, אין קץ לעונש הממרה את פי ה' גם על עבירה קלה, כמש"כ הראשונים, שמידת הדין מחייבת עונש גדול לכל עבירה קטנה, שאין המידה לפי מעשה העבירה, אלא לפי גודל המצווה עליה, וכשם שלגדולת ה' אין חקר, כן לממרה את רצונו, אין לעונשו חקר, ונמצא מבואר דהעונש החמור של חוט השערה אצל צדיקים, מראה את גדולת השם, שמחמתה נענשים אף על עבירה דקה בעונש כה חמור, שלפי גדלות המצוות גדל העונש.

וא"כ מבואר היטב, שגילוי העונש הגדול אצל צדיקים, למרות שבעצם התביעה עליהם היא רק כחוט השערה, הוי גילוי גדולת השם בעולם, שרק מחמת זה ניתן להבין את גודל העונש על עבירה קלה, וגילוי זה שייך רק אצל צדיקים, דאצל כל ישראל איכא תביעה מצד גודל העבירה גופא, בלא להגיע לסיבת גדלות המצווה.

וא"כ מבואר היטב, שדוקא העונש של הצדיקים, גורם קידוש שם שמים, דאם חזינו שנענשים באופן חמור, על דק מן הדק עד בלי נבדק, ה"ז מוכיח על גדלות השם לאין שיעור, וכמה כל נגיעה אפילו קלה שבקלות נהפכת לחמורה שבחמורות.

בְּקָרְבִי אֶקְדֹשׁ (יג)

כיצד הגיעו לבחינה גדולה יותר ממשא ואהרן

רש"י מביא דברי חז"ל (ת"כ כאן) שאמר משה לאהרן אני סברתי שיתקדש בי, או בך, ועכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך. ואפשר לבאר דברי חז"ל הללו, שהנה הא דמתו 'נדב ואביהוא' דוקא בעיתוי כ"כ גבוה של 'חנוכת המשכן', אפשר לומר שאין זה "זמן המיתה", אלא "אופן המיתה", והיינו לפי הידוע

מהספרים שהאדם במותו רואה בחינה של גלוי שכינה, ואז יוצאת נשמתו, וביאור הדבר הוא, שבמקום גלוי שכינה, אין מקום להמשך חיות של עוה"ז, וכמו שאמר הקב"ה למשה "כי לא יראני האדם וחי", דהיינו שאם יש גלוי שכינה גמור, אין מקום לחיים של עוה"ז, וזו הסיבה שמתו נדב ואביהוא דוקא בחנוכת המשכן, משום שהרגישו את גלוי השכינה הגדול שהיה, עד שלא נותרה בהם חיות, וככל שהאדם גדול יותר, מרגיש את הדבר יותר, וזהו שאמר משה לאהרן, שמכיון שהם היו אלה שמתו, זהו סימן שהם גדולי הדור שמרגישים יותר מכולם את הגילוי שהיה בההיא שעתא, עד שלא נותר אצלם מקום לחיות של עוה"ז, וכן מובא במכתב מאליהו, ענין פרח נשמתה של שרה במעמד שמועת העקידה, שהיה מחמת דביקות בשכינה בשמיעת העקידה.

וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְּרִים פָּרְסָה הוּא (יא ז)

החזיר מסמל את דורינו בו האדם מכור לזוהמה וזבל יש לבאר מדוע דוקא נתייחד החזיר יותר מכל החיות הטמאות, להיות ה'סמל' של הטומאה, וכשרוצים לבטא פריקת עול של יהודי אומרים "רח"ל הוא אוכל חזיר", ועוד מצינו בחז"ל שחזיר הוא כנגד 'אדום' והוא מסמל את הגלות האחרונה גלות אדום, אלא הביאור הוא שדרך העולם היא לאכול אוכל והגוף מברר את האוכל מן הפסולת, האוכל נשאר בגוף והפסולת יוצאת החוצה, ואילו החזיר מהפך את היוצרות הוא נובר באשפה, לוקח פסולת מאוסה והופך אותה לאוכל, וזהו הניסיון של הדור האחרון של היצירה לקחת פסולת מאוסה ולהפוך אותה לאוכל, שאנשים עסוקים בזבל מרבית שעות היום, וזהו הניסיון של הדור האחרון השקיעות בזבל עד המתננים, והעצה לכך היא לקחת את מבחר האוכל האנושי תורה ומצוות ומעש"ט ולעסוק בהם ולהתנתק מכל הזבל המלא ברחובה של עיר.

את זה תאכלו מפל אשר במים

כל אשר לו סנפיר וקשקשת

במים (יא ט)

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

כשאביו חזר בתשובה אי אבידותו קודמת לשל רבו

בשבוע זה נכנסו להיכל הכולל 'ליבו חפץ', ושם ליבנו את הדף היומי בעיון ראשי הכולל ה"ה בנו חביבו של רבינו הגאון רבי דוד שליט"א, והגאון רבי מיכאל חודר שליט"א, אשר הם זכו לקיים רצון צדיק ולהקים את המקום תורה הגדול ביותר בטבריה אשר שוקק חיים בכל שעות היום והלילה,

המשך בעמוד הבא

או מימרא אחת בלבד, וההוספה של דפים ומסכתות וסדרים הם בכדי להגדיל תורה ולהאדיר.

אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור (יא לו)

מתי חלה טהרת המקוה

רש"י כאן כתב שבא ללמד, שאם נגע בנבילה בעודו במקוה, לא הועילה לו הטבילה במקוה, שלא תחול עליו טומאה, ולכאורה קשה מדבריו על דברי הכס"מ הידועים, שטהרת המקוה חלה ביציאה מן המים, ולא בעודו בתוך המים, לדבריו הרי אין מקום לחשוב שהנוגע בנבילה בעודו במים, לא תחול עליו טומאה.

והיה מקום לומר שמדובר שנוגע בשרץ בשעת יציאתו מן המים וקמ"ל שלא חלה עליו אז הטהרה, אבל קשה דלמ"ד שא"א לצמצם הרי מוכרח שהנגיעה בשרץ נפסקה קודם היציאה מן המים, או נמשכה לאחר היציאה מן המים, ולא שייך שנגיעת השרץ תפסק ברגע של היציאה מן המים, וא"כ לא משכח"ל לחידוש דקרא, כי הרי אם נפסקה נגיעת השרץ, קודם היציאה מן המים, פשיטא שנטהר ביציאתו, ואם נמשכה הנגיעה לאחר שיצא מן המים שוב פשיטא שטמא.

מידות לפני הכל

שח נכדו חביבו של רבינו ה"ה הרמ"ש שליט"א שפעם אחת היתה ניכרת קורת רוח מרובה על רבינו, ואחד הסובבים רצה לנצל זאת ואמר לרבינו אני רואה שעכשיו זה עת רצון אולי רבינו יסביר לי פשרם של המילים שאומר בעת התפילה "פר ושעיר, פר ושעיר", והביט בו רבינו כמשתומם לדברך שעת רצון היא אולי תתפלל על פלוני שזקוק לרפואה אולי על אלמוני שישב מאחורי סורג ובריה על שלא באשמתו, ומה אכפת כלל בשעת רצון מה אני אומר ומה אני לא אומר בתפילה. ומכאן תצא שוב הקריאה לכל אלו שמתיימרים לומר שמבינים את הנהגותיו של רבינו המבחן הראשון הוא מידות מידות מידות, וכ"ש שבדקות הסברה לא שייך כמעט לעמוד על קצה דעתו וכמו שראינו בעינינו בשבוע האחרון שישנם יהודים הנקראים ת"ח ומחשיבים עצמם כתלמידי רבינו שקראו מכתב מפורש בכתב יד קדשו והבינו להיפך הגמור את הנכתב, ובודאי שא"א לסמוך בכה"ג לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

רבינו מקרב את העילויים ובני התשחורת

על אף שאצל רבינו לא שייך לומר בדרך כלל שמקרב מאן דהו על פני השני, וכולם אצלו שווים לטובה, ופעמים ניתן לראות אנשים שכלפי חוץ נראים פשוטי עם ממש, ורבינו מקרבם בחביבות גדולה, [א.ה. וכבר פעם הסביר רבינו מדוע צדיקים הקפידו שלא להביט במראה, כיוו שאצל צדיקים עניינם כלל לא להשתעבד למראה החיצוני של האדם ולבושו, כי אם לשורש נשמתו, ומשום כך, גם במראה עצמם אין עניינם כיצד חיצוניותם משתקפת, ודו"ק].

אמנם מתמידים ועילויים ובני תשחורת, או כל מאן דהו שיבוא לשאלו שאלה בתורה, או אז נראה ע"פ רבינו קורת רוח והוא מאזין לשאלה בכובד ראש, ודבר ידוע הוא לכל סובביו, שפעמים צריכים לצאת לנסיעה דחופה והשעה דוחקת ואילו רבינו מאזין לקושיית צורב, בנחת רוח ובמתינות.

ודבר פלא ראינו השבוע בחדרו של רבינו, אשר אחד מן העילויים שיחי', אשר לא פסק פיו מגירסא, הגיש לפני רבינו כוס שתיה, אמנם רבינו לא אבה לשתות ואמר כך: הלא אמרתי קודם שאסור לי להשתמש בתלמידי חכמים, ולשון זו אולי לשון נדר היא, ומכיוון שכך אני אסור בשתיית המשקה. [א.ה. בעז"ה נביא נידון זה עם רבינו בגליונות הבאים].

דעת
החכם ומוסר

שפה לנאמנים - המוסך

ועסקו בסוגיות דאלו מציאות, ואמר נו בשם רבינו חילוק דהנה ידועים דברי התוס' (קידושין לב א) וז"ל "רב יהודה אומר משל בן. מדקדק ר"י למ"ד משל בן אם נזדמן לו כיבוד אב ואבידת עצמו ואבידת חברו כיצד יעשה אם יעסוק בכבוד אביו הלא אבידת חברו קודמת כדאמרין באלו מציאות (ב"מ דף לב.) יכול אמר לו אביו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל וכו' והיינו אל תחזיר שאומר לו עסוק בכבודי דאל תחזיר בחנם לא אצטרך קרא משמע א"כ דאבידת חברו קודמת לכיבוד אב ואם ואם יעסוק באבידת חברו הרי אבידתו קודמת דכתיב "אפס כי לא יהיה בך אביון" (ב"מ ל: לג.) שלך קודם לכל אדם ואם יעסוק באבידתו הרי כבוד אביו קודם למאן דאמר משל בן.

ומאידך תוס' בב"מ (לג א) שואל שאלה אחרת מי קודם אבידתו, אבידת אביו, ואבידת רבו מי קודם, וביאר רבינו דתוס' בב"מ

שואל על אבידת רבו, משא"כ תוס' קידושין לא מביא כלל אבידת רבו, דתוס' בקידושין ס"ל דמטעם כיבוד אב מחויב לעזוב אבידתו, ואז לאלתר מתחייב באבידת רבו, משא"כ אבידת חברו, שמחוייב רק מטעם דיני 'אבידה' אזי פטור מלהקדים את חברו על פני אבידתו, משא"כ תוס' בב"מ ס"ל אז מחוייב כבוד רבו דיני אבידה, וא"כ בכה"ג דיני אבידה אבידתו קודמת, ואמר רבינו דמגמרא זו יש לימוד עצום דכבוד רבו וכבוד אביו רבו קודם דהוא מביאו לידי עוה"ב, משא"כ אביו דהביאו לחיי עוה"ז, ואמר רבינו דמה הדין דאביו היה פורק עול ולימדו תיפלות בנערותו ולאחמ"כ שבו שניהם בתשובה הבן והאב, והאב נעשה ת"ח, גם בכה"ג יש לומר שאבידת אביו קודמת לאבידת רבו מכיוון שלשון הגמרא הוא אם היה אביו ת"ח, אפילו לא לימדו תורה ורבו כן לימדו דהיינו כשהאב לומד תורה הרי זה משפיע על הבן גם במודע וגם בתת מודע, ומביאו ג"כ לחיי עוה"ב.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאנ'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זוריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

הקב"ה מחכה לשמוע אותי!...

אני רוצה לספר לכם סיפור: בשבת האחרונה פרשת זכור, בישיבת 'אמרי משה' בירושלים דיבר בחור בסעודה, בחור בן עליה צעיר. הוא סיפר להם סיפור (בצורת שירה) היה פעם אברך מתמיד גדול שכל היום ישב ולמד בכלל מהבוקר ועד הערב... אשתו נתנה לו את האפשרות ולקחה על עצמה את עול הבית. באחד הימים האברך הרגיש לא כ"כ נעים שהוא לא עוזר כלום בבית, הוא ביקש מאשתו, תעשי לי טובה, תתני לי להרגיש טוב... את אף פעם לא מבקשת ממני כלום, יש לנו ליד הכולל חנות מכולת וירקות, תרשמי לי מה לקנות ואני אקנה... כך גם לי יהיה שותפות קצת ועזרה בבית.

אמרה לו אשתו - אין בעיה, אני אחשוב מה לכתוב ואשים לך מחר פתק בכיס החליפה, למחרת, בהפסקה הקטנה בכולל, האברך מוציא את הפתק וכתוב שם 'שלוש אדומים שני ירוקים'... הוא לא הבין מה זה... הוא מתקשר לאשתו, מה התכוונת? ... שלש עגבניות ושני מלפפונים... טוב, הוא קנה, ואח"כ הביא הביתה, הוא הרגיש טוב...

למחרת הוא אומר לה גם היום תכתבי לי משהו, זה לא קשה לי... הוא מוציא אח"כ את הרשימה, מה כתוב שם? ... 'שתי קופסאות ושתי שקיות'. הוא לא מבין מה כוונתה... הוא מתקשר שוב לאשתו, למה ירמזון דברייך? ... שתי קופסאות גבינה, ושתי שקיות חלב. הוא קנה והביא לביתו.

ביום השלישי, הוא כבר בטוח שהיום זה יהיה כתוב נורמלי... אבל הוא רואה כתוב 'שני חומים ושני סגולים'... מה זה? ... הוא מתקשר הביתה, והיא מסבירה לו, שני תפוחי אדמה ושני בצלים סגולים... הוא חוזר הביתה ואומר לה, תגידי, מה המשחקים האלו... אי אפשר לכתוב לי ברור? ...

ואז הבחור באמרי משה שר להם את התשובה של האשה, (בניגון של 'שלוש עליכם') **'בעלי היקר, לא חסר לי דבר, רק שאתה תתקשר'**... זה מה שרציתי. אני לא צריכה לא עגבניות, לא מלפפונים, לא בצלים, ולא תפוחי אדמה. רציתי סך הכל שתתקשר אלי...

ואז הוא המשיך ושר להם... אדם מקבל מהקב"ה פעם אדום, פעם ירוק, פעם סגול, פעם קופסאות... והוא לא מבין מה הקב"ה רוצה ממנו... אבל תשמע, הקדוש ברוך הוא עונה לך... 'בני היקר לא חסר לי דבר, רק שאתה תתקשר'... וזה מה ששרו אח"כ בישיבה כל השבת זכור...

הקב"ה לא רוצה שום דבר, הוא רוצה אותך... הוא רוצה שתדבר איתו... הוא רוצה שתהיה קרוב אליו... הבחור הני"ל עשה את זה מאוד יפה ומרגש...

עכ"פ הקב"ה נותן לנו את הזמנים האלו, את תענית אסתר, לא חסר לי שום דבר, רק שאתה תתקשר... אני רוצה רק לטובתך... תתקשר אלי... אני מתגעגע אליך... וזה עצמו סיבה לשמוח שמחה שאין לה שניה...

אני ברוך ה' קצת מנוסה באסיפת כספים לצדקה... כשאתה בא, עד שהגביר מוכן בכלל לראות אותך, וגם כשהוא מסתכל, רוב הגבירים הם עם סבר פנים רציניות, אתה חושב עשר פעמים איך לדבר איתם, ועד שהוא מחליט כמה הוא נותן לך...

והקב"ה - אין רגע שהוא לא איתך... "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל"... עשרים וארבע שעות הוא פנוי לכל אחד ומיד, אין תורות, אתה נכנס בין רגע... והקב"ה אומר לך "הרחב פיך - ואמלאהו!" רק פעם אחת בחיים זה קרה לי, שהנדיב הגביר ה"ה שלמה גרוס זכרונו לברכה לחיי העוה"ב נתן לי צ'ק פתוח ואמר לי תכתוב בפנים

עם מה יצאנו מפורים?...

כמה פעמים כבר הבאנו שהגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל בעל ה'פחד יצחק', התמרמר על כך שאנשים רגילים לומר זהו, החג נגמר... פורים עבר... מה פירוש עבר, הוא חלף ואיננו?! בשלמא אחד שנסע לנופש בשוויץ ומאד נהנה שם, אח"כ הוא שב לביתו הוא שב בידים ריקניות. אולי עם כמה תמונות... אבל בסך הכל זה נגמר, הוא ראה נוף יפה, הוא נהנה, וכשהוא חוזר זה נגמר. **אבל במועדים ובימים טובים, כל יום טוב מתווסף לנו ומוסיף לאוצר הרוחני שלנו מטען רב ערך ורב יקריות!... איך כן צריך להסתכל אחרי החג... עם מה יצאנו?... מה קיבלתי מהימים האלו?... מה התווסף לי באוצר הרוחני שלי?...**

ביטחון מוחלט בבוא עולם!

הנה ידוע שתענית אסתר היא שונה משאר התעניות. כי שאר התעניות זה תעניות על צרות שקרו לעמ"י, אבל בתענית אסתר זה חלק מהפורים! ככה הגענו לנס פורים, עם דברי הצומות וזעקתם! ע"י התפילה שאסתר התפללה "וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום, ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת..." בזכות זה עם ישראל ניצלו. ולכן קבעו לנו חז"ל צום תענית אסתר להזכיר לנו שככה הגענו לנס, עם צום ותפילה, וזה חלק מהפורים. הגאון רבי יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל (הראש ישיבה הראשון של קול תורה) אמר פעם, שלא מוזכר בכל המגילה שם שמים, חוץ מפעם אחת שהוא רמוז בראשי תיבות "יבוא המלך והמן היום" - הוי"ה. והוא הביא את הגמ' במגילה (טו, ב) שכתוב מפני מה זימנה אסתר את המן למשתה עם אחשורוש וכו', רבי נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל אחות יש לנו בבית המלך. כל הזמן היהודים הלכו עם הרגשה טובה, אחות לנו בבית המלך, יש לנו את אסתר, היא תדאג לנו ותסדר את העניינים... היא תשכנע את אחשורוש... אבל ברגע שהם ראו את הבגידה הגדולה - כביכול - של אסתר, שהיא הולכת ומזמינה את המן שונא היהודים, הם איבדו כל תקווה, ובטחו רק בבוא עולם, ואז הקב"ה נגלה אליהם.

כתוב בחובות הלבבות (שער הביטחון) 'כי מי שבטח זולת ה', יעזבוהו השי"ת ביד מי שבטח עליו'. אם אתם בוטחים באסתר - בבקשה... אני בצד... נראה מה היא יכולה לעשות. אחרי שאתם יודעים שאין שום ברירה אלא רק אני, (הקב"ה) אז תבוא הישועה. יש וורט מאד מפורסם בשם הרביה שלנו הג"ר יוסף רוזובסקי זצ"ל, כתוב בחז"ל שאסתר התפללה להקב"ה כשהיא הלכה אל אחשורוש "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי" בהתחלה היא קראה לו כלב ונסתלקה הימנה שכינה. אמרה "קלי קלי למה עזבתני", שמא על קראתיו כלב, חזרה וקראתו אריה, שנאמר "הושיעני מפי אריה" (מגילה יד, ב).

שאל רבי יוסף מה הבעיה לקרוא לו כלב, והרי היה באמת כלב נובח, נושך... אלא אמר רבי יוסף, מכלב אדם לא כ"כ מפחד, וגם אם זה כלב גדול זורקים אבן והכלב בורח, אז ממילא אדם שהולך ברחוב לא כ"כ מפחד, הוא אמנם הולך בצד, אין מצוה להתחיל אתו... **אבל כשאדם הולך ברחוב ורואה מולו אריה - הוא ידוע שזה אבוד!!!**

כל זמן שאסתר קראה לו כלב, היא הרגישה נכון שהוא כלב נושך, אבל עם כלב שייך להסתדר... אחרי הכל אני אשתו, והוא אוהב אותי... ומיד נסתלקה הימנה שכינה. עד שהיא נבהלה וקראתו אריה, **עם אריה אין זמן... זה הסוף... כשהרגשת שהוא אריה ואין מה לעשות... הושיעני מפי אריה!!! אז הקב"ה מגיע.**

כמה שאתה רוצה... אצל הקב"ה לכל אחד הרחב פיך ואמלאהו!!! תכתוב לי צ'ק ואני חותם לך!!! כמובן, רק אם זה לטובתך, והקב"ה כבר יודע מה לטובתך... איזה אושר יש ליהודי... "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו"... למי יש את זה?...

פעם אמר רה"י הגאון רבי אביעזר פילץ שליט"א מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו!!! זה עוד לפני הכל, אני מודה לך על עצם זה שאתה הוא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו!!! יש לי את הכתובת... הקב"ה רוצה לשמוע אותי... הוא אוהב אותי... וגם אם כולם לא מסתכלים עלי ולא אוהבים אותי, ולא רוצים אותי, אצלו אני בן אוהב וחביב ונחמד! והוא רוצה לשמוע אותי, והרחב פיך ואמלאהו... איזה אושר זה!

שמעתי (וצריך לברר המקור) שאצל הרוג'ובער לא היו אומרים תחנון כל חודש אדר, למה, כי כתוב בירושלמי "והחודש אשר נהפך להם לששון ולשמחה" שכל החודש נהפך להם לששון ולשמחה, אז זה שמחה בכל החודש!...

על כל פנים זה הפלא ופלא... יש לך אלוקים כזה... הזכרנו את הגמ' בסנהדרין (צג, א) (ברוך ה' כעת מסיימים בתכנית 'הדרן' עלך' את סנהדרין... איזה שמחה גדולה... ועוד מעט יתחילו בבא קמא, זה באמת אחד המפעלים היפהפיים לגמור את המסכת!) שהגמ' אומרת להיכן הלכו חנניה מישאל ועזריה? וא' הפשטים הוא שהם טבעו ברוק. ופרש"י הגויים ירקו עליהם, יש לכם אלוקים כזה ואתם משתחווים לצלם!...

המלחמה בעמלק היא בתורה ותפילה!

וכעת נדבר קצת מה הקב"ה רוצה מאיתנו:

בפורים פגשתי את הגאון ר' שמואל כהן שליט"א (רבים של בני הישיבות הספרדים באלעד) והוא שאל, אומרים בעל הניסים ועל הפורקן... 'ועל המלחמות', מילא בחנוכה נלחמו, אבל בפורים איפה היו מלחמות!... [נדחק לומר דקאי אהמלחמות שהרגו אח"כ ברשות המלך "לעמוד על נפשם, להשמיד להרוג ולאבד את כל וכו' הצרים עליהם" שלא נזכר בפרשת ההודאה כלל וכמו שזכר בחנוכה]. והוא הסביר במתיקות, "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" ובתרגום "בצלתי ובבעותי", מלחמות של יהודים זה בצורה אחרת בכלל... יהודי לוחם בחרבו ובקשתו, "צלתי ובעותי" זה החץ וקשת שלנו, תענית אסתר, צום ותפילה... וזה בודאי היה בפורים.

ובעיקר, שהזכרנו את דברי רבי אלחנן זצ"ל בקובץ מאמרים (מאמר אומר אני מעשי למלך אות י'), שהמלחמה בעמלק היא בתורה! ועמלק הגיע ברפידים כאשר רפו ידיהם מן התורה, והמלחמה נגדו היא בחיזוק לימוד התורה. **ומוסיף רבי אלחנן, כל אחד שעמל ויגע בתורה יש לו חלק במצוות מחייבת עמלק! זה החריב וקשתי שלנו.** וזו גם תהיה המלחמה שלנו היום, ע"י תורה ותפילה!

אומר לכם דבר שעל ליבי... שמישהו יסביר לי מה זה 'ההיתר' של שושן פורים?... מילא אחד שגר בירושלים ורוצה לשמח את ההורים. אבל הנה ראו בחוש היום, מיד לאחר שושן פורים, לא הסכימו בכנסת לוותר על חוק גיוס בני הישיבות כפשוטו!!! והיתה הפגנה של השמאל ליד הבית של מרן גאון ישראל הגאון רבי דוב לנדו שליט"א. והגם שהתעסקו במצוות, אכן, זה לא יותר מהצלת נפשות וגדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות!

והנה פ"א כשדבר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין על דבר מצוה שבטלו מהתורה, הוא אמר הרי מצוה גוררת מצוה, ולפי"ז היה צריך להיות אח"כ התמדה יותר גדולה ורואים שזה הפוך, וכל הרכוש הגדול שהשגנו בפורים 'הדור קבלוה מאהבה בפורים' אפשר להפסיד בבטלה של שושן פורים, וכמו שהמדרש (קהלת רבה פ"ה אות יד) מספר משל על שועל שהיה רעב, וראה כרם מלאה ענבים, הוא רצה להיכנס, אבל היה גדר מקפת סביבות הכרם, עד שמצא פירצה קטנה וצרה, והוא לא יכל לעבור שם. הוא צם כמה ימים, נהיה רזה ונכנס! הוא אכל ואכל עד שהשמיץ, ולא יכל לצאת... הוא

היה צריך שוב לצום ויצא רעב... הוא אמר כרם כרם, מה הועלת לי, רעב נכנסתי ורעב יצאתי... אמר רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, מה יכל השועל לעשות?... והתשובה אומרים עליך שאתה פיקח שבחיות, אבל אתה שוטה!... היית צריך לזרוק את הענבים החוצה דרך החור ולצאת משם כשאתה עוד רזה, ולאכול בחוץ!...

את הרכוש של פורים אנו צריכים לקחת איתנו הלאה, להמשיך איתו! שמיד אחרי פורים יהיה לימוד אש להבה! אחרי שקיבלנו את התורה מאהבה...! היה חסר לי היום לראות את ה'אנו רצים' בבוקר, לבית מדרש...

אין 'מקרה' בעולם!!!

אמר לי הגאון רבי נחום נבנצל שליט"א (ושמע שעיקרי הדברים נמצאים במכתב מאליהו) זרש אומרת להמן, אחרי שהוא חזר מהמפלה שלו עם מרדכי על הסוס, "אם מזרע היהודים מרדכי אשר החילות לנפול לפניו, לא תוכל לו כי נפל תיפול לפניו!" עם היהודים לא מתחילים... כשהקב"ה הולך איתם אתה אבוד... אז מה הדבר הראשון שהמן היה צריך לעשות?... לעקור את העץ! זה הממצא המפליל נגדו... ובפרט שאתה יודע שעכשיו לא הולך לך... אבל המן לא נבהל. למה? למה הוא לא נבהל?... זה מחלוקת ישנה... כשהיה קריעת ים סוף, "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת אז נבהלו אלופי אדום אלי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל יושבי כנען"... כל הבריאה רעדה... היחיד שלא רעד זה עמלק. "אשר קרד בדרך" ומסבירים ש"קרד" זה גם לשון קירור, וגם לשון "מקרה". עמלק אומר בסדר... קרה משהו בים סוף... צריך לברר אצל החוקרים... זה לא הפחיד אותו, זה בסה"כ מקרה ואין כלום מאחוריו.

מובא במדרש (אסתר רבה פרשה ז אות יג) שהמן ביקש מאחשוורוש להרוג את כל היהודים, אמר לו אחשוורוש שהוא מפחד מהאלוקים שלהם. והמן מרגיע אותו שהקב"ה כבר עזב אותם, ואם תשאל מים סוף - לא ברור מה קרה שם, איך עברו ובמה התייבש ובמה דחפו את פרעה וחילו לתוך הים, זה היה איזה מקרה... תופעת טבע... אצל המן הכל זה מקרה, בדיוק כשעמ"י באו התייבש הים, ואח"כ הוא חזר לקדמותו בדיוק כשמצרים היו בתוכו... מקרה... **כל מגילת אסתר - מראה לך, המן, שאין מקרה!!!** הרי כל מגילת אסתר היא בנויה על מקרה... הכל בתוך הטבע, בדיוק בגתן ותרש דיברו, ובדיוק מרדכי שמע ונכתב בספר הזכרונות, ובדיוק באותו לילה בה נדדה שנת המלך קראו את זה בספר הזכרונות וכמה שניסו לעלעל זה קפץ להם שוב ושוב... ובדיוק המן מגיע בזמן הנכון לקבל את הסטירת לחי שלו... אם הוא היה מגיע קצת לפני או קצת אחרי לא היה נעשה לו כלום, זה היה בדיוק ברגע הנכון... **אתה לא רואה שאין שום מקרה בעולם!...**

אבל אצל המן העיניים עוורות והאזנים חרשות, הוא לא שומע ולא מענין אותו כלום, זה עמלק! כל מה שהמגילה מלמדת אותנו, אפילו הגויים מבינים, אפילו אשתו אומרת לו לא תוכל לו "כי נפול תיפול לפניו", למה השארת את העץ?... בגלל שהשארת תלו אותך... אולי גם זה מקרה שתולים אותך על העץ... כל מה שיהודי חי יש לי בורא עולם!

[דרך אגב, 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', ובתור וורט... בני ברק הוכיחה... רואים בחוש עד היום מה שהגרמ"ק אמר, והחזון אי"ש, שלא יפלו טילים בבני ברק, וכך היה, שלא נפל פה אף טיל! ולמה, בזכות התורה! גם המן רואה כבר שאין מקרה... זה לא ייתכן ב'מקרה' שמטרים סמוכים לבני ברק יש טילים ופה לא נופל אף טיל. גם הם חייבים להודות שיש בורא עולם, ובני בניו כבר למדו תורה בבני ברק...]

ואם כבר מדברים על תורה, 'למדו תורה' בבני ברק נזכיר, שהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זללה"ה שאל פעם את הנכדים שלו, איזה שמות ספרי אחרונים מוזכרים במגילת אסתר?... וכגון 'שער המלך' ומצאו עשר שמות. אח"כ הוא שאל איזה שמות של ראשונים יש במגילה?... וחשבו הרבה ולא מצאו... שאלו אותו למה סבא התכוון?... אמר להם - 'מרדכי'!... ויש גם נביאים המוזכרים שם (דברי הימים).

תשמה במצב הרוחני שלך!

אני רוצה לספר לכם: זכינו בפורים להיכנס אל בית גאון ישראל מרן הגי"ר דוב לנדו שליט"א, ושאלתי אותו, יש מצות שמחה, איך מגיעים לשמחה?... אמר לי רבי דוב: כשיש לבן אדם סיפוק ממה שהוא עושה הוא מיד מתמלא בשמחה.

ודרך אגב, באור יחזקאל (חלק ז' דרכי העבודה - עמוד שפ"א), כותב **ו'ביותר יש להוסיף שעלינו להיות שמחים ומרוצים ממצבנו הרוחני. אכן אדם חייב לתבוע ולדרוש מעצמו רבות ולא להסתפק במה שהשיג, אבל אין זה סותר לכך שחייב להיות מרוצה ושבע רצון ממה שהשיג!**

ואח"כ כתב שכל מה שקין התדרדר ונפל היתה בגלל נפילת הפנים והרוגז והכעס על כך שמנחתו אינה מתקבלת והקב"ה תבע אותו על כך שזו לא הדרך הנכונה. ולבסוף - מסיים המשגיח - **'על כרחך כל שאינו מרוצה ושמח ממצבו הרוחני סופו לירד עד לדרגות התחתונות ביותר רחמנא ליצלן!'**

[לאחר הבחירות יש מכתב שכתב מרן רה"י הגר"ד לנדו שליט"א, שצריך לשכוח מהכל ולחזור ללמוד, משני סיבות, א. ויחזור לתלמודו. ב. ואברהם שב למקומו.

ומה כוונתו בפסוק של "ואברהם שב למקומו"?... נראה לי להסביר מה ההבדל: אדם שעשה מצוה והצליח בה - הוא חוזר ללמוד. למה לא?... אבל אברהם שב למקומו זה אחרי שהוא לא הצליח... לא הלך לו... הוא הלך להתפלל על סדום, וסיכן את החיים שלו עליהם... "אל יחר בעיני אדוני ואדברה אך הפעם"... הוא משתדל שוב ושוב, והקב"ה אומר לו לא, לא, לא! בדרך כלל כשלא הולך - נשברים... אבל אברהם שב למקומו, **אני עשיתי מה שמוטל עלי, גם אם זה לא הלך - אני חוזר למקומו.** זה הכוונה להיות שבע רצון. להמשיך הלאה.... [הדברים נאמרו מיד לאחר הבחירות באלעד].

אח"כ שאלנו את מרן גאון ישראל שליט"א: מה המיוחד בשמחה של פורים?... אמר רבי דב: כשאחד מחייך לחבר שלו, "איש לרעהו ומתנות לאביונים". כשאחד מחייך לשני כולם ביחד, מרבים אהבה ואחווה - זה מה שמביא שמחה. והוסיף - אין על זה כל תוסף... אפשר לקיים את זה כל השנה גם כן....!

אח"כ שאלתי, אני מבין שכאשר הרה"י מחייך אלי זה עושה לי שמחה, אבל מה יש לראש הישיבה בכך שאני מחייך, מה זה משמח את הראש ישיבה?... והוא חייך ואמר, אל תחקור יותר מידי... אל תהיה חקורן...

עכ"פ עם מה יהודי שמח? עם הסיפוק מהמצב שלו.

לחשוב על טובת השני....!

אנו תמיד חוזרים שמרן רה"י זיע"א הביא (להג"ר אליהו מן לפני שהוא נסע לצרפת לחזק יהודים) את דברי הגר"א בסידור בברכת השיבנו: והוא התבטא על זה, 'יש לי פצצה'!... כתוב 'איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני'. וחז"ל דורשים שהקיש על דלתי רחמים, והשאלה נשאלת איך מקישים על דלתי רחמים לבטל גזירה קשה כזו?... אומר הגר"א שני שערים הם, אחד בלב האדם ואחד בשערי השמים, כשבן אדם פותח את הדלת בלבו - נפתחים שערי שמים... היום הכל עובד על שלט רחוק, פה זה שלט רחוק רחוק... אתה פותח אצלך בלב - נפתחים לך שערי השמים ונשפך לך רחמים.

כל הנס של פורים קרה ע"י אסתר שהיא לא חשבה על עצמה כלום. רק על השני! היא בכלל לא היתה בסכנת חיים, היא היתה אשת המלך, ובכבודו של עולם, ומרדכי מצוה עליה ללכת למסור את הנפש ולהתחנן לפני המלך להעביר את רוע הגזירה. והיא ידעה שזה סכנת נפשות, "וכאשר אבדתי אבדתי", היא עשתה את **הכל** למען כלל ישראל.

פורים מוציא אותנו עם מידות טובות! לחייך לשני, לחשוב על השני, ולוותר לשני.

שמעתי סיפור מאד מעניין מהג"ר נחום נבנצל, שסיפר לו חתנו של הגי"ר אליעזר כהנמן מפוניבז'. הסבא, הרב מפוניבז' איבד את כל המשפחה שלו בשואה, נשאר לו ס"ה בן יחיד, רבי אברהם זצ"ל,

וגם הוא התחתן מאוחר בנסיבות אותם הימים, וסוף כל סוף נולד לו נכדו הראשון הגי"ר אליעזר שליט"א. השמחה גאתה, והרב מפוניבז' באותו זמן היה בחוץ לארץ והוא לא השתתף בשמחת הברית. רק למחרת הוא הגיע...

וסיפר הגי"ר אליעזר, שפגש אותו יהודי זקן באמריקה לפני הרבה שנים ואמר לו, כשאתה נולדת אני בדיוק יושבתי עם הסבא שלך... הסבא שלך אמר לי בא נשתה לחיים, כעת זה הברית של הנכד שלי, שאלתי אותו בפליאה, יש לך כזו ברית, אחרי כל האסון הנורא, ואתה לא נוסע להיות בברית?...!

אמר לי הסבא שלך, אני אמרתי להם שאחרתי את המטוס, אבל זה לא נכון... אני לא רציתי להיות בברית ואני אגיד לך למה... יש לי בארץ הרבה חברים ואני אהיה חייב להזמין אותם לברית. אחד החברים לא זכה להקים משפחה אחרי השואה, אם הוא יצטרך להיות בברית והוא יראה שזכיתי אפילו בנכד - זה יהיה לו קשה מאד לעכל את זה והוא יצטער. אני לא יכול לגרום לו כזה צער... עדיף לי להישאר פה...

אתם מבנים מה זה... אדם שאיבד את כל המשפחה (!) וכעת הוא רואה בני שילשים, הוא רואה שממשיך הדור שלו, אבל מה יהיה עם השני...

והוא הוסיף דבר מעניין, שהחזון אי"ש היה הסנדק. והחזון אי"ש אחרי הברית ביקש לקרוא ליולדת, תשמעו איפה הראש של גדולי ישראל... החזון אי"ש הגדול... הוא מבקש ממנה לחזור לבית חולים, ולמחרת כשיבוא הרב מפוניבז', שתהיה לו הרגשה טובה שלכל הפחות הוא הוציא אתכם מהבית חולים...! שיהיה לו את ההרגש הזה שיש לו נכד חדש... תראו על מה חושבים גדולי ישראל... על מה חושב הרב מפוניבז', ועל מה חושב החזון אי"ש... רק על השני... כשאדם חושב על עצמו אז הוא קטן!

הרב מפוניבז' גם כשהוא הקים את ישיבת פוניבז' הגדולה, הוא הקים מיד את ה'בתי אבות'. והיו תקופות - כך סיפר בנו רבי אברהם זצ"ל - שהיה ממש חשש שיתמוטטו... לא היה לו כסף לשניהם, בקושי לשיבה היה לו אך הוא לא הסכים לוותר... צריך לחשוב גם על הילדים האומללים האלו... היום יש כמה תלמידי חכמים מופלגים שצמחו בזכות הבתי אבות ההם...

כח הויתור

מאיפה אסתר הגיעה לכל מה שהיא הגיעה?... בגלל שהיא באה מרחל אמנו. רחל ויתרה, רחל שתקה... היא ראתה שאביה מקדים את לאה אליה, ולא רק שהיא שתקה אלא היא מסרה ללאה את הסימנים, ולכן היא זכתה שנולד לה שאול, שאת דבר האתונות לא הגיד, וכן יצאה ממנה אסתר - אין אסתר מגדת מולדה ואת עמה, הכל התחיל מהויתור של רחל.

יש וורט מפורסם של הרמ"ע מפאנו... דוד מקונן על יהונתן "נפלאה אהבתך אלי מאהבת נשים". ומה המשמעות של זה?...!

אומר הרמ"ע מפאנו יש פה חזיון נורא הוד: יהונתן מוותר על המלכות שלו, ומוסר נפש למען דוד שיקח את המלכות ממנו!!! נפלאה אהבתך אלי... איך בן אדם מגיע לכאלו דרגות?... "מאהבת נשים"! זה לא ממך, זה מאמא שלך, כבר הסבתא שלך רחל ויתרה לסבתא שלי לאה...

על ויתור, על בין אדם לחבירו, על זה אנחנו בנויים היום ומה אנחנו מחזיקים אחרי שהיה את המן הרשע... הכל בזכות אהבת נשים, בזכות הויתור של רחל ללאה.

מרן ראש הישיבה זיע"א אמר פעם: מה רחל חשבה לכאורה? אם אני לא הייתי מוותרת - היו לי את כל שנים עשר השבטים! אבל ויתרתי! ומה היתה האמת?... אם לא הייתי מוותרת - לא היה לך אף שבט! ורק בזכות הויתור, "ויוכור אלוקים את רחל", מה הוא זכר לה?... פרש"י שמסרה סימנים לאחותה! כל מה שיש לך, שני השבטים זה בזכות הויתור! ולא סתם שבטים... יש לה את יוסף שהוא המשביר, וכל העם קרויים על שמו "נוהג כצאן יוסף". ואת בנימין, אשר בית המקדש שכן בין כתפיו... עם הויתור שלה היא זכתה!

פעם היה פה בישיבה בן של ראש ישיבה חשוב, שהיו לו כמה אחיות מבוגרות שלא התחתנו, והוא ביקש ממני שניכנס למרן רה"י זיע"א ונשאל איזו סגולה לעשות, ואמר הרה"י אני מכיר רק סגולה של תורה, לוותר! תגיד להם לוותר ולוותר, כמו ברחל.

וידוע כך בשם הרבנית קניבסקי ע"ה שהיו בנות כמה במשפחה אחת שלא נישאו ובאו לקבל עצה וברכה ואמרה להם תוותרו. יש לכם סכסוך עם מישהו? אמרו כן, יש איזה שכן אחד, אבל אנחנו הצודקים! אמרה להם גם על זה תוותרו... על מה שאתם צודקים, הם ויתרו ומיד התחתנו. ויש עוד הרבה סיפורים על כך.

פעם דיברתי באיזה דרשה על ויתור, אח"כ ניגש אלי רב חשוב, מהרבנים הכי מפורסמים בירושלים - עם דמעות. והוא סיפר לי אני מכיר רב קהילה, שזכה לקבל א' הרבניות הכי חשובות בירושלים, ואתה יודע למה הוא זכה, זמן לא רב קודם לכן, היה צריך לקבל פרס, משכורת גדולה לכמה שנים מאחת הקרנות. הוא היה המועמד. ובאו וביקשו ממנו שיש אברך מאד נצרך לזה, ואם תוותר זה יהיה בשבילו הצלת נפשות ממש! אם תלך ותגיד שאתה לא רוצה לקבל, אז יעבירו את זה לאותו אברך... היה לו קשה להחליט, אך לבסוף הוא ויתר. ומיד אח"כ קיבל את הקהילה הזו... אין לך מושג מה זה כח של ויתור...

כשנמצאים בישיבה יש הרבה הזדמנויות לוותר. **הרה"י תמיד אמר רק תוותר! מויתור לא רק שלא מפסידים, אלא רק מרויחים!**

תלמוד תורה - בעמל!

שבוע שעבר דיברנו על הגמ' במגילה (טז, ב) גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות. אומר החתם סופר דבר נורא... בפרשת ויקרא לא מוזכר אהרן הכהן... כל הציוויים וכל הפעולות נקראות על שם "בני אהרן" ו"הקריבו בני אהרן הכהנים", ויערכו בני אהרן... רק אצלנו בפרשת צו כתוב "צו את אהרן ואת בניו..." למה?

אומר החתם סופר, הרי אחז"ל גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות והראיה ממרדכי, שלבסוף הוא היה שישי ברשימה ולא חמישי, וכמו שדיברנו. פחד לומר אבל אני חוזר על מה שכתוב בכת"ס, רק להם היה מותר לומר כאלו דברים...

דרך דוגמא הנה עוד מעט מגיעים ימי בין הזמנים, אבא צריך שיעשו שליחות מסוימת, ויש לו שני בנים, האחד מתמיד גדול, והשני פחות... בין הזמנים זה בין הזמנים... ממי אבא יבקש מהמתמיד או מהשני?... בטח מהשני... (בדרך כלל הוא גם יגיד למה לא הראשון!...) אומר החתם סופר, הקב"ה היה צריך שלח שיציל את כלל ישראל, למה הוא מצא את מרדכי?... אמנם מרדכי היה חייב להציל נפשות אבל עצם זה שהוא בא אליו זה סימן שהיתה עליו תביעה. כי גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות. זה נורא ואיום...

בפרשת ויקרא הכל כתוב על שם "בני אהרן" כי אהרן לא צריך להתעסק בזה, הוא צריך ללמוד! אבל בפרשת צו שכתוב על תרומת הדשן, זה ענוה. ענוה גם אהרן צריך... במקום גדולותו - שם אתה מוצא ענוותנות.

יש חידוש נורא שהגר"ח גריינימן זצ"ל כתב אותו פעמיים (בספר 'מכתבי התעוררות' ח"א מכתב כו, ופ"ב מכתב יב), מצות תלמוד תורה ומצות הצלת נפשות - מצוות הצלת נפשות יותר גדולה! והראיה, שאם מגיע לפניך מצוות הצלת נפשות - צריך להפסיק מהלימוד בשביל זה.

ומש"כ בגמ' גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות - הכוונה על הרוממות הנפשית ושיעור הקומה הבאה ע"י 'עמל התורה'. ובנין היגברא רבאי הוא רק ע"י עמל התורה שזה הופך את הבן אדם, ומה שכן אדם יכול להגיע ע"י עמל התורה הוא מתרומם בנפשו פי כמה מכל הצלת נפשות שיש בעולם!

כל סגולות התורה נאמרו על עמלה...! הפיכת הבן אדם מאדם למלאך זה רק ע"י עמל. וע"י קובץ אגרות להחזו"א (ח"א מכתב לו) ...ועיקר סגולת התורה להביא את האדם לרוממות עילאה, ולהכיר חובתו בעולמו, באה ע"י עמלה של תורה, וכל שהאדם מוסיף ביגיעתו מנתק בזה חבלי היצר, וממאס בתענוגי ההבלים ונפשו משתוקקת לרגשי קדש ועונג החכמה, ומתק טהרת הלב וההכרנה שלא בשר ודם הוא האדם אלא...

ואולי יש בזה עוד ענין לרומם רום מעלת כל דבר שהוא שייך לקדושה, אמנם זה ידוש' אבל של קרבנות המזבח ולרום מעלתו ראוי שיתעסק בו 'הכהן גדול', ולהשריש בנפשו לדעת ליקר ולהעריך כל דבר קדוש עד היכן הוא מגיע.

אני רוצה לומר לכם, עוד מעט באים ימי בין הזמנים, ויש בחור שאמא שלו מבקשת ממנו להוריד את הפח זבל, ומילא כשזה בבוקר מוקדם כשלא רואים... אבל בצהריים, לעיני הכל... **תזעלך שאתה כעת כהן גדול שזוכה בתרומת הדשן! זה היהלום שלך...** זה כיבוד אב ואם! צריך לעשות את זה בשמחה...!

אני זה הנשמה...!

סיפור מעניין סיפר לי הגאון רבי נחום נבנצל שליט"א, (בשם אביו) שהיה בחתונה ומרן הרה"י רבי דוד פוברסקי זצ"ל היה המסדר קידושין, והגיע לשם גם מרן רה"י זיע"א והוא קיבל ברכה. ואז מרן הרה"י שואל את רבי דוד פוברסקי, איך אתה מרגיש?... אמר לו רבי דוד, אני כבר מאד זקן... העיניים שלי לא רואות טוב, הרגליים בקושי סוחבות, ויש לחץ דם וכו' אבל ה'אני' שלי מרגיש טוב! סיים רבי דוד.

יש אדם שהאני שלו זה העיניים והאזניים והרגליים, והגוף, אז כשהוא לא מרגיש טוב האני שלו לא מרגיש טוב. אבל רבי דוד האני שלו זה הנשמה. הוא מסתובב עם גוף שנדבק אליו עד מאה ועשרים, והגוף הזה סובל, **אבל האני שלו מרגיש טוב...!!!**

פעם ביקשו בעלי בתים מהגאון רבי ירוחם ליבוביץ שיגיד להם דרשה, הם מאד הפצירו בו... אמר רבי ירוחם משל למה אנחנו דומים... היה בן אדם שרכב על סוס. באמצע הדרך הסוס השתגע, התחיל לקפוץ, לדחור, להשתולל... הרוכב שעליו נחבט מכל הכיוונים וכמעט עף החוצה... הוא זעק בבהלה הצילו! הצילו! עבר שם פיקח אחד שאמר לו אתה לא הסוס... אתה על הסוס... תקפוץ! תרד מהסוס... שהסוס ישתגע לבד...

אמר רבי ירוחם... אנחנו זה הנשמה. יש לנשמה סוס שמוליך אותה - הוא הגוף, והוא משתגע... אבל מה איכפת לך מה שהוא רוצה, שהסוס ישתגע לבד, אתה לא הסוס, תעזוב אותו... ה'אני' שלי זה הבית מדרש, זה הנשמה... ונשמה שנתת בי טהורה היא!

ונסיים במה שפתחנו - בני היקר אני לא רוצה שום דבר - רק שאתה תתקשר...! ואל הקב"ה מתקשרים עם תורה ועם תפילה, הוא מחכה לנו... ואז אנחנו זוכים שהוא ימשיך לעשות לנו נפלאות. ונזכה לראות בקרוב בריבוי כבוד שמים, אמן!

לע"נ

דוד בן לולו אציל ז"ל

נלב"ע כ' אדר ב'

תנצב"ה

לע"נ הרבנית ריינא ברכה דיסקין ע"ה בת רבי שמחה זצ"ל

אמו של רבינו רה"י הגר"ב ד' דיסקין שיבדלחט"א

נלב"ע י"א אדר ב' תשפ"ד

זכתה וביתה היווה בית ועד לחכמים להרבצת התורה

לבני הישיבה"ק עד יומה האחרון

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר וכן שיעור דף היומי ועוד, בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729

כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיגו לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025

כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של כ"ש 5"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה על פרק קנין תורה
מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א
שנאמרו בישיה"ק

וחי בהם

"אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם" (ויקרא י"א, מ"ג).

בגמרא ביומא (ל"ח, ב') אמרינן: "אמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו". ביאור הדברים, שיש שינוי בלשון הפסוק: על הלצים נאמר אם ללצים 'הוא' יליץ, דהיינו הלץ בעצמו, מה שאין כן כלפי הענוים הלשון הוא 'יתן' חן, שהחן ינתן להם ישירות מיד הקב"ה, ומפני כך מדייקת הגמרא שבבא לטמא רק 'פותחין לו' את השער אך לא מכניסים אותו הלאה, מה שאין הבא לטהר 'מסייעין אותו' ועוזרים לו למלא את מבוקשו.

וממשיכה הגמרא: "תנא דבי רבי ישמעאל, משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון, בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך, בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה".

ועוד דרשינן התם (ל"ט, א'): "תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. תנו רבנן ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה, מלמטה מטמאין אותו מלמעלה, בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא" וכו'.

לכאורה יש להקשות דדברי הגמרא סתרי אהדדי מרישא לסיפא. בתחילה אומרת הגמרא שהבא ליטמא רק 'פותחין לו' ולא מוסיפים בעדו הלאה להמשיך כחפצו, ואילו לבסוף אומרת הגמרא ש'אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה', ומשמע שמתווספת לו טומאה על טומאתו ומסייעין אותו להיטמא עוד.

והנה בגמרא בבבא מציעא (ס"א, ב') מיייתנין לקרא ד'המעלה אתכם מארץ מצרים' האמור בפרשתן גבי שרצים (י"א, מ"ה), ואמרינן התם "אנא המעלה קא קשיא לי, מאי שנא הכא המעלה דכתב רחמנא, אמר ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה אילמלא (לא) העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי", וכתב שם רש"י: "אלא בשביל דבר זה - כדמפרש לקמיה שהן מעולים ונאים ואינן נמאסים בשקצים הללו, להכי כתב לשון עילוי, שמעלה גדולה היא אצלם".

דבר מופלא מצינו כאן בגמרא, שבהמנעות משרצים יש מעלה גדולה כל כך עוד יותר מכל הפרישה מעבירות, עד ש'אלמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה דיי'. מעלה זו לא נאמרה על עבודה זרה, לא על שפיכות דמים ולא על גילוי עריות, כי אם על זה שאין מטמאין בשרצים. מה יש בשרצים שאין אפילו בג' עבירות חמורות?

ביאור הדברים נראה על פי מה שנפסק בשולחן ערוך (יו"ד סימן ס' סעיף א') שבהמה שהתפטמה כל ימיה ממאכלות אסורות אסורה באכילה, ובש"ך שם (סק"ה) כתב שמאכלות אסורות היינו איסורי הנאה, אולם בביאור הגר"א שם סבר שהכוונה היא גם לאיסורי אכילה, ואף הביא מהספרי בפרשת ראה שמבואר בפשטות דבריו שאיסור אכילת הבהמה הוא מדאורייתא.

ומתבאר לן בזה שאף שהבהמה אינה אסורה מצד עצמה אלא רק אכלה דברים שאסורים באכילה חל עליה איסור ודינה כדין המאכלים, והמובן בדבר הוא שהאוכל שאוכלת הבהמה אינו דבר נפרד אלא הוא דבר שמתערב בדמה והופך לעצם מעצמה ולבשר מבשרה, הואיל והיא יונקת את כל חיותה מהמאכל וכל גופה ניזון מהכוח המחיה שטמון בו, ומשכך היא עצמה נהפכת להיות אחד יחד עם האוכל, והאוכל האסור אוסר גם אותה.

מטעם זה מעולה כל כך ההפרשה משרצים עוד יותר מפרישות עבודה זרה, בהיות שכאשר מזין האדם את גופו מהשרצים השרצים נמסכים בדמו והוא עצמו נהפך להיות גברא של שרץ, ואין לך מאיסות גדולה מזו

שכאשר האדם והשרץ נהפכים להיות חד בגוף אחד. מה שאין כן בעבודה זרה, לא עשה האדם אלא מעשה יבש ותו לא, ואין בזה דבר שנכנס אל תוך פנימיותו ונהפך לחלק ממנו.

ונראה שזה גם ביאור דברי הגמרא 'אם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה', שלעולם אין הכוונה שמסייעין בידו להמשיך וליטמא, אלא כמו שכתב הראב"ד בפירושו לתו"כ בסוף פרשתן וז"ל; "אם אתם מיטמאין סופכם ליטמא בם, כלומר אם אתם אוכלים אותם סוף שתהיו טמאים בשבילם, והבורא שהוא קדוש וטהור גועל בכם, שהוא נקרא טהור ואתם טמאים", כלומר, ש'אדם מטמא עצמו מעט' הכוונה לעצם פעולת הטומאה, שהיא יכולה להיות פעולה קטנה ופעוטה, אולם התוצאה שנפעלת מכך בנפש האדם - מי ישורנה, האדם עצמו מתאחד עם עשייתו שפעלה בתוך תוכיותו והוא גופו נהפך לחפצא של טומאה.

בגמרא בברכות (י"ז, א') נאמר: "ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי, סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים, אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם" וכו', ויש מקום להתבונן מהו ההבדל בין מי ש'גדל בתורה' לבין מי ש'עמלו בתורה', הלא העמל בתורה הוא גופא הדרך לגדול בה, ומי שגדל בתורה בהכרח הוא מי שעמל עליה.

ונראה שהכוונה היא, שמלבד עצם העמל בלימוד התורה יש גם את החלק של ה'גדילה' בתורה, דהיינו שהאדם יתחבר לתורה ויניק את כל חיותו וצמיחתו הימנה. שהתורה תהיה אצלו ממש כמו לחם ויין, שתערך בתוך רמ"ח איבריו ובתוך שס"ה גידיו. ועל זה אמר ר' יוחנן ש'אשרי מי שגדל בתורה', אשרי של מי שמחובר כל כך אל התורה עד שהוא עצמו חי מתוכה, היא נכנסת לתוך מעיו ומכוחה מגיע הגידול שלו והחיים שלו, וכך הוא מתאחד להיות חלק בחלק עמה.

ליבו של האדם מסור בידו ועל כל אשר יחפוץ יטנו, ואצלו נתון הכוח להיכן להוביל את ליבו ומהיכן לחיות את חייו, האם להדבק בחיי עולם או שמא לינוק מחיי שעה. האדם יכול להיות דבוק בתאוות העולם, להתחבר לעולם הזה ולהתענג על הבלי הבליים, ומאידך הוא יכול להפוך את גופו לחפצא רוחנית שניזונת מלחם שמיים.

גם כאשר האדם אוכל, יש הבדל בצורת האכילה, האם הוא 'ליד' הצלחת או האם הוא 'בתוך' הצלחת. אם הוא בתוך הצלחת, הרי שהוא מראה שמהצלחת הלזו הוא חי, וכיון שכן - הוא מתאחד להיות אחד עם הצלחת. מרן הגר"ש רוזנבסקי זצ"ל היה אומר שבחור יכול לאבד סדר שלם שלמד בו בהתמדה, על ידי רבע שעה בחדר האוכל...

נראה להוסיף עוד בענין זה על פי המדרש שדרשו חז"ל (ויקרא רבה פר' כ' סי' י'), ובילקוט ישעיהו רמז תל"ט), וז"ל; "ר' מנשיה בר בריה דרבי יהושע בן לוי אמר מצינו שכל מי שרואה דבר ערוה ואינו זן עיניו ממנה זוכה להקביל פני השכינה", ויש להבין מהו ביאור הלשון 'ואינו זן עיניו ממנה', כיצד שייך להיות ניזונים מראיה, הן כל המסתכל רק תמונה יביט ולא יכניס שום דבר לגופו.

כמו כן יש לדקדק כיוצא בזה בדברי הגמרא בזבחים (ק"ח, ב'), דמייתנין התם כמה טעמי אמאי מצינן לאכול במשכן שילה (שהיה בחלקו של יוסף) בכל הרואה, ו"רבי אבהו אמר קרא בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה", וגם כאן יש להתבונן מהי הכוונה 'עין שלא רצתה לזון'.

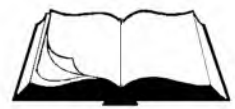
אך נראה ברור שכל פעולה של איבר נחשבת ל'מזינה' אותו. שהנה המציאות מוכיחה, שאם אדם לא יניע את אחד מאיבריו במשך תקופה ממושכת, אותו איבר יתנוון ולא יוכל להמשיך ולתפקד. ונמצא, שעצם פעילותו של האיבר היא שמחיה אותו ונותנת לו את החיות לפעול. וכך הוא הדבר גם בראיה. כאשר האדם מסתכל ומפעיל את מראה עיניו, עצם זה נותן את הכוח לעין להמשיך ולפעול, והיא 'ניזונית', פשוטו כמשמעו, מכוח הראיה.

ואם כן על פי הדברים האמורים עלה בידינו דבר נורא, שכל דבר שהאדם מביט עליו נהפך לחלק ממנו, שכן הוא עצמו מזריק לו את החיות ונותן לו להמשיך ולפעול. כאשר האדם מסתכל במשך זמן חורף שלם על דפי גמרא, עיניו נהפכות להיות חפצא אחת של תורה, ואם חלילה בשעה הוא יוצא לבין הזמנים הרי הוא פונה כה וכה - הוא מאבד את כל עמלו ככלי זכוכית, מעיף עיניו ואיננו. התפקיד המוטל עלינו הוא לשמור על קדושת הגוף שקידשנו בה את עצמנו, ולדעת כי הם חיינו.

מִי יֵרֵם הָיִם

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

ניסן תשפ"ד

ימי ניסן

גליון 523

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

שאינו נקוב שגדל בתוכו פירות, וכן זקן או חולה שקשה להם לצאת, האם אפשר לברך ברכת האילנות על פרחים אלו?
תשובה: יכול לברך עליהם, דסו"ס הרי אלו אילנות טובים (הגרי"י קרליץ זצ"ל).

פירות ערלה

לכתחילה אין לברך על אילן שיש עליו פירות ערלה (ע"י הגה"ת רע"א שמסתפק בזה וב"חנות יאיר" משמע לאיסור, וע"י שו"ת "רב פעלים" ח"ג סי' ט"ו ו"דובב מישרים" ח"ג סי' ה' שהתירו, משום דאילנות אלו עומדים ליהנות בהם בני אדם לאחר שיעברו את שנות הערלה, ועתה הוא מהלל שמו יתברך שרואה פעולה של האילן לפניו).

אילנות שאינם שלו

מותר לברך על אילנות שאינם שלו (אף שאסור ליהנות בלי רשות הבעלים), אבל אסור להיכנס לתוך חצר של אחרים בכדי לברך עליהם, אם הבעלים מקפיד על כך (משום גזל, ופשוט).

נשים מברכות

גם נשים מברכות ברכה זו (כמו שאר ברכות ראייה, כגון על הים וכו'), כיון שזו מצוה שאין הזמן גרמא.

מקום נקי

מכיון שמברכים ברכה זו ברחוב או בדרך, יש להיזהר על נקיות המקום, ויבדוק שאין שם אשפה שיש לה ריח רע או זבל וצינורות ביוב של חרס (ע"י "חיי אדם" כלל ג' סעיף ז' לענין קידוש לבנה ובמשנ"ב סי' תכ"ו ס"ק כ"א).

בירך בלי להסתכל על האילן

שאלה: הלך לברך ברכת האילנות יחד עם הרבה אנשים, ובירך ושכח להסתכל על האילן, האם יצא ידי חובתו?
תשובה: מכיון שזו ברכת השבח ולא ברכת הנהנין, יתכן שבדיעבד יצא אם בירך עליו אפילו שלא ראה רק אמרו לו שיש אילנות המלבלבים, וספק ברכות להקל (שו"ת "שבט הלוי" ח"ו תשי"ח ס"ק ד'), ואם רוצה יכול לשמוע מאחר שמברך.

בדיקת חמץ

נוסע לפני פסח

אם נוסע מביתו כמה ימים לפני פסח יבדוק בלילה לפני יציאתו לאור הנר בלי ברכה, וגם יאמר "כל חמירא" שלאחר הבדיקה (שו"ע סי' תל"ז סעיף א'), ומהשנ"ב ס"ק ג'), וזה עדיף משבידוק ע"י שליח בליל י"ד עם ברכה, מכיון שהשליח לא יכול לבדוק היטב כמו בעל הבית, ואינו יודע איזה מקום טעון בדיקה. ואין זה נחשב שמבטל המצוה או הברכה כיון שעדיין לא הגיע זמן החיוב (בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

בדיקת חמץ לבחורי ישיבות

בחור ישיבה קטנה או גדולה שיש לו חדר שישן שם כל השנה, היות שהמקום מושאל או מושכר לו לכל השנה צריך לעשות בדיקת חמץ כדן, והיינו בלילה האחרון שנמצא בישיבה (אור לנ"י אדר) יבדוק את חדרו, ארונו, ומקומות שמכניס בהם חמץ כל השנה (כגון מקרר) שלא ישאיר שם מוצרי חמץ.

אופו הבדיקה

יבדוק בלי ברכה היות שזה קודם זמנו, ואינו צריך דוקא נר אלא יכול לבדוק לכתחילה לאור החשמל, כמו כן אינו צריך לחפש פירורים היות שהם מטופלים בדרך כלל ויכול גם לסמוך על כך שהישיבה בין כה מוכרת את החמץ לגוי.

שכח לבדוק

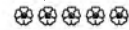
מי שלא בדק חמץ בישיבה וגם הישיבה לא מוכרת לגוי, והמקום פתוח מצידה גם בבין הזמנים לשימוש הבחורים, היות שזה טורח לנסוע לישיבה לבדוק חמץ יכול לכתחילה למכור חמץ אצל הרב מכירת י"ג, ועי"ז יפטר מהבדיקה, וכן בחור שנוכר שיש לו בישיבה דברי חמץ, ימכור חמצו אצל הרב ויעשה ביטול כדן ביום י"ד.

הפסק בבדיקת חמץ

שאלה: דיבר קצת בשעת בדיקת חמץ, האם צריך לחזור ולברך?
תשובה: אם דיבר בין הברכה לבדיקה חייב לחזור ולברך, אבל אם התחיל כבר לבדוק קצת, מכיון שכבר חלה הבדיקה אינו צריך לחזור ולברך (שו"ע סי' תל"א ומשנ"ב ס"ק ה').

לע"נ מרן ראש הישיבה

רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוקל"ה
נלב"ע י' בסיון תשפ"ג

שנים מקרא ואחד תרגום

שאלה: ממתי אפשר לקרוא שנים מקרא על פרשת אחרי מות, שקוראים רק בשבת שלאחר פסח?
תשובה: מיד שקראוהו פעם ראשונה במנחה בשבת הגדול נחשב שהגיע זמנה, ואפשר לקרוא שנים מקרא. נמצא שלפרשה זו יש לפעמים שבועיים כדי לקרואה (בעל "שבט הלוי" זצ"ל, והגר"ח קנייבסקי זצ"ל).

ברכת האילנות

ברכת האילנות

היוצא בימי ניסן ורואה אילנות שמוציאים פרחים, מברך "בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום (יש גורסים דבר), וברא בו בריות טובות ואילנות טובים ליהנות בהם בני אדם" (שו"ע סי' רכ"ו).

זמן אמירתה

לאו דוקא בחודש ניסן, אלא ה"ה בשאר חודשים כשרואה את הבלבוב בפעם הראשונה (משנ"ב ס"ק א'), כן משמע מדאמר "ימי ניסן" ולא "חודש ניסן" (הגה"ת חת"ס שם). ואעפ"כ לכתחילה יקפיד לברך בחודש ניסן דוקא ("כף החיים", מכיון דיש סוברים דניסן דוקא). ואינו מברך עליה אלא פעם אחת בשנה (שו"ע סי' רכ"ו), ובמדינות הדרום (שתחת קו המשווה) שעונת הקיץ בזמן חורף של ארץ ישראל ועונת החורף בזמן קיץ של ארץ ישראל, נמצא שעונת הבלבוב היא בתקופת תשרי ומברכים בתשרי (ע"י משנ"ב שם).

ראיה שניה

אם לא בירך על האילנות בפעם הראשונה, אפשר לברך עליהם גם אח"כ (משנ"ב ס"ק ה'). ולא דמי לשאר ברכות ראייה שאם לא בירך בפעם הראשונה, שוב לא יברך (ע"י "ביאור הלכה" סי' רי"ח סעיף ו' בד"ה כמו שמברך).

שבת

מעיקר הדין מותר לברך ברכה זו בשבת (וכעין שמצינו בשו"ע סי' שליו סעיף י' שמותר להריח הדס מחובר), ויש נוהגים לא לברך אותה בשבת (ע"י "כף החיים" סק"ד ב' טעמים בדבר וע"י בספר "מעשה חמד" סי' י"ט שמפלפל בדבריו). ובמקום שאין עירוב, יזהרו לא לטלטל את הסידור, שח"ו לא יצא שכרם בהפסדם.

לחפש אילן

אין חיוב לחפש אילנות שיש עליהם פרחים (כמו שמשמע לשון השו"ע "היוצא בימי ניסן וראה"), ואעפ"כ נוהגים להשתדל לראותן ולברך עליהן.

אילן שמוציא פרח

הברכה היא על אילן שמוציא פרח ורואה את הבלבוב, גם אם יש בו פירות יכול לברך עליהן. ואם כבר גדלו הפירות י"א שאין לברך עליו (שו"ע), וי"א שכ"ז שלא נגמר הפרי כל צרכו עד שראוי לברך עליו "שהחיינו", יכול לברך עליו (משנ"ב ס"ק ד' בשם א"ר, גר"א, פמ"ג וח"א).

כמה אילנות

מעיקר הדין אפשר לברך על אילן אחד, אלא שיש סוברים שצריך לכתחילה שני אילנות, מכיון דכתבי אילנות בלשון רבים ("ברכי יוסף" בשם "הלכות קטנות", ובספר "דעת תורה"), ואפילו הם מסוג אחד ("כף החיים").

אילו סרק

אין לברך אלא על אילני מאכל (משנ"ב ס"ק ב'), ואם בדיעבד בירך על אילני סרק לא יחזור לברך (דסומכין על שיטת מור וקציעה להיעב"ץ שיוצאים גם בזה, ועי"ע שו"ת "שבט הלוי" ח"ו סי' נ"ג ס"ק ד') ואם הזקין האילן ולא יתן עוד פירות – לא יברך עליו (כן משמע במשנ"ב שם).

אילו בעציץ בתוך ביתו

שאלה: מי שאין לו אילן פירות בחצרו אבל יש לו בתוך ביתו עציץ

טעה ואמר "מוריד הגשם"

◀ אם טעה ואמר "מוריד הגשם", אם נזכר לפני שסיים ברכת "מחיה המתים", חוזר לתחילת הברכה, ואם נזכר לאחר שסיים הברכה, אפילו עדיין לא התחיל ברכת "אתה קדוש" (ובשאר מקומות עדיין יכול להשלים שם כמו בתוך הברכה), בזה מכריע **המשנ"ב** שיחזור לתחילת שמו"ע, מכיוון שג' ברכות ראשונות נחשבים כברכה אחת (ש"ע ס' קי"ד סעיף ד', וב"ביאור הלכה" ד"ה ואם). ואם אמר רק "ברוך אתה ד' " לאמר "למדני חקך" ויחזור ל"אתה גבור" (משנ"ב ס' קי"ד). ויש סוברים שאפילו נזכר באמצע הברכה חוזר לראש התפילה ("ביאור הלכה" בשם הגר"א).

חזר בו תוכ"ד

◀ אמר "מוריד הגשם", ותוכ"ד חזר ואמר "מוריד הטל" יש סוברים שיצא, וכענין שמצינו בכל מקום שמהני חזרה תוכ"ד (הגר"ש אלישיב זצ"ל), ויש סוברים שלא יצא, ועדיין צריך לחזור לראש הברכה, דהוי כאילו הזכיר שניהם (ש"ת "שבט הלוי" ח"ו תשי"ז ט"ז). ולא דמי לדברי "ביאור הלכה" ס' קי"ז ס"ג בשם "חיי אדם", דשאלה שאני ע"ש.

מסופק מה אמר

◀ אם מסתפק איזה נוסח אמר "מוריד הטל" או "מוריד הגשם", אם הוא תוך ל' יום, חזקה שאמר "מוריד הגשם" וצריך לחזור ולהתפלל. וכן אם נזכר לאחר שעבר אותו זמן תפילה, צריך להתפלל בתפילה הבאה תפילת תשלומין. ואם הסתפק לאחר שעבר ל' יום או לאחר שאמר תשעים פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", חזקה עליו שכבר התרגל לנוסח החדש, ואין צריך לחזור.

מסופק אם הורגל

◀ ואם גם לאחר ל' יום או לאחר שאמר תשעים פעם עדיין מרגיש שלא התרגל לגמרי, אמרינן בזה ספק ברכות להקל, ולא יחזור, אך אם אפשר לו יתפלל בתורת נדבה ויתנה (ש"ת "רב פעלים" או"ח ח"ב תשי"ז).

אמירת "ותן ברכה" בשבת

◀ מותר גם ביו"ט להרגיל עצמו ע"י אמירת תשעים פעמים "ותן ברכה", דהרי מלמד עצמו איך להתפלל, ואין בזה איסור הכנה (הגר"ש איערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל).

מעניני ההפטרות

הפטרות פ' אחרי מות ופ' קדושים הנדירה (תשנ"ז תשפ"ד תת"א)

◀ **שאלה:** השנה תשפ"ד חלים פ' אחרי מות וכן פ' קדושים בשבת רגילה, איזה הפטרה נוהגים לקרוא בהם?

תשובה: בשנים פשוטות שפ' אחרי מות וקדושים מחוברים נוהגים לקרוא את הפטרת אחרי מות "הלא כבני כושיים", משום שבהפטרות קדושים "התשפוט" מזכירים את תועבת ירושלים, ומעדיפים למעט בקריאת הפטרה זו (רמ"א סו"ס תכ"ח).

גם בשנים מעוברות שפרשת אחרי מות וקדושים נפרדים, לפעמים חל פ' קדושים בראש חודש וקורים הפטרת ר"ח, או בערב ראש חודש (בא"י) וקורים הפטרת מחר חודש.

כמו כן לפעמים חל פ' אחרי מות בשבת הגדול (וכן בערב ר"ח בחו"ל) והיות שלא קראו הפטרת אחרי מות משלימים את הפטרת אחרי מות בשבת פ' קדושים, כדי למעט בקריאת תועבת ירושלים (משנ"ב ס' תכ"ח ס"ק כ"ו).

השנה תשפ"ד שתי פרשיות אלו נקראות בשבתות רגילות (פעם שעברה לפני 27 שנים בשנת תשנ"ז, ופעם הבאה בשנת תת"א) ולכן קורים בפ' אחרי מות "הלא כבני כושיים", ובפ' קדושים הפטרת "התשפוט" (כמבואר ב"דרכי משה" ורמ"א סו"ס תכ"ח).

בירושלים יש מנהגים שונים בזה, יש מקומות שהופכים את הסדר וקורים בפ' אחרי מות "התשפוט", ובפ' קדושים "הלא כבני כושיים" ("לוח אשכנזי"), ויש מקומות שקורים בשניהם "הלא כבני כושיים", ואין קורים הפטרת קדושים כלל. אבל בבני ברק ובשאר מקומות נוהגים כרמ"א לקרוא בפ' אחרי מות "הלא כבני כושיים", ובפ' קדושים "התשפוט" (וכן הורו מרן ה"חזון איש" זצ"ל, ו"שבט הלוי" ח"ט ס' ס"י ועוד פוסקים).

חידה

◀ מי חייב בברכת "שלא עשני גוי", "שלא עשני עבד", "שלא עשני אשה" ובברכות התורה, ופטור משאר ברכות השחר?

תשובה לחידה מגליון 521

◀ **חידה:** איזה הלכה לומדים מהמן הרשע?

תשובה: שאם גוי שתה יין בכוס, יש להדיח את הכוס ג' פעמים, וראה מ"מדרש רבה" (אסתר לגבי "ישנו עם אחד") שאמר המן לאחשוורוש "אם זבוב נופל לכוסו של אחד מהם זורקו ושותהו, ואילו אדוני המלך נוגע בהם חובטו בקרקע, ולא עוד אלא שמדיח כוסו שלש פעמים" (תוספות ע"ז לג' וע"ע "נודע ביהודה" תניא ו"ד ס' קס"א).

אולם מאוד יש להיזהר שהרבה פעמים בודקים מקומות שאין מכניסים בהם חמץ (כגון חדר שינה של אנשים מבוגרים וכדומה, במקום שאין שם ילדים), וא"כ אין חיוב בדיקת חמץ שם כלל, ואין עליו שם בדיקה, ואם מדבר שם הר"י כאילו מדבר בין הברכה לתחילת הבדיקה וצריך לחזור ולברך (הגרא"ל שטינמן זצ"ל).

לכתחילה טוב שלא לדבר בדברים שאינם צורך הבדיקה עד לאחר גמר הבדיקה (ש"ע ס' תל"ב סעיף א' ומשנ"ב שם).

ואם הטלפון מצלצל ואין מישהו מבני הבית שירים את השפופרת (וחושב שאולי הוא דבר נחוץ), נראה דמותר לו לגשת ולשמוע במה מדובר, ואם יכול לדחות את השיחה לאחר הבדיקה – ידחה, ואם לא יקצר ויחזור להמשיך את הבדיקה (בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

הנכנס למלון בערב פסח

◀ **שאלה:** מי שבדק חמץ בביתו עם ברכה בליל י"ד (ולא השכיר לעכו"ם) ולמחרת בערב פסח נכנס למלון, ובדק שם מחמץ, האם חייב לברך על בדיקה זו?

תשובה: איתא בש"ע (ס' תל"ב סעיף א') יזהר שלא ידבר בין הברכה לתחילת הבדיקה (ובדיעבד אם סח שלא בעניין הבדיקה צריך לחזור ולברך, משנ"ב), וטוב שלא ידבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסים בהם חמץ (ובזה אין צריך לחזור ולברך כיון שכבר התחיל המצוה משנ"ב שם). וההליכה מבית לבית לא הוי הפסק (משנ"ב שם).

וכל זה משום שלא הוי היסח הדעת שהכל נחשב צורך הבדיקה כיון שהולך לקיים מצות בדיקה. אבל אם בודק רק למחר זהו היסח הדעת גמור, וצריך לבדוק שם (ומה שניקו שם בתורת נקיון לא נחשב לבדיקת חמץ, הגר"ש אלישיב זצ"ל) ולברך עליו (בעל "שבט הלוי" זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל).

מכירת חמץ

מכירת י"ג

◀ דירה, חדר או ארון שמשכירים לגוי ביום י"ד, יש סוברים שאינם חייבים בבדיקה לאור י"ד (ש"ת "חתם סופר" וכן מנהג העולם), ויש מחמירים בזה, ולכן נוהגים להשכיר ביום י"ג קודם שקיעת החמה את הארונות והמקומות שמניחים בהם את כלי חמץ, ולא ישתמש בהם בפסח, ואז פטור מלבדוק שם לכו"ע (משנ"ב סו"ס תל"ו).

◀ אין לאדם לבטל מצות בדיקת חמץ (ע"י ש"ע ס' תל"ו סעיף ד') ולכן לא ישכיר את כל הבית לנכרי (כגון שנוסע לכל הפסח), אלא אם נכנס לבית אחר באופן שחייב לבדוק שם. או ישאיר מקום אחד שלא ישכירו כלל לגוי (אפילו ביום י"ד) ויקיים שם מצות בדיקה כהלכתה.

◀ כשמוכרים חמץ לגוי, הרב מבקש ממנו שלא יקפיד על דריסת הרגל שיחיה צורך להוציא משחו ממקומות המושכרים לו (הגר"נ קרליץ זצ"ל), ומ"מ צריך להימנע מזה ככל האפשר (הגר"ש איערבך זצ"ל).

להישאר בדירה עד למחרת ההשכרה

◀ מי שמשכיר את כל ביתו לגוי במכירת י"ג, ועדיין רוצה להישאר שם עד למחרת, יש בזה משום גזל עכו"ם, וגם אולי מראה שאין זו השכרה גמורה, וחוכא ואיטולא מהמכירה.

אולם הגר"נ קרליץ זצ"ל מבקש רשות מהגוי שירשה לאלו להישאר שם עד למחרת (והוי בגדר בקשה ולא הוי תנאי בהשכרה, דא"כ זה נראה כחוכא ואיטולא), וע"י אפשר להישאר עד למחרת.

הדר בדירה שכורה

◀ אדם הגר בדירה שכורה אפילו אם יש סעיף מפורש בחוזה שלא ישכיר את הדירה או חלק ממנה לאדם אחר בלא ידיעתו, יכול השוכר להשכיר חדר שלם לעכו"ם למשך ימי הפסח, משום שעל זה אין קפידה, ואין צריך לשאלו כלל. (ש"ת "שיבת ציון" ס' י', ובעל שבט הלוי זצ"ל).

שותף בחנות

◀ **שאלה:** מי שיש לי שותפות בחנות קניון (בחו"ל) ולא שייך שיהא סגור בפסח (עפ"י חוק אסור לסגור), מה לעשות?

תשובה: יש להיזהר בבי דברים:

- א. צריך למכור את חלקו מכירה גמורה ע"י כל הקניינים.
- ב. וגם לאחר פסח כשהחזר וקונה מהם צריך לחשב איזה רווח הרוויח נגד החמץ שמכרו, ואסור לו לקחת שום רווח מזה (כן הורה בעל "שבט הלוי" זצ"ל).

מכירת יין לעכו"ם

◀ אלו שיש להם יין שאינו כשר לפסח, או שיש חשש שהשתמשו בו באמצע השנה ולא נזהרו בו מחמץ, דמוכרו לעכו"ם, אינו נחשב ליין נסך, אע"פ שיש בו בעלות עכו"ם, היות שבפועל היה מונח ברשות ישראל, וראה שעכו"ם לא נגע בו כלל במשך ימי הפסח, וכמבואר במשנה (ע"ז ס"א). המטרה יינו של עכו"ם וכו'.

מוריד הטל

מתי מתחילים

◀ מפסיקים להזכיר גשם ביום א' של פסח, ונוהגין בארץ ישראל לומר "מוריד הטל" במקום "מישהו הרוח ומוריד הגשם" ובחו"ל בני אשכנז לא מזכירין טל, וממשיכים מיד "אתה רב להושיע, מכלכל חיים".

שואלין ודורשין

פנינים משיחותיו ותשובותיו של מורינו הגאון הגדול רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים, רב דק"ק אבי עזרי מרכז פתח תקוה

הלכה למעשה

תשובות מורינו ראש בית ההוראה
במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

'קדיש' על מי שכפר
בעיקרי האמונה

שיארה הוריו הביולוגיים נפטרו בעודו ילד קטן. גידלה אותו אישה, ובשלב מסוים נותק הקשר. כשהלכה לעולמה, לא התקיימה לווייה וקבורה כדין, כיון שר"ל תרמה את גופה לניסוי ולמדע.

האם עליו לומר עליה קדיש או לפעול לעילוי נשמתה בהיותו היחיד המקושר אליה, או שאין מועיל הקדיש כי לא נקברה ולא האמינה בתחייה.

תשובה יכול לומר עליה קדיש ויש בזה תועלת לנשמתה.

השיארה צודקים דבריהם שיש בזה כפירה בתחיית המתים ונמצא שכפרה באחד מעיקרי האמונה כמו שכתב בדעת כהן (רא). ומכל מקום המנהג לומר קדיש גם על רשע גמור ואף על מחלל שבת שדינו כעובד ע"ז כל שלא התחתנו עם גוי. ולכן אם מרגיש רגש הכרת טובה כלפיה שחמלה עליו בקטנותו יכול לומר קדיש ויועיל משהו לנשמתה (ציוני הלכה – אבולות, עמ' ריא).

אל תיטוש - כשהאב
קיבל על עצמו

שיארה אב שהחליט להקפיד כשיטת ר"ת בזמן צאת השבת, או שמניח תפילין דר"ת. האם מחויב הבן לנהוג כמותו משום 'אל תיטוש'.

השיארה אין הבן מחויב לנהוג כאביו, ואין בזה משום אל תיטוש. וכך שמעתי מרבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל.

כבוד הדברים רבינו זצוק"ל הביא בזה את דברי הגמרא בחולין (קה, א) "אנא חלא בן חמרא" שמר עוקבא התבטא על עצמו שהוא חומץ בן יין שאביו לאחר שאכל בשר החמור שלא לאכול גבינה כל היום, ואילו הוא לא החמיר כל כך. הרי מבואר שאין הבן חייב לנהוג בכל הנהגות אביו, וכבר הביא ראייה זו הפרי חדש (אורח חיים תצו מנהגי

הבט ימין וראה ואין לי מכיר

דברי מורינו הרב שליט"א בפתח שיעורו כליל שב"ק בביהמ"ד
'אבי עזרי' נוכח גזירת בג"ץ נגד עולם התורה

ביטלנו תורה מעושר

חובתנו בעת הזאת להתבונן מה תובע מאיתנו הקב"ה, וכפי שאמר הסבא הקדוש "ביטלנו את התורה מעושר". עליו להמית עצמינו על התורה, לוותר על כל מיני דברים בשביל לימוד התורה כמו שאמרו חז"ל "אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה" (ברכות סג). וכתב מרן החזון איש (אגרות ג) "המיתה שבכאן היא הנטייה מפשוטו של החיים לעומקו של החיים, כל שאדם מרבה בשבירת המידות מרבה חיים כי שבירת המידות היא הריגת החיים השטחיים ומיתה של הייצר הממלא את כל הגוף, מידות המושחתות רבות הנה והם עצמו ובשרו של האדם, והממית אחת מהן המית את עצמו ומקצת עצמו ככל עצמו ואמנם מיתה זו תחיה בעליה ודברי תורה מתקיימין בידו".

אין לנו לדאוג. הישיבות והכוללים ישגשגו. 'עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו א-ל'. אך מקובלים אנחנו מרבותינו שיוכות הקיום כאן הם תלמודי התורה, הישיבות והכוללים וזהו צינור החמצן של המדינה. ובגזירתם הם דורכים עליו ומסכנים את עצם קיומם. מוקפים אנו מיליוני ערבים המבקשים להרוג ולהשמיד ר"ל, ועתה כל העולם מבודד אותנו ממש כמו שאומר דוד המלך "הבט וראה ואין לי מכיר". הבט אינו לשון בקשה אלא לשון הוזה. אני מבט ורואה שאין לי מכיר. אך כל זה הוא לטובתנו. תזכורת מהשמים שלא ככל העמים בית ישראל אלא עם לבדד ישכון.

במדרש (ויקרא רבה א, יא) "אריב"ל אילו היו או"ה יודעים כמה בית המקדש יפה להן ומועיל להם היו מקיפין אותו אהליות וקסטריות". אילו ידעו אומות העולם כמה מכפר בית המקדש עליהם שהרי הקריבו בחג הסוכות שבעים פרים לכפר על שבעים אומות העולם גדודים, היו שולחים לשמור עליו לכל ייחור.

כך בדיוק אילו ידעו הגורמים המשפיעים במדינת ישראל כמה הישיבות שומרות על קיומה, היו מעטרים אותן בזהובים. הרי לומדי התורה הם הערובה לביטחון המדינה. ולמה אינם יודעים? לפי שאינם רוצים לדעת, כי אם יודו באמת הנצחית, זה מחייב שינוי, לא מספיק רק תקציבים. אלא כל אחד צריך לחזור בתשובה ללמוד בעצמו תורה ולקיים מצוות. במעמקי הלב כל יהודי מאמין בכך אלא שפחדים להודות בכך.

אין צורך לפחד, אך צריך לעשות! להתחזק! הוזהר הקדוש (וזהר ח"ט פרשת ו) אומר אפילו כנישתא חדא יחזרו בתשובה בזכותם נגאל, במהרה בימינו אמן.

היום בבוקר כשהזרתי מתפילת שחרית נודעתי מהגזירה על הישיבות והכוללים. מיד חילפתי בראש מחשבות על רשעות גזרי הגזירה. אך נזכרתי בתגובתו של הסבא הקדוש מרן המשגיח הגאון רבי **אברהם גרודזינסקי** ה"ד (כפי שמוכר בהקדמה לספרו תורת אברהם): "עם כניסת הרוסים לליטא, הוחמרו מאוד תנאי קיום הישיבה, הופקע בגין הישיבה והפך מקום בידור. אאמ"ר ראה בזה מדה כנגד מדה ואמר: תמיד חשבנו כי קיימנו את התורה מעושר... והנה נוכחנו לדעת כי ביטלנו אותה מעושר...". ע"כ דבריו.

הוא לא התלונן על רשעות הרוסים, אלא ראה בכל זה את יד השי"ת וכגזירה מהשמים וחייש למצוא למה הענישונו מהשמים ומה תובעים מאיתנו.

הרי זה עתה יצאנו מפורים, ובגמרא במגילה (יב, א) מובא: "שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל (לשון סגי נהור) שבאותו הדור כליה. אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אם כן שבשושן יהרגו ובכל העולם כולו אל ייהרגו. אמרו לו אמור אתה. אמר להם מפני שהשתחוו לצלם".

הרי מה אנחנו היינו אומרים. מהו הטעם שהתחייבו כליה, הרי הוא מפורש במגילה שהמן התמלא חימה ממדרכי שלא השתחווה לו וביקש לשלוח יד בכל עם מורכז. אך רשב"י ותלמידיו יודעים את האמת: אם הרשעים מצליחים לגזור גזירה, על כרחך שמשמים יש תביעה, ומחפשים על מה נתבעים.

אכן ודאי שאין זה פוטר את הרשעים, ובוודאי שהרוסים היו רשעים ואנטישמים, ולצערנו הגדול המצב כאן בארצ"ק, שיש בורות במידה גדושה ויש שנאת תורה, ואנחנו מבקשים מהקב"ה שיחזירם בתשובה שלמה.

אכן יש לדעת, שכפי שמבקשים אנחנו בתהילים שאנחנו אומרים לאחר כל תפילה ומסיימים "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו". והקשה בזה מרן הגר"א **ל שטינמן** זצוק"ל שלכאורה על עוונות צריכים סליחה ומחילה ומה שייך בזה הלשון פדיון. ותירץ: "דמורב עונות רח"ל משתקעים בהם ושייך על זה לשון פדיון שצריך להוציאם ולפדותם מתוך שקיעותם".

כפי שמתפללים ומבקשים אנחנו על החטופים האומללים שנשבו בשבי אכזרי, כך הוא השבי עלינו ועל אחינו השקועים בעוונות 'תניקות שנשבו' ותפילותינו שיפדה את כל ישראל ויוציאם מצרה מאפילה לאורה.

איסור הספקי השבעי) ומכאן זה מסיק "מי שנהג אביו איזה דבר משום סייג או חסידות וכו' פשוט שאין הבן חייב לנהוג סייגים וגדרות אביו". ויש בנו"ט להביא בזה את המובא ממרן החזו"א (מעשה אי"ש ד, קכא) שהגר"ש ברום שאל את מרן החזו"א איש 'מבית אבותי בחו"ל נהגנו על זמן רבינו תם, האם מחויב אני לשמור על מנהג אבותי'. השיבו החזו"א איש שאין הלכה כרבינו תם. הגאון הביא ראיות ברורות שאין מנהג להשיב עליהן. והוסיף שאינו זקוק אף להתרת נדרים.

מנהג הקהילה כולה

שאלה במקרה שכל החוג אליו הוא משתייך נוהג כמנהג אביו, האם יש בזה משום 'אל תישוש'.

תשובה אכן במקרה שכל החוג הנ"ל נוהג כך, ולא רק יחידים נוהגים כך, יש בזה משום 'אל תישוש'.

הערה יעו"ש בהמשך דברי הפרי חדש (ת"ל) שכתב כך להדיא, "וההיא דבני בישן דריש פרק מקום שנהגו (פסחים ג, ב) דנהוג דלא אזלינן מצור לצידון במעלי שבתא, ואמר להם רבי יוחנן 'כבר קבלו אבותיכם עליהם, שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך'. שניא היא דבישן אינו שם איש אלא שם מקום דהיינו בית שאן וכו' ולפיכך כל בני העיר חייבין לעשות ולהתנהג על פי סייגים וגדרות של אבותיהם. וכן מתבאר מתשובת הריב"ש סימן שצ"ט שכתב וז"ל יכולים הצבור לעשות תקנה עליהם ועל זרעם כמו שמצינו בפלגש בגבעה (שופטים כא, א) וכתב הרמב"ן ז"ל (שלח ערך יורה דעה ר"ב, ב) שכן הדין בכל קבלת הרבים שחלה עליהם ועל זרעם כדאשכחן בקבלת התורה. ועוד שאפילו בדברים שלא קבלו

עליהם בני העיר בהסכמה אלא שנהגו כן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה אף הבנים חייבים לנהוג באותו גדר כדאמרינן במסכת פסחים בני בישן וכו' עכ"ל וזה מבואר כמו שכתבתי". הרי למדנו מדבריו שאין דין "אל תישוש תורת אמך" כלפי אמו יולדתו, אלא קהל כנסת ישראל, וכך כל קהל וקהל שמשתייך אליו.

ויש לציין לדברי הפתחי תשובה (יורה דעה ר"ד, ה) שבמקרה שכבר החל הבן להתנהג במנהגי אביו, מחוייב הוא כבר ללכת במנהגי אביו, וכל הנ"ל אמור בכה"ג שלא התחיל להתנהג במנהגי אביו, וכמבואר בדבריו 'בתשובת זכרון יוסף (יורה דעה יד) העלה דאין הבן מחויב להתנהג בהנהגת אביו, וזולת מה שהתנהג גם הבן מאז הגדיל שהרגילוהו אבותיו ללכת בדרכיהם וכו' משא"כ אם הבן לא התחיל להתנהג מעולם במנהג הטוב של אביו אין הבן מחויב להתנהג בפרישות ההוא, וכמבואר.

ביטול הוראת קבע לדבר מצוה

שאלה אדם שנותן הוראת קבע לדבר מצוה. וכעת מעוניין לבטל את ההור"ק. האם רשאי לבטלו.

תשובה הדבר תלוי למשך כמה זמן נתן כבר את ההור"ק. אם כבר כמה שנים שנותן תרומה בכל חודש, הרי"ז נידון כנדרי מצוה ואסור להישאל עליהם. והמתיד נדרי צדקה חייב נידוי (כמב' ביו"ד רנה ס"ו בגי'ע"א, ובפ"ת ח בשם הרדב"ז). אך אם נתן רק לתקופה קצרה, יכול לבטל. וכך שמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל.

ביאור הדברים הנה ז"ל הרמ"א (ח"מ ס. ט): "יש אומרים דהמקבל עליו לזון חברו סתם, כל ימי חייו או כל

זמן שצריך משמע". ומכאן למד הצדקה ומשפט (ד' הערה ל"ה) דמי שנתן הוראת קבע לצדקה מסוימת ולא פירש לכמה זמן שלכאורה דומה לדין זה וזמן הראוי להחמיר שלא לבטלו. ומ"מ כתב שם שנראה שמדין אומדנא אפשר להקל בזה יותר ולא דמי למוזנות לעני, ואפשר שלאחר שנה יכול להפסיק עכ"פ כשירצה לתת לצדקה אחרת, וראוי לעשות ע"י התרה.

ומעתה נראה שזה המכוון בדברי רבינו בתשובתו, דעיקר הנידון הוא מה היתה כוננתו כשחתם בתחילה על ההור"ק, ולכמה זמן התכוון להתחייב, ולכך אילו רוצה להפסיק לאלתר וכגון לאחר שנה וכדו' יכול לבטל, דאמרינן שלא התכוון לתרום כל חייו, וכמו שחזו"י שמבטל כעת, ולכך יכול להישאל ולומר שמעיקרא לא התכוון לתת כל חייו. אבל במקרה שכבר תורם למשך הרבה שנים הרי זו גופא מהוה ראיה שהתכוון לתרום לעולם וממילא אין הוא יכול להישאל ע"ז, דכוונתו מתחילה היה

לתרום למשך כל ימי חייו. אכן יש להדגיש שכ"ז הוא באופן שהיה מודע לתרומתו החודשית, אך באופן שלא שם לב שמוציאים לו מהחשבון כל חודש וודאי שיכול להישאל, דהרי אין לנו את הראיה שהתכוון לתרום לעולם, דלא היה מודע לתרומתו.

שינוי למטרת צדקה אחרת

שאלה במקרה שתרם זמן מרובה, האם בכ"ז מותר לו לשנות את ההור"ק למטרת צדקה אחרת.

תשובה אכן רשאי להעביר לצדקה דומה. וכגון אם נתן לקרן הבניין לבית כנסת מסוים, יכול להעביר לביהכנ"ס אחר. ואף אינו צריך התרת נדרים.

ביאור הדברים יעו"ש בדברי הקצוה"ח (רי"ב ד) שהביא מחלוקת הפוסקים במשנה מעני לעני, ומסיק "אבל לפי דעת רוב הפוסקים דאמירה לעני אינו קנין, אלא משום נדר יכול הוא לשנותו לעני אחר". הרי שלהלכה נקטי' שמשנים מעני לעני.

חבורת מצות

עבודת יד ומכונה

בית המדרש אבי עזרי מרכז העיר

בראשות מרא דאתרא הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א

מצות מכונה ← 62 ₪

מצות עבודת יד - רש"י ← 210 ₪

מצות עבודת יד - רש"מ ← 170 ₪

קמח מצה ← 30 ₪

ניתן להשיג מצות מקומות קוסמין ושיבולת שועל בהזמנה מיוחדת

אפשרות למשלוחים עד הבית (בתשלום)

להרשמה: mpt5783@gmail.com

בית הוראה הכללי ירושלים

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל: Beithorah@gmail.com

להנצחה בעלון באמצעות נדרים

קופסת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכוני ציוני הלכה

אזמרה לשמך

בס"ד

גליון מס'

243

יח אד"ב תשפ"ד

פרשת צו

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

שו"ת בעניינים שונים

זמן ההמתנה בבשר בחלב לחולה,

מעוברת, יולדת, מניקה

שאלה: כמה זמן המתנה לחולה בין בשר לחלב.

תשובה: חולה ואף אם לא נפל למשכב, אלא יש לו מיחושים קלים, [כאבי ראש קלים וכדו'] די שימתין בין אכילת בשר לחלב שעה אחת, אם יש לו קצת צורך, ואין צריך שיעשה קינוח והדחה.

וכן הוא הדין במעוברת מתחילת עיבורה, ויולדת [ומפלת לאחר ארבעים יום] עד שלושים יום, או מניקה, אם יש להם קצת צורך [אך לא דברים שהם לצורך תענוג] לאכול מאכל חלבי, וכן אם אין להם מאכל פרווה יכולים לאכול מאכל חלבי לאחר שעה אחת.

מקור: פת"ש (יו"ד סי' פ"ט ס"ק ג') כתב בשם החת"ס (יו"ד סי' עג) לגבי מי חלב, ועיי' רש"י עירובין ק: (לגבי מעוברת) ובכתובות סה: (לגבי מינקת) ועיי' רשב"א המובא בב"י ס"ס קפט', ועיי' חכמ"א כלל מ' סע' יג' לגבי אשה הרה שנידונית כחול קצת וה"ה מינקת, ועיי' ערוך השולחן יורה דעה סימן פט סעי' ז.

מ"מ לאחר שעה אינם צריכים קינוח והדחה, כמבואר באיסור והיתר הארוך כלל מ' סק"ד שאם ממתינים שעה אין צריך קינוח והדחה, וכ"כ בש"ך סי' פ"ט סק"ז, וכן דעת הפר"ח שם סק"ז, וכן פסק בחכמת אדם כלל מ' סי"ג, שאין צריך קינוח והדחה, רק לנקות את השיניים, אמנם דעת הט"ז שם סק"ב שצריך קינוח והדחה, וכן כתב היד יהודה שם בפירוש הקצר סק"ט שיש להחמיר כהט"ז שצריך קינוח והדחה, אך להלכה נקטינן כמבואר באיסור והיתר ובש"ך ובחכמת אדם הנ"ל שאין צריך קינוח והדחה.

ספק אם עבר ו' שעות

שאלה: אדם שלא זוכר כמה שעות עבר מאז שאכל בשרי, כמה זמן צריך להמתין.

תשובה: אם מסופק כמה שעות עברו, אסור לאכול חלב, אך אם יודע שודאי עבר שעה אחת, ויש לו ספק אם עבר ו' שעות, יכול לאכול מאכלי חלב.

ואם מסופק אם אכל מאכל שיש לחוש שמא הוא בשרי, יש להמתין שעה, אבל בסתם מאכלים אין לחשוש.

מקור: עי' דרכי תשובה סק"ה, וביד יהודה סק"א מחמיר בזה, אך להלכה אינו נחשב דבר שיש לו מתירין כיון שמעיקר הדין מספיק שעה.

חזקת בשרי

שאלה: סלטים או מאכלים שנשארו מסעודה בשרית או שתחב מזלג בשרי תוך כדי הסעודה בסלט האם צריך להמתין שש שעות.

תשובה: אם לא רואים בהם שיירי בשר אין צריך להמתין שש שעות.

מקור: ש"ך סי' פ"ט ס"ק י"ט.

לעס בשר

שאלה: אם לעס או הכניס בשר לפיו צריך להמתין שש שעות.

תשובה: הלועס בשר בהמה בשביל תינוק אפילו שלא בלע צריך להמתין שש שעות. אולם אם לעס בשר עוף לבני אשכנז די להמתין שעה אחת. ובני ספרד צריכים להמתין שש שעות.

אך אם הכניס את הבשר ולא לעס, אין צריך להמתין כלל.

מקור: שו"ע סי' פט ס"א, אך ברעק"א ויד יהודה הקצר סק"א וסק"ג שסגי בשעה א', ועי' בפמ"ג במשב"ז סק"א כתב שישראל קדושים נהגו גם בזה להחמיר שש שעות, אך נראה שכ"ז בבשר אבל בעוף יש להקל שסגי בשעה אחת.

שמן שטיגנו בו בשר

שאלה: ציפס'ר שטיגנו בו שניצל, האם התפז"א שטגנו בשמן צריך להמתין אחריהם שש שעות.

תשובה: יש להמתין שש שעות אחר אכילת הצ'יפס כיון שנחשב שאוכל את תבשיל הבשר עצמו.

מקור: סי' פ"ט ס"ג, ואף בני ספרד נהגו להחמיר בזה, עי' בב"י סי' קע"ג.

צנצנות תבלינים לבשרי וחלבי

שאלה: האם צריך לייחד תבלינים לבשרי וחלבי.

תשובה: אין צריך לייחד, ואף אם עולה עליהם אדים ממאכל בשרי או חלבי, נשארים פרווה, כיון שמצד ניצוק אין כאן כי לא מצאנו ניצוק בהיתר, ומצד האדים כיון שבדרך כלל שופכים מהצד, ואם שופך מעל הסיר יש להקפיד לשפוך מגבוה שלא יהיה חום של יד סולדת באדים.

מקור: אזמרה לשמך 100.

קומקום לבשרי וחלבי

שאלה: האם קומקום ששפכו ממנו מעל בשר, אפשר להשתמש בו לחלב.

תשובה: קומקום ששפכו ממנו מעל בשר או חלב אינו נהפך לבשרי או חלבי, מכיון שניצוק אין כאן כי הוא דבר היתר ומצד האדים אין חשש כיון שהקומקום רותח האדים נשרפים.

ולכן יש להזהר לשפוך מהקומקום מרחוק או מהצד, ולא בתוך הסיר שאז אין מקום לאדים לצאת.

מקור: אזמרה לשמך 100.

דיני תפילת שחרית לאדם שהתעורר

מאוחר לפני חצות

שאלה: אדם שהתעורר משנתו מאוחר קרוב לסוף זמן תפילה או לאחר זמן תפילה היאך יתפלל.

תשובה: אדם שהתעורר משנתו לאחר סוף זמן קריאת שמע: אם עדיין לא עבר זמן תפילה מתפלל כרגיל.

אם עומד כמה דקות לפני סוף זמן תפילה: יתפלל ביחידות, אפילו ללא תפילין, ובלבד שיספיק זמן תפילה, [וזוהו דוקא באדם שרגיל בדרך כלל להתפלל בזמן] ואם יש לו אפשרות להספיק לפני זמן תפילה או ברכות קרי"ש או שמו"ע יקדים ברכות קרי"ש אף שהשמו"ע יהיה אחרי זמן תפילה. (משנ"ב סי' ע"א סק"ד).

אם כבר עבר זמן תפילה ועדיין לא הגיע חצות: אם היה אנוס, מתפלל כרגיל, [ולדעת השו"ע אף היה אנוס אינו מברך ברכות קריאת שמע] ואם לא היה אנוס - מתפלל את כל התפילה ללא ברכות קריאת שמע. כלומר, מתפלל עד ישתבח [כולל ישתבח] כרגיל, ואז מדלג לקריאת שמע עד 'השם אלוקיכם אמת', ואז מדלג לשמונה עשרה. [אנוס הוא אדם שתכנן לקום מוקדם, וכיוון שעון

שתיה בלילה ללא נטילת ידים

שאלה: אדם הרוצה לשתות בלילה וקשה לו לקום ליטול ידיו, כיצד ינהג?

תשובה: ישפשף ידיו בבגד, ויברך 'שהכל' וישתה, אף ללא נטילה.

מקור: סימן ד סעיף כב - כג, סימן סב ס"ק ח, ובאשל אברהם ריש סימן ד'.

מסירת מודעה בכוונות השם

שאלה: האם מועיל למסור מודעה לפני התפילה שמכוון בכל השמות שיאמר?

תשובה: אף שלא פשוט שמועיל מסירת מודעה, מ"מ נכון לעשות כן כיון שצריך לכוון בכל שם, והדבר קשה מאוד, יש לצדד שאם מסר מודעה כיון שעושה מה שביכולתו לא יענש.

מקור: או"ח סימן ה (עיין נדרים כג לענין מסירת מודעה, ואולם חידוש הוא לומר שמסירת מודעה מהני לשמות השם). ובאפיקי ים בסוף הספר פניני ים אות ג'.

לקראת ימי בין הזמנים נביא כאן מה שמעורר רבינו שליט"א אודות חיוב החזרה על הלימוד, ונתבאר בהרחבה בגליון הנהגות והדרכות.

חובה לחזור על מה שלומדים כדי שנזכור, ואמרו חז"ל (סנהדרין צט) הלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר, כי הרי הלימוד בתחילתו הרי הוא קשה ביותר כמאמרם ז"ל בתנחומא (פרשת נח) ע"ש, ואם לא חוזרים צריך להשקיע שוב בלימוד מההתחלה.

הטבע של האנשים שהם רוצים להספיק עוד ועוד, וקשה לחזור על מה שכבר למדו וכבר אמרו חז"ל (עירובין נ"ד) "ידעי רבנן להאי מלתא ועברי עלה", אבל זו הדרך לידיעת התורה וגם ע"י שזכור מה שלומד מביא יותר לידי חשק ללמוד. אך **אם לא חוזרים לא זוכרים**, ואין כל כך סיפוק אך אם חוזרים יש סיפוק כי זוכרים את מה שלומדים, ואז נהיה יותר חשק ללמוד.

והדרך לזכור הוא ע"י חזרה מרובה וידוע שצריך לחזור שבע פעמים, ארבע פעמים בשביל להבין (ע"י עירובין נד) ועוד שלש פעמים בשביל לזכור.

ובבין הזמנים שכבר עבר זמן מסויים ממתי שלמדו, אז זה הזמן הטוב ביותר לחזור וזה מועיל מאוד לזכרון, שיחקק במוח מה שלמדו בחצי שנה האחרונה.

מעורר או שמינה שומר שיעיר אותו, ולא קם. נשים נשואות שמתפללות מאוחר נידונות תמיד כאונס].

מקור: סי' נ"ח.

דיני תפילת שחרית לאחר חצות

שאלה: אדם שקם מאוחר לאחר חצות, מה מותר לו להתפלל.

תשובה: בני אשכנז אומרים רק ברכות התורה, וברכות שלא עשני גוי.. עבד.. ואשה בלבד. ומבני ספרד יש שאומרים את כל ברכות השחר כרגיל.

כמו כן קורא קריאת שמע עם תפילין, ומתפלל פעמיים מנחה [הראשון לשם מנחה והשני לשם תשלומין על שחרית].

אסור לאכול לפני תפילת מנחה ותשלומין, וכן לפני הנחת תפילין, ודינם שווה לדין אכילה לפני תפילת שחרית.

יש לציין שתפילת תשלומין נאמרה רק כאשר הייתה סיבה שבגללה לא התפלל בזמן, אפילו אם הוא פשע והיא אינה סיבה מוצדקת [וכגון שהלך לישון בשעה מאוחרת וידע שלא יקום בזמן], אך אם לא התפלל במזיד, אין לו תשלומין.

מקור: סי' ק"ח.

תפילה בישיבה לפני סוף זמן תפילה או בעמידה לאחריו

שאלה: הנוסע נסיעה האורכת כשעתיים, ובאפשרותו להתפלל שמונה עשרה בישיבה באוטובוס לפני סוף זמן תפילה או להתפלל בעמידה ביישוב הדעת כשיגיע ליעדו - אבל לאחר זמן תפילה, מה עדיף?

תשובה: עדיף בישיבה באוטובוס לפני סוף זמן תפילה.

וצורת התפילה בישיבה: ישב ברגליים צמודות כמו שעומד בתפילה. בשעת הכריעות ישתדל לעמוד ולכרוע מעומד, ואם אין באפשרותו - יכרע מיושב. אם אפשרי [כגון באוטובוס] - יפסע ג' פסיעות לאחוריו בסוף התפילה מעומד.

מקור: סימן פט וצד.

ברכת גלילה עם שברי עוגיות

שאלה: מה מברכים על גלילה או אייס קפה עם שברי עוגיות?

תשובה: באופן ששברי העוגיות נמצאים רק מעל הגלילה וניכרים בפני עצמם - יברך רק על הגלילה כיון שהם טפלים אליה, אמנם כאשר שברי העוגיות מעורבים בכל הגלילה - ברכתה 'מזונות' מדין 'כל שיש בו וכו'.

וכן הדין באייס קפה ('ברד'), אך אם הוא נוזלי ממש, כיוון שהוא משקה, ברכתו 'שהכל'.

מקור: סי' ר"ח, ועי' אשמרה לשמך 176.

נטילת ידים לקם משנתו לטפל בתינוק וחוזר לישון

שאלה: הקם משנתו לטפל בילד באמצע הלילה, האם צריך ליטול את ידיו?

תשובה: אפשר להקל בזה. ואף אין קפידא אם נוגע בפיו או בעיניו או בשאר המקומות שיש בהם נקבים. [כי כל הקפידא הוא רק כשקם משנתו לגמרי].

מקור: עי' אשל אברהם (להגאון מבוטשאטש) ריש סימן ד.

הגיליון הודפס ע"י

הרב רוני ליקר, הרב שילה אריאל והרב

שלמה בלאק הי"ד

להצלחת ילדיהם בתורה ויר"ש וכל השניינים

מספר הטלפון בבית הוראה

0733-260-800

להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון

למייל - פנו לכתובת

6191265@gmail.com

לתרומות והנצחות ניתן לפנות

לקו בית ההוראה במספר

0733260800 שלוחה 11

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס'
145

קרבן תודה – להודות ולספר נפלאות השם ברבים

פרשת שמיני
תשפ"ד

יצטרך להזמין לפחות שלוש איש שיאכלו כל אחד יותר מחלה אחת וגם בשר, וכך יודה לד' בקהל רב!

לספר שמו של הבורא שהוא הוה את הכל

והנה דוד המלך אומר בתהלים (כב) "אספרה שמך לאחי בתוך קהל אהלך" ויש לשאול מדוע כתוב "אספרה" שמך לאחי, מה הכוונה לספר, לכאורה היה צריך לומר להגיד שמך לאחי, ומשמע שצריך לספר את שמו יתברך, מה הכוונה הזה?

אלא שצריך לספר ולהסביר מה המשמעות של שם הוה ברוך הוא, ומה באמת פירוש שם הוה, יש בזה כמה פירושים, יש מפרשים שכוונת שם הוה הוא משמעות של נצח, קיים לנצח, וכמו שמצינו בפרשת שמות כשמשנה רבינו שאל את הקב"ה אם ישאלו אותו מה שמו מה אומר אלהם, ואמר לו הקב"ה תגיד להם 'אהיה אשר אהיה', שפירושו שהקב"ה קיים לנצח, וזה נכלל בשם הוה, שהוא יהיה תמיד, נצח. ויש כאלו שכשרוצים לדבר על הקב"ה אומרים שהוא העליון, וכמו שאומרים אצל חסידי ויזניץ באידיש דער אויבער שטער, שפירושו העליון מעל הכוכבים. אבל רוב היהודים נוהגים לומר 'הבורא', ובאידיש אומרים היילגער באשעפער שפירושו הבורא הקדוש, ולא הנצחי או העליון, וככה הוא הפירוש הפשוט של שם הוה, שהמשמעות של הוה זה שהוא הוה את הבריה.

והבאתי ראיה לזה ממה שדוד המלך מתאר במזמור הללו את ד' מן השמים, איך כל שבח הבריה, איך המלאכים מהללים את השם, השמים השמש והירח משבחים להשי"ת, ועל זה מסיים דוד המלך, למה כולם מהללים את שם השם כי הוא צוה ונברא, נמצא אם כן ששם הוה הוא על שם שמהוה את הבריה כולה, ולכן נראה שיותר טוב לכוון בשם הוה שהוא הבורא שברא והוה את העולם, וזה הכוונה אספרה שמך לאחי, לספר מה המשמעות של השם, או הנצחי או העליון מעל הכוכבים או הבורא שהוא הפירוש המחזורי מכולם וכנ"ל.

להודות להשם ברוב עם ולספר כל נפלאותיו

וממשיך דוד המלך ואומר "בתוך קהל אהלך", לומר שצריך להלל את ה' בתוך קהל, וזה מה שאנו רואים בפרשת תודה, כל כך הרבה לחמים, ועוד קרבן שלם בתוך יום ולילה אחד, מי יכול לגמור את זה?? הבעלים לבדו לא יכול לגמור את זה אפילו אם יש לו משפחה וילדים, וכי הם יכולים לגמור את כל הבשר וכל הלחם ביום ולילה?? ועל כרחך שרצון התורה שבעל התודה יזמין אורחים שיאכלו איתו, וכל זה כדי שיהא הודאה בקהל עם, וכמו שכתוב וירוממנה בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו, ונאמר הודו לד' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, שצריך להודות ולספר נפלאות השם ברבים!

עוד אומר דוד המלך בתהלים (מ) לעשות רצונך אלקי חפצתי, הנני רוצה לעשות רצונך, ולכן אומר אדונינו דוד, בשרתי צדק בקהל רב, הנה שפתי לא אכלא השם אתה ידעת, אני מודיע צדקתך שעשית עמי בפני קהל רב ואיני סוגר את שפתי מלהודות לך השם, וממשיך עוד דוד ואומר, צדקתך לא כסיתי בתוך לבי אמונתך ותשועתך אמרתי, לא כחדתי חסדך ואמתך לקהל רב, יש כאלו שמפחדים לספר את הנסים שעשה להם השם מעין הרע, אבל דוד המלך אומר כאן להקב"ה אני לא מפחד, אני אומר כל מה שעשית איתי, אני מספר את החסדים ברבים, וזה אנחנו למדים מקרבן שכן צריך להודות להשם, יודו להשם חסדו ונפלאותיו לבני אדם.

על מה מביאים קרבן תודה

בפרשת צו נאמרה פרשת קרבן תודה, אם על תודה יקריבנו, ועל מה מביאים קרבן תודה, יש פרק בתהלים בו נאמר ארבעה שצריכים להודות שעליהם אמר דוד המלך יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה, יורדי הים, והולכי מדברות, וחבושי בית האסורים, וחולה שנתרפא, ומדברי רש"י משמע שאין חיוב להביא קרבן תודה, אלא שקרבן זה נדבה הוא אם רוצים לנדור ולהביא קרבן תודה להודות על הנס שנעשה להם. אולם ברש"י כת"י המודפס במסכת מנחות (ע"ט ב' ד"ה לאחר כפרה בפ' השני) משמע שכל ארבעה אלו שנעשה להם נס חייבים להביא קרבן תודה.

החילוק שיש בין קרבן תודה לשאר שלמים

והנה קרבן תודה הוא בעצם בכלל קרבנות השלמים, שהם קדשים קשים קלים שנאכלים בכל העיר, אך בקרבן תודה יש שינוי משאר שלמים, שינוי ראשון שהשלמים עצמם נאכלים לשני ימים ולילה אחד, וכגון אם שחט בבוקר יכול לאכול באותו היום, ואפי' אם שחט קצת לפני השקיעה זה נחשב יום, ויכול לאכול גם בלילה וביום שלמחרת, ובליל שלישי כבר אסור הבשר באכילה [ומכל מקום שם נותר אינו אלא מעלות השחר] אבל קרבן תודה נאכל ליום ולילה בלבד.

ועוד יש שינוי בקרבן תודה משאר שלמים שצריך להביא יחד עם הקרבן עוד ארבעים לחחמי תודה, שלשים מצות ועשרה חמץ, השלשים מצות הם עשרה ריקקי מצות משוחים בשמן, עשרה בלולים בשמן שבלל את הקמח עם שמן, ועשרה סולת מורבכת, מורבכת זה חלוטה, חלוטה כל צורכה, ועשרה חלות לחם חמץ, וכתוב בתורה שבעל התודה צריך לתת לכהן לחם אחד מכל מין, אחד מעשרה, נמצא שבסך הכל נותן לו ארבעה לחמים, ולמה כתוב "אחד", אומרים חז"ל שצריך ליתן לו לחם שלמה ולא פרוסה, ולחמים אלו נאכלים בכל העיר, שדין הלחם כדין הבשר, ובבשר הרי כתוב ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר, וממילא גם הלחם כך דינו שצריך לגמור את אכילתו ביום ולילה בלבד.

האפשרות היחידה לגמור אכילת התודה – הזמנת אורחים

והנה זה ברור שהבעלים אינו יכול לגמור לאכול בהמה שלמה תוך יום ולילה אחד, וגם אינו יכול לגמור כל כך הרבה לחמים ביום ולילה אחד כל כך הרבה לחמים, ומה אם כן הפשט במצוה זו? וכמדומה אומרים המפרשים שתכלית הענין בזה הוא להודות ברוב עם, יהודי זה שרוצה להודות לד' על הנס שאירע לו, שהיה מיורדי הים, או שהיה חבוש בבית האסורים, או חולה שנתרפא, כולם חייבים להודות לד' על הנס שהציל אותם, וגם הולכי מדברות צריכים להודות, שהרי הם יכולים לטעות בכוון, ולפעמים אם טועים אפי' בזווית קטנה, אפשר לצאת לגמרי מכוון הנסיעה ולהאבד במדבר, גם זה נס, אומרת התורה שביא קרבן תודה ויהיה מחוייב לגמור את אכילתו תוך יום ולילה אחד וגם יביא עמו ארבעים לחמים ואז יצטרך להזמין אורחים רבים שיבואו לאכול עמו וככה יספר להם על הנס ויודה לשמו יתברך ברבים... וגם את ברכת הגומל אומרים רק בעשרה, ולומדים זאת מהכתוב "וירוממנה בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו", ומבואר שההודאה לד' צריכה להיות ברבים, וכך גם קרבן תודה בשביל לגמור לאכול את הכל הוא

מי שמתפלל כמו שצריך – יקבל בסוף מה שמתפלל

והנה כל התפילה מלאה בהודאה להשם, והרי שלש פעמים ביום אנו מתפללים להשם, וצריך לפחות במודים להתרגל לחשוב על מה שאומרים, על חיינו המסורים בידך, להודות על החיים שלנו, ועל נסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, להודות על כל הטובות והנפלאות שהשם עושה לנו, צריך להתרגל לחשוב על הטובות שהבורא עושה לנו ולהודות לו על כך!

ובאמת שכך אנחנו צריכים להתרגל לחשוב על כל התפילה שאנחנו מתפללים, וכמו שדברתי לפני מספר ימים בפני אברכי הכולל שיחיו ואמרתם להם קצת דברי חיזוק, אמרתי להם: אנחנו מתפללים שלוש פעמים ביום אתה חונן לאדם דעת, השבינו אבינו לתורתך, הרוצה בתשובה, סלח לנו אבינו, וצריך לפחות קצת לכוון בזה, לחשוב שאתה מדבר עם הקב"ה!...

ודבר ראשון מבקשים על הדעת, לפי שהקב"ה הוא חונן הדעת, וכמו שאמר פעם מו"ר הגרא"מ שך זצ"ל: איך יכול להיות שחתיכת בשר תחשוב: איך יכול להיות דבר כזה? חתיכת בשר תחשוב! והיה אומר הרב שך זצ"ל שכל פעם בשעה שאדם משתמש במוח הקב"ה נותן לו את המחשבות! זה משהו שמימי בשעת המחשבה שהקב"ה נותן לאדם את המחשבה... אמנם הרי לא רק על המוח קשה איך בשר חושב הרי גם על העין נשאל איך העין רואה? וכי חתיכת בשר יכולה לראות?! אבל יש לי ראייה לדברי הרבי זצ"ל הלשון שאנחנו מתפללים אתה חונן לאדם דעת משמע שהקב"ה חונן בהווה, הוא נותן דעת לאדם בכל רגע, ובלי שהקב"ה נותן לאדם דעת אינו יכול לחשוב כלום!

ולפני הכל אנחנו מבקשים דעת, מפני שאדם בלי דעת מה יש לו, ומאידך אדם עם דעת לא חסר לו כלום, וכמו שאמרנו זצ"ל ידעה קניית מה חסרת, דעת לא קניית מה יש לך! (עי' נדרים מ"א א' וקה"ר ז' ל"ב), הדעת זה הדבר הראשון, ובגמרא במסכת שבת (ק"ד א') מסופר על הנהו דרדקי, ילדים קטנים, שבאו לבית המדרש ורצו לדבר דברי תורה, והתחילו לדרוש את האלפא ביתא, 'אלף' 'בית' - אלף בינה, 'צמל' 'ידלת' - גמול דלים, וככה דרשו כל האלפא ביתא, [ואמר לו זה בגמרא שדרשות אלו לא נאמרו אפילו בימי יהושע בן נון, והכוונה בזה כמו שאמרנו שאפילו דברים חדשים שעתידי תלמיד ותיק לחדש נאמר למשה מסיני, אלא שאע"פ שנאמרו למשה בסיני לא נתפרסמו עדיין, וכשהגיעו ילדים אלו ודרשו את זה אז הגיע הזמן של חידושים אלו להתפרסם] הרי לנו שהדבר הראשון הוא אלף בינה, שיהי' לאדם דעת,

וכל יום צריך להתפלל על הדעת, הרבה פעמים האדם נכשל בשכל, לא היה לו ערנות והוא לא חשב טוב וחשב אחרת ובסוף הוא מרגיש שזה היה טעות מצידו, דבר זה קורה בגלל חוסר חכמה, וצריכים לבקש חכמה גם בשביל ללמוד, וכן אדם שצריך לומר שיעור אם יהיה לו סיעתא דשמיא יהיה לו שיעור טוב, ולכן אנחנו מתפללים חוננו מאתך דעה בינה והשכל או חכמה בינה ודעת כ"א והנוסח שול,

והנה אם אתה מתפלל שלוש פעמים ביום על הדעת, אי אפשר שהקב"ה לא יענה על זה! אבל בתנאי שהתפילה תהיה ברצינות, אם אתה ביקשת את זה ברצינות, לא בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני ח"ו, אלא באמת אתה מדבר עם השם ואומר לו: אתה מחלק את הדעת ותן לנו דעת! וכך אתה מבקש ממנו: תן לי דעת להבין את הגמרא כמו שצריך! תן לי דעת להבין את העמקות שבשיעור! **אם מבקשים ככה ברצינות אז בסופו של דבר הקב"ה יעזור לך ויתן לך דעת!** ואפילו אם אתה מבקש דעת במילי דעלמא או בעצות, אם באים לשאול ולהתייעץ איתך אז צריך להתפלל להשם שיתן לך דעת לתת עצות נכונות, שהרי אסור לתת עצה שאינה הוגנת, זה איסור חמור מאד של לפני עורר לא תתן מכשול! צריך לתת עצה עם דעת! ולכן צריך לבקש מהקב"ה שיעזור לך בדעת, ואם מבקשים על זה ברצינות סופו של דבר שהקב"ה נותן דעת!

ואחר כך אנחנו מתפללים השבינו אבינו לתורתך, הנה באמת הרי קשה לעשות תשובה, ולמה קשה לאדם לעשות תשובה? אינני יודע למה... ובהכרח שזה בגלל שהיצר לא נותן לאדם שיעשה תשובה, השטן לא רוצה שהאדם יחזור בתשובה! אבל הקב"ה מבקש מאיתנו שנעשה תשובה! הקב"ה אומר לנו: שובו אלי ואשובה אליכם! תשוב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם! אבל אדם קשה לו לעשות תשובה, היצר לא נותן, אבל אם אתה תכוון בהשבינו אם אתה תכוון בהחזירנו בתשובה שלמה לפניך, ככה תתפלל על יום שלוש פעמים ביום, תתחנן לפני הקב"ה ותאמר לו: רבון העולמים! אני מבקש ממך שלא אמות בלא תשובה! תחזירני בתשובה בחי, לאחר מיתה אי אפשר לעשות תשובה, תעזור לי... אני חושב שאם אתה תתפלל ככה לפני הקב"ה אי אפשר שהוא לא יעזור לך, הרי הקב"ה הוא רוצה בתשובה ואתה ככהמתחנן לו כל יום שלוש פעמים ביום, בסופו של דבר הוא יעזור לך! נדרש מאדם רק קצת, קצת תשובה, שובו אלי ואז ואשובה אליכם!

אחרי זה מתפללים סלח לנו, חנון המרבה לסלוח, אדם מלא חטאים מכל ימיו... אבל אם אתה מבקש - הקב"ה סולח! חנון המרבה לסלוח, מה שעשית, תבקש והוא יסלח לך, וגם כאן, אם אדם במשך החיים מתפלל על זה כל כך שהקב"ה יסלח לו על מה שעשה ודאי שקיבל סליחה מהקב"ה, אח"כ ברפאנו גם צריך לכיוון, כל אדם עם ההצרות שלו, לא רואה טוב בעיניו, יש לו עצירות או בעיות בעיניים, כל מיני מכאובים, ועל זה אדם מתפלל רפאנו השם ונרפא, ופעם שאלתי את ר' לייב מינצברג זצ"ל, היה זה בערב פטירתו, מה הכוונה רפאנו ד' ונרפא, הרי הדבר מובן מאילו שאם הוא ירפא אותנו אנחנו נתרפא! ולאחר מכן ראיתי שה'בית הלוי' הקשה קושיא זו, וכתב ליישב שאם הולכים לרופא בשר ודם, לא בטוח שהוא ידע מה שורש המחלה שיש לך, הוא יכול לטעות בהבחנה שלו, וגם אם יצליח להבחין מה שורש המחלה אולי הוא יטעה בתרופות ולא בטוח שתתרפא ממנו... וכבר כתב שם הבית הלוי שהרבה פעמים אנחנו רואים שיש רופאים שרק מקלקלים במקום לרפאות... אבל הקב"ה שאתה מדבר אליו ואומר לו 'רפאנו השם' שאני יודע שאם אתה תרפא אותי 'ונרפא' זה יהיה רפואה טובה לכל הצרות, לכל הבעיות, "לכל מכאובי וכלל מכותינו", אם תבקש מהקב"ה שיתן לך בריאות, שיתן לך צלילות הדעת, אם אדם מכוון בתפילה, לא "בפיו ושפתי כבדוני ולבו רחוק ממני", מי שמתפלל ככה ח"ו... אבל אם אדם קצת חושב על מה שמתפלל בודאי שבסוף יהיה לו תועלת בתפילות האלה! הקב"ה יזכנו לעשות תשובה שלמה אכ"י.

סימני טהרה וטומאה אם הם סימן או סיבה

אולם יש להוכיח מהרמב"ן בפרשת השבוע שסימני הטומאה אינם סיבה לאיסור רק סימן, שהנה הרמב"ם (פ"ב מהל' מאכא"ס ה"א) כתב שבהמה שאין בה סימנים כלל יש בה לא תעשה ולוקים עליה מק"ו מבהמה שיש בה סימן אחד טהרה שצוותה התורה עליה בלא תעשה, וקשה שהרי כלל הוא בידינו שאין עונשין מן הדין [ועי' במ"מ שם שעמד בקושיא זו]

ותי' הרמב"ן שכיון שאסרה תורה את שאינו מפריס פרסה הרי כל מי שאינו מפריס פרסה בכלל הפסוק, אף שגם אינו מעלה גרה, שכך אמרה תורה ששפן וגמל וכו' אסורים אף שמעלים גרה כיון שאינם מפריסי פרסה וה"ה חמור וסוס שאינם מפריסי פרסה כלולים בזה אף שהם לא מעלים גרה ע"ש.

והנה אם נאמר שהרמב"ן סובר שסימני טומאה הם הסיבה לאיסור, א"כ חמור וסוס יש בהם טומאה יותר משפן, שהרי השפן יש בו רק סימן אחד של איסור, ונמצא שהם סוג אחר של טמא, וא"כ אין לכוללם במה שדברה תורה על בהמה טמאה בסימן אחד [וכמו אחותו בת אביו ואבת אמו דאחיה בק"ו מאחותו בת אביו או בת אמו ואמרו עליה שאין עונשין מן הדין, ולא אמרין שהיא בכלל בת אחותו או בת אביו, ובהכרח משום שהקורבה דאחיה היא האיסור ובת אחותו מאביו ואמו היא ערוה יותר גדולה] ומוכרח שהרמב"ן סובר שהסימנים אינם סיבה לאיסור אלא סימן שבהמה זו אסורה, ולכן גם בעלת שני סימני טומאה איסורה שיהי' לבעלת סימן אחד של טומאה, ושייך לומר שגם היא בכלל מה שאסרה תורה בעלת סימן אחד של טמא, ואין זה עונשין מן הדין, ודו"ק היטב.

[עיין בזה בארוכה ב'עטא אור' בבא קמא סי' ג' הערה ג']

יש לחקור בסימני טהרה שנתנה התורה בבהמות ועופות להתירם באכילה וכשיי סימני טומאה אסורים הבע"ח באכילה, האם מה שאין סימני טהרה זה הסיבה לאיסורם באכילה, או שאין העדר הסימנים סיבת איסורם, אלא סימן, שכל בהמה שיש בה סימני טומאה סימן שהיא אסורה באכילה. (א"ה, וכבר עמד בחקירה זו בקוב"ש חולין אות כ"ו)

ולכאורה דבר זה שנוי במחלוקת תנאים במסכת בכורות (ו' ב') שנחלקו שם מה דינה של בהמה טמאה שנולדה מבהמה טהורה, שיטת רשב"י שגמל הבא מן הפרה טמא, אף שנולד ממין טהור וגם אביו טהור [דקי"ל אין טהורה מתעברת מטמא] וחכמים אומרים שטמא הבא מן הטהור הרי הוא טהור, ונראה שלרשב"י שסובר שגם בהמה כזו שהיא ודאי ממין הטהרה, שהרי אביה ואמה טהורים, מכל מקום מכיון שאין לה סימני טהרה הרי היא טמאה, בעל כורחך שסובר שעצם הדבר שאין לה סימני טהרה הוא סיבת האיסור, שמאוס בעיני הקב"ה בצורה זו, אבל לרבנן י"ל שאין הסימנים סיבת האיסור אלא הם סימן שהוא ממין האסור, ולכן גמל הבא מן הפרה מאחר שודאי הוא שאינו ממין האסור הרי הוא מותר באכילה אף שיש לו סימני טומאה.

יזמא טבא לרבנן

בסייעתא דשמיא יזמא לאור ספר עטא אור
על פרק 'ביצד מברכין' במהדורת ביקורת
הספר כולל ג"ח סימנים שנכתבו על ידי מוריני הרב
יעודי ספר שיעורים שנמסרו ע"י מוריני הרב העדרות על הדף
בפרק ביצד מברכין - כתבי תלמידים
להשגת הספר יש לפנות לטל' 054-85-20-936

תורה מן השמים

לא באמת צריך שורה של הוכחות לתורה מן השמים. מי שירצה לפקוח עיניו, יפקח מול מאורע אחד. מי שידבק בשגינותיו, גם עלי ומכתשת לא יצליחו להסיר מעליו את האווילות, והחכם עיניו בראשו

אך אפשר להעלות כן על הדעת?!

כל שיש קשקשת, בידוע שיש לו סנפיר

זה לא המקרה היחיד בדיני מאכלות אסורות, בהם הוזכרו ידיעות שאין דרך לדעת אותם אלמלי מסר זאת יוצר הכל.

מלבד אותה שסועה, מצינו עוד פעמיים, מקרים מפורסמים וידועים יותר, בהם הראה משה רבינו את הכרתו בכל סוגי בעלי החיים למיניהם על פני כל יבשות תבל, לרבות במקומות בהם לא דרכה רגל איש עד אז, ועד עצם היום הזה (ראה בביאורו של המהר"ץ חיות בחולין שם).

הראשון היה ביחס לכל בעלי החיים הנמצאים בעולם. התורה קבעה שרק בארבעה מינים שייך מצב של סימן מזהרה אחד, או מפרים פרסה או מעלה גרה, כל היתר – אם יעלו גרה, בהכרח שגם יפריסו פרסה. מלבד הארבעה: גמל וארנבת, שפן וחזיר (חולין נט.). הנה זאת דבר שרק שליט בעולמו יכול להצביע ולומר, כי אין בכל מרחבי תבל בעל חיים חמישי שייכנס לתוך הרשימה הזו.

והשני הוא ביחס לכל דגי הים הנמצאים בנהרות ובאגמים, כל דג שיש לו קשקשת, בידוע שיש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת (נדה נא:). גם מכאן תשובה לאומרים אין תורה מן השמים.

וראה זה פלא. על הסימנים האחרונים, אשר הם בולטים וידועים וניכרים לכל מעיין, לא אמרו רבותינו 'מכאן תשובה לאומרים אין תורה מן השמים', כי אם רק לסימן היחיד של אותו מין נכחד, אותה ראה שאין בכוח בני אדם לבדקה, רק עליה אמרו חז"ל כי מכאן תשובה?

אם תכתוש את האויל

וככל שהתשובה לזה היא פשוטה, כך היא מורכבת.

פעמיים נשנתה פרשת מאכלות אסורות בתורה, פעם אחת בפרשתנו ופעם שנית במשנה תורה בפרשת ראה. אף כי הדינים שווים אלו באלו, עדיין התחדשו מקראות וחידושי דינים זה על זה.

אחת מהם, היא אודות ה'שסועה', בעת שהתורה מפרטת את איסור אכילת הגמל והארנבת, השפן והחזיר. 'אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה השסועה'. התיבה האחרונה, 'השסועה', לא נכתבה בפרשתנו, והתחדשה רק במשנה תורה.

כך דרשו רבותינו אודותיה (חולין ס:):

אמר רב חנן בר רבא, 'השסועה', בריה בפני עצמה, שיש לה שני גבין ושני שדראות. לא מדובר בבהמה רגילה, אלא במין שאיננו מכירים ויש לו גב כפול, ואף שדרה כפולה, ומשום כך נקראת בשם השסועה.

תמחה הגמרא, מהיכן משה רבינו ידע על הבהמה הזו, 'וכי משה קניגי היה (צד חיות. רש"י) או בליסטרי היה (מורה בקשת. רש"י)', אלא מכאן תשובה לאומר אין תורה מן השמים.

וכי משה קניגי היה

המאמר הזה מעורר מחשבה.

איננו מדברים כאן בדיני נגעים ואהלות ולא בדיני ממונות. אין במין הבריה הנדירה הזו, בירורי ספק ספיקא או מגו, אין כאן סתרי תורה, יש כאן בעל חיים שאין איתנו מי שפגש בה או מכיר את אופייה וצורתה. כל שאנחנו יודעים הוא, שמשה רבינו התכוון גם אליה כשאמר 'ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה השסועה'.

ועל זאת יבוא אדם ויחשוב שמא משה רבינו, פה ראשון לשכינה הקדושה, משה רבינו אשר קרע את הים והגז את השלו, זה שישב ארבעים יום וארבעים לילה בין מלאכי השרת, לחם לא אכל ומים לא שתה, עליו יחשוב מאן דהוא, שמא צייד הוא?!

נכתב ונערך ע"י הרב אביאל חיים חורי שליט"א

בכל ענייני הגיליון – 054-854-4298 לקבלת השיחה בדוא"ל: 8544298@gmail.com

נאמר זאת בלשון עדינה: כשאדם טיפש, אי אפשר להסיר ממנו את הטיפשות. הוא יאחו בה בכל כוחו, יחבקנה ויתעמף בה משל היא כסותו לבדה.

ואתה לוקח את האוויל הזה, מכנים לתוך מקום סגור כמו מכתשת, מבקש לכתוש את האוויל במכתשת עם העלי, אין לו לאן לברוח, הוא לא ישחרר מעצמו את האיוולת הזו, הוא יוכה וילקה, כל עצמותיו תשברנה, אבל איוולתו לא תסור ממנו.

קבלה בדינו שעל שאלה, עונים תשובה. על שתי שאלות עונים שתי תשובות. אבל כשיש הרבה שאלות, כנראה משהו בבסיס לא נכון, צריך תשובה אחת יסודית על הכל.

חז"ל לא באים לשכנע אף אחד שיש תורה מן השמים, כולנו ראינו זאת וכולנו עמדנו למרגלות הר סיני, אבותינו ואבות אבותינו סיפרו איש מפי איש ואין אדם מנחיל שקר לבניו, כל שכן לא עם שלם.

אחרי שלימדו אותנו פעם אחת דוגמא לתורה מן השמים, מצפים ממך שתלמד את הסוגיות מחדש ותבין איך הכל מסודר לפי חומר. איננו מחויבים ל'פושעים יכשלו בם'.

בשביל אמונה צריך אפנדיציט

מעשה היה ברבי זלמן סורוצקין, בשנות כהונתו כרב העיר לוצק, מרם עלותו ירושלימה. רבים מבניה של העיר היו פורצי גדר, משכילים בעיני עצמם.

אחד מהם, נהג להיכנס בוויכוחים עם רב העיר, להצהיר עד כמה שאינו מאמין בשכר ועונש, אינו מאמין שהקדוש ברוך הוא שומע תפילת כל פה ואינו מאמין בכלום, רק באוכל אשר הוא אוכל, כבהמת השדה.

ויהי היום והאיש שלח לקרוא לרב בדחיפות, מאושפו הוא בבית החולים לאחר שלקה במעי העיוור (אפנדיציט), ובאותם ימים נחשבה מחלה זו על סף אין מרפא, הייסורים נוראים והמוות מתקרב. הגיע רבי זלמן והאיש מתחנן שהרב יעתיר בעדו, שהבחורים בישיבה יתפללו לרפואתו, הוא לא יכול לסבול יותר.

תהה הרב ושאל, 'ומה יעזרו התפילות, כולם יעלו לשמים ויורדו בחזרה במפתן חדרך, ומה יועילו אז? איך מלמולים של נערים יסתמו את המעי שנמדק בגופך?' והאיש מתפלץ, 'אל נא רבי, אין השעה כשרה להתלוצצויות, אני מתחנן בפניך שיתפללו עלי'!

יצא רבי זלמן סורוצקין לישיבה ואמר לבחורים, 'אין שאלות באמונה, ואין צורך בתשובות לשאלות. יש צורך באפנדיציט אחד שישחרר את כל השאלות ויעמיד אותן במקומן הראוי' - - -

נפקא מינה למקח וממכר

שש שמות יש לו לאריה. ארי, כפיר, ליש, לביא, שחל ושחץ (סנהדרין צה.).

הסיבה שעלינו לדעת את הפרט הזה, כתב המהרש"א, שהיא נפקא מינה למקח וממכר. כלומר, שאם אדם מכר לחבירו אריה, והסיכום היה על לביא, אינו יכול להתחמק ולומר שאין הכוונה לאריה, כי כולם שמות של אריה, וכל ההבדלים הוא בגילו של האריה וכוחו.

זה דבר להתבונן בו. איזה יהודי מחזיק חיה טורפת שבו ברשותו, היכן נשמע כדבר הזה? ועד שיקרה מקרה פעם בשבעים שנה, בה אדם כן קונה אריה, האמנם לא יהיה ברור לו מה התכוון ועשוי להיות וויכוח בין המוכר לקונה, משל מדובר באדם שהגיע למגרש מכוניות ויש דין ודברים האם המכר כולל זה או זה, מה רבותינו מרחו ללמד אותנו כאן?

אבל לו יצויר שאכן פעם אחת בשנות עולם ימכר אריה, נלקח מהיערות והונח היכן שהונח, ומגיע יהודי וקונה אותו מיהודי, שניהם כפופים לדיני התורה הקדושה, גם לזה התורה מתייחסת ומתכוונת.

נדמה לך שיש באמתחתך שאלה המערערת את כל ההווה, תפסת כעת הנחה שעשויה לפרוך את עולמך. תנוח לרגע, מאף שאלה לא מתים, אלף ואלפיים של שנים אנשים שאלו שאלות והשיבו תשובות, אין שום דבר חדש תחת השמש.

אם תרצה לחבק את האווליות, היא לא תסור בשום צורה.

אם תרצה להתבונן ולדעת, תמצא תשובה לכל שאלה.

רק תרצה.

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ב'בשה המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לנאילה השתא בעגלא ובזמן קריב

נתנם לכבוד שמחת האירוסין
לבת הרה"ג רפאל כהן שליט"א
ראש ישיבת מבקש תורה – בית שמש
עב"ג הבה"ח יהודה עדס די"ו
מבחיירי ישיבת קול יעקב
בן הגאון רבי יואל עדס שליט"א
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

לעילוי נשמת
ראש הישיבה
הגאון רבי אליהו ציון סופר זצ"ל
ראש ישיבת רכסים
גדולה האבירה ואין לה תמורה

פרשת שמיני תשפ"ד

מישבטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

ב"מ כט:

חוב השבת אבידה לת"ח או אדם נכבד

שאלה

שליח של חנות בשר הניח בטעות חבילה גדולה של בשר טרי, ליד דלת ביתו של תלמיד חכם מכובד. המשלוח היה מיועד לאשה מבוגרת, שגרה לבדה במרחק של חמישה בתים מאותו ת"ח. בפתק של המשלוח לא צויין מאיזה חנות הגיע הבשר, כך שלא ניתן לפנות אליהם.

מסתפק הת"ח, האם היות והאשה המבוגרת לא תוכל לקחת לביתה את החבילה הגדולה, חל עליו חוב מדין השבת אבידה להביאה לביתה, למרות שאין דרכו לקחת חבילות גדולות ברשות הרבים? או אפילו אם מעיקר הדין הוא פטור מכך, האם ראוי לפנים משורת הדין שימחל על כבודו וישיב בעצמו את חבילת הבשר לאשה או שישכור בכספו אדם שיעשה זאת?

תשובה

ראשית נקדים, שנידון זה מבואר במשנה ובגמ' בב"מ (כט: ל.), ברמב"ם (פ' יא מאבידה הל' יג-יז), ובשו"ע (חור"ם סי' רסג, א-ג. וכן בשו"ע שם סי' רעב, ג לגבי הל' פריקה וטעונה), בשו"ע הגר"ז (הל' מציאה ופקדון סעיפים: לה-לו), שו"ת פרי יצחק (ח"א מסימן נב ואילך) ועוד. וכדי להגדיר ולהבהיר יותר את פרטי ההלכה, נכתוב בס"ד בקצרה את עיקרי ההלכות.

א. כתוב בתורה (דברים כב, א) "והתעלמת מהם - השב תשיבם לאחיך". ולמדו מכאן חז"ל, שישנם מקרים שמותר להתעלם ולא להשיב אבידה - למרות שיש בה סימן, ולמרות שרואים אותה מונחת ברשות הרבים, ואם לא יקחוה - היא עלולה להגנב משם. כגון: אם המוצא הינו זקן, שאין זה כבודו לסחוב אבידה כזאת ברחוב.

ב. פטור זה קיים - רק במקרים שהזקן שמצאה יודע, שאם יראה ברה"ר חפץ דומה ששייך לו, גם אז לא יטלנו משם מחמת בזיון כבודו, למרות שיודע שכתוצאה מכך החפץ עלול להגנב או להאבד משם, ויאבד את ממונו.

אולם אם מודה הזקן המוצא, שאם היה נאבד ממנו חפץ דומה, והיה מוצאו ברה"ר, היה חס על ממונו, ולוקח זאת מרה"ר למרות הבזיון הכרוך בכך, במקרה זה - חייב גם כשמוצא אבידה מסוג זה ברה"ר, לקחתה משם ולהשיבה למאבד. ואם אינו יודע מי הוא - יניחנה בביתו במקום משתמר, ויטרח לפרסם ברבים על האבידה שמצא.

ג. במקרים שיש את הפטור "זקן ואינה לפי כבודו", הפטור הוא - אפילו אם הזקן יכול לשכור בכסף אדם אחר שיקח את האבידה מרה"ר ויטפל בה כראוי. וזאת למרות שאם היה רואה ממון שלו שאבד ברה"ר - היה שוכר בכספו פועל שיקח אותו משם ויביאו אל ביתו. והטעם, מאחר והתורה פטרה אותו מעיקר הדין במקרה זה ממצוות השבת אבידה, ואינו חייב להכניס את עצמו למציאות שיקיים בה את המצווה.

אולם אם לפני משורת הדין שכר מכספו פועל שיקח את האבידה ויטפל בה - חייב המאבד כשיקבלה לשלם לו את הוצאותיו.

ואם הזקן רואה לידו אדם אחראי שיכול לקיים את מצוות השבת האבידה - עליו להודיע לאותו אדם על קיום האבידה, כדי שהאבידה תושב לבעליה.

ד. בגדר של "זקן ואינה לפי כבודו" כלולים: תלמיד חכם, אדם מבוגר, אדם בעל משרה מכובדת, ואפילו שאינה מיישרה תורנית, אדם מכובד מחמת עושרו, חולה שמסיבות בריאות אינו יכול להרים משא כבד כזה. אשה שרואה אבידה כזאת ברחוב, ומטעמי צניעות או כובדה של האבידה אין דרך נשים לשאת אבידה מסוג זה.

ה. קיים הבדל מהותי בין אם הפטור הינו משום שהמוצא הינו תלמיד חכם, לבין אם הפטור הוא משום שהמוצא הינו משאר האנשים שצויינו לעיל:

שאם הפטור נובע מחמת: גילו, עושרו או מיישרתו המכובדת של המוצא וכו', במקרים אלו למרות הפטור - ראוי לו לפנים משורת הדין להשתדל ולהשיב את האבידה למאבד.

אולם אם הפטור נובע בגלל שהמוצא הינו תלמיד חכם, וזה בזיון עבודו לסחוב אבידה מסוג כזה ברה"ר, במקרה זה נחלקו הרמב"ם, והרא"ש שם (סי' כא). לדעת הרא"ש - אסור לתלמיד חכם למחול על בזיון כבוד התורה שלמד, ולכן אסור לו מהתורה לסחוב חבילה כזאת ברה"ר. ואם רוצה לעשות לפנים משורת הדין, עליו לשלם לבעל האבידה [אם הוא מכיר] עבור האבידה. או שישכור בכספו פועל שישב או יטפל באבידה כראוי עד שימצא את בעל האבידה.

אולם לדעת הרמב"ם, מכיון שהבזיון שנגרם לתלמיד חכם מטיפול ולקחת האבידה ברה"ר, נובע מקיום מצוות השבת אבידה. לכן אע"פ שאנשים שרואים אותו ברה"ר סוחב אותה, לא יידעו שהוא מתעסק באבידה, למרות זאת רשאי הת"ח לפנים משורת הדין לקחת אותה ברה"ר כדי להשיבה לבעליה.

והיות ומחלוקת רבותינו הראשונים יוצרת ספק בדין תורה - לפיכך כל תלמיד חכם שברור לו שלא היה לוקח חפץ כזה ברה"ר אפילו אם היה שייך לו, ולמרות שיודע שמפסיד בכך את ממונו, אסור לו לקחת אותו כשהוא אבידה. כמו בכל ספק בדין תורה שהולכים לחומרא, ואין לו היתר לבזות את התורה שלמד.

ו. ונראה לענ"ד, שאם אשה מצאה אבידה שמטעמי צניעות בזיון עבודה לסחוב חפץ כזה ברה"ר. או אדם שאסור לו מסיבות רפואיות לסחוב משקל כזה, במקרים אלו - גם לדעת הרמב"ם אסור להם לנהוג לפנים משורת הדין ולסחוב ברה"ר. אלא רשאים לנהוג לפנים משורת הדין כמו הפתרונות שצוינו לעיל בסעיף ה' לדעת הרא"ש.

ז. אם האדם המכובד מתבייש לטפל באבידה רק אם ימצאנה בעירו, כי שם מכירים אותו. אבל בעיר אחרת, לא יתבייש מלסחוב ברה"ר חפץ דומה אם הוא היה ממנו, חייב לטפל באבידה אם ימצאנה בעיר שאינו גר בה, [ע"פ השו"ע שם, סעיף ב].

ח. אם מוצא האבידה הינו אדם עשיר, או בעל משרה מכובדת תורנית או בעולם המסחר וכו', שאנשים אחרים בתפקידו או במעמדו אינם מתביישים לקחת עמו ברה"ר חפץ כמו האבידה שנמצאה. ורק

ביניהם להסכם פשרה להתחלק ברווח שיתקבל. או שהמשכיר מסכים שהשוכר יקבל את כל הרווח לעצמו.

מקורות

ביאור דין תורה לגבי השכרת השוכר דירתו לאחרים

כתב הרמב"ם (פ"ה משכירות, הל' ה) שההלכה שאין השוכר רשאי להשכיר ללא רשות בעל הבית נאמרה - רק בשוכר חפץ המיטלטל ממקום למקום. שבנידון זה חושש המשכיר, שאולי השוכר השני יברח עם החפץ ששכר או יאבדנו בפשיעה. אבל אם אדם שכר דירה, מכיון שדירה עומדת במקומה ולא ניתן לקחתה, יכול השוכר להשכירה לאדם אחר, אפילו אם לא קיבל רשות לכך מהמשכיר. אמנם היתר זה קיים, בתנאי שהשוכר לא ישכירנה ליותר אנשים ממספרם של בני ביתו, כי רק על דעת מספר כזה של אנשים, הסכים בעל הדירה להשכיר את דירתו, וליותר מכך הוא יכול לטעון, שמחמת ריבוי הדיירים בביתו - יגרם נזק גדול יותר לדירה.

ואמנם דעת הראב"ד שם, שתמיד השוכר אינו יכול להשכיר את דירתו לאחרים, ללא קבלת רשות המשכיר. כי אפילו אם לשוכר השני ישנם פחות אנשים, בכל זאת חושש המשכיר, שאולי הם יזיקו לו את דירתו. אולם להלכה נקטו השו"ע, והרמ"א (בחו"מ סי' שטז, א) ושאר מפרשי השו"ע שהעיקר כדעת הרמב"ם.

ביאור הדין כשהמשכיר אסר להשכירה לאחרים

והנה כל ההיתר של הרמב"ם, והשו"ע לשוכר הראשון, שיכול להשכיר לאחרים אם לא מרבה בדיירים קיים - כאשר לא היתה כל הגבלה ותנאי מראש מהמשכיר בנידון זה. אולם אם המשכיר התנה מראש עם השוכר - שאינו מרשה לו להשכיר את דירתו לשוכר אחר או לשינוי יעוד. או שישנו מנהג מדינה כזה באותו מקום - גם לרמב"ם אסור לשוכר להשכירה לאחרים. כי רק על דעת כן חל הסכם השכירות שביניהם. לפיכך במקרה זה אם למרות האמור ישכיר השוכר את דירתו לאחרים, ללא הסכמה מהמשכיר - אסור לשוכרים אחרים לגור בדירה הזאת, כמבואר בים של שלמה בב"ק (פ"ב, ס"ז) וע"ש, והרווח הנוסף שיקבל השוכר הראשון מהשוכר השני - שייך למשכיר.

חידושו של הנמוקי יוסף והרמ"א

לאור דברי הרמב"ם, כתב הנמוקי יוסף בב"ק (פ"ב, דף ט. טז. מופי הר"ף) ונפסק ברמ"א (חו"מ סי' שסג, י) שבמקרים שמותר לשוכר להשכיר לאחרים - הרווח מהשכירות שייך לשוכר בלבד. אבל במקרים שאסור לו להשכיר לאחרים - הרווח מהשכירות שייך למשכיר בלבד.

והנה הקשו עליו הגר"א (שם ס"ק ל), והקצות (ס"ק ח), למה באופנים שהיה מותר לשוכר להשכיר הרווח שייך לשוכר, הרי מבואר בב"מ (להלן, לו.) שרבי יוסי סובר - שאין אדם עושה סחורה בפרתו של חברו. דהיינו שהרווח שנגרם מממונו של המשכיר צריך להיות שייך רק למשכיר, כי הוא בעל החפץ שתמורתו משלם השוכר השני את הכסף. ובגמ' שם מבואר, שדין זה קיים - אפילו כשהרשה המשכיר לשוכר להשכירו או להשאילו. וכלשון הגמ' שם, שאמר לו המשכיר - "לדעתך". ולפי"ז גם בנידון דנן, הרווח הנוסף מהשכרת הדירה צריך להיות לדעת רבי יוסי שההלכה כמותו, שייך למשכיר שהוא בעל הדירה, ולא לשוכר. והנה הגר"א שם נשאר בצ"ע. אולם הקצות תירץ וביאר את החילוק בין הנידונים כדלהלן.

המוצא הזה בגלל גאוותו המרובה והחשבת עצמו, מתבייש לקחת חפץ כזה ברה"ד. במקרה כזה, למרות שאפילו אם החפץ היה ממזוני - היה מסכים מחמת גאוותו שיאבד, באבדה - חייב לקחתה ברה"ד ולטפל בה כראוי כדי להשיבה לבעליה. [ע"פ הדרישה סי' ערב ס"ק ז, וכן כתב בשו"ע הגר"ז הל' מציאה ואבדה סעיף לו] וע"ש.

ט. לאור האמור בנידון השאלה דנן, על ת"ח לנהוג או כמו שכתוב בסעיף ב. או כמו שכתוב בסעיף ה, ותלוי הדבר כיצד הוא יתנהג אם היה אובר לו חפץ דומה ברה"ד.

ב"מ לה:

שוכר שהשכיר את הדירה ששכר

שאלה

ראובן שכר דירה ליד הים למשך שנה במחיר - חמשת אלפים שקל לחודש. עקב הביקוש הרב בחודשי הקיץ לשכור דירה באיזור זה, מוכנים הנופשים לשלם לשוכר בחודשים אלו - עשרת אלפים שקל לחודש.

א. האם מותר לשוכר להשכיר את הדירה לאנשים אחרים ללא ידיעת המשכיר?

ב. מי יקבל את הרווח בסך חמשת אלפים שקל לחודש מהשכרת הדירה?

תשובה

א. אם המשכיר הרשה לשוכר באופן כללי להשכיר את הדירה לאחרים, אע"פ שהתנה עמו, שגם אם ישכיר - הוא נשאר אחראי כלפיו להחזרת הדירה בשלימותה כפי שקיבלה ממנו, הרווח מההשכרה שייך לשוכר בלבד.

ב. אם המשכיר אמר לשוכר מראש או שכך נכתב בחוזה השכירות, שאין רשות לשוכר להשכיר את הדירה לאנשים אחרים, או שכך המנהג באותו מקום אצל כל השוכרים. ולמרות זאת השוכר השכירה לאחרים ללא ידיעת המשכיר - כל הרווח שקיבל השוכר הראשון מעבר לסכום שהוא משלם עבור השכרת הדירה - מגיע למשכיר.

אמנם גם במקרה הזה, אם הריהוט שבדירה שייך לשוכר - יקבל השוכר סכום מסוים מהרווח שנוצר, מחמת שימוש הנופשים בריהוט שלו. וכן אם תשלומי המים והחשמל הינם על חשבון השוכר - יקזו השוכר את הסכום שחויב בגלל הנופשים מהרווח שהתקבל מהם.

ג. אם לא דיברו ביניהם המשכיר והשוכר על אפשרות ההשכרה לאחרים, וגם אין כל התייחסות לכך בחוזה השכירות, ואין מנהג קבוע באותו איזור לגבי זה: מדין תורה - אם השוכר משכיר את הדירה למספר נפשות כמו שישנם במשפחתו או פחות מכך - הרווח שייך לשוכר. אולם אם השכיר למספר רב יותר של אנשים - הרווח שייך למשכיר.

ד. בזמן הזה המנהג בארץ ישראל [ויתכן שגם במקומות נוספים], ובדרך כלל הוא גם נכתב בחוזה השכירות המקובלים - שאין השוכר רשאי להשכיר את הדירה לאנשים אחרים או למטרות אחרות ללא הסכמת המשכיר.

לפיכך בימינו, כל שוכר דירה בסתם ואפילו אם לא נכתב ביניהם משום מה חוזה שכירות - על דעת מנהג זה הוא שוכר. וצריך השוכר לבקש תחילה רשות מהמשכיר כדי להשכיר את הדירה תמורת שכר, ואפילו אם - משכירה לזמן קצר בלבד. ואם השכירה ללא רשותו - יקבל המשכיר את הרווח הנוסף שנגרם לשוכר מהשכרתה. ונדגיש, שבמקרים רבים כשפונה השוכר לקבל מהמשכיר רשות, הם מגיעים

ביאור הקצות לדברי הנמוקי יוסף

נידון הגמ' בב"מ הוא באדם ששכר פרה מחבירו, והשאלה בהסכמתו לאדם אחר, והפרה מתה כדרכה אצל השואל. היות ושואל חייב גם באונסין - לכן הוא צריך לשלם עבור הפרה שמתה. וזה אומר רבי יוסי, שמכיון שהתשלום הינו עבור גוף הפרה שאבדה ולא עבור ההשתמשות עמה, וגוף הפרה הלא נשאר כל הזמן בבעלות בעליה, כי גם לאחר שהשכירה להשתמשות השוכר - גוף הפרה נשאר עדיין בבעלותו של המשכיר, ומעולם לא יצא מבעלותו. לפיכך כעת כשהפרה מתה, היות והשואל משלם עבור גוף הפרה - ולכן הוא צריך לשלם זאת רק למשכיר, כי גוף הפרה היה ונשאר כל הזמן בחזקתו ובבעלותו הבלעדית. ואין השוכר רשאי לעשות סחורה ורווחים מממון המשכיר, ולקבל לעצמו את דמי הפרה, שמעולם לא היתה שייכת לו.

מה שאין כן בנידון הנמוקי יוסף, והרמ"א, שם השוכר הראשון מקבל את הרווח הנוסף מהשוכר השני עבור - ההשתמשות בדירה המושכרת. והרי ביחס להשתמשות בדירה - רק השוכר הינו הבעלים על השתמשות זו. כי הרי אסור למשכיר להכנס לדירה המושכרת, מאחר והקנה את ההשתמשות בה לשוכר הראשון. נמצא שהשוכר הראשון עושה סחורה ורווח - מהפרה שלו. דהיינו - מדבר השייך לו בלבד שהוא - זכות ההשתמשות בדירה. וכעין זה כתב גם במחנה אפרים (הל' שכירות ס' יט) וע"ש.

קושיית האחרונים כשנאסר לשוכר להשכיר לאחרים

אלא שהקשו רבותינו האחרונים [המחנה אפרים שם, שו"ת שמחת יו"ט למהרי"ט אלגזי (ס' כח), וספר ערך שי (ח'מ ס' קנד, סעיף ב)] על דברי הנמוקי, למה כשאין רשות לשוכר להשכיר, הרווח מהשכירות שייך למשכיר, הרי מבחינתו הדירה כעת אינה עומדת להשכרה על ידו, כי הוא השכירה לאדם אחר. א"כ שימוש של השוכר השני אינו מחסר מאומה למשכיר. והיות וקימ"ל שזה נהנה וזה לא חסר פטור, צריך להיות הדין שהשוכר השני יהיה פטור מלשלם למשכיר הראשון שהינו בעל הדירה את הרווח הנוסף?

ביאור דעתו של הנמוקי יוסף והסוברים כמותו

אמנם בנמוקי, הרמ"א, הגר"א, הקצות ועוד מהמפרשים, מבואר שהבינו אחרת. שסוברים, שכשאסור למשכיר הראשון להשכיר, נחשבת עדיין הדירה לצורך השכרתה לאדם אחר - כפרתו וסחורתו של בעל הדירה בלבד שהוא - המשכיר. ולכן בכל המקרים שאסור לשוכר מדין תורה להשכירה לאחרים או בגלל שנכתב סעיף בחוזה השכירות שמונעו מלהשכירה לאחרים או לשנות את יעוד החפץ המושכר או שכך הוא מנהג המדינה או המקום שבו הושכרה הדירה [וכפי שקיים בזמן הזה בארץ ישראל, ואולי גם במקומות נוספים], א"כ מעת השכרתה לאדם אחר בניגוד לדעת המשכיר - בטל הסכם השכירות, כי נחשב הדבר כהפרה מוחשית של הסכם השכירות. ולכן מעתה נחשבת הדירה לפחות כלפי הזכות להשכרתה לאדם אחר - בחזקתו של המשכיר בעל הדירה בלבד - ואין השוכר הראשון יכול לעשות סחורה ורווח מפרתו של המשכיר [או שניתן להגדיר זאת, שהמשכיר שייך מראש את בעלותו בדירתו, לצורך השכרתה לאדם אחר. שזכות זו - לא הקנה מראש לשוכר אלא שמרה לעצמו].

זכות בעל הנכס להשתמש ברכושו ללא תשלום

והיות ומבואר בתוס' (ב"ק כ: בד"ה הא איתנהית וכו', וב"ב יב: ד"ה כגון זה בשם הרצב"א), וכך גם נפסק בשו"ע (ס' שטג, ו), שגם בדירה שאינה עשויה להשכרה, ואין חסרון לבעלים מהשימוש בה, רשאי בעל הדירה

למנוע לכתחילה מכל אדם מלהכנס לדירתו. ורשאי להתנות, שמי שישתמש בה בניגוד לדעתו - ישלם לו דמי שכירות כפי המקובל בשוק. כי אין לך חסר יותר, מאשר כשלוקחים מבעל הדירה את זכויותיו בחפץ ששייך לו.

סיבת החיוב לשלם גם באופנים שאינו מחסר לשני

ולכן אם למשל יכנס אדם לגן חיות או למוזיאון וכו', ממקום צדדי שלא ראו אותו, למרות שאינו מחסר מאומה מבעל המזון - חייב לשלם לבעל הנכס דמי כניסה. מאחר ובעל הנכס התנה מראש על כך - וזהו זכותו ושימושו לעשות כך עם המזון שלו. וכשלא משלמים לו דמי כניסה, נחשב הדבר - שמחסרים לו את בעלות שימושו בחפץ שלו. וממילא נחשב הדבר, שזה נהנה [הנכנס], וזה חסר [בעל הנכס], למרות שהנכנס למקומות אלו - לא הפסיד לו בפועל חלק מממונו.

לפי זה הוא הדין בנידון דנן, אם התנה משכיר הדירה מראש שאינו מרשה לשוכר להשכירה לאחרים או שכך מנהג המקום, נמצא שביחס להשכרה לאחרים - נשאת הדירה בבעלותו של המשכיר שהוא בעל הנכס - וזהו הפרה שלו לדעת רבי יוסי. ולכן הוא רשאי להתנות מראש, שכל מי שיכנס לדירתו, ישלם לו דמי שכירות כפי המקובל לשכור באותו הזמן עבור אותו היעוד שמשתמשים בנכס, וכפי שכתבו בעלי התוס' ושנפסק בשו"ע (ס' שטג, ו) ללא חולק. וכמדומה שזוהי סברת הנמוקי והכרעת הרמ"א, הגר"א, והקצות שנקטו כמותו להלכה, ולכן אין נידון זה דומה כלל לדין ולנידון של זה נהנה וזה לא חסר, כי שם מדובר בדיעבד לאחר שגר בדירתו, וכן כשבעל הדירה לא התנה מראש שאוסר להכנס לגור בדירתו ללא תשלום.

מסרים ורעיונות בפרשת השבוע

נדב ואביהוא - גדולי הדורות

"ויאמר משה אל אהרן, הוא אשר דיבר ה' - בקרובי אקדש" וכו' (ג, י). וכתב רש"י: אמר משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך" ע"כ.

דברי רש"י אלו אודות גדלותם הנשגבה של נדב ואביהוא, מעוררים בנו השתהויות והתבוננות מחודשת בהם ובמעשיהם. שלכאורה היה נראה מהתבוננות שטחית בדברי חז"ל, שמעשיהם ודיבורם לא תאמו את גדלותם העליונה כפי שרש"י כותב בשבחים. ונביא בס"ד את דברי חז"ל, כדלהלן.

א. כתוב במדרש רבה ויקרא (כ, ט) ר' מני דשאב, ורבי יהושע דסכנין, ור' יוחנן בשם ר' לוי אמרו: בשביל ארבעה דברים מתו בני אהרן... על שהיו שתויי יין, ועל שהיו מחוסרי בגדים, ועל שנכנסו ללא רחיצת ידיים ורגלים, ועל שלא היה להם נשים ע"כ.

ב. כתוב במסכת סנהדרין (כב): וכבר היו משה ואהרן מהלכים בדרך, ונדב ואביהוא מהלכים אחריהם, וכל ישראל אחריהם, ואמר נדב לאביהוא - מתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור וכו' ע"כ.

ולכאורה ממבט שטחי של אנשים קטנים נראה מדברי חז"ל אלו, שהתנהגותם ודיבורם של נדב ואביהוא היו בניגוד להלכות שנאמרו בתורה ביחס לעבודת הכהנים. וכן בניגוד להלכות דרך ארץ שחייבים הבנים להרגיש כלפי הוריהם, ומנהיגי הדור. וא"כ צריך ביאור כיצד ניתן להבין את דברי משה רבינו שאמר שהם היו גדולים מהם, ולכן דווקא בהם בחר הקב"ה לקדש את חנוכת המשכן?

היסוד הטמון במרגלית שרב אמר

והנה התירוף והביאור של נדב ואביהוא נמצא ב"מרגלא בפומיה דרב", [פי' מרגלית היתה בפיו של רב] שנאמר במסכת ברכות (יז.) וז"ל: מרגלא בפומיה דרב - לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה, ולא שתיה, ולא פריה ורביה, ולא משא ומתן, ולא קנאה, ולא שנאה, ולא תחרות. אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. שנאמר בשמות (כד, יא): "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו". ופי' רש"י שם בגמ': ויאכלו וישתו - שבעו מזיו השכינה כאילו אכלו ושתו ע"כ.

ומבואר שם בתרגום יונתן בן עוזיאל, שאצילי בני ישראל הם - נדב ואביהוא. וכן תרגם אונקלוס אצילי - גדולי בני ישראל, וע"ש בפ' רש"י. לאור האמור נפתחו בפנינו שערי אורה להבין במעט את דברי חז"ל בהם פתחנו.

רב לימד אותנו, שנדב ואביהוא שנקראו - אצילי בני ישראל, זכו להגיע עוד בעולם הזה בהיותם עם גופם הגשמי, להתדבקות מוחלטת בשכינה הקדושה, ולכן לא היו צריכים לאכילה ושתיה גשמית. וכלשון רש"י שם בגמ', ששבעו מזיו השכינה כאילו אכלו ושתו. כלומר, אפילו משה רבינו שעלה שלש פעמים לשמים וזכה שלא יצטרך לאכילה ושתיה באותם מאה ועשרים יום, אולם כשחזר לארץ, היה צריך לקיים את גופו ע"י אכילה ושתיה, כדרך שאר בני אדם. משא"כ נדב ואביהוא גם בהיותם בארץ, זכו ע"י עבודתם הרוחנית להגיע למצב, שהיו דבוקים בכל כוחם בשכינה, וגופם ניזון מהשכינה עצמה ולא היו זקוקים לאוכל גשמי. וזוהי דרגה גבוהה ביותר, שהצדיקים הגדולים ביותר יזכו להגיע אליה רק בעולם הבא. נמצא שרב למד מדרגתם של נדב ואביהוא כפי שהיתה להם עוד בעולם הזה, ושמוכונים בתורה בתואר - "אצילי בני ישראל", איך תהיה צורת חיותם של הצדיקים שיזכו לחיות בעולם הבא.

הביאור למעשיהם של נדב ואביהוא

לפי זה נבין בס"ד את כוונת דברי נדב לאביהוא אחיו שמוכאים בסנהדרין (בג.). מכיון שמשה ואהרן מנהיגים את העם כיצד צריכים לחיות ולעבוד את הקב"ה בעולם השפל והגשמי שבו אנו נמצאים, ומאחר שברור שבמשך הדורות לאחר מיתת משה ואהרן, עם ישראל לא יתמיד בכך, אלא הם יחטאו, וזה יגרום לגלויות הרבות והקשות שיצטרכו להתייחס בהם במשך אלפי שנים, לחורבן שני בתי המקדש ועוד, לפיכך כדי לחסוך את הסבל הנוראי הזה, מתי נוכח אנחנו להנהיג את העם, ונעלה אותם כבר עכשיו לדרגות רוחניות גבוהות כמו שאנו נמצאים בהן עתה, שזוהי הדרגה הגבוהה שתהיה לצדיקים בעולם הבא. וכשנצליח בכך - נבנה את בית המקדש שיעמוד לנצח, וע"י כך נמנע את נתיב היסורים שעתידיים לעבור בני ישראל במשך אלפי שנות הגלות.

נמצא שדבריהם לא נבעו חלילה מקנאה או תחרות, ולא מחוסר דרך ארץ, שהלוא רב העיד שלא יהיו מידות מושחתות כאלו בעולם הבא, והוכיח זאת מדרגתם של אצילי בני ישראל שהם נדב ואביהוא. אלא דווקא מחמת רצונם לטובת בני ישראל להביאם כעת לתיקון השלם, שאפו להנהיג את העם בהקדם האפשרי.

לאור האמור, נבין בס"ד למה הם לא נשאו נשים, שהרי רב העיד שבעולם הבא אין פריה ורביה, והוכיח זאת מאצילי בני ישראל. נמצא שלפי דרגתם הגבוהה בעולם הזה, הם הגיעו למציאות שלא צריכים לקיים מצוות פרו ורבו. אלא שאמרו חז"ל, שאע"פ שלא נתבעו על כך, אולם אם בפועל היו נושאים נשים והיו נולדים להם

ילדים - הם לא היו מתים. כלומר, זכות המצווה הזאת היתה מגינה עליהם שישארו בחיים.

ההבדל המהותי בין היין שבעולם הנוכחי, ליין לעתיד לבוא

ולאור האמור נבין בס"ד את סוד היין. שהנה אמרו חז"ל בברכות (לד.) שעתיד הקב"ה להשקות את הצדיקים ביין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. והנה היין המצוי כעת בעולם הזה, תהליך היווצרותו הוא, ע"י תסיסה של החיידקים שבתוכו, שהינם הפסולת ששורשם מהחלק ששייך לכח הטומאה שנמצא ביין. ולאחר תסיסתם במשך ארבעים יום, נעשה המיץ שנסחט מהענבים ליין שראוי לשתיה, אלא שהוא כולל בתוכו גם את כח הרע שגורם לאדם להשתכר ולהתנהג שלא כראוי, כמו שמצאנו אצל נח, לוט ועוד. לפיכך אמרה התורה שאסור לכהן שמשרת את הבורא ית"ש, שיעבוד לפניו כשהוא שתוי יין.

אולם שונה במהותו יין המשומר מששת ימי בראשית, שנוצר לפני חטאו של אדם הראשון. שייך זה נקי מכל פסולת גשמית, וטומאה רוחנית. לפיכך יין זה לא רק שאינו פוגם בצלילות דעתו והתנהגותו של האדם ששותהו, אלא אדרבה שתיית יין זה, מביאה את האדם להשגות רוחניות גבוהות, שיוכל באמצעותן להבין יותר את עומק התורה וסודותיה, ולכן הקב"ה ישקה את הצדיקים ביין הזה לעתיד לבוא. ולכן סברו נדב ואביהוא, שמאחר וגופם כבר עכשיו בדרגה של העולם הבא, שאינו זקוק לאכילה ושתיה וניזון מזיו השכינה, א"כ גם אם יכנס לגופם הקדוש היין שקיים בעולם הזה, הוא יתקדש ויהפך בגופם למהות של יין המשומר מששת ימי בראשית. אלא שכנראה, שמאחר ובעולם הזה לא שייך לשנות את היין הקיים לבריאה אחרת, לכן נשאר איסור התורה שאסור לכהנים להכנס ולשרת את ה' ית"ש כשהם שתויי יין, גם אם היין יכנס לגוף הקדוש של נדב ואביהוא.

גדלות גופם הקדוש של נדב ואביהוא

ומאחר ונדב ואביהוא זיכנו את גופם לדרגת אדם הראשון קודם החטא, וכפי שיהיה גוף הצדיקים בעולם הבא, חשבו גם שבמציאות שהגיעו אליה, אינם צריכים לבגדים נוספים שיהיה להם - "לכבוד ולתפארת". מאחר וגם אדם הראשון קודם החטא היה בדרגה רוחנית שלא הוצרך כלל לבגדים, וגופו הקדוש היה מצד עצמו - "לכבוד ולתפארת", וכיחידה אחת עם נשמתו הגבוהה והקדושה. ורק לאחר חטאו נעשה הגוף השפל למציאות של בושה, ואז עשה לו הקב"ה בגדים כדי שלא יתבייש. ולכן הם גם סברו, מאחר וגופם היה במצב של אדם הראשון קודם החטא, הם לא צריכים לרחוץ את ידיהם ורגליהם לפני העבודה במשכן, כי בגוף קדוש כזה - לא נדבק שום לכלוך שקיים בעולם הזה. ואפי' שהתורה חייבה את הכהנים לרחוץ את ידיהם ורגליהם, וללבוש מעיל לפני ביאתם לשרת את ה' ית"ש, חיוב זה נאמר כלפי שאר הכהנים שקשורים בגופם ובמהותם לעולם הזה, משא"כ כלפם שהיו גם עכשיו בבחינת עולם הבא, וכאדם הראשון קודם החטא, שאין להם צורך בעשיית בדברים חיצוניים כאלו. ואכן התורה רמזה את מיתתם במילים "וימותו" - לפני ה' כלומר, דווקא תשוקתם הגדולה לשרת את ה' כפי דרגתם הגדולה, זוהי הסיבה שמתו.

נמצאנו למדים, למרות שאין לנו שום הבנה והשגה בדרגתם העילאית של נדב ואביהוא, אולם בעקבות ה"מרגלא בפומיה דרב" זכינו להבין מעט, שחז"ל במדרש ובגמ' לא כתבו חלילה את קלונם של נדב ואביהוא, אלא אדרבה ציינו את רום מעלתם. אלא שרצון הקב"ה היה שגם צדיקים אלו שהיו ונשארו - גדולי הדורות, שמכונים בתורה לנצח בתואר "אצילי בני ישראל", ינהגו כפי ציווי הקב"ה לכל בני האדם.

העלון יוצא לע"נ הר"ר חיים יצחק ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת נחמה בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 401
אדר ב' תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

לאחר ארבעים באסוף הכספים, להמריץ אותם לשנות את צורת העבודה, שתהיה יותר קלה ויותר יעילה, וגם יותר כשורה.

האברכים הנ"ל מבוגרי מוקד העירובין, ביקשו שבוא לבדוק ולהדריך אותם בתפקיד החדש. ערכנו סיור מקיף ויסודי יחד עם האחראים, והצענו לאחר ארבעים ולרבני הקהילה את הצורך לשנות את צורת העבודה, וכיצד היא משמעותית לכשרות רבני הקהילה יצאו במכתב ברור ומחייב, לכל בני הקהילה, לתרום לתיקון וחידוש העירובין בדבריהם כתבו "כמו כל דבר רוחני או גשמי, שאחת לתקופה זקוק לחידוש וריענון", "זו לא תרומה, אלא בגדגד היטל חובה", "לחזק את תשתית העירובין ולשפרו באופן מקצועי, ללא אילוצים הייצרים מצבים שכשרותו שלא כראוי לבני תורה".

בני הקהילה אכן נרתמים בצורה מיוחדת, בלי קמפיין מיוחד ופרסומת מושקעת, אלא במכתב הרבנים בלבד, וכבר הגיעו ליותר מעשרים אלף שקל מי שמעוניין להיות שותף איתם, ניתן להצטרף למצווה עכשיו בעמדות נדרים פלוס, בחיפוש "מוקד העירובין", בקטגוריה לק"ק נתיבות.

גודל העול וההשקעה מול הזכות והמצווה

בנוסף אנו מציינים כאן את הדברים, את גודל העול וההשקעה הנדרש מהאחראים, וכנגד זה את גודל החשיבות, כדי שיהיו עוד שכונות שיעשו כן. יש מקומות שכבר קשה לאחראי הוותיק להמשיך במסירות זו, או שכבר יש לו

תפקידים תורניים נוספים, ויש לעומת זאת אברכים עצירים שיכולים להיכנס לתפקיד. ואע"פ שזו באמת מסירות גדולה, בכל זאת יש כוחות מיוחדים וזכויות גדולות למתמסרים למצווה זו. וכפי שאמר הג"ר ישעיה וינד שליט"א במעמד הסיום שהתקיים בשבוע שעבר, אין לך עוד דבר כמו העירוב, שאנה יכול במעשיך לבד לזכות אלפי יהודים

במצווה, ובהידור במצווה. כי בכל המצוות אתה צריך לעורר אנשים אחרים שיעשו מעשה, שיתחזקו בשמירת הלשון, באמירת אמן, בהתמדה, ובדברים אלו החיזוק שנעשה בהשקעה גדולה דווקא במשך הזמן, מהר או לאט. לעומת זאת בעירוב הכל תלוי באחראי לבד, אם הוא עושה בערב שבת את המאמץ הנדרש, הוא מזכה את כל התושבים בהכרה, בשמירת שבת, ובמניעה מחילול שבת זכות עצומה ביותר. ואם בשכונה שלך לא תפסו את התפקיד, או שצריכים עודד ומחליף, יש לך את ההזדמנות לחטוף אותה לעצמך.

ברזל נוסף המחובר בין ראש העמוד לחוט

כעת נפנה לחלק ההלכתי שהיה בבדיקת העירובין אחד מעשרות הגניזונים שהיו בבדיקת העירובין, במקום אחד התחדשה פירצה בגדר, והיא משמשת למעבר לרבים. הפירצה היתה לא גדולה, והיה בה עומד מרובה על הפרוץ בקו ישר, אבל כיון שהרבים עוברים דרכה, ההלכה היא שאין להתיר ע"י עומד מרובה, אלא צריך לעשות צורת הפתח, כמבואר במשנ"ב (סי' ס"ה סק"י). האחראים אילתרו צורת הפתח, וקשרו את החוט למסגרת של גדר של החצר הסמוכה, בצורה שהחוט מכון כנגד העמוד של הגדר. [יש לציין שוב שלא ניתן לסמוך שהחוט לא יגלוש לצד במשך הזמן, כפי שהחגש בשיעורי העירובין. לכן האחראים הוסיפו על ראש הגדר בורג שיתפוס את החוט במקום

מי יהיה המחליף לבדוק בעירוב של השכונה

בימים אלו מתחילים בס"ד בחידוש ושיפוץ העירוב המיוחד של הקהילה בעיר נתיבות העירוב השכונתי היה מתוחזק ומפוקח במסירות רבה מאוד, ע"י הג"ר מיכאל שברין שליט"א, שבנוסף על סדרי לימודו ושיעוריו הרבים, השקיע הרבה מאמץ להעמידו על מתכונתו כהלכה. פעמים רבות היה חוזר לביתו סמוך לכניסת השבת בגלל תיקון דחוף שהיה צריך לעשות יחד עימו היה גם בעל מלאכה מסור מאוד, שהיה מבצע את התיקונים בימי שישי באחריות גדולה.

בתקופה האחרונה עקב המלחמה בדרום, שניהם עזבו את תפקידם, הרב העתיק את מקומו לעיר במרכז הארץ, והמתקן אינו יכול להמשיך בעבודה. והעירוב נותר ממתיק למי שיזכה במצווה. כידוע העול הזה של בדיקת העירוב ותיקונו מידי שבוע הוא עם קושי גדול מאוד, גם מצד האחריות ההלכתית וגם מצד ההתעסקות הרבה, בפרי בבדיקה השבועית בערב שבת, בימי החורף הקצרים והגשומים, ובימי הקיץ הלוהטים, ובנוסף דורש הקרבה גם מצד בני הבית, שזקוקים לעזרה בבית בערב שבת, וקשה למצוא מחליף לתפקיד זה. ובכל זאת נגדל ההקרבה, גם גדולה הזכות של שמירת השבת, ובפרט שמזכים בבת אחת מאות משפחות אלפי נפשות, בהידור גדול בשמירת השבת, אלא שהרבה אנשים אינם יודעים את החשיבות ההלכתית של עירוב שכונתי, וחושבים שבסכ"כ תמיד יש איזה עירוב, [גם כשהם מגיעים לישוב חצי מסורתי, הם חושבים שמסתמא יש עירוב], ולכן קשה למצוא מי שיתמסר לעירוב, וגם קשה לראות את הדרשה של הציבור לעירוב.

אבל במקרה זה נמצא מיד המחליף הצדיק, שני אברכים מהשכונה, שהשתתפו לפני כמה שנים בשיעורי העירובין של מוקד העירוב, ובסיוורם בשטח בהמחשת הדברים, וידעו את החשיבות של העירוב ואת הלכותו, ידעו שאם אין מי שמפקח עליו אין לטלטל מחוץ לבית כלל, לגדל הבעיות המצויות בעירובים, ונטלו על עצמם את העול הזה בשמחה, חלקו ביניהם את האזורים, והתחילו לבדוק כל שבוע.

בדיקת ליד העמוד החוט הקרוע חונה רכב עם סולם על הגג

כבר בימי המלחמה היו להם סיפורים מיוחדים, ואחד מהם לימד אותם פרק בהשגחה פרטית למי שעוסק בעירוב של שבת. ביום שישי האברך שבהק גילה שנקרע חוט קרוב לציון הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, והחוט היה קשור לעמודי תאורה, שאי אפשר לקשור את החוט בלי סולם גבוה. בעבר היה בעל מלאכה שעשה את הדברים האלה, אבל באותו זמן בשאי המלחמה הוא לא היה, ואם לא קושרים את החוט אין עירוב לשבת והנה הוא רואה במרחק של כמה מטרים מהעמוד הזה, חונה רכב של מתקין מזגנים ועל הגג של הרכב יש סולם גדול. הוא שם עיניו על הסולם הזה אולי יוכל לבקש ממנו להשתמש בו, אך הוא לא ידע מי בעל הרכב, הרי אינו מתושבי המקום. באותם דקות פתאום מגיע בעל הרכב לאחר שהתפלל בציון, האברך מיד ביקש ממנו טובה להשתמש בסולם, ותוך כמה דקות החוט היה קשור במקומו. הדבר היה לפלא בעיניו, וחזק אותו מאוד בדרכו החדשה, בראותו כיצד מלווה אותו ההשגחה העליונה.

חובה על הקהילה להמריץ את שינוי צורת העבודה

בהזדמנות זו יש לציין לעוסקים במלאכה בכל מקום וקהילה, שצורת העבודה הזו היא אכן בעייתית וקשה לתפעול, לחסוך בעמדות עירוב ולקשור לעמודי חשמל ותאורה באופן שצריך סולם. אסור לעשות עירוב כזה! כי הקושי והטירחה לתקן אותו יכולים להביא למצב שלא יספיקו לתקן בערב שבת, או שיתקנו בצורה מאולתרת ולא מהודדת כיום שיש פתרונות מקצועיים לתפעול קל ומהיר, עמודי עירוב תקינים בקוטר הנכון ובחוזק המתאים, שהקשריה עם מוט טלסקופי קל ומהיר, חובה על כל קהילה לתרום ולהשקיע בהתקנת עמודי עירוב מסודרים עם מתקן מומחה, גם בעלות על עשרות אלפי שקלים, כי זה משנה מאוד את רמת הכשרות, וגם תומך באחראי שלא יקרע את עצמו בתיקון חוטים שנקרעו ודברים פשוטים. כיום שמשקיעים מאות אלפי שקלים בצרכי הקהילה בדברים אחרים, עלינו לדאוג לסייע

הנכון, ולא יזוז לצד]. אך התעוררה להם שאלה, כיון שמעל העמודים מחובר עוד קורת ברזל לרוחב בצורה מאוזנת, ואינה משקוף לכיוון הפתח, אלא נמשכת לצד כדי להחזיק את הגדר, אולי זה מפסיק בין העמוד לחוט, וזה פוסל כמ"ש המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ב) בגג המפסיק בין הלחי לחוט. או שמא אפשר להחשיב את החלק שמעל העמוד כחלק מהעמוד, למרות שצורתו מוכיחה שהוא דבר אחר ששוכב על העמוד.

שאלות דומות לזו היו בעבר, בכמה דוגמאות, כגון בעמוד של מרפסת ברזל, שמעליו יש פלטה מרובעת רחבה, ועל הפלטה מחברים את הקורות של הריצפה של המרפסת וכן גגון של רפת שמחובר עם קורות ברזל שוכבים על עמודים רחבים, ועל ראש העמוד מחברים פלטה מרובעת [כדי שהמשקל של הקורה יתחלק בין כל זופני העמוד].

ובהרבה מקומות הקורה אינה תופסת את כל רוחב העמוד, ואפשר לקשור את החוט לקורה באופן שהוא מעל העמוד, או שמא כיון שיש פלטה שהיא רחבה מקוטר העמוד, נחשבת לדבר המפסיק בין העמוד לחוט.

החוט מכיון על העמוד שבאמצע הגדר, ובדיוק שוכב

והנה קשה לתת גדר ברור בזה, אך שמענו מהרבנים שאם הפלטה אינה בולטת הרבה אפשר להגדיר אותה כחלק מהעמוד, כדבר של סוף העמוד, ואז אינה דבר נפרד שיחצוץ. וכן דבר שמחובר לעמוד למטרת סימון לעמוד, נכון להחשיב אותו חלק מהעמוד, ולא דבר נפרד. ולפי סברות אלו, יש לדון עד איזה גודל יבלוט ויהיה פשוט שאינו מפסיק, ובמה יש להסתפק. כמו כן יש להבדיל בין דבר שנעשה לצורך סיום העמוד, לבין דבר אחר שהונח עליו שיותר דומה לגג [ויש שחשש גם באופנים אלה, ואכמ"ל]. למעשה כאן היתה סיבה אחרת שישנו את המצב, כיון שהעמוד הזה דק, ויש חשש שהחוט יתנדנד ברוח יותר מרוחב העמוד, לכן אמרנו להם שנכון להוסיף לחי לפני העמוד הזה, וממילא גם לא יהיה שאלה בענין צורת העמוד.

הל גבוה בשיפוע מתון תחת חוט העירוב

מקום נוסף שנבדק בימים אלו, עקב תכנית לשיפור העירוב השכונתי, בקצה השכונה היה תל עפר גבוה, והיו צריכים להעביר עליו את קו העירוב, לכן עשו עמוד אחד במדרכה שברחוב, ועמוד שני על התל. והנה במצב כזה יש בעיה אם הצוה"פ עוברת על תל המתלקט, כי התל הוא מחיצה באמצע הפתח, ובעירוב שכונתי מקפידים על כך. ויש מקרים שהתל מקיף את העמוד [מכל הצדדים, או ע"פ מהצדדים של שטח העירוב], ואז הבעיה יותר חמורה כי יוצא שהעמוד נמצא ברשות אחרת. אך במקום הזה לא היתה בעיה בהתחלה, כי השיפוע של התל היה מתון, כלומר פחות מתל המתלקט, ובאופן זה נחשב כקרקע אחת, והצוה"פ כשרה. [יש לציין שידוע שבבדיקת החמירו ששני העמודים היו על קרקע שווה, ולא אחד בקרקע גבוהה מהקרקע של העמוד השני. וכ"כ בספר של הגר"י אדלשטיין זצ"ל. אך חשש זה לא התקבל, ובחזו"א מבואר להדיא שכל שאין שינוי מפלס של י' טפחים זקופים שנחשבים למחיצה, אפשר שעמוד אחד יהיה בקרקע גבוהה מהעמוד שכנגדו. רק שלא יהיה על מדגה שאינה קרקע, כגון שאין בה רוחב ד' על ד' טפחים, כפי שהובא בגליונות קודמים. לכן כאשר השיפוע מתון ואין לו דין מחיצה, אף אם שינוי הגבהים יותר מי טפחים, אין בזה בעיה הלכתית].

השיפוע שנהיה תלול לפני העמוד

מיתון חלק משיפוע תלול תחת הצוה"פ

בשבועות האחרונים עשו שיפוץ לכביש והרחיבו אותו, וממילא השיפוע נהיה יותר תלול, יוצא שיש תל המתלקט תחת הצוה"פ. בנוסף התל היה סמוך לעמוד, ובזה יש בעיה נוספת שאין קרקע ישירה לפני העמוד, ועד כמה שהתל הוא מחיצה, הרי העמוד עומד על מחיצה. [ראו שדין זה תלוי בהגדרה של תל המתלקט, שלדעת החזו"א שנחשב מחיצה זקופה, אי אפשר שהעמוד יהיה על השיפוע. אבל לדעת רבי חיים הלוי שהגדר הוא צירוף חלקי מחיצות, והשיפוע נידון גם כקרקע, אין בעיה שהעמוד עומד על השיפוע, אם אינו מחיצה].

למעשה האחראי כבר הוסיף כמה אבנים לפני העמוד כדי לייצר לפניו שטח ד' טפחים. והוספו למדוד את השיפוע, והצענו לו לשטח קטע מסוים בתחתית התל, דהיינו להוסיף עליו עפר שלא יהיה בו שיפוע של תל המתלקט, וע"ז יחזור העירוב לכשרותו ללא פקפוק. [לעוסקים בענין יש להוסיף, שרגילים לומר שאם עושים שטח ישר ד' על ד' באמצע השיפוע, זה מפסיק את המחיצה. אבל כידוע דין זה תלוי במחלוקת הפוסקים, לדעת החזו"א אינו מחיצה, אך לדעת הבה"ל (סי' שס"ב ס"ב) שחילק בין

לימוד ממעשה מרדכי במשתה אחשוורוש לעירוב

לאורו של יום הפורים, קיבלנו לימוד חשוב לעשיית העירובים בזמנינו, ממעשה מרדכי הצדיק במשתה אחשוורוש, דבר זה שלח לנו אחד מהאחראים על העירובים השכונתיים בעיר אלעד, ונביא אותו כאן לתועלת העוסקים במלאכת הקודש.

הנה מרדכי הצדיק הזהיר את העם שלא ילכו לסעודתו של אחשוורוש, ועל זה נגזרה הגזירה על אנשי שושן, שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אבל דרשו חז"ל מהפסוק לעשות כרצון איש ואיש, כרצון המן ומרדכי. שגם מרדכי הלך לפקח על הסעודה. ונשאלת השאלה מדוע הוא הלך לפקח עליה, הרי אמר שאסור ללכת לשם. ומבארים שהוא רצה להשגיח על הכשרות, למנוע אותם מנבילות ויין נסך.

מבואר מזה את הדרך של חכמי ישראל בהנהגת הכשרות, שגם במקום שאסור לנו להיות, מקום שבו יש מכשול ועוון, יש חשיבות למי שיכול למנוע אותם מעבירות נוספות, ולהמעיט מהם את המכשול, לדאוג שיהיה כמה שפחות חסאים.

הדברים האלו נוגעים לנו בעשיית העירובים, שפעמים רבות יש בעיות הלכתיות בעירוב שלא ניתן להתגבר עליהם, ואפילו שהם דברים שמן הדין יש לאסור וההיתר הוא רק שיטה דחוקה, כגון בענין עירוב שכולל קרפיפות, או עירוב במקומות המשמשים לשישים ריבוא, או שיש בעיה של שכירות ובפרט בערים מעורבות. והאחראי לפעמים חושב לעצמו בשביל מה ומי אני עושה את זה?

כאן אנו רואים את התשובה, אם זה ימנע איסור בטלטול כלים ששבתו בחצר, או יתיר את הכרמלית, או יועיל לדעת כמה פוסקים, יש בזה מעשה נכון ומצוה. ובעירוב זה עוד יותר חשוב, כי הבאים לסעודת אחשוורוש ידעו את האיסור שבדבר והלכו במזיד לסעודה, אבל במציאות שלנו אנשים אינם יודעים שיש בעיות בעירובים, וסבורים שהישוב מהודר, ודאי מצוה עלינו לעסוק בהצלחתם ממכשול.

וכן לענין האחראי שפעמים רבות הוא מתקן ומסדר את העירוב אך הוא בעצמו לא מטלטל, גם זה אנו רואים שמרדכי הצדיק דאג לכלל הציבור שלא יחטאו, או להפחית את החטאים, למרות שכלפיו אישית זה כלל לא היה נוגע. באופנים אלו יש לאחראי את המצוה בשלימות, בלי הנהגה עצמית מהעירוב.

הזמנה חשובה לכל העוסקים בעירובים

הגנו מתכבדים להזמיןכם

לכנס ארצי ומיוחד לעוסקים בעירובים ברחבי הארץ

שיתקיים אי"ה בתחילת ימי בין הזמנים

ביום ראשון, ו' ניסן, בערב, בשכונת גבעת שאול, ירושלים

ברחוב בעל השאליתות, ליד משכן כאב"ד (קרוב לכניסה לעיר)

בכינוס נעסוק בדברים הנוגעים לאחראים:

- אמצעים הדיניים להיבדוק לחיים, וכללי התקנת עמודים
- שיתוף פעולה בקהילה, ועם העסקנים הציבוריים
- הגברת המודעות של האברכים, והנגשת המידע לציבור

ישאו דברים רבנים העוסקים בהלכות העירובין בזמנינו

מצפים להשתתפותכם

איגוד מפקחי העירובים שע"י "מוקד העירוב"

נא לעדכן השתתפותכם בטל' - 0548483320 שלוחה 6

"שומרי מצוותיה"
איגוד בודקי העירובים

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגאון הגדול רבי מנחם מנדל לובין שליט"א
רב בית הכנסת לדרמן ושכונת רמת אהרן ב"ב

גליון זה נועד לחזק את שמירת קדושת בית הכנסת ותפילותיו. המעיין בו בשעת התפילה הרי זה רח"ל כמעיד עדות שקר

"הענין הזה של דיבורים בבית-הכנסת הוא טרגדיה גדולה"

להבין שהנגע הזה של חוסר כבוד לבית הכנסת הוא כמו סרטן נורא לאומנתנו. הקב"ה חפץ להשרות את שכנתו בתוכנו, אך יש אנשים שדוחפים את השכינה החוצה. הנה לנו אדם שנכנס לבית כנסת שבו שורה השכינה; אנשים לומדים או מתפללים, והכסיל הזה פונה לשכנו ומקיים עמו שיחת סרק. פירושו של דבר הוא, שהוא מבטל בהינף יד את כל מה שמסמלת השראת השכינה. ד"ו השכינה אינה שווה כלום בעיניו, בהשוואה לרצונותיו הקטנים וחסידי החשיבות. יש כאן חילול ה' נורא. הוא מחלל את כבוד תפארתו של ה'.

מי שאינו מעוניין שהשכינה תסתלק מבית הכנסת שלה עליו לקרוא בפני אותם מפטפטים את מה שכתב השולחן ערוך (ס' קכד ס"ז): "לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו". כמובן שאם יש מישהו מסוכן, צריך להזהיר את השני ולומר לו "תזהר!" אבל אחרת אל תדבר. ומי שכן מדבר, הוא חוטא וצריך לגעור בו. לא רק בגלל שהוא מפריע לאחרים, אלא בגלל שהוא מתעלם מהשכינה הקדושה.

"גדול עונו מנשוא" הבה נשים לב ללשון שבה נוקט השלחן ערוך: "גדול עונו מנשוא" - זהו חטא שאין עליו סליחה ומחילה! זהו דבר איום ונורא לומר מילים כגון אלו, אבל ככה זה - מי שמחלל שם שמים בצורה כל כך חצופה, חטאו גדול מכדי להיות נמחל. לכן צריך לגעור באדם כזה, וכך צריך לנהוג בכל מקום, אם משהו מדבר בבית הכנסת, כולם צריכים להתחיל לגעור בו "ששש! ששש!" וצריך להגיד את זה שוב ושוב, ולהחדיר את הדברים לתור אוזניהם. ואל תטענו כלפי, "אל תלמד חובה על עם ישראל!" - שהרי כך כותב השולחן ערוך, האם אתם אומרים לי לא ללמד ליהודים שולחן ערוך? חייבים לומר את הדברים! חייבים לומר את זה שוב ושוב, עד שלבסוף כמה אנשים יקשיבו. לא בגלל שאתה אוהב לצעוק, לא בגלל שאתה "פרומער", אלא בגלל שיש לך מודעות לשכינה המתהלכת בקרב מחנך.

ואם החולל הזה הגיע לבית הכנסת שלך ואין לך אפשרות לרפא אותו, עזוב את בית הכנסת. שום דבר לא יעזור, ואיך הולך לשנות אותם, אלא אם כן אתה אישיות מאוד חשובה. אז לך ומצא לך מקום טוב יותר, מקום שבו מכבדים את נוכחות השכינה. הצל לכל הפחות את עצמך. מצא בית כנסת שבו אנשים נכנסים בדרך ארץ, לא מדברים דברי חול, ומתנהגים בכבוד הראוי.

אומר לכם יותר מכך. יתכן ולא תסכימו איתי, אבל גם אני איני חייב להסכים איתכם. נתאר לעצמנו אדם שנכנס לבית הכנסת, מפהק בקול גדול וממתח בהנאה. האם זו עבירה לפהק? איני יכול לומר שכן, אבל דבר אחד בטוח - זו בוודאי אינה התנהגות שמכבדת את השכינה ששורה שם. ממה תאמרו שפיהוק הוא דבר שאי אפשר לשלוט בו. זה לא נכון. אדם אכן מסוגל לשלוט בפיהוק, וההוכחה לכך היא, שאם הייתם עומדים כעת מול ראש העיר, גם אם מדובר באדם שפל ובלתי ראוי לכבוד בעליל, לא הייתם מפהקים. זה לא יקרה, ויהי מה, כי יש לכם קצת כבוד אליו. כך גם בפגישת שידוכים, המדובר והמדוברת לעולם לא יפהקו אחד בפני השני, זה לא יעלה על הדעת, וגם אם כן, הם ישלטו בעצמם, כי הם מבינים שכעת צריך להתנהג בצורה מכובדת.

בעיני ראיתי אנשים גדולים שהבינו וחיו את ההבנה הזו. כאשר למדתי בישיבת סלבודקה בליטא, היה לי רב'ה אותו הערצתי מאוד, והייתי צופה בו - לא גרעתי ממנו עין - ואני יכול לומר לכם שבמשך כל התקופה שהייתי שם, הוא לא פיהק כלל, אפילו לא פעם אחת! עקבתי אחריו במשך שנים על גבי שנים, והוא לא פיהק אפילו פעם אחת. אולי הוא פיהק כשאף אחד לא היה בסביבה, זאת לא אוכל לדעת, אבל הוא מעולם לא פיהק בבית המדרש. הוא מעולם לא התגרד. ואני יודע את הסיבה לכך, הוא למד זאת מרבו, מרן הסבא מסלבודקה זיע"א, שהיה אדם שחי תמיד עם חשבון, וידע מה הפירוש של לחיות בנוכחותו של הקב"ה. פיהוק הוא כמעט תמיד סימן של התעלמות וחוסר ענין, זה מראה שלא אכפת לך כלל ממה שקורה מסביבך. ולא רק שאתה לא מעוניין במה שקורה כאן, אלא שאתה כל כך לא מכבד את המעמד, שאתה אפילו לא מנסה להסתיר את העובדה שאתה לא מעוניין. אדם שיושב בבית הכנסת או בבית המדרש, ומודע לשכינה השורה בישראל, יהיה שמבין שה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך, לעולם לא יפהק.

ביורוי הלכה

לבנות את הפתח כדינו, אין האחרים יכולים למחות ואפילו שהם הרוב ².

ג. כל הקפיאד הוא דווקא על הפתח שרוב הציבור נכנסים בו, אבל שאר הפתחים מותר לעשות בכל הצדדים (ביה"ל).

ד. צריך לעשות פרודור לפני ביהל"נ ³, ואין צריך לעשות את פתחו לכיוון הצד שמתפללים בו (חת"ס, ביה"ל).

דברי חיזוק בעניין שמירת קדושת בית הכנסת מאת הגאון רבי אביגדור מילר זצוק"ל.

"ניגשים אל הקודש" כאשר אנחנו מדברים על השראת-השכינה, כמובן שבית המקדש עולה בדעתנו! כאשר הקב"ה ציווה להקים את המשכן, שלמעשה היה בית המקדש הראשון, כתוב (שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש" פירוש, מקום קדוש ומיוחד עבורי, "ושכנתי בתוכם". זוהי תמצית המשמעות של בית המקדש, מקום להשראת השכינה.

תאר לעצמך שהיה לנו בית המקדש כיום, או שהיינו חיים בימי קדם כאשר בית המקדש עמד על תילו בהר הבית. נניח שהיית זוכה להיכנס אל תוך העזרה, אין ספק שהיית נכנס מתוך יראה גדולה, כמי שנכנס אל ארמונו של מלך אדיר. ככה זה היה תמיד, כפי שאנחנו אומרים בסיום השמונה עשרה "ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות".

כשמישהו ניגש אל בית המקדש, הוא עשה זאת באימה ופחד. לכן הוצבו לויים כדי לשמור מסביב לבית המקדש, והם לא איפשרו לבני-ישראל להיכנס ללא אישור. הלויים היו עוצרים וחוקרים את כל מי שביקש להיכנס אל הקודש פנימה, "האם אתה טמא?, האם היזו עליך מי חטאת?" כך שאלו שוב ושוב. אף אחד לא יכול היה פשוט להיכנס. זה היה קיום של מצות "ומקדשי תיראו" צריך לפחד מבית המקדש!

ממי אתה מתיירא? אך הגמרא (יבמות ו, א) מלמדת אותנו דבר חשוב מאוד בנוגע למצוה זו. גם אם האדם מאוד מפחד, גם אם הוא מלא בתחושת יראה; הוא מתהלך בבית המקדש על קצות האצבעות, אבל חכמינו מזהירים אותנו לבל נשכח את הדברים הבאים: "יכול יתירא אדם ממקדש?" הייתי יכול לחשוב שמוטל על האדם לפחד מבית המקדש עצמו, ועל זה אומרת הגמרא שלא! "אני ה'" - אני הוא זה שצריכים לחשוב עליו ולירא מפניו.

כאשר יהודי ניגש לטהר את עצמו במקוהו טרם כניסתו אל בית המקדש, וכאשר האדם נתון לחקירותיהם של הלויים בשערי הר הבית, שאחריהם הוא ניגש באימה אל הקודש, עליו לזכור כי "לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש" - איננו נוהגים כן מאימת בית המקדש אלא מפני אימת ה'. אנו נכנסים פנימה ביראה ובכבוד בגלל "מי ששיכן את שמו בבית הזה" ה' נמצא שם. אנחנו מתנהגים אחרת לא בגלל הבנין או הכהנים או ארון הברית המונח בקודש קודשים. נוכחותה של שכינת ה' היא זו שעליה אנו חושבים. אני מודע לך שבתפיסה של היום, אנשים היו די מרוצים ממי שהיה מכבד את בית המקדש עצמו, שהוא דבר שקל יותר לתפוס ולהתייחס אליו, אבל כעת אנחנו מדברים על אמינה של תורה, והאמת של התורה היא שההתנהגות המיוחדת שבה נוהגים בבית המקדש נובעת מכך ששכינת השי"ת נמצא במקום זה.

"בית מקדש מעט" והנה, על אף שבזמן הזה אין לנו משהו שדומה לביהמ"ק, מכל מקום הלא בית הכנסת הוא "מקדש מעט" - זהו מקום בו שורה השכינה, וזו הסיבה שבית הכנסת הוא מקום שבו נוהגים אחרת. לא בגלל שזה בית כנסת או בגלל ארון הקודש; לא מפני שהרב מסתכל עלינו; אלא מפני שהשכינה נמצאת כאן! כשמגיעים לבית הכנסת, נכנסים באימה וביראה. לא נכנסים בצורה "הימייש" - אומרים "שלום עליכם" לחבר, מתבדחים קצת, כאילו הגעת לאיזה מפגש חברי. כאן זה בית ה'! וכשאתה נכנס פנימה עלך לפחד - השכינה שורה כאן. גם בישיבה; חייבים לפחד כאשר נכנסים אל תוך בית המדרש, ולהתנהג בהתאם. אם לא נעשה כן, יתקייים בנו ד"ו "ושב מאחריך" - השכינה תסתלק מאיתנו. השכינה שורה רק במקום שבו אנשים לא מפטפטים ומתבדחים אלא עומדים בדרך ארץ. מי שנמצא בבית כנסת או בבית המדרש עליו להוכיח במעשיו שהוא מעוניין בהשראת השכינה, ומי שעומד ומפטפט בקול רם, גם אם הוא עומד מאחור, גורם לסילוק השכינה.

"תפסיקו עם הדיבורים!" הענין הזה של דיבורים בבית-הכנסת הוא טרגדיה גדולה. יש בזה ביוזן וחרפה לקב"ה. אם גוי, להבדיל, היה נכנס לבית כנסת ורואה את צורת ההתנהגות הזו, הוא היה מאבד כל כבוד כלפי המקום. עליכם

בענין צורת בית הכנסת

בית הכנסת א. צריך לפתוח פתח ביהל"נ לצד שמתפללן באותו העיר שאם מתפללן למזרח יפתחוהו למערב כדי שישתחוו מן הפתח כנגד הארון שהוא ברוח שמתפללן נגדו ¹.

ב. היה הפתח בנוי בצד אחר וחרב ביהל"נ, וכבונים אותו מחדש רצו קצת מנהיגים

ה. צריך שיהיה בביה"נ פתחים או חלונות⁴ לכיוון ירושלים, וטוב שיהיה בביה"נ י"ב חלונות⁵, ושיעור גודל החלון הוא בכדי שראשו של אדם יוכל לעבור בו, וצריך י"ב חלונות ממש ולא סגי במה שיש בחלון אחד שיעור י"ב חלונות (קובץ תשובות ח"ג סי' כב).

ארונו הקודש ו. צריך לקבוע את ארון הקודש לצד שמתפללין בו, כדי שיהיו פניהם אל מול ההיכל כשיעמדו לתפילה (רמב"ם טור).

ז. אם אי אפשר לקבוע את ארון הקודש במזרח יקבעוהו בדרום, אבל לא במערב שלא יהיה אחורי המתפללים לארון הקודש, ובקבעוהו בכותל אחר כתב המשנ"ב בסימן צ' סק"ט שהמתפללים יחזירו פניהם למזרח, ובביה"ל סימן ק"נ נסתפק בזה ונשאר בצ"ע⁶.

ח. כתב הלבוש שבמדינותינו שאנו מערבית-צפונית של ארץ ישראל, יעשה את כותל המזרחי שבו ארון-הקודש נוטה לצד מזרחית-דרומית, ובלחם חמדות ישב מנהג העולם שעושים רק למזרח, ומ"מ משמע מינה ג"כ שטוב לעשות כדברי הלבוש (משנ"ב צ"ד סק"א). ובהליכות שלמה פ"ט ס"ד כתב בדמקום שאם ידקדקו להעמיד את ארון הקודש במדויק לכיוון ירושלים יתמעט מקום המתפללים, יש להקל לבנות באחד הצדדים ולא לבנות בזוית, כיון שבדורות שלפנינו לא נהגו להקפיד שיהיה ארה"ק בזוית מדויקת⁷.

הבימה ט. עושין בימה באמצע ביה"נ, שיעמוד עליה הקורא בתורה וישמעו כולם (רמ"א סי' ק"ג)⁸.

י. אין עושין יותר משש מדרגות לבימה (מג"א מהזוהר), ובוהר שם מבואר

שהשולחן שעליו מניחים הס"ת היא מדרגה השביעית, ובמחזיק ברכה לחיד"א כתב בדומינו אין נוהרין בכך שיהיו ו' מדרגות, ובמנחת יצחק (ח"ג סי' ו') מביא שמ"מ לא יהיה פחות משלש מדרגות בכל צד⁹.

יא. אם הבימה (או העמוד) גבוהה עשרה טפחים ורחבה ד' ויש לה מחיצות גבוהות עשרה, הבעל קורא והש"ץ מוציא את הרבים י"ח (ולענין צירוף דעת הש"ע שמצטרף וכתשובת הרשב"א ודעת הגר"א להחמיר בזה) (שו"ע וביה"ל סי' נ"ה סעי' ח"ח).

עמוד הש"ץ יב. צריך לעשות עמוד הש"ץ סמוך לארון הקודש, ושפני הש"ץ יהיו כלפי הארון כאשר העם (רמ"א ק"נ ובמשנ"ב).

יג. המג"א בריש סימן צ' כתב דעכשיו נהגו שהמקום שעומד עליו הש"ץ נמוך משאר בתי הכנסיות משום "ממעמקים קראתיה ה'" ולכן נקרא הש"ץ "יורד לפני התיבה", ובאגרות משה (אור"ח ח"ב סי' כ"ו) כתב שלא נהגו שהש"ץ עומד במקום נמוך¹⁰.

יד. המנהג הנפוץ להעמיד את העמוד כנגד ארון הקודש וכך משמע במשנ"ב בסימן תר"ס סק"ג, ובאגרות משה (שם) כתב שהרבה מקומות נוהגים להעמיד את העמוד מימין לארון הקודש [ושיעמוד בקו אחד עם תחילת ארון הקודש] וכך משמע מהמשנ"ב בסימן קל"א סק"ו¹¹.

טו. כשיש קהל רב בביה"נ וקשה לשמוע את הש"ץ כשעומד לפני העמוד, כותב האג"מ שיכול הש"ץ להתפלל על הבימה שבאמצע ביה"נ¹², אך ללא סיבה מיוחדת אין לשנות.

1 שו"ע קנה, וזהו מתוספתא דמגילה ממה שמצינו בהיכל שפתחו למזרח, ובתוס' (ברכות ו' ד"ה אחרי) כתב הטעם כדי שיהיו משתחוים נגד הארון שהיה במערב, ובפרישה (סי' ק"נ) כתב בבבאור התוס' והטור דדוקא במתפללין למערב דהוי דומיא דהיכל ואז ישתחו דמערב, אבל לדין שמתפללין למזרח אין לדקדק לפתוח דדוקא במתפללין למערב, והמג"א ס"ל דגם לדין בעינן לפתוח לצד שמתפללין, וכשו"ע. ובח"י כתב דצריך שהמתפללים יתפללו ג"כ לכיוון הקודש. 2 משנ"ב כמג"א ודלא כפרישה דלדידה לדין שמתפללין למזרח אין לדקדק בזה. 3 דוגמת האולם שהיה לפני ההיכל (ב"ח סימן צ'). 4 דאע"פ שצריך שיהיו עיניו למטה כשמתפלל, מ"מ כשמתבטל מכוונתו ישא עיניו לשמים לעורר הכוונה (משנ"ב צ', סק"ח). 5 שו"ע צ' סעיף ד', ושחלק מהחלונות יהיו לכיוון ירושלים (פמ"ג, משנ"ב שם), ואפשר להוסיף על מנין החלונות וחלון שמחולק לחלקים ע"י הפרדה כל חלק חשיב חלון (א"א בוטשאטש ס"ה). 6 ובשו"ת שבט הלוי כתב דהעיקר להלכה כפשיטות המשנ"ב בסימן צ'. 7 ובביה"נ שקיר המזרחי מכון ממש כנגד ירושלים, יש לבנות מעט גבוה. ובשולחן הטור (סי' צ' ס"א) כתב שלא ראה בשום מקום שהמערב בנטיה לדרום, ולא ממש לאמצע שלא יהא מחזק ידי המינין (וכמבואר ברמ"א עיין ביה"ל סימ' צ"ד ד"ה אין עושין באריכות). 8 ובביה"ל כתב דהו מנהג קדום מגמ' בסוכה ע"ש וכתב בגנות הבונים את הבימה בסמוך לארון הקודש מפני שרצו לילך בדרכי הגוים. 9 ובספר ימלא פי תהלתך מביא מהגרא"ל שטינמן שבבירסק היה נהוג הבימה היתה תמיד גבוהה, והיום לא מגביהים את הבימה לפי שתופס שטח גדול, ובה"ל בד"כ היו בתי הכנסת גדולים מאד, ויכלו לעשות כן. 10 וכתב שזהו משום שהש"ע והרמ"א לא פסקו שיש מעלה בנמוך, והר"ף והרא"ש השמיטו דין זה וממעמקים קאי ע"ז שלא יתפלל במקום גבוה. ובשולחן הטור (סי' צ' ס"א) כתב שלא ראה בשום מקום שהמערב בנטיה לדרום, ולא ממש לאמצע שלא יהא מחזק ידי המינין (וכמבואר ברמ"א עיין שכל המתפללים יתפללו במקום נמוך ולא רק הש"ץ. ובספר ימלא פי תהלתך מביא מהגרא"ל שטינמן שבבירסק היה נהוג שהמקום של הש"ץ היה נמוך כטפח משאר בית הכנסת. 11 וכל"כ בשו"ת גורן לדוד לתלמידי החת"ס שמנהג ישראל בכל מקום להעמיד העמוד לצד ימין שהוא הצד החשוב ואין לשנות וכל"כ בשו"ת ציץ אליעזר, ובמשנ"ב דרשו' מביא מספר משנת יוסף שיש מקומות שמעמידים העמוד מצד שמאל, ויתכן דזהו משום שמקום הרב הוא בימין משום כבוד התורה ע"ש. 12 וכתב שכך היו נוהגים בהרבה מקומות באירופה בבתי כנסיות הגדולים, ובספר ימלא פי תהלתך מביא שלישיבה שהיתה בה צפיפות מרובה בימים נוראים ולא שמעו היטב את הש"ץ, הורה הגרא"ל שטינמן שיעמידו הש"ץ באמצע ההיכל, ואמר שמנהג הספרדים לכתחילה כן אבל אנו נוהגים כן רק בשעת הדחק (ורבנו בעצמו ה' ש"ץ שנים רבות ביו"ה כנעילה, ועמד באמצע ביהמ"ד).

חיזוקים בבית הכנסת

להלן תקנות הקהילה למען שמירת קדושת בית הכנסת:

א. נדברו יראי ה' איש לרעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרונו". לעת הכניסה לבנין החדש בית הכנסת ובית המדרש "שמעה תפילתו". ערב ראש השנה תשפ"ג. נתקבצו בני הקהילה להחליט ההחלטות כדלהלן בלא נדר.

א. האור בבית המדרש יהא דולק במילואו, כל לילה כולל ליל שבת, ברציפות עד שעה 1:00, אף שאין לומדים בבית המדרש.

ב. להשתדל במידת האפשר לקבוע מקום התפילה אף בימיות החול בבית הכנסת דקהילתנו. כמתבאר מתוך דברי הרמ"א סימן נ"ה.

ג. ליהדר באופן מיוחד שלא להיקבע לשיחה בתוככי בית הכנסת בליל שבת מתחילת קבלת שבת עד סוף התפילה.

ד. יתלה מודעה למחלקי העלונים של להניח עלונים בשטח חצר בית הכנסת למעט עלוני צדקה. וכן הגבאים יפנו העלונים קודם שבת. למעט עלונים המחולקים על ידי יחידים מבני הקהילה ובאישור הגבאים.

ה. חדרי בית הכבוד יוקו ג"פ בשבוע, מלבד נקיון השבועי של בית המדרש. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננה.

וה"ר שיזכו בני הקהילה לרומם את בית אלקינו בתכלית ההידור ושמירת קדושת בית הכנסת, ונזכה לבנין ביהמ"ק השלישי בב"א.

סיפור השבוע

המטלפן, והלה אמר לו שהוא שדכן, ועלה בדעתו רעיון בקשר לבן. תוך שבוע הם התאסרו. הבן מספר שבתוך כביותיו בציון, ביקש להתאסר עד פסח, ויהי לנו.

*****

שני בחורים סיפרו לר' אהרן, שהתפלל עמם בבית הכנסת, אדם שנהג לדבר ברצף ממש בכל שעת התפילה, יום אחד הם הבחינו שהוא פסק לפטפט לגמרי. כששאלו אותו מה הסיפור שלו, הוא אמר שהוא היה חולה מאד, ממש מצב קריטי, ולכן החליט לקבל על עצמו בציון של הרבי את קבלת השתיקה, וב"ה הוא חזר לאיתנו. לכן הם החליטו לפנות אל ר' אהרן ולבקש להצטרף אליו בנסיעתו לציון, כדי לקבל שם את קבלת השתיקה, לזכות אחותם בת הארבעים, שטרם מצאה שידוך. גם כאן הסתיים הסיפור בשבירת צלחת.

אחד הנכדים של הרבי מלעלוב כתב למערכת נקדישך, שיש יהודי יקר בעיר ביתר בשם ר' אהרן שורוף נ"י, שנוסע כל יום לציון של הרבי. הוא לוקח עמו אנשים שמקבלים ליד הציון, קבלה שלא לדבר בשעת התפילה, ורואים וישועות. הוא כותב על סיפורי מופת שראה וששמע, ואיש אחד ביקש להצטרף אליו בנסיעתו לציון, ביחד עם בן הבחור המבוגר שטרם מצא שידוך, היה זה כשבוע לפני פסח. בצאתם מהמכונית השאיר שם האב את הפלאפון, כי רצה להתפלל ללא כל הפרעות. הם הגיעו לציון, והאב ובנו החלו לומר תהלים בלב נשבר ובבכי רמות. תוך כדי כך הם קיבלו על עצמם את הקבלה הטובה, שלא לדבר כלל בשעת התפילה ובשעת הקריאה בתורה. לאחר זמן רב חזרו כולם למכונית, ואז רואה האב שיחה שלא נענתה. הוא חזר אל

ולמען הרבות כבוד שמים הוכן על גג ביה"נ "כליא עורבא" וכפי שהיה בביהמ"ק למנוע את היונים וצואתם המטנפים את הבנין, בזה שהציבו חוטי חשמל מודבקים על הבנין הגורם לזיץ קטן של חשמל מה שגורם ליונים לא לפרוח מהמקום.

כל הנכנס לשערי ביה"נ מרגיש בקדושת המקום הנשמרת על כל דקדוק הלכותי, ובכן בעצת המרא דאתרא שליט"א כיון שהבנייה היא בעיקר 'רוחנית' נקבע סדר לימוד שבועי בו לומדים מבני הקהילה בחברותות הלכות ביה"ל החל מהגמ' עד המשנ"ב.

"והשבות אל לבבך"

דברי רבותינו בכח העצום של לימוד המוסר להביא לאושר ושמחת החיים

מתקרב לה' יתברך, ויראה ושמחה יחדיו יוצרות את טעם החיים היהודיים. טעם שהגויים שאצלם 'יראה' היא שם נרדף לדאגה ועצבות, לא יוכלו להרגיש ולהבין לעולם!!! [ספר 'הארות' ממשנת הגר"ש וולבה עמ' קמ"ז]

דברי הגה"צ רבי זיידל אפשטיין

"תדע שאני מאושר שהשתדלתי בהדרגת רבותי ללמוד מוסר כל החיים. כל חיי נראו אחרת לגמרי חיים שמחים ומאושרים בלי קנאה בלי שנאה בלי תחרות, גם אם מישהו עשה נגדי ואפ"י דבר שבדרך כלל קשה לסבול, אני אוהב אותו כאילו כלום לא קרה. לימוד מוסר עושה את האדם רגוע, ונותן הסתכלות בריאה ונכונה על החיים."

[מדבריו לנכדו הובא בספר לעבדו בלבב שלם ע' 225]

דברי הגר"ג אדלשטיין

"לימוד המוסר אינו גורם עצבות אלא להיפך, זה נותן שמחה ומרגיע את האדם, כי בזה אדם יודע מה היא מחלתו הרוחנית, ולוקח את התרופה הנצרכת לו, וכבר האריך בזה הגר"ג בלאזר בשערי אור שיראת שמים אינה גורמת למתח, ואינה מזיקה לבריאות אלא להיפך כתוב (משלי י', כ"ז): 'יראת השם תוסיף ימים', ואדרבה יש הרגשה נעימה מאד בלימוד המוסר."

וכבר סיפרו לי רבים שלא היו לומדים מוסר, ומעת שהתחילו ללמוד מוסר קיבלו חיים יותר מאושרים ורגועים, **אנשים בעלי משפחה סיפרו כי מאז שהתחילו ללמוד מוסר כל הבית השתנה ונתמלא שמחה, וכן בחורים צעירים על ידי לימוד המוסר נעשו מאושרים.**

וכל זה מפני שספרי המוסר נותנים לאדם הבנה, להרגיש את חסרונותיו, ולדעת מה צריך לתקן, וכיצד הדרך לתקן לכן זה לא גורם לעצבות, אלא להיפך, זה גורם שמחה ומצב רוח טוב, וכפי שידוע שיש כאלה שלומדים מוסר בריכוז מלא, אפ"י עם מנגינה של לימוד מוסר, ולאחר הלימוד נשארים עם הרגשה נעימה מאד ומרגישים שנעשה להם טוב בלב על ידי המוסר."

[לקט דברי חיזוק אלול וימים נוראים עמ' ל"ב, קי"ח]

דברי הגה"צ רבי דב יפה

"כאשר לומדים מוסר כדבעי, אומר לנו המוסר שהאדם נברא בעבור הטובה הכי גדולה שיש בנמצא - לעבוד את ה' ולקיים מצוותיו... המוסר אומר לנו שהקב"ה נתן לכל אחד את האפשרות להשיג את מירב הטובה ואת שיא האושר."

[שלמי שמחה עמ' ט"ז]

דברי הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ

"מיראה מקור השמחה, כי במידותיו של הקב"ה אין יראה ושמחה סותרים זל"ז, יראה ושמחה מתאימים מאוד מאוד, הוא אמרו [תהלים ב' י"א] 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה'."

[דעת תורה דברים ע' רמ"ח]

"בלימוד המוסר ימצא האדם מרגוע לנפשו, ויוולד שמחה בלבו... הנסיון יורנו שע"י לימוד המוסר יוולד שמחה בלב האדם."

[שביבי דעת עמ' ק"צ]

דברי הגרא"מ שך

סיפר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל: "זכורני כשבאתי למרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל לפני כלולותי לבקש ברכה, אמר לי שאברך צריך לדעת שלא יכול להיות חיים מאושרים בלא לקבוע כל יום ויום ללמוד לכל הפחות רבע שעה מוסר, כי בלא מוסר נהיה האדם כעיוור ימשש באפילה ולא רואה כלום. והיינו שהמידות הרעות מסמאות את עיני האדם לבל יראה כלל." [משולחן רבי אליהו ברוך' פרשת קרח]

דברי הגרמ"ש שפירא

"אם זוכה אדם ללמוד את שער החרטה של רבנו יונה... ממילא כשזוכה לקבל את הרהור תשובה זה, מרגיש הוא את טהרת הנפש שלו, זוכה להתקרב אל בוראו, וכי זה עצוב הוא? והרי שמחתו עצומה היא, ומתוך עצב בא לידי מותר השמחה... אין כאן כי אם שמחה אמיתית - שמחת הנפש בטהרתה, וגרעיני העצב הן הן שרש השמחה. התורה אין בה עצב כלל כי כולה שמחה, שמחה בהקב"ה." [זהב משבא מאמרים עמ' קע"ו]

דברי הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל

המשגיח דיבר על אברהם אבינו שאמרו עליו חז"ל 'מה היה עושה אברהם אבינו היה ממרמר ומסגף עצמו ביסורים' והכוונה שהיה תובע מעצמו בכל התוקף, ואמר המשגיח "וכי אתם חושבים שאברהם היה בעצבות ח"ו!", והיה המשגיח מספר על עצמו שהיו תקופות שלמד מוסר בהתפעלות עם בכיות נוראות, ומיד התמלא בשמחה גדולה, ולימוד המוסר אף פעם לא גרם לו שום עצבות אלא אדרבה רק שמחה! [לקט רשימות בעניין לימוד המוסר ועבודת ה' עמ' 5]

דברי הגה"צ רבי שלמה וולבה

"מן ההכרח שמלימוד המוסר תצא שמחה, שמחת כבישת היצר, שמחת אדם הבונה מהלך שעל ידו הוא לעילוי נשמת מרן רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצוקללה"ה

דרכי ההשבה אל הלב

דברי רבותינו בעניין החיוב להיות שמח ושבע רצון ממצבו הרוחני

ומקבל בשמחה לא היה יורד ומגיע עד להיותו רוצח. כי זאת למדנו **שבכל מצב ומצב שנמצא בה האדם חייב לקבלו בשמחה וברצון**, וכבר נתבאר כמה פעמים שכל הפרשיות בתורה... נכתב כדי ללמדנו בינה לדעת היאך חובתנו בעולם. [אור יחזקאל דרכי העבודה עמ' שפ"א - שפ"ב]

שביעות רצון מונעת מידות רעות

"...נמצא ראשית העבודה המוטלת עלינו - להיות שבע רצון במצבנו ובמעמדנו הרוחניים. כאשר האדם שבע רצון אין לו מקום למדות רעות, **כל בעלי המדות יסודם ומקורם בחוסר שביעות רצון**, 'הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם' - מפני שסבור כי אין לו כלום מתגברות המדות בו. נמצא שמידותיו הרעות מוציאות אותו משני העולמות". [שם עמ' שפ"ה]

עוז וחזקה במקומו

וכן כתב במכתב לאחד שהתאונן על מצב הרוחני: "מצאתי לנכון לכתוב לידידי דעתי, ואם יתנהג כן בטח יצליח בע"ה, שלא יחשוב לגמרי ע"ד העבר כי זאת הוא מדרכי היצר ר"ל, אשר רצונו לבלבל את האדם, ולהביא אותו לידי מצב של עצבות ר"ל, כי זאת הוא היפוך דרכי התורה - המנוחה והשמחה: 'עוז וחזקה במקומו', כי במקום של הקב"ה שמחה שורה, וע"י המנוחה מצליח האדם, וההצלחה נותנת יותר מנוחה ושמחה, ובאמת רואה זאת האדם בכל עת ובכל רגע כאשר הוא חושב בענייני התורה והעבודה הוא במנוחה ושמחה, ע"כ אין מהדרך שיחשוב דברים, אשר הוא מרגיש אשר הם נותנים לו אי מנוחה ח"ו".

[אור יחזקאל מכתבים עמ' ל"ב]

הדבר הכי גרוע בעולם

וכן העידו בשם הגרמ"ל לפקוביץ שאמר לבחור ובקשו שירשום הדברים: "**להסתובב עם הרגשת חוסר שביעות רצון זה הדבר הכי גרוע בעולם**, נכון שצריך שיהיו זמנים של חשבון הנפש וביקורת עצמית, ולחדד שאיפות נעלות - זה נועד לזמנים מיוחדים... אבל ההתנהלות היומיומית - להסתובב עם תחושה של אי שביעות רצון, הוא הדבר הכי גרוע בעולם, צריך להיות תמיד בשביעות רצון"

[דובב שפתיים' אייר תשע"ד]

ועל כן חשוב מאוד שהלומד מוסר, שצריך לבקר את עצמו ולהתמקד בחסרונותיו [אחר תקופה של התמקדות במעלות - ע"י עלי שור ח"ב עמ' קנ"ח], יהיה זה באופן הנכון ולשעתו, ומצבו התמידי יהיה שביעות רצון ממצבו ו'עוז וחזקה במקומו', וזהו יסוד מוכרח להצלחת האדם בעבודת ה'.

רבותינו לימדונו שהיות האדם שמח ושבע רצון ממצבו הרוחני, הוא מהעיקרים הגדולים בהצלחת האדם בעבודת ה' [וכמדומה שחשוב לשון ולהחזיר זאת, היות ויש תפיסה רווחת שחובת לימוד המוסר וחשבון הנפש סותרת לשביעות רצון מהמצב הרוחני].

העיקר הראשי לעבודת האדם

ונביא בזה מדברי הגה"צ ר' יחזקאל לוונשטיין זצ"ל אשר היה ידוע בחריפות תביעותיו מעצמו ומאחרים, ודבריו בעניין זה מורים בבירור שאין התביעה העצמית סותרת את השמחה ושביעות הרצון מהמצב הרוחני: **"וזאת הוא עיקר הראשי לעבודת האדם ולהצלחתו האמיתית, להיות תמיד במצב של רצון... שמחה של מצוה - הוא המצב הנכון לאדם, ואז מוכשר ומסוגל לכל מיני עבודה, להכיר גדלות הבורא ית', ושפלותו, ומה שחסר לו, ומה שצריך לו, אבל לא במצב ר"ל של אי רצון ואינו מרגיש במה שיש לו... הנה אנו רואים כי יש מצב לכל אדם שהוא, שיהיה נמצא תמיד במצב של שבע רצון, כדי להשיג מנוחה, ואז ישיג הצלחתו".** [אור יחזקאל מכתבים עמ' ל"ד]

למה נפלו פניך

"עלינו להיות שמחים ומרוצים ממצבנו הרוחני, אכן אדם חייב לתבוע ולדרוש מעצמו רבות, ולא להסתפק במה שהשיג, אבל אין זה סותר לכך שחייב להיות מרוצה ושבע רצון ממה שהשיג. יסוד זה מתגלה לנו בתחילתה של תורה - 'וישע ד' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו, ויאמר ד' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ'. [בראשית ד' ד']"

הנה קין חרה לו ולא היה שבע רצון ממצבו, ולכאורה הרי אי שביעות רצונו היתה מפאת דרישה לרוחניות, בראותו שהקב"ה מקבל מנחת הבל אחיו ואילו את קרבנו לא קיבל, ולכן נפלו פני קין. וא"כ הרי זה מדרגה עליונה בהיותו שואף ומבקש להשיג מעלות, ורצונו שישעה השי"ת אל מנחתו. ומכל מקום ראינו שהקב"ה תובע אותו על כך, ומורה לו שמצב זה של נפילת הפנים והרוגז והכעס על כך שמנחתו אינה מתקבלת, אינה הדרך הנכונה, ולהיפך זו היתה תחילת נפילתו של קין, ועל כן אמר לו 'אם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ'. וסופו של קין יוכיח שירד והתדרדר ממעלתו עד שנעשה לרוצח אחיו, שהיא השפלות הגדולה ביותר.

ומבואר לנו, לו לא היה קין מתמרמר על מצבו,

ספרו נפלאותיך

עובדות ופנינים על התורה

שמיני תשפ"ד

עשיה לכבוד ה'

"ויקחו את אשר ציוה משה אל פני אוהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'. ויאמר משה זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'" (ט ו-י).

ההתבוננות בהמשך הפסוקים מעלה תמיהה גדולה, התורה מקדימה כאן, "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", ולאחר מכן משה מדבר אל אהרן בלבד ומצווה על עבודתו, אבל לעם ישראל לא נאמר דבר מה עליהם לעשות בשביל שירא עליהם כבוד ה', אם כן צריך לבאר כוונת הדברים במה שאומר להם "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו", ולכאורה מהו דבר זה.

ודבר מופלא מצינו בתורת כהנים כאן (פ"א פ"ו) 'ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע העבירו מלבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו, שנאמר (דברים י טז) ומלתם את ערלת לבבכם, מפני מה, כי אני ה' אלוהיכם הוא אלוהי האלוהים ואדוני האדונים, עשיתם כן, וירא אליכם כבוד ה'", ע"כ.

ומבואר בדברי המדרש שהיתה בזה איזו שהיא תביעה על בני ישראל, שמשה רבינו הוצרך להוכיחם שיעבירו יצר הרע מליבם, והדברים מתמיהים, הלא מדובר לאחר שכבר גמרו לעשות המוטל עליהם והיכן מרומז כאן שהיה בהם משהו לא טוב או איזה מקרה בלתי טהור, הרי לא מצינו בכל סיפור הקמת המשכן שהיתה להם לישראל איזו שאיפה שאינה כשרה, משהו שמצדיק תוכחה כזו שייסירו יצר הרע מליבם שהיה צריך משה להפרישם מזה, והלא דבר הוא.

ושמעתי מהגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל בשם מן הגרי"ז זצ"ל לבאר, כי הנה אנו מורגלים לחשוב כי ההבדל בין עבודת ה' ועסק התורה והמצוות 'לשמה' לבין עבודה 'שלא לשמה', הינו 'לשמה' הוא כאשר מטרותיו וכוונתו לשם שמים, ו'שלא לשמה' הוא לשם פניות כמו כבוד וכיוצא בזה, דברים גשמיים שרוצה להרוויח מתוך עבודת ה' ולימוד התורה.

ואמר הגרי"ז זצ"ל כי אילו היו מבטיחים לאדם שאם ילמד או יקיים איזו שהיא מצווה מסוימת, יזכה לקבל את פני הגאון מוילנא וללמוד תורה מפיו, הרי ודאי שהיה אותו האיש להוט אחד המצווה הזו ועושה אותה בשלימות הכוונה ובהתלהבות, מאחר ויודע הוא שיזכה בעבודה לדבר נשגב כל כך.

ואילו היו אומרים לו יתירה מכך, שיזכה לקבל את פני רש"י, או למעלה מזה שיזכה לראות את אחד מהתנאים הקדושים וילמד ממנו הרי ודאי שהיתה נעתקת נשימתו ממנו מרוב התלהבות בעשיית המצווה, ואם היו אומרים לו כי יזכה לראות את פניו של משה רבינו בהסירו את המסווה מלפניו, הרי שאין לתאר ואין לשער את גודל ההתלהבות ועוצמת הקדושה שהיתה אופפת אותו.

הקב"ה אמר לעם ישראל (פס' ג-ד) "ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה. ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם", הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו עומד להיגלות ולהראות אליהם, אי אפשר לתאר את עוצמת הקדושה והציפייה שאחזה בהם.

ונאמר עוד לאחר מכן (פס' ה) "ויקחו את אשר ציוה משה אל פני אוהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'".

ומובא בתורת כהנים כאן (פ"א פ"ה) 'ויקחו את אשר צוה משה, בזריזות, ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה', קרבו כולם בשמחה ועמדו לפניו, ומשל למלך שכעס על אשתו והוציאה, לאחר ימים נתרצה לה, מיד חגרה מתניה קשרה כתיפיה והיתה משמשת אותו יותר מדאי, אף כך ישראל כיון שראו שנתרצה המקום לכפר על עוונותיהם קרבו כולם בשמחה ועמדו לפניו, לכן נאמר ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'", ע"כ.

ביותר מובן הדבר, כי אחר שהקב"ה הודיעם שמיד לאחר מכן "וירא אליכם כבוד ה'", מובן שעשו כן בזריזות ובשמחה, כי התלהבות וקדושה יתירה היתה אופפת את כל ישותם בידעה מה מחכה להם, ועל כן היו שרויים בשמחה עצומה.

אלא שהמדרש המשיל את ישראל לאותה אשה שהיתה משמשת את המלך יותר מדאי, וצריך ביאור מהו יותר מדאי.

ומבואר בזה דבר מבהיל, שכאשר הקדוש ברוך מצווה לעשות משהו, צריך לעשות את המצווה בפשטות, בלי שום פניות כלל, לא רק פניות גשמיות של כבוד וכיוצא בזה, ודאי שבני ישראל היו במדרגה גבוהה ונעלה מזה, אבל קיום המצווה אפילו כדי לזכות להשראת השכינה, גם זה יש בו משום קיום 'שלא לשמה'.

על דבר זה נתבעו ישראל לפי דרגתם, שהיו מתאווים להשראת השכינה שתשרה עליהם מיד, וזהו שנמשלו לאשת המלך שהיתה משמשתו "יותר מדאי", כי כאשר הזריזות והשמחה, נובעים מהקדושה היתירה והשראת השכינה שמבקשים לזכות בה, הרי זהו "יותר מדאי", כי צריך לקיים המצווה בפשטות ובתמימות בלי שום פניות כלל.

למדנו בזה כי אפילו פניות ומחשבות בעשיית המצוות, אשר מקורם בקדושה ובצד הטוב, גם הם נחשבים עבודה 'שלא לשמה', ואין זו הכוונה הרצויה בתכלית השלימות.

בזה יש לפרש כי זה מה שאמר להם משה לבני ישראל (פס' ו) מיד לאחר שנאמר שבאו בזריזות ובשמחה "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", אם אתם מעוניינים באמת בהשראת השכינה, צריך שתהיה העבודה 'לשמה', נטולת כל פניות ואפילו הרוחניות שבהם, ורק לאחר שתסירו ותעבירו יצר הרע הזה מליבכם, או אז ירא אליכם כבוד ה' (הגרי"מ דרוק שליט"א).

עושה חסד עם חברותיה

"ואת החסידה האנפה למינה ואת הדוכיפת ואת העטלף" (יא יט). 'החסידה. זו דיה לבנה, ציגוני"א, ולמה נקרא שמה חסידה, שעושה חסידות עם חברותיה במזונות' (רש"י).

יש להבין שאם אכן החסידה עושה חסד עם חברותיה, וכדאייתא אף בגמרא בחולין (דף סג), אם כן מפני מה היא עוף טמא, והרי כידוע דברי הרמב"ן (בפס' יג) שכל העופות הטמאים יש להם מידה רעה, שהם טורפות ודורסות וכדו', ואם כן מדוע החסידה היא עוף טמא.

ומעשה שהגיע פעם הגאון רבי בן ציון יאדלר זצ"ל למהר"ל דיסקין זצ"ל ושאל אותו אם טוב הוא הדבר שיצטרף לקבוצה של אנשים אשר עוזרים הם אחד לרעהו, וכל אחד מבני הקבוצה שנצרך לסיוע כלכלי או עזרה רפואית וכדו', שאר בני הקבוצה מסייעים בידו.

והשיב לו המהרי"ל דסקין שבאמת אין זו עצה טובה ואין זה דרך ה', משום שכאשר עושה חסד לבני הקבוצה, הרי זה בכדי שכאשר הוא יצטרך לחסד יעזרו אף לו, וכל המושג של 'חסד' בתורה הוא לעזור לאחר אף כאשר האחר לא יעזור לו לאחר מכן, וכפי שמצוה התורה (יט יח) "לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך", דהיינו שלא את אדם שמגיעה לו נטירה ונקימה מחמת רעה שעשה לו, דוקא עליו מצוה התורה ואומרת "ואהבת לרעך כמוך".

ולפי זה יש לבאר מפני מה החסידה הרי היא עוף טמא, כיון שהיא עושה חסד דוקא עם חברותיה ולא עם אחרות, ורצון התורה הוא שידאגו לכולם, ולא רק למי שיחזיר לה לאחמ"כ.

מי יצוה על הקרבן

[ט', ב'-ג] "ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני ה'. ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה".

וכתב רש"י בד"ה "קח לך עגל" וז"ל, "להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה". והנה העגל של כלל ישראל היה ג"כ עבור חטא העגל.

וברמב"ן עומד ע"כ שמדוע אהרן הוא זה שנצטווה לומר לכלל ישראל דבר זה וכתב וז"ל, "וטעם ואל בני ישראל תדבר לאמר שיאמר להם אהרן כן, כי רצה שיהיה אהרן המצווה בשם ה' והוא המקריב הקרבנות, לגדלו בעיני העם. והנכון, שטעמו ואל בני ישראל תדבר אתה והזקנים הנוכחים, כי לכן קראם שידברו לישראל, כדרך ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו (שמות י"ב, כ"א). או אמר לכל אחד מן הזקנים, ואל בני ישראל תדבר וכו'" עיי"ש עוד.

ובספר אהל לאה מכתבי הגאון ר' שלמה פיישר זצ"ל ביאר בזה באופן, א"א, שכיוון שאת חטא העגל אהרן ציווה אותם לעשות, לכן מי שמצווה לעשות את החטא צריך ג"כ לצוות אותם להביא את קרבנות הכפרה ע"כ.

גדר החטאת

ב'. [ט', י"א] "ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ למחנה". וכתב רש"י בד"ה "ואת הבשר ואת העור וגו'" וז"ל, "לא מצינו חטאת חיצונה נשרפת אלא זו ושל מלואים, וכולן על פי הדבור".

ובביאור מדוע באמת חטאת זו שהייתה חיצונה ופחותה בקדושה מחטאת פנימית ובכ"א נשרפה כולה מבאר הגר"ש פיישר זצ"ל בספר אהל לאה שבעיקרון החטאת הזאת הייתה אמורה להיות פנימית, אבל כיוון שהיה צריך ליתן ממנה על קרנות המזבח כמבואר לעיל בפסוק ט', ואיתא בגמ' במנחות [ג.] "אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים, שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים של בין הערבים וכו'", א"כ כיוון שעדיין לא הקטירו קטרת בבין הערביים, ממילא מזבח הקטרת לא נתחנך, וא"א היה לתת עליו מתנות ולכן עשו את כל נתינת המתנות על המזבח החיצון.

ובזה גם ביאר דבר נוסף, שהנה כתב רש"י לקמן בפסוק כ"ג בד"ה "ויבא משה ואהרן וגו'" וז"ל, "למה נכנסו, מצאתי בפרשת מלואים בברייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת. או לא נכנס אלא לדבר אחר, הריני דן ירידה וביאה טעונות ברכה, מה ירידה מעין עבודה, אף ביאה מעין עבודה, הא למדת למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת".

וקשה מדוע לא למדו קודם לכן? וי"ל כיוון שעכשיו הלכו לחנוך ולהקטיר על המזבח בפנים היה צריך ללמדו בפועל כיצד מקטירין [והביא שברא"ם כתוב שבשבעת ימי המילואים לא נכנסו כלל לפנים וצ"ב].

עוד מבאר הגר"ש פיישר זצ"ל, שבזה ניחא מדוע מזבח הקטרת הוזכר לראשונה רק בסוף פרשת תצוה כדי לרמוז שהוא יחונך רק אחר שבעת ימי המילואים שהוזכרו בסוף הפרשה שם. (מחזה אברהם)

חטא נדב ואביהוא

ג'. [י', א'] "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם". הנה ישנם דעות רבות מה היה חטאם.

א'. פשטיה דקרא משמע שכל החטא הוא שלא צו ע"י ה' [ולכן לא מובן מה גרם לחז"ל להוסיף כהנה וכהנה].

ב'. בגמ' בעירובין [ס"ג.] ובספרא ועוד מבואר שנענשו משום שהורו הלכה בפני רבן [משה רבינו] - וזה קרוב לפשט 'אשר לא צוה'.

ג'. במדר"ר בפרשת אחרי מות [פר"ש כ', ח'] מבואר שסיבת מיתתם הייתה משום שלא נטלו עצה זה מזה [ריח גאווה].

וצ"ב שהרי אף אם היו נוטלים עצה, חבירו היה אומר לו שראוי לעשות כן, שהרי הגיעו למסקנה שווה? וצ"ל שעצם נטילת עצה אולי הייתה מעוררת להם צד חדש.

ד'. עוד מבואר במדר"ר שם [אות ט'] שסיבת עונשם היתה משום שנכנסו ללא קידוש ידים ורגלים. וצ"ע, הרי בתחילת עבודת יום השמיני קידשו ומהני לכל היום?

ה'. עוד מבואר במדר"ר שם שסיבת שנענשו משום שהיו מחוסרי מעיל. 1. וברא"ש בתשובה [כלל י"ג סימן כ"א] הקשה שנדב ואביהוא היו הדיוטות ואינן ראויים למעיל? ע"ש.

2. הארכנו במקו"א שמדרש כמדרשו, ובאלשיך מבואר שזה כמדרשו ומרמז על תוכן העניין, שכיוון שמעיל מכפר על לשון הרע - ולהם אין להם כפרה על הלשון הרע שאמרו מתי ימותו זקנים הללו. [עי' לקמן בשם התנחומא].

3. והרדב"ז בתשובה [תרט"ו] מבאר ג"כ שהמדרש אינו כפשוטו אלא שמרמז שנכנסו ללא רשות, שהרי המעיל נועד לצלצל כבקשת רשות כניסה.

ו'. בירושלמי ביומא [א', ה'] מבואר שלא נתנו מעלה עשן בקטורת. ז'. בתנחומא באחרי מות [סימן ו'] מבואר שנענשו משום שאמרו מתי ימותו זקנים הללו, ואנו ננהיג.

ח'. בגמ' בעירובין [ס"ג.] מבואר שנענשו משום שלא עסקו בפריה ורביה אמרו איזו אשה ראויה לנו אבינו כה"ג ודודינו מלך [ריח גאווה].

ט. במדר"ר בפרשת אחרי מות [כ', י'] מבואר שסיבת חטאם הייתה שגרמו שבנות רבות הלבינו שערותיהן שכל אחת קיוותה שאולי אחד מהם ישאנה. (מחזה אברהם)

רחמנות של אכזריות

הרחם - ובדברים [י"ד, י"ז] התורה קוראת לזה רחמה. ולא הבנתי איך יתכן מציאות של רחמים שיה' טמא.

וניתן לתרץ בתרתי כמ"ש במדרש בקהלת [ז', ט"ז] שכל המרחם על האכזרים סופו נעשה אכזר לרחמנים, והיינו שיש רחמים שאינם טובים.

וביותר י"ל, ויובן ע"פ מעשה שהיה עם מרן הגאון ר' ירוחם ליבוביץ' זצ"ל שהיה בגרמניה לפני השואה וראה שם גרמני מפנק ומלטף וכו' את כלבו ואמר שפה עוד יהרגו אנשים כזבובים, והביא שזה מרומז בפסוק [הושע י"ג, ב'] "זובחי אדם עגלים ישקון", וביאר שהנה יש להבין שאמנם יתכן שיזבחו אנשים, אבל איך יתכן שינשקו עגלים, והי"א תיתכן סתירה שכזו?

וביאר, שלאדם יש מידת הרחמים אך הוא צריך לנווט אותה למקום חיובי, ואם הוא מנווט אותה למקום לא טוב זה יבוא על חשבון דברים אחרים, ולכן מי שכ"כ מרחם על כלבו הרי זה בהכרח יגרום לו לא לרחם כשצריך לרחם. וכמ"כ אפשר לבאר ברחמה הזאת שהיא מרחמת לא במקום הנכון וזהו גורם לאכזריות.

וכיוון שהזכרתי את עניין הרחמים, אספר מעשה שסיפרה לי ד"ר רות ציטרון ע"ה [אשה צדקת וירא"ש שמסרה נפשה להיטיב ולהתחסד עם הזולת שזכינו משפחת בית אבא להכירה], שאביה ר' יעקב למד להיות וטרינר, ובתחילה חשב ללמוד להיות רופא, אך כשראה שצריך להתאמן על שלדי בנ"א לא היה מסוגל ולכן למד להיות וטרינר.

ופעם אחת ראתה אותי בשב"ק חוזר מבית הכנסת עם הטלית וסיפרה לי מעשה נורא, שבשנות השואה באו הגרמנים ימ"ש לעיירת מגוריהם ואספו את כל בני הכפר לבית הכנסת במטרה לשרפם חיים בתוך הבית כנסת [כשהיו עם טליתות - ולכן נזכרה בסיפור זה], ולפתע ראה המפקד הנאצי ימ"ש שסוסו לא חש בטוב, ובירר ואמרו לו שיש כאן יהודי וטרינר מומחה, ומיד קרא לו והוציאו אותו מבית הכנסת, ואמר לו המפקד שאם תציל לי את הסוס לא אשרוף אותך, וראה ר' יעקב בעיני הסוס שיכול הוא לטפל בו, וענה לרופא אם אתה מבטיח להציל את כולם אטפל בסוס ואם לא אלך ואשרף עם אחי! והנאצי חשב וחשב עד שהחליט שסוסו יותר שווה מכמה יהודים ואמר לו שאם תצליח לרפאות את סוסי אציל את כולם, ואם לא אהרגך בייסורים קשים ה"י, והצליח לרפאות את הסוס וניצלו כל בני העיירה! יהי זכרו ברוך!! (מחזה אברהם)

כניסת שבת ב"ב 6:41

יציאת שבת ב"ב 7:41

פרשת שמייני

גיליון 96

שנה ב'

תשפ"ד

משלחן גבוה

חידושי תורה באגדה ובהלכה
מהרב הגאון ר' אלעזר יועץ קופל זצ"ל

פרשת שמייני

עניני חינוך - האיך לחנך לעבודת התפילה

הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל סיפר (להבדיל להגה"צ רבי דן סגל שליט"א) שפעם מורן החזון איש הדגים איך צריך להקנות לילדים את כוח התפילה, ואמר: ראשית, יש לומר לילד 'אתה רואה את כל הבריאה כולה, את היופי את החכמה את החן את הסדר המושלם, את המורכבות הבלתי נתפסת שבה כל רכיב ורכיב מהבריאה, בשמים ובארץ בים ובכל אשר בהם, הידעת מי ברא אלה? דע לך, שבורא אחד ברא את הכל...'.

כאן, מורן החזון"א תיאר איך שהילד תופס את ראשו בשני ידיה בהתפעלות 'הו, הו, בורא אחד אחד ברא את הכל... ואז תמשיך ותאמר לו: הידעת שאתה יכול לדבר אליו? הילד: אני, יכול לדבר עם בורא כל העולמים?? האב עונה: כן, לא רק לדבר עמו אלא מובטח לך שבקשתך תישמע אם תבקש מכל הלב... החזון איש מלמד אותנו שהדרך להקנות את עבודת התפילה, על ידי חינוך בהתבוננות בבריאה ובגדולת הבורא, ושהתפילה היא הזכות לעמוד לפני המולך ממש, ולדבר עמו ישירות בלשון נוכח...

מורן החזון"א זצ"ל נשאל בענינו של ילד שנמנהר בתפילה וכנראה שמדלג קטעים שלימים, האם להקפיד עליו?

וענה שאין להעיר לו וכו' והוסיף: יש לדבר איתו באופן כללי על מעלתה של תפילה, ושבתפילה מדברים אנו עם הקב"ה, ולכל מילה יש חשיבות, ומשום כך אין גם ענין שיכריחו אותו לשוב ולהתפלל שנית (לאחר שדילג), כי כל החיוב מצד "חינוך", וידי חובת חינוך יוצא האב בשיחיו זה עם הילד.

ניגש רבי דוד ושאל את מורן החזון"א: מנין לרבי שיש דם בביצים? אמר לו החזון"א: אם היו כאן חסידים היו אומרים שזה מופת. רבי דוד הוסיף ושאל אבל יש כאן מופת? נענה מורן החזון"א ואמר: דוד, זה לא מופת. דע לך, כאשר אדם רוצה לשמור את עצמו ממכשול, עוזרים לו משמים. ה"ש משמואל" (פרשת וישלח) מביא בשם החידושי הרי"מ שאמר: [בדבר התולעים השכיחים בימי הקיץ במאכל ומשתה] אדם שניחא ליה באמת ליחנק באכילתו ולא יבלע אחד מהם, שוב אין מזדמנים לפניו וניצל מהם.

הומר איסור מאכלות אסורות

"אל תשקצו את נפשותיכם.. ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם"

חז"ל ביומא לט, דרשו אל תיקרי ונטמאתם אלא ונטמטם.

ה"מסילת ישרים" (פרק י"א) כותב בענין איסור מאכלות אסורות "כי המאכלות האסורות מכניסים טומאה בליבו ובנפשו של אדם עד שקדושתו של הקב"ה מסתלקת ומתרחקת ממנו וכו' שהעבירה מטמטמת ליבו של אדם, כי מסלקת ממנו הידיעה האמיתית ורוח השכל וכו' והנה הוא נשאר בהימיו וחומרי משוקע בגסות העולם הזה".

החתם סופר (שו"ת או"ח פ"ג) נשאל על ילד יתום בן ז' שנה שכל מעשיו ורמיזותיו מוכיחים שהוא שוטה, ואין רפואה למכתו אלא בעיר ווין - שם הוקם בית חינוך מורים, ואם ילך לשם יעלה מעלה אחר מעלה בדעת, ולהיות בעל אנושי וכו' אלא שאם ילך לשם בודאי יאכל מאכלות אסורות, האם לשולחו לשם?

עיי"ש שהאריך בתשובה שמותר עד י"ג שנה ויום אחד. ומסיים וז"ל ומכל מקום העידו הקדמונים ז"ל שעל ידי מאכלות אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, עדיין אני אומר מוטב יהיה שוטה כל ימיו וכו'.

מורן הגרא"מ שך זצ"ל נשאל פעם ע"י ארגון "ערכים", איזו מצוה יש ללמד את החוזרים בתשובה לקיים תחילה? והשיב להתנזר ממאכלות אסורות, כי כל זמן שאדם מתגעל במאכלות אסורות ליבו מטמטם ולא יוכלו המצוות להתיישב על ליבו.

בשיטת הרמב"ם דהטומאה סרה רק ביציאה מהמקוה

"אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונוגע בנבלתם יטמא" (יא, לו) וכתב רש"י אפילו הוא בתוך מעין ובור ונוגע בנבלתם, יטמא. שלא תאמר ק"ו אם מטהר את הטמאים מטומאתם, ק"ו שיציל הטהור מלטמא, לכל נאמר ונוגע בנבלתם יטמא.

בפשטות אפשר לבאר שאמנם המקוה מטהר אותו, אלא שמכח הנגיעה חוזר ונטמא.

אבל הרמב"ם בהלכות שאר אבות הטומאה (פ"ו הט"ז) כותב הלכה זו שהרי הוא טמא, "שנאמר ונוגע בנבלתם יטמא, אפילו הם בתוך המים מטמאים, וכשיעלה מן המקוה זה הנוגע - יטהר". וביאר הכסף משנה דבריו "ונראה שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו בתוך המקוה". היינו דקמ"ל קרא שהטומאה סרה רק ביציאה מהמקוה, ולכן לא נטהר.

מורן הגאון ר"א פינקל זצ"ל כשעתיים לפני הסתלקותו (ביום י"ט תמוז תשכ"ה) קרא לנכדו הגר"מ פינקל זצ"ל, ושאלו מה אמר היום בשיעורו לבני הישיבה.

וענהו שהקשה לדעת הכסף משנה הנ"ל דאין הטמא נטהר בעודו במים אלא בעלייתו מן המקוה, מהא דתנן במקוואות פ"ז מ"מ מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות, וירדו שנים וטבלו שניהם בבת אחת, טהורים. בזה אחר זה הראשון טהור והשני טמא (משום שהראשון חיסר מהמקוה ולשני ליכא שיעור מקוה). ובשלמא אם נימא דהטהרה נשלמת בעודו במים, ניחא הא דטבלו שניהם בב"א טהורים, אבל לפי הכסף משנה קשה הרי אי אפשר לצמצם לצאת שניהם בב"א, א"כ אפילו טבלו שניהם בבת אחת הא מ"מ אחד עלה לפני חבירו אפילו מקצת ראשו וכבר נחסר מהמקוה, נמצא דכשהשני עולה, אינו עולה ממקוה כשירה והאיך מהני לו טבילה?

והביא שתי דעות הגרא"ב קמאי זצ"ל (אב"ד ור"מ מיר) דכשעלה הראשון וחיסר מהמקוה הוי יציאה מן המקוה גם כלפי השני כיון שכבר ליכא מקוה, הרי זה כעלייה מן המקוה [דמה לי שיצא מהמקוה ומה לי שהמקוה יצא ממנו].

הגרא"י פינקל נהנה מאוד מהדברים, וכעבור שעותיים עלה בסערה השמימה ויצאה נשמתו בטהרה. (בני חיל" של הגר"מ פינקל זצ"ל).

כשאדם רוצה לשמור עצמו ממכשול עוזרים לו מהשמים

"והתקדשתם והייתם קדושים" (יא, מד)

האור החיים הקדוש מפרש את הפסוק "אם אתם מקדשים - אני אקדש אתכם לבל יכנס לגופכם דבר שיקוץ. על דרך אומרים (חולין ה, ב) אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה לצדיקים, והעמידו התוספות (שם) מאמר זה בדבר איסור הנכנס לגוף האדם, כי הקב"ה ישמרהו בזה." הירושלמי במסכת דמאי (פ"א ה"ג) מספר על רבי חנינא בן דוסא שהיה יושב ואוכל סעודת ליל שבת, ולפתע השולחן קרס, וראה בזה סימן משמים להימנע מאכילתו. ובירר אצל אשתו על דבר הסעודה, וענתה שבאמת לוותה משכנתה (עם הארץ) תבלין ושכחה לעשרו. מיד רבי חנינא עישר וחזר השולחן מעצמו למקומו. משמים הצילו את רבי חנינא מאכילת דבר שאינו מעושר.

סיפור רבי דוד פרנקל זצ"ל על רבו החזון איש, שנזכר לראות יום אחד שמורן החזון"א זצ"ל נמנע מלאכול את הביצה שהובאה לפניו לארוחת בוקר. רבי דוד לא שאל את מורן החזון"א מדוע, רק נטל את הביצה ופתחה, ומצא בה דם... הדבר נשנה וחזר על עצמו פעם נוספת, ואז

בענין חייב אדם לטהר עצמו ברגל

"ובנבלתם לא תגעו" (י"א, ה')

היכן מרומז החיוב לטהר ברגל

כתב רש"י דאיתא בר"ה דף ט"ז, ב' "א"ר יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, שנאמר "ובנבלתם לא תגעו".

בטו"א ר"ה ט"ז, וב' "שאגת אריה" (סימן ס"ו) כתבו דהנה ברגל חייב לטהר עצמו מכל טומאה, כדי לקיים מצוות הרגל כראיה חגיגה ושלמי שמחה שאי אפשר לעשותן בטומאה.

וא"ת למ"ל קרא ד'ובנבלתם לא תגעו' כיון שמחוייב מדין חובת הרגל שלא לטמאות עצמו כדי שיוכל לקיים מצוות אלו, על כרחך שפסוק זה בא ללמד שאפילו בטומאה שישנה עליו קודם הרגל עליו לטהר קודם הרגל.

אם החיוב לטהר עצמו ברגל מדאו' או מדרבנן

המל"מ בהלכות טומאת אוכלין (פ"ט ז' ה"י) כתב להסתפק אם חיוב זה לטהר ברגל הוא חיוב דאורייתא או אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא.

והוסיף שמדברי הרמב"ם שכתב "כל ישראל מזהרין להיות טהורין בכל רגל מפני שהם נכונים להכנס למקדש ולאכל קדשים, וזה שנאמר בתורה "ובנבלתם לא תגעו" ואם נטמא אינו לוקה", משמע מדבריו דס"ל דאיכא איסור תורה במי שמטמא עצמו ברגל אלא שאינו לוקה כיון דפשטא דקרא לא מיירי בהכי עיי"ש.

השאג"א (סוף סימן ס"ז) והערל"ג מכות כ"א, ב' כתבו שהטעם שלדעת הרמב"ם אין לוקה, דמאי דמוקמינן להאי לאו ד'ובנבלתם לא תגעו' ברגל הוא כדי שיוכל להביא קרבנות חובה דרגל, דאפילו אם אינו מביא חובת הרגל אינו בר מלקות דהא אינו אלא בעשה, א"כ אין להחמיר במטמא את עצמו ברגל וגורם לבטל חובת הרגל יותר מטהור המבטל.

אולם הרמב"ן (ויקרא י"א, ח') כתב שמצוה זו לטהר ברגל היא מדברי סופרים ואין בזה מן התורה עשה או ל"ת זולת מצות העליה, ויתכן שיהא הקרא ד'ובנבלתם לא תגעו' ברגל אסמכתא. (הנ"מ א"ה מד"ס או מכא אסמכתא למש"כ הפמ"ג בפתיחה ר"א אות כ' דאסמכתא אקרא שהאסמכתא חשובה הוי כעין רמז בתורה שבכתב, ויש לזה תוקף כדן תורה ולא מקילין בספיקו וגוזרין גזרה לגזרה באפשר וכדומה).

האם יש חיוב לטהר עצמו בראש השנה וביום כיפור

לדעת הרמב"ם שכתב שכל ישראל מזהרין להיות טהורים בכל רגל מפני שהם נכונים להכנס למקדש ולאכל קדשים, א"כ פשיטא שחיוב זה שייך רק בג' רגלים שיש חיוב עליה לרגל ולא בר"ה ויוה"כ. אולם לדעת הרא"ש (יומא פ"ח סימן כ"ד) הוכיחו הצ"ח (ביצה דף י"ח) וה"שאגת אריה" (סימן ס"ז) דס"ל שהחיוב לטהר אינו תלוי בביאת מקדש, ולכן גם ביום כ' שאין בו דין עליה לרגל וביאת מקדש יש חיוב לטהר.

הגרי"פ על הרס"ג (ח"א מ"ע ב' דף ס"ח) כתב בבאור שיטת הרא"ש דס"ל ששורש החיוב הוא לקבל את קדושת היו"ט בטהרה!

וכך מבואר בטור או"ח סימן תר"ג שהביא ירושלמי שכתב להדיא שבר"ה חייב אדם לטהר עצמו מדינא דר' יצחק.

נ"מ נוספת בין שיטת הרמב"ם לשיטת הרא"ש היא אם האיסור להטמאות הוא בכל הרגל כולו.

היאך לישראלים מותר להטמאות ברגל

איתא בערכין דף ג', ב' שהכל חייבין בסוכה כהנים לויים וישראלים. הקשתה הגמ' פשיטא? ומשני כהנים איצטריכא ליה, סד"א הואיל וכתבי "בסוכות תשבו" ואמר מר תשבו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו, והני כהנים הואיל ובני עבודה נינהו לא לחייבו.

מבואר דישאל כן ראויים לתשבו כעין תדורו איש ואשתו. ותמוה דלפי מה שהוכיח המל"מ מהרמב"ם דהאיסור להטמאות ברגל הוא מה"ת, איך מותר ישראל ברגל במצות עונה?

ואכן הנצי"ב בשאילתות (ל', ז') כתב שישראל אסורין בתשמ"ה ברגל, וצ"ע מדברי הגמ' בערכין? (ע"ע בחת"ס ביצה דף י"ז, ב' סד"ה "מיהו" שנקט כדברי הנצי"ב).

לדעת הרמב"ם שנקטו הצ"ח והשאג"א שהאיסור הוא מצד חיוב הקרבנות, א"כ י"ל שבאופן שכבר יצא ידי חובת שלמי שמחה שפיר דמי דיכול להטמא.

וביותר כתב בשו"ת "תשובות והנהגות" (ח"ב סימן רי"א הערה י"ד) בשם מרן הקה"ר זצ"ל, דבכל יום אחר שכבר קיים מה שחייב היום במצות קודש ומקדש (כראיה חגיגה ושלמי שמחה), שוב הרי הם כשאר ימי שמונת במוצות עונה באופן שיטבול ויעריב שמשו כדי שיהיה טהור למחר.

אבל לדעת הרא"ש שהאיסור לא תלוי בהבאת הקרבנות אלא משום קדושת היו"ט קשיא איך שרי!

נשים אם מחוייבות לטהר עצמן ברגל

ביבמות דף כ"ט, ב' תני ר' חייא, אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה, וכן היא לא אוננת ולא מיטמאת לו. פרש"י "ולא מיטמאת" כגון ברגל שישראלים מזהרים על הטומאה מ'ובנבלתם לא תגעו', וכן פירשו שם התוספות.

מבואר בדברי רש"י שנשים אסורות להטמא ברגל.

הקשה ה"ק"ר אורה" מדוע אשה מזהרת בזה, הרי רק זכרים מחוייבים להראות בעזרה?

ותירץ **דנשים חייבות בשמחה ברגל ועיקר השמחה היא בבשר שלמים, ולכן הן מחוייבות להיות טהורות כדי שיוכלו לאכל את השלמים.**

על תרוצו של הק"א הקשה הטו"א בר"ה דף ט"ז, ב' דהניחא לר' זירא בר"ה דף ו', ב' דס"ל דאשה חייבת בשמחה, אבל לאביי דס"ל דאשה בעלה משמחה ואין חיוב שמחה מוטל עליה כלל, בודאי אינה צריכה לטהר עצמה ברגל ולדאוג לחיובו של בעלה עיי"ש.

החיוב לטהר עצמו ברגל בזמן הזה

לדעת הרמב"ם אין חיוב לטהר עצמו ברגל בזה"ז, כיון שבעוונותינו הרבים אין לנו ביהמ"ק ואין אנחנו עולים לרגל לראות את פני ה' ואין נכנסים לביהמ"ק ואוכלים קדשים.

הרא"ש ביומא (פ"ח סימן כ"ד) כתב שר' יצחק שאמר חייב אדם לטהר עצמו ברגל היינו לטהר עצמו מכל טומאות, ואפילו מטומאת מת ולהזות עליו שלישי ושביעי.

לכן האידנא שאין לנו טהרות ולא שייך לטהר מטומאת מת, לא שייך החיוב לטהר ברגל.

וכך כתב לבאר ה"קרבן נתנאל" (יומא פ"ח אות צ') את הטעם שכל הפוסקים השמיטו האי דינא דחייב אדם לטהר עצמו ברגל, משום שאין לנו אפר פרה.

אולם הב"ח באו"ח סימן תר"ג כתב דאע"ג דאין לנו אפר פרה, אי"ז דחיה אלא כדי שלא לברך על הטבילה, אבל מדברי ר' יצחק שאמר שחייב אדם לטהר עצמו ברגל למדנו שכל מה שיוכל לעשות מחוייב לעשות, אע"פ שלא יכול לטהר עצמו מכל טומאה מ"מ יטהר עצמו מטומאה היוצאת מגופו ושאר טומאות. (ע' באר היטב יור"ד סימן שע"ג ס"ק ד') אלא שבשו"ת אבנ"ז (יור"ד סימן רס"ד ס"ק ד') העיר שמהרא"ש מוכח דס"ל שאין טבילה לחצאין עיי"ש.

המועו"ז (ח"ז סימן קי"ח) הביא שהגר"ש קלוגר זצ"ל הוכיח מגמרא מפורשת שאין חיוב לטהר עצמו ברגל בזה"ז, דאיתא בברכות דף כ"ב, ב' שרב חמא טביל במעלי יומא דפסחא, להוציא רבים ידי חובתם ולית הלכתא כוותיה.

וקשה דהא עביד כהלכה שטבל בער"פ דיש חובה לטהר עצמו ברגל? אלא ע"כ דבזה"ז אין מצוה זו נוהגת.

המשנה ברורה בסימן קכ"ח (ס"ק קס"ה) כתב שצריך אדם לטהר עצמו ברגל, אך השע"ת (בסימן תקכ"ט ס"ק ב') כתב שבזה"ז אין חיוב לעשות כן כיון שאין עולין לרגל לקבל פני שכינה, אך סיים שמ"מ טוב לנהוג כך.

לעילוי נשמת רבי אלעזר יועץ בן ר' אברהם יהודה זצ"ל

נלב"ע י"ד אדר ב' תשפ"ב ת.נ.צ.ב.ה.

עניני הפרשה

שיעורו השבועי של מורנו הרב מאיר ישראל שליט"א

זמני השבת (אופק ת"א):

כניסה:	יציאה:	ר"ת:
18:44	19:36	20:22

יו"ל ע"י ישיבת קיבוץ "נר ישראל"

עיונים

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו (ויקרא יב, איתא בעירובין (סג). "תניא רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן, מאי דרש 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח' אמרו: אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיא... וכך מקובלני כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה".

וצ"ב הלא רב שמחל על כבודו - כבוד מחול. ולמה לא מחל משה על כבודו והיה מצילם מן המיתה, כמו שעשה עלי הנביא לשמואל שהורה הלכה בפניו ולאחר תחנוני אמו חנה מחל כדאיתא במסכת ברכות (לא): "אמר ליה [עלי לשמואל] מימר שפיר קא אמרת, מיהו מורה הלכה בפני רבך את וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, אתיא חנה וקא צוחה קמיה אני האשה הנצבת עמכה בזה וגו' אמר לה, שבקי לי דאענשיה ובעינא רחמי ויהיב לך רבא מיניה, אמרה ליה אל הנער הזה התפללתי" ונעתר לבקשתה? ויש ליישב בכמה אופנים:

א. המהר"י אסאד (דברי מהר"א עה"ת) כתב וז"ל "על טעם שהורו הלכה בפני רבן יש לשאול, ממה שאמרו בגמרא (מגילה י"ד ע"ב) חולדה נביאה הוות, ומקשי באתרא דירמיה היכי מתנבאה, ומשני קריבה דירמיה הוות ולא קפיד עלה. וא"כ קשה למה נענשו בני אהרן, הא היו בני אחיו של משה ובוודאי לא קפיד עליהו. והלא גם על נבואת אלדד ומידד אמר מי יתן והיו כל עם ה' נביאים. וגם על טעם השני שנכנסו 'שותיו' יין למשכן, הקשו המפרשים למה נענשו במיתה, הא לא הוזהרו על זה מקודם ואין עונש בלא אזהרה מקודם. ונראה דשני דברים הללו שייכים להדיא דבאמת **אם היו מורים כהלכה היה משה מוחל להם, אבל הם הורו שלא כהלכה ומפני זה לא מחל להם.** ואף שעדיין לא הוזהרו על זה, אבל הדעת נותן שאין זה כבוד ודרך ארץ לבוא לפני ממה"מ שותיו יין, שבדין הוא לבוא במורא ובהכנעה ולהתהדר לפניו כאמרם ז"ל (שבת ק"ד ע"א) בגדים שבישל בהם קדירה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו ומה גם לבוא בשכרות יין לפניו יתברך **והם הורו בזה בפני רבם להיתר שלא כהלכה לכן לא מחל להם ונענשו**" עכ"ל.

וכן כתב בשו"ת 'דברי מלכיא' (חלק ג סימן עג) תירץ וז"ל "ונראה לחלק בזה, **במקום שהתלמיד המורה טעה בהוראתו ומוכח שה' שלא ברצון ההשגחה שירה דהלא לא איתעייצא מילתא. ולזה עונשו מרובה בשביל עצם ההוראה אף אם הרב מוחל על כבודו ואין הרב יכול להצילו מן העונש.** אכן אם הורה כהלכה ואין עבירתו רק משום אפקירותא נגד רבו כדאיתא בכתובות דף ס'. בזה שפיר יכול הרב למחול על כבודו שלא יענש. וכ"כ התוס' בכתובות שם שמועיל בזה מחילה. ולזה גבי נדב ואביו שטעו בדין כנ"ל לא הועילה מחילת מרע"ה. וכן אותו תלמיד של ר"א טעה בהוראתו. אבל שמואל הורה כהלכה. ולזה אמר עלי דאף **דשפיר קאמרת וניכר שמן השמים הרשוהו על זה.** מ"מ הוי כאפקירותא נגד רבו. וכיון ששמעה חנה דברי עלי שהורה **כהלכה.** ביקשתו שימחול לו כי בעון כזה תלוי רק במחילתו" עכת"ד. ע"ע 'תונכת התורה' (ויקרא אות קא).

ב. ע"פ מש"כ ה'משך חכמה' (שם, ג) וז"ל "כי מיתתם היה הכרחי עבור שכל האומר הקב"ה ותן הוא יותרו מעוה, (בבא קמא נא סע"א) דישאל חטאו בעגל ונצלו עדים והוסר הענן ובטלה כל מעלתו, ואחרי תפלת משה והבאתו זה למשכן חזרו ענני כבוד ושכינה שורה ביניהן והקימו כהנים ולוים ואש יצאה מן השמים, א"כ יאמר ישראל הקב"ה נח לרצות וכרגע חיש קל יתנחם על הרעה והקב"ה ותן הוא, **לכן היה צריך להראות כי לא מחשבותם מחשבות הש"ת ולהראות בענין קל מאוד אשר ביום חתונתו והוקמו לכהנים לשרת בבית ה' עבור דבר אחד אשר לא צוה נשרפו לפני ה', ולהראות כמה גדול כוחה של עבירה והקב"ה יחשוב במאזני צדק ומשפט על עון קל.** וזה שאמר בקרובי אקדש ואז על פני כל העם אכבד אראה כבודי לישראל, אבל לולא זה, לא אוכל להראות כבודי לבני ישראל למען לא ידמו כי בן אדם הוא ונושא פשע בלי משפט, חלילה מאלקי משפט לא יעשה משפט. וכיון שהגיד לו שזה סבה להשאת השכינה בישראל וידום אהרן." עכ"ל.

ג. ה'חתם סופר' (ברכות לא: ובי'תורת משה' נציבים) מתיר, בהקדים קושיית המהרש"א שם בחידושי אגדה, אין נתחייב שמואל מיתה על שהורה הלכה בפני רבו **ועדיין קטן היה כבן ז' שנה** ותירץ דמיתה בידי שמים שאני. והקשה החת"ס "ודבריו אינם מובנים דבידי שמים אינו בן עונש עד עשרים שנה א"כ ק"ו שפטור ממיתה" להצטרפות לקבלת העלון במייל באופן קבוע נא לשלוח את המייל "צרף" למייל: 0533157838@gmail.com

ומתיר החת"ס דבר נורא וז"ל **"כי המורה הלכה בפני רבו תחול עליו ממעל מיתה פתאומית, כאשר קרה לנדב ואביוהא וזה יבואנו אף בשמחל הרב על כבודו ואין למיתה זו שום שטנה.** ואך אם הוא קטן ואיננו מצווה אז מחילת הרב מועיל. כי הוא טבע טבעיה על יסוד הגלגלים ומחמת המערכת באה. ואולי זה כונת המהרש"א ז"ל דבידי שמים שאני **כלומר שהוא מיתה שאין להציל ועיין** עכ"ל. ובזה מיושב משה"ק ב'דעת נוטה' לפי הזהור (ריש פר' אחרי מות) שנדב ואביוהא היו פחותים מבני כ' ולכן נקראו 'בני' אהרן. א"כ איך נענשו במיתה בידי שמים [כה"ק החיד"א בחומת אנך ות' כיון שירדה שכינה חשיב כב"ד של מטה ונענש מגיל י"ג]. ולפ"ד א"ש "כי הוא טבע טבעיה על יסוד הגלגלים... אף כשמחל הרב".

ד. טובי הבחורים תירצו, שאני הכא שקדם לזה ענין אחר המבואר במסכת סנהדרין (נב) ושם איתא "וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביוהא מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן, אמר לו נדב לאביוהא: **אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור, אמר להן הקדוש ברוך הוא: הנראה מי קובר את מי**" ופרש"י (שם) "וכבר היו- איידי דאיידי בבני אהרן תני ליה הכא לאשמועינן, דבשביל שהיו מבקשים שירה ורבנות מתו". ועיין חגיגה (ה) בתלמידא דרבי אלכסנדר שיהי מבעט ברבותיו ומת. ובסוטה (כב) גבי קטן שלא כלו לו חודשיו, והקב"ה מקפיד עם צדיקים כחוט השערה.

ה. בספר 'דברי מנחם' (פרידמן, קראקא תרע"ג) מתיר, שגם רבי אליעזר מודה שהיו שותיו יין וס"ל **"שהורו הלכה בפני משה רבם בעודם שותיו יין וחמיר טפי.** וכבר פסק הרמב"ם (ביאת המקדש א, ג) "כשם שאסור לכהן להכנס למקדש מפני השכרות, כך אסור לכל אדם בין כהן בין ישראל להורות כשהוא שותיו". ולהכי חמיר טפי ויש זלזול גדול בדבר ואינו דומה לתלמיד המורה בפני רבו בכבוד ראש והכנעה.

ו. בספר 'עדות ביוסף' תירץ, שמשה רבינו לא מחל כמו שמפרט ומסביר: 'הוא אשר דבר ה' בקרבי אקדש' - "אמר משה לאהרן, אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך". ואם ימחל להם ולא ימותו ולא יתקדש ה' על ידם, נמצא שאינם 'מיודעיו של מקום' אלא כמו שסבר משה בתחילה **שהוא ואהרן 'מיודעיו של מקום' ולא רצה ליטול הכבוד לעצמו,** שהרי 'האיש משה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה' והבן.

ז. בספר 'זכרון אהרן' (הכהן. תרע"ה) תירץ בהקדים דברי הילקוט (ויקרא טז, תקע"א) "בני אהרן - **שלא חלקו כבוד לאהרן.** נדב ואביוהא - שלא נטלו עצה ממשה" ביאור הענין, שהם סברו שמלך המוחל על כבודו אין כבודו מחול, רק כאשר בא לו המלוכה מצד העם או מאבותיו, אבל כשראו לכן מצד עצמו, המלוכה שלו ויכול למחול, לכן הורו הלכה בפניו וסברו שימחול, **אבל בזה גופא פגעו בכבודו של אהרן שהיה שקול כמשה** ולשיטתם המלוכה ראויה למשה ולא לאהרן, לכן לא יכול משה למחול להם 'שלא חלקו כבוד לאהרן'.

ח. טובי הלמדנים תירצו, עוד ז"ל, שמשה לא חשב כלל שזו סיבת עונשם כדי שימחול להם **וסבר שהם גדולים ממנו.** וכמו שכתב רש"י עה"פ "בקרבי אקדש" - אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני **שהם גדולים ממני וממך** (ת"כ ויקרא רבה) עכ"ל.

ט. טובי המתמידים תירצו, עוד יש לומר, שרבי אליעזר הסובר שחטאים היו שהורו הלכה בפני רבם, **אזיל לשיטתו דרב שמחל על כבודו - אין כבודו מחול** כדמשמע בקידושין (לב): "מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס לר' אליעזר ולא נטלו נתנו לר' יהושע וקיבלו אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע, אנו יושבין ורבן גמליאל עומד ומשקה עלינו". ע"ע משך חכמה דברים (כז, טז).

י. עוד ז"ל, שאני משה, **שהיה מנהיג וגדול הדור** וכבודו והוראתו נוגעת לכל הדור בהנהגתם לעשות רצון קונם, לכן חמיר טפי ולא מהני מחילתו, כענין 'מלך שמחל על כבודו, שאין כבודו מחול' [וי' להעיר ממש"כ תוס' בברכות (לא): ד"ה 'מורה' שעלי 'גדול הדור היה' וי"ל]. וראיה לדבר, שהרי בהלכות 'מורה הלכה' מצינו שאם הוא **קרוי** יכול להורות [עי' מגילה יד:] ומדוע כאן נענשו אף שהיו 'בני אחיו' ע"כ דהכא שאני. ועיין מש"כ מן שר התורה עה"פ ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל, הקטנים עם הגדולים" שעיקר הברכה תבוא, כאשר הקטנים ישמעו ויתבטלו בפני הגדולים. וה' יזכנו.

א. איך שמש משה במשכן בז' ימי המילואים, הלא גובהו י' אמות נגובה המשכן, ובפרט שצריך מצנפת בראשו?

א. אמו"ר הגה"צ רבי חיים ישראל שליט"א הראני בספר 'דעת נוטה' (שמיני אות ע"ח) שהק' כן על משה וגם על הלויים שהיה גובהן י' אמות כדאיתא בשבת (צב). ושם בהערה 127 הביא שכבר הקשו כן בעלי התוס' במושב זקנים (תרומה כו"א) וכן בתוס' השלם (פקודי מו) ונשאר בצ"ע. ומרן שר התורה זיע"א כתב וז"ל "כבר תירצו שהעמיקו קצת הקרקע" וכוונתו לספר 'מקדש הקודש' (ס"ס צ') ונסתפק שם בזה, אך מרן חיצק דבריו ב'טעמא דקרא' (תרומה כו"ט) שהעמיקו קרקע המשכן. ב. עוד הראה שם לספר 'מנחת ברוך' (סי' עו) שכתב וז"ל "צריך לומר שכשנכנס משה לאהל מועד היה שוחה את עצמו כמשתחוה ונכנס משתחוה ויוצא". אמנם הערנו בזה דאין דרך שירות בכך ובגדי מרושלים, וכן העיר במושב זקנים (שם) 'ואת"ל שכופף ראשו, השתא לפני מלך בשר ודם אין עובדין כך, כ"ש לפני מלך מלכי המלכים, וצ"ע". וכן העיר בתוס' השלם וז"ל "וע"כ היה צריך להחזיק עצמו וא"כ היו בגדי מרושלים או מסולקין". ג. הרה"ג רבי חיים רבינוביץ שליט"א ועד ת"ח רבים תרצו, שהכל היה בדרך נס וכמו שמצינו 'מקום ארון אינו מן המידה' כן משמשי המקדש משה אהרון והלויים. ותימה, לדבריהם למה נזכר נס זה בחז"ל או במשנה באבות 'עשרה ניסים נעשו' וכדו'. ד. הרה"ג רבי יוסף בר ששת שליט"א תירץ, שמשה רבינו עבד בחלוק לבן ללא מצנפת ובגדי כהונה כדמשמע בסוגיא בתענית יא: ובעבודה זרה לד. ובתוס' שם, שעדיין לא התקדשו הבגדים ואף אם התקדשו, כיון שהיה מעמיד המשכן ומפרקו היה לזה דין במה ול"צ בגדי כהונה. ועדיין קשה 'אמתא באמתא היכי יתיב' כמ"ש בסוכה (ז:) וי' אמה בי' אמה איך נכנס אף בלי מצנפת. ה. עוד ר"ל שמשה הקריב הקרבנות שבמזבח החיצון ולא הקטיר קטורת ולא הדליק מנורה שבתוך המשכן. ועיין תוס' השלם (ויקרא ט, כג. אות ח) ובמשך חכמה משכ"ב (שמות לט, לג) ובמה' הראשונים בזה הובא ב'אוצר עיונים' (עוז והדר) יומא סימן א-ז ואכמ"ל. ועדיין קשה מהלויים שהיה גובהן י' אמה כנ"ל. על כן מוכרח כדברי הגר"ק זיע"א שהעמיקו קרקע המשכן ודו"ק.

ב. למה הכותנות והמגבעות מוזכרים בפסוק (ח,ג) בלשון רבים ואילו האבנט בלשון יחיד.

א. אמו"ר הגה"צ רבי חיים ישראל שליט"א תירץ, שבכותנת בעינן 'כמדו בד' שיתהא לפי מידתו וכן במגבעות ולכל כהן היה מידה אחרת והיו כמה כותנות וכמה מגבעות, אך האבנט היה באורך אחיד. והרה"ג רבי שלמה לרנר שליט"א הראני ל'משך חכמה' (ויקרא ח,ג) שכ"כ וז"ל "בכל מקום כתיב אבנט לשון יחיד לבד בפ' תצוה כתיב ועשית להם אבנטים. יאות לפ"מ דמובא ברמב"ם (ה' כלי המקדש ח-ט) דהאבנט היה אורך ל"ב ורחבו כ"ג אצבעות, א"כ היה מדה אחת לכל האבנטים, אבל המגבעות ואינן היו במדתם והי' לכל אחד כמדתו" עכ"ל. ומה שהעיר מפר' תצוה, תירץ אמו"ר דהתם מיירי בעשיה ובוודאי עשה אבנטים רבים. ג. הרה"ג רבי יוסף בר ששת ורה"ג רבי חיים רבינוביץ והרה"ג רבי שמעון אביעזר שליט"א תירצו ע"פ הגמ' ביומא (ו:) ושם ס"ל לחד מ"ד שהלביש אהרון לחוד ובניו לחוד ולאחר מיכן חגר אבנט לכולם יחד וזה בא הכתוב לרמוז במה שכתב 'אבנט' לשון יחיד, לומר שאת האבנט חגר לכולם יחד. ולמ"ד דפליג שם וס"ל שהלביש אהרון בהכל ורק אח"כ הלביש בניו, צ"ל כמו שכתבו שם בגמרא עה"פ 'ויחגור אותם' לומר שאבנטו של כה"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט ולכן נכתב גם לשון 'אבנט' ביחיד לרמוז שזה אותו אבנט. ג. הרה"ג רבי משה להימן שליט"א הראה לדברי החת"ס (ח,ג) שתירץ וז"ל "הכא בלבישה כתיב כתנות ומגבעות לשון רבים ואבנט לשון יחיד, נ"ל מה שעשה לכל א' מלבושים כפולים היינו חשובים לעבודה, ופחותים להוצאת הדשן, והנה בימי מלואים שלא עבדו עבודה ורק הי' מצוה ללבושם לחינוך והי' לובש בשעת משיחה החשובים, ושוב אח"כ פושטם ולבש הפחותים לישב פתח אהל מועד יומם ולילה ואז לא הותר אלא כתנות ומגבעות שאין בהם כלאים ובגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם משא"כ האבנט שהי' כלאים אסור לחגור שלא לצורך עבודה או משיחה, והחילוק מבואר בתוס' ישנים יומא ס"ט ע"א ע"ש וכן דעת הרמב"ם סוף הל' כלאים ע"ש ובכ"מ וע"כ נהי שעשה ב' אבנטים לכשיצטרכו להוצאת הדשן ילבש הפחות מ"מ ביום מלואים לא הלבישם אלא אחד החשוב בשעת משיחה ולא אידך" עכ"ל.

א. ואת החסידה (ויקרא יא,ט)

פירש"י "ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות". וצ"ב מאי שנא מעכברים שאמרו בהם בירושלמי "הני עכברי רשיעי ניהו כד חמיין עיבור לא מסתיימהו דאכלי אלא קריין לחבריהון דאכלי עמהון" והובא בתוספות בבא מציעא (מ.).

ב. וישחט את עגל החטאת אשר לו ויקריבו בני אהרן את הדם (ויקרא ט,ט)
צ"ב מדוע כאן כתוב 'ויקריבו' את הדם' ולהלן (פסוק יב) נאמר 'וישחט את העלה וימציאו בני אהרן אליו את הדם'?

[אשמח לתשובות שיתפרסמו א"ה במדור לברורי, בטל' 0533157838 או במייל [m0533157838@gmail.com].

בפרשתנו מצווה התורה על 'מאכלות אסורות' (יא, מג) ושם נאמר "אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם... והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני". וידועים דברי התוס' (גיטין ז. חולין ה:) שמה שאמרו חז"ל 'אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים' היינו במידי דאכילה 'דגנאי הוא לצדיק שיאכל דבר של איסור'. וביתר ביאור יש לבאר ע"פ מש"כ האור החיים' (שם) וז"ל "בא הכתוב להודיע כי האוכל מהשרצים נעשה נפשו עצמו שרץ... ותמצא מאמרם ז"ל (פסחים מט:) שאמרו על עמי הארץ הם שרץ ובנותיהם שקץ וכו', וכל דבריהם ז"ל ברוח הקודש נאמרו, והם דברינו עצמם" עכ"ל. ואין לך גנאי גדול מזה לצדיק.

ולכן חזרה התורה והזהירה כמה פעמים בענין כמ"ש בהמשך דבריו 'ואמרו ולא תטמאו בהם - אולי שיכיון לומר שצריכין ישראל להזהר לכל יכנסו לפיהם אפילו בהיסח הדעת, כי ההפרש שבין השוגג למזיד במציאות זה כשוגג כמזיד, כי התיעוב יעשה מעשהו בנפש אדם אפילו בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם במעשה מזיד תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמא נפשו ותטמטם... וצריך האדם ליזהר בתוספת זהירות וזהירות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק שיקוץ זה, ומה גם בזמנים אלו שנהם האויר והארצות כולן יחד ואין לך גידולי קרקע שאין בהם מהשיקוץ, שומר נפשו ישמור את הדבר" עכ"ל. ובאמת שצריך הרבה סייעתא דשמיא לכל יכשל האדם במאכלות אסורות ודומיהם, ומה היא הדרך לזכות לסייעתא דשמיא זו. ממשיך הכתוב ואומר "והתקדשתם והייתם קדושים" ופירש האור החיים שם "אם אתם מתקדשים אני אקדש אתכם, לכל יכנס לגופכם דבר שיקוץ... עוד ירצה, והתקדשתם תעשו גדרים וסייגים לכל תטמאו, ובזה אני מבטיחכם שתהיו קדושים" עכ"ד.

ובכלל 'גדרים וסייגים' שכתב האוה"ח יש לעורר מה שהביא האליה רבא (סקכ"ג) בשם ספר הגן (ליום חמישי) "כשממלא כריסו בריבוי אכילה ושתייה אפילו עושה לשם מצוה וכגון בשבתות וימים טובים עובר ג' לאוין, השמר לך, פן תשכח, בל תשקצו - שממלא כריסו כבהמה וכו', וגורמת חלאים רעים לכך אסור לברך אחריה ברכת המזון".

וע"ע מש"כ החיד"א בברכי יוסף (או"ח קנז) וז"ל "והאיש הירא ישים תדיר נגד עיניו מה שאמרו רז"ל והביאוהו התוספות בכתובות דף ק"ד עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ויחרד האיש הירא בהעמיקו בזה" עכ"ל. ואין לא יחרד האדם בידעו, שאף 'אכילת היתר' כשהיא בגדר 'מעדנים' יש בה כח לעכב תורתו. ע"ע מה שביאר רבי צדוק הכהן (פרי צדיק מדבר, מסעי) דברי הפסוק (משלי כב, ז) "הט אזנך ושמע דברי חכמים... כי נעים כי תשמרם בבטןך יכנו יחדו על שפתך" וז"ל "ומה שאמר כי תשמרם בבטןך ולכאורה היה לכתוב כי תשמרם בלבך, מאי בבטןך. אך הוא על פי מה שכתב בתנא דבי אליהו רבה (פרק כ"ו) יבקש רחמים על אכילה ושתייה יתירה שלא יכנסו לתוך מעיו. והוא שאין יצר הרע שולט אלא מתוך אכילה ושתייה דכתיב (דברים י"א, ט"ו) ואכלת ושבעת השמרו לכם פן יפתה... וזה כי תשמרם בבטןך שיהיה האכילה בקדושה ואז יכנו יחדיו על שפתך" וה' יזכנו להתקדש מעט מלמטה וממילא מקדשין אותו מלמעלה הרבה. אמן.

זכות הפצת העלון וזיכוי הרבים

להצלחת

הבחור החשוב שלמה סרוסי נר"ו

ימלא ה' משאלות לבו לטובה ובכל אשר יעשה ישיכיל ויצליח
הן ברוחניות והן בגשמיות אמן.

ניתן להשיג

הגדה של פסח - המבוארת [ע"מ]

'ביאור קצר' משולב בנוסח ההגדה ועליו חוננה 'הביאור הארוך'
ובו מקורות מחז"ל ראשונים ואחרונים

בטוב טעם ודעת. פל': 053-315-78-38

לשבת עֵנֶג

שנה א ❖ פרשת שמִיני ❖ תשפ"ד

אָז תִּתְעַנֶּג-

"מדרש פליאה" הקשר בין מילת תינוק לחנוכה המזבח

"יידם אָהרן" (י, א)

"יידם אָהרן", ויש להבין מה היה לאהרן לומר אחר הסתלקות בניו. ובמדרש פליאה מצאנו וז"ל: "וכי מה היה לו לומר, וביום השמיני ימול בשר ערלתו". ובה יש לבאר מה תשובה יש בדבר שיאמר אהרן כך, ומה ענין מילה ביום השמיני למות נדב ואביהו.

וכתב רבי שמעון משה דיסקין: דנראה בביאור הדבר, שהרי אמרו חז"ל שאחד מהטעמים שתינוק נימול ביום השמיני ולא קודם לכן, הוא כדי שלא יהיו אביו ואמו עצבים וכולם שמחים. וטענה זו היה לו לאהרן לומר, שביום חנוכה המשכן שכולם שמחים היה לו להקב"ה לדחות העונש שלא יהא הוא עצב, [ניתן דהתשובה לכן מדרגת אהרן שקיבל תנחומי משה בקרובי אקדש]. (ע"פ משאת המלך)

מה תשובה השיב משה לאהרן - "כי לך נבחרת"

"ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח" (ט, ו)

וברש"י: "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לך נבחרת".

והקשה רבי ברוך מרדכי אזרחי: לכאורה הרי התשובה היא, כי כך "צוית", ומדוע נקט לשון "נבחרת". מה תשובה יש בכך להתביישותו?

ומעניין במדרשים כאן (ולק"ש ויקרא תקכ"א), כי אהרן קדוש השם ראה עצמו אינו ראוי לקרב אל הקרנות משום שהעגל ניצב נגד ענינו. יעניין ביונתן בן עוזיאל שכתב, שקרן המזבח נראתה לענינו כאילו מראה של עגל. קדושי עליון חטאתם נגדם תמיד, כיון ששייך הוא אהרן הכהן לאותו מעשה מבשר, לא יחדל מהתבוסשותו, ואם לא ירדה האש מן השמים (ראה מפרשים כאן) תלה אהרן את הדבר בסרחונו.

ודאי ברור ומוכן הדבר כי מתבייש הוא! מה תשובה השיבו משה באומרו "למה אתה בוש" הלא זה עתה אמר לו אהרן, משה אחי למה זה שלחתי הלא עניך הרואות כי איני ראוי לעבודת הקודש (ראה מדרשים כאן), ומה איפוא החזיר לו משה "למה אתה בוש", וכי ב"לך נבחרת", קיימת תשובה לבושתו.

אך הסכת ושמע, מלאכתו של השטן אינה מסתיימת במעידתו של קרבנו, אדרבא משימתו ארוכת טווח היא, ערוך ומוכן הוא השטן גם למקרה של תשובה על הנפילה, משום שגם תוך כדי תשובתו של קרבנו ממשיך השטן להזרים אליו נטפי ארס של יאוש, הנה כך יאמר אל עצמו קרבנו, משמע אינני מסוגל לבצע את שאיפותי הנעלות, אין כוחי עמי, וככל שיוסיף הקרבן צער ובושה ממעשהו שלו מן המצב אליו נקלע, כך יגברו יאוש ותחושת פיק ברכיו, אדרבא זוהי שטניותו של שטן, להגביר בקרב קרבנו את תחושת הבושה והצער, עד כי יפול המסכן שדוד למרגלות יאוש, או אז בא השטן על סיפוקו כי הכריע את קרבנו.

לא יוצלחות זאת הוסיפה לו לאהרן בושה על בושתו, שהרי הנה מן השמים מוכיחים לו כביכול כי שוב אינו כשר למשימתו, על זה באה תשובתו של משה, מדוע אתה בוש הרי לך נבחרת, לאמור אין להעלות על הדעת כי ניטל ממך כושרך או כוחך תש, לא יתכן שהרי לך נבחרת, ובודאי העמידו לרשותך את כל הדרוש לביצוע שליחותך, אין מקום ליאוש, אין מקום לבושה מן המצב אליו נקלע, אמנם כן בדיוק נמרץ ביטא משה רבינו את תשובתו, לא כי כן "צוית", אלא כי לך "נבחרת", משום שזאת היא הערבות לך כי בידי של אהרן לעמוד בהצלחה בכל משימותיו הקדושות והנעלות, יבינו הכל וידוע ידעו, לכל אחד ואחד "כי לך נבחרת שלו", זוהי הערבות הגראנטאליט ביותר לסמיכותו ובטחונו כי יכול יוכל בעה"י, זהו בטחונו וזהו עידודו. (ע"פ ברכת מרדכי)

איך פתח משה לפני אהרן הרי אבל פותח תחילה

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש" (י, א)

נשאל רבי חיים קניבסקי: איך התחיל משה רבינו לדבר לפני אהרן, הרי איתא בשו"ע (י"ד שע"ו א) "אין המנחמים רשאין לפתוח עד שיפתח האבל תחילה", ומדוע פתח משה לפני אהרן.

אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ-

מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגְרַמ"ה הִירֶשׁ:
"נדרשת מסירות נפש לתורה"

עולם התורה בארה"ק ובגולה, עוקב בדאגה אחר ההצהרות, ואחר הכוונות. לפגוע ולהרים יד, בבני התורה המסולאים מפז, ובהיכלי הישיבות הק'. בלב כואב ודואג, במצב הקשה בו שרוי כלל ישראל נשמעה ברמה זעקת מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגְאֹוֹן רַמ"ה הִירֶשׁ שליט"א. דעת תורה והשקפה צרופה לעם ה'.

את דבריו פתח מִרְן שליט"א:

"כל אחד יודע מה שקרה בסוף השבוע שביטלו לגמרי את הזכות שלנו ללמוד תורה בארץ ישראל לעת עתה. יש עניין פה שאי אפשר לומר שלא היה חסר אצלנו את המדרגה של מסירות נפש לתורה. על כל פנים עכשיו אנחנו נצטרך מסירות נפש לתורה. אי אפשר לדעת מה בדיוק יהיה הצורה. עד כמה יקיפדו עלינו. אי אפשר לדעת".

אך רק! בגלל התורה ארץ ישראל נשמרת:

"בגלל שיש שני סוגי אנשים בין אלו שדוחפים לבטל את העניין של תורה אצלנו. יש אלה שלא דווקא שונאים אותנו. לא דווקא שונאים את הדת. רק כיוון שהם לא מאמינים ולא מבינים שהתורה זה מה שמציל אותם, שכל זה שארץ ישראל עדיין חי וקיים כשיש את כל השונאים מסביב זה רק בגלל שיש תורה בארץ ישראל. בלאו הכי זה לא היה. אך ורק! ובה שמוותרים על התורה, כורתים את הגזע שהמדינה עומדת עליו. הם לא מאמינים בזה רח"ל, ולכן הם אומרים אם ככה למה לא לנהוג שווה בשווה. זה סוג אחד של אנשים".

יתכן ונצטרך להגיע למסירות נפש:

"יש סוגים אחרים שהם ממש רשעים, שלא אכפת להם בכלל מהשווה בשווה. הם שונאים את הדת. שונאים את התורה. שונאים את הבן תורה. ויש הוכחות מיניה וביה ממה שקרה בימים האחרונים ואני לא רוצה להגיד את זה כאן בבית מדרש. רואים איך שהם הגיבו לכל מיני הצעות מאנשים שלהם אפילו. זה היה רק בגלל שנאה. נגדנו. שנאת הדת. שנאת התורה. ושנאת הבני תורה. הם רוצים להחריב אותנו ואנחנו נצטרך לעמוד נגדם. ויהיה מסירות נפש. מקווה שלא נגיע לזה. אבל יכול להיות מאוד שנגיע למסירות נפש שנצטרך לעמוד נגדם. וזה עכשיו לא הזמן לפרט".

החובה בימים אלו מסירות נפש לתורה:

"אבל דבר אחד ברור, שהדבר הראשון שצריך בזמן הזה שיהיה מסירות נפש ביחס לתורה עצמה. שהתורה עצמה תהפוך להיות קרבן. אם התורה עצמה נהפכת להיות קרבן, אם הלימוד שלנו יהיה קרבן, מה הפשט הלימוד קרבן? סדרים שלמים ממש בלי שום ביטול תורה. מה אכפת לי שזה סוף הזמן? ללמוד תורה במסירות נפש! זה וודאי מחויב עכשיו, ללמוד תורה כמו קרבן, שיהיה ריח ניחוח להשם. וזה וודאי יכול להיות סיבה להוריד את כל הבעיה. זה וודאי"

מה שקרה- הוא טרגדיה!!!:

"הקב"ה יתן לנו את הכח של הבנה באמת לשבת לחשוב קצת מה קרה פה דבר היסטורי שפעם ראשונה מקום המדינה ביטלו הכח ללמוד. זה טרגדיה! מה אנחנו צריכים לעשות על זה. זה וודאי דבר ראשון זה התחזקות בתורה שלנו מכאן ולהבא". "ואם אנחנו ככה נעשה אולי יהיה סייעתא דשמיא. אם נביא את הקרבן הזה לקב"ה אולי ירחם עלינו ולא נצרך להביא קרבנות אחרים שיהיו מבחינה מסוימת יותר קשים עבורנו. שהשם יתן לנו הכח לעשות מה שהוא רוצה מאיתנו.

והשיב בג' אופנים:

א. "עוד לא הגיע זמן הנחמה". (עי' אבות פ"ד מ"ח)
ובנוסף אחר כתב, "לפני הקבורה אין דין תנחומין".
ב. "כשרואין שקשה לו נאבל מותר להתחיל כך פסק מרן זצ"ל".
וכן כתב הגר"ח בקונטרס הזיכרונות מהחור"א, "כשהלך לחם היה פותח לפעמים לדבר לפני האבל כשראה שקשה לאבל לפתוח לפניו". (ע"פ דעת נוטה)

הגר"ח קניבסקי על הגעת האדם לירח

"ולאֵלֶּה תִּטְמָאוּ וגו'" (יא, כד)

סיפרו לרבי חיים קניבסקי, שקראו בעיתון שאדם טס לירח. ושאל הגר"ח, האם אתם מאמינים לכל דבר שכתוב בעיתון, ושאלוהו, וכי הרב חושב שאי אפשר להגיע לירח?

ענה הגר"ח: "אפשר להגיע לירח", אך הראיה לכך איננה מהעיתון אלא מהתורה. דהנה במשנה כלים (פ"י מ"ד) איתא גבי טומאות כלים, דדבר שנברא בבריאת העולם ביום הראשון וביום השלישי מקבל טומאה, אך מה שנברא ביום השני וביום הרביעי אינו מקבל טומאה. ומסביר הר"ש, שכוונת המשנה, שאם יעשה אדם כלים מהדברים שנבראו בימים אלו לא יטמא.

והנה ביום הרביעי נבראו המאורות, וזו כוונת המשנה שאם יבוא אחד ויצור כלי מחול ואבנים שיש בירח, לא יקבלו טומאה, ומוכח שניתן להגיע לירח... (ע"פ אריד בשיחי- הספד רבי שמואל גרינמן ר"י דבר שמואל)

מעלת הדומם על פני המחרש

"וידם אהרן" (י, ג)

מפני מה נאמר "וידם אהרן", ולא "ויחריש אהרן" וכדו' ומה המעלה המיוחדת ב"וידם".

אומר החפץ חיים: לפי שבנ"א גם כשהוא מחרש, אפשר להכיר מצב רוחו מתוך הבעת פניו, אם הוא שבע רצון או רוגז, שמח או עצב, אבל על דומם אין להכיר שום דבר, ואין חיצוניותו מוכיחה על פנימיותו ולא כלום, מדרגתו של אהרן בשעה זו הייתה כה גדולה, שהצליח להיות בחינת דומם, שלא היה ניכר עליו שום שמץ של צער אפילו רק באיזו הבעת פנים וכדו', רק קיבל את הדין באהבה ללא שום תערובת של אי שביעת רצון. (ע"פ משולחן גבוה)

מאמרו של הנצי"ב מוואלזין

"וישמע משה ויטיב בעיניו" (י, כ)

הנצי"ב מוואלזין כתב בכתב העת 'המליץ', מאמר תגובה ומחאה לדברים שכתב מאן דהו, להקל באיזה עניין, ובמקום להודות על שגירתו, החציף פנים כנגד גדולי האחרונים.

בעל ה'כתב והקבלה' הגאון רבי יעקב צבי מקלנבורג זצ"ל ד' ניסן תרכ"ה

ביום ששי ד' ניסן יחול יום היארצייט 159 שנים להסתלקות רבי יעקב צבי מקלנבורג זצ"ל, רב העיר 'קניגסברג' בה כיהן ברבנות עשרות שנים מיום התמנותו על לפטירתו. זכה ליצוק מים ע"י מרנא הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע, אך יותר מכל תפקידיו כתביו ופועליו, ספרו החשוב על התורה 'הכתב והקבלה' הוא שקנה שביטה אצל הוגי ולומדי התורה, כאשר היה הראשון מגדולי הדור דאז לחבר פירוש על התורה במטרה למנוע את התפשטות הרפורמה.

גאון עולם היה ובעל בקיאות עצומה בכל חלקי התורה, את ספרו החשוב 'הכתב והקבלה' חיבר במטרה להילחם בזעות הכפרניות שהתפשטו בתקופתו. וזאת גם במטרה להוכיח טעותם של בעלי ביקורות המקרא שהתפרסמו בזמנו. ולהוכיח לכל כי דברי חז"ל שדרשו מהפסוקים בין בהלכה ובין באגדה, אינם ח"ו בלי בסיס במקרא, אלא בעומק העיון יש למצוא, שדברי חז"ל רמוזים בעצם תיבות המקרא, ואת זאת הוכיח במאות רבות של פירושים בספרו. ויסוד לכל זה הוא האמונה, שבתוך המילים של כתבי הקודש, מסתתרות אמתיות עמוקות ונחמדות.

לספרו קרא 'הכתב והקבלה' לרמוז על מטרתו שהוא לתאם את מסורת התורה שבעל פה ("קבלה") עם התורה שבכתב ("הכתב"). פירושו מבוסס על כל דברי חז"ל, ומספרי גדולי הראשונים והאחרונים, ומעיון בספר למדים אנו על שליטתו המוחלטת בעיון ועמקות עד למאד, בכל ספרי רבותינו והמפרשים אחריהם.

וכך כתב רבינו הנצי"ב: אמרו במדרש "משה הוציא כרוז לכל המחנה ואמר אני טעיתי את ההלכה ואהרן אחי בא ולימד ל".
ומפני מה ראה משה לצאת ולהתוודות בפומבי? אלא ביקש משה ללמד מידה זו לעם, שלא יחששו להודות על הטעות, שהרי אפילו משה רבנו בכבודו ובעצמו אירע לו שטעה וממנו ילמדו הכל. ואכן כך נהגו גם כמה אמוראים, באמרו דברים שאמרת לפניהם טעות הן בידי.

אמנם תלמידו רבי אליהו אהרן מליקובסקי (דבר אליהו ח"ב) מספר על מאמר אחר שכתב, כנגד מי שהעז להעליל על חז"ל כי שכחו פסוק בתנ"ך. הנצי"ב העמידו בראשונה על טעותו, והוכיח כי שגה גם לגופו של עניין, ואחר ייסרו בלשונו על העזות לדבר כך בקדושי עליון.

בימים ההם נודמן לעיר ווילנה, עמיתו לראשות הישיבה דוולוז'ין הגרי"ד בעל הבית הלוי, נכנסו אליו כמה ממשכילי העיר, והציגו בפניו חוברת 'עומר השכחה' בה הם מגיבים על דברי הנצי"ב, ומוכיחים שחז"ל בעצמם מודים כמה וכמה פעמים שטעו או שכחו, עלעל רבי יוסף דוב בחוברת, ואחר העיר, לא ירדתם לסוף דעתו של הנצי"ב, אדרבה כיוון שכל מקום שחז"ל טעו או שכחו הרי הם עצמם עמדו בכך וחזרו מדבריהם, ממילא בטוחים אנו שבמקום שלא חזרו בהם בעצמם אין דבריהם לא טעות ולא שכחה הוא.

ומסיים תלמידו, כי מדברי הנצי"ב עצמו ראינו, שכן לדבריו הנ"ל על משה רבינו כבר לימדנו לאחוז במידה זו, של הודה ולא בוש לומר לא שמעתי, אלא כך שמעתי ושכחתי, וכמוהו נהגו גם חז"ל. (ע"פ משולחן גבוה)

הטעם שאמר משה דוקא ללויים ליטמא לאחיהם

"ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את אחיהם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה" (י, ד)

הקשה רבי אביגדור נבנצל: למה ציוה משה רבינו למישאל ואלצפן להטמאות לאחיהם, והלא בירושלמי (נויר פ"א ה"א) איתא, שכשיש מת מצווה וישנה אפשרות שיטמא ישראל, הרי שלא יטמא לו, וכיון שכן מדוע לא ציווה משה לאחד מישראל שיקח את נדב ואביהוא, אלא ציווה את מישאל ואלצפן שיטמאו, והם הרי היו לויים.

ואשר יראה שכיון שכאן היתה הטומאה במקדש, ועל שמירת המקדש מטומאה נצטוו הלויים יותר מישראל, כמבואר בגמרא (עירובין קה:) שלענין להוציא את הטומאה מן המקדש מצווה בכהנים, ואם אין שם כהנים נכנסים לויים, ואם אין שם לויים נכנסים ישראלים. לפי זה כאן שהיתה הטומאה במקדש, נצטוו מישאל ואלצפן, דווקא משום שהיו לויים, לשאת את הקדושים.

ואגב מילתא, בענין טומאת מישאל ואלצפן יש להקשות, מדוע לא נטהרו מישאל ואלצפן עד הפסח (סוכה כה:), והרי משה טיהר את כל הלויים באותו זמן (גיטין ס, א) ע"י פרה אדומה שנעשתה ביום שני של מילואים (כמו שהביא רש"י שם ד"ה ופרשת פרה אדומה בשם הירושלמי), ומישאל ואלצפן גם הם בכלל שאר לויים היו, וצ"ע. (ועי' בדברי הרא"ם משי"כ). (מציון מכלל יופי)

על בקיאותו הרבה בעל פה ממש בדברי חז"ל, למדים אנו מהעובדה הבאה, מאות קטעים המופיעים בספר הן מהתנ"ך והן מדברי רבותינו, מובאים כשהם שונים במעט מהכתוב במפורש בספרים, וזה מחמת שכתב כל זאת מזכרונות החד ובשל כך קיימים שינויים קלים, (אגב זה יש לציין כי מכיון שסביל רבות ממחלת הראייה בעיניו נכתבו חלק מהדברים על פיו).

גם בחכמת האמת לא הניח ידו, ובספרו מביא את ספר הזוה"ק קרוב ל 400 פעמים, (עד אשר שיש שרצו לומר שלכך קרא לספרו ה'כתב והקבלה' מלשון קבלה, אך זה אינו נכון, כי במהדורות הראשונות לא הביא מספר הזהר אלא פעמים בודדות בלבד והשאר הוסיף במהדורות האחרונות), גם בספרו על התפילות 'עיון תפילה' מוכחת שליטתו בחכמת האמת. ואכן העמיק חקר בנבכי סתרי תורה, והעלה פנינים, עיין בפירושו בשמות לג, יט, ודבריו שם הם עומק דברי נפש החיים בתיאור משמעותו של 'מקום', ושם גם יש תמצית הרעיון המרכזי של קבלת הרא"י ז"ל.

וכבר כתב האברבנאל, כי בלתי מצוי הוא שבעל המלחמה יהיה בכוח הפיוט והשיר, וכן להפך, אבל שתי התכונות הנראות כהפכיות זו לזו התמזגו בדוד המלך. וגם אצל רבינו ראו זאת, איך שבקי היה בחכמות כולם, וידע גם בשפות רבות (ביניהם ערבית, וכנראה גם יוונית, לטינית, סורית ופרסית, אך יתכן שהעתיק חלק מהמילים מספר אוצר לשון הקודש). ובכוחו גדול זה בידעת התורה הקדושה ובקיאות רבה בחכמות, הניף ידו בביאורו לתורה למען דעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד. (ע"פ מאמרו של הרב משה צוריאלי, בספר 'הכתב והקבלה' הוצאת מוסד הרב קוק)

כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 84 | אדר ב' תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות' | k.gilyonot@gmail.com

סיפורים מן הקוראים

אלא גם היא לא היתה בלימודים באותו יום ולכן לא יכלה לדעת שגם אני לא הייתי, ואולי בזמן השיחה גם היא התפלאה עלי למה אני לא שואלת אותה למה לא הגיעה...

זה סיפור קטן אבל מראה שגם בדברים קטנים של יום יום חשוב לדון את הזולת לכף זכות, ולא להיפגע ולחשוב מיד על האפשרויות הגרועות מכל.

אפרת ג.

באחד הימים לא הגעתי לסמינר כי לא חשתי בטוב, ונפגשתי מאוד מכך שחברתי הטובה לא התקשרה לשאול בשלומי.

גם כאשר שוחחתי איתה ביום המחרת, היא התעלמה לחלוטין מכך שנעדרתי ולא שאלה אותי אפילו מה שלומי.

תהיתי האם אני כל כך לא חשובה בעיניה, עד שלא הבחינה כלל בכך שלא הגעתי לסמינר, והעובדה הזו גרמה לי לצער רב.

כמעט וסיימנו את השיחה כאשר היא שאלה פתאום: "יש לך אולי את הסיכומים מאתמול?" אני רוצה להשלים את החומר שהחסרתי"

ואני הכנתי כבת אחת - שלא רק אני נעדרתי אתמול מן הלימודים

החבר הפכפכך

רבות, והתקשרתי אליו כמה פעמים בזו אחר זו, אבל מלבד השיחות המשמעותיות אודות הכולל ותלמוד התורה - ייתר השיחות היו קצרות ותמציתיות. האם בכל זאת הפכתי בעיני לטרדן?

ניסיתי בכל זאת לדון אותו לכף זכות, וחשבתי שאולי איבד את הסלולרי שלו ועל כן הוא אינו משיב לי.

אולם למחרת היום, כאשר יצאתי לבית הכנסת לתפילת מנחה, ראיתי אותו פוסע למולי, וגם כאשר בירכתי אותו לשלום - לא החזיר לי בברכה משלו.

בשל מצבי הרגיש - בתור דייר חדש בעיר זרה, ומכיוון שהוא היה האדם היחיד שהכרתי בסביבה - התנהגותו זו פגעה בי עמוקות. לא הצלחתי להבין איך אדם, שתורתו אומנותו, מתנהג בכזו צורה. החלטתי להימנע מכל קשר איתו מכאן ולהבא.

האם יכול להיות שטעיתי, והייתה דרך כלשהי לדון אותו לכף זכות, למרות הכל?

המקומות בהם ניתן לערוך קניות בזול, בעלי מקצוע ועוד.

הייתי אסיר תודה ליענקי על חברותו זו, והודיתי לו פעם אחר פעם על כך שריכך עבורי את קשיי הקליטה בעיר החדשה.

אולם, כפעם האחרונה בה שוחחתי עם יענקי - הרגשתי כי הוא מעט קצר רוח כלפי, והתחלתי לחשוש שמא 'נרדתי' לו יותר מדי.

החלטתי שלא לשוב ולהפריע לו בימים הקרובים, ובסתר ליכי פתחתי ציפייה כי הוא יתקשר אלי וישאל מה שלומי, והאם אני צריך עזרה נוספת בנוגע לקבלת בני לחיידר, למשל. ומשלא התקשר - החלטתי לחכות עוד יום יומיים לפני שאפנה אליו ואבקש עזרה נוספת.

אולם כאשר התקשרתי אליו - הוא לא השיב לטלפון. לא בניסיון הראשון, ולא בשלושה שבאו אחריו, בהפרשים של יום זה מזה.

אדם אינו חייב להיות זמין תמיד לצלצולי טלפון. הדבר היה ברור לי. אבל תחושתי הרעה הלכה והתגברה. אומנם נעזרתי בו

לפני מספר חודשים עברתי דירה, לעיר חדשה זרה, הרחק מכל האנשים שאני מכיר.

הרחק מכל האנשים, אמרתי? לא בדיוק. יענקי לי אותו הכרתי בזמן לימודי בישיבה מתגורר באותה עיר אליה עברתי, ולא סתם באותה העיר - אלא גם באותה השכונה!

שמחתי מאוד כאשר גיליתי זאת, השגתי את מספר הטלפון שלו והתקשרתי אליו. ניכר היה כי הוא הוא שמח לשמוע אותי, הזמין אותי ואת משפחתי לבוא לסעוד אצלו את סעודת השבת הראשונה שנעשה בעיר.

קיבלתי את ההזמנה בשמחה, ואכן באותה שבת התארחנו, אני ומשפחתי, בכיתו, וחינו לאירוח מושלם. יענקי גם הכטיח לי שימליץ עלי טוב באוזני ידיד שלו שמנהל את אחד הכוללים הגדולים בשכונה, ואכן כעבור שלושה ימים בזכות התערבותו מצאתי לי מקום לימוד מצויין. הוא גם ענה לי בסבלנות כאשר התקשרתי אליו לברר אודות החיידרים בשכונה, וגם העניק לי כמה טיפים חשובים בנוגע לנסיעות באוטובוסים אל עיר המוצא שלנו,

כיצד ניתן לדון לכף זכות? בין כל שולחי הפתרונות יוגרלו ספרי קריאה בשווי 100 ש"ח

פתרונות יש לשלוח עד יום ראשון מדי שבוע בשעה 18:00. יש לציין שם עיר ומס'

יש לכם סיפור על כף זכות? שלחו לנו! | אימייל: k.gilyonot@gmail.com

בשבוע שעבר קראנו על מויישה שהילוה לחיים 5000 ש, אך למרות שחיים הפקיד את הסכום בחשבוננו באמצעות הוראת קבע – טען כי לא קיבל את הכסף, וסירב להלוות לו סכום נוסף.

כיצד יכול חיים, היודע בוודאות כי הפקיד את הכסף, לדון את מויישה לכף זכות?

פתרונות הקוראים:

- משפחת שרמר, מודיעין עילית סבורים שאולי החשבון ממנו הועבר הכסף היה על שם אשתו של הלווה, ומישה לא קישר בין הלוואה לבין סכום הכסף שנכנס לחשבוננו.
- משפחת נגר מהרצליה מעלה השערה י ייתכן שעוד אדם היה למושה סכום דומה, והוא חשב כי הסכומים המופקדים בחשבוננו הינם ממנו. ו' ד' ומשפחות רבי הלפרין מדייקות שאולי ללווה השני שם זהה לשמו של מספר הסיפור.
- י' דורפמן סבורה כי ייתכן שהייתה תקלה במערכת המחשוב של הבנק של המלווה ולכן בדפי החשבון שלו לא הופיע

הדיווח על 500 הש"ח שנכנסו לחשבון. נ' קליין מעלה רעיון מעניין – אולי בטעות מסר מויישה ללווה מספר חשבון בנק פחות שימושי, ולא את החשבון הרגיל בו הוא משתמש ושם הוא רגיל לראות את סכומי הלוואות המוחזרים לו, ולכן לא שם לב לחזור ההלוואה.

• ומשפחת ה' מירושלים ויוסי ב' מציינים כי ייתן ואדם בעל מחזור הכנסות גדול לא פנוי להכחין בפרטים בחשבוננו.

ניחשו נכון את פתרון הסיפור:

משפחת וינברגר – מודיעין עילית; מר. – ירושלים; ו' ברזל – בני ברק; משפחת ה. ירושלים; משפחת רבי – מודיעין עילית; א. כהן – מודיעין עילית; פרידמן – רכסים; גולד ירושלים; כ' ד'; משפחת פרנקל; משפ' קרמר – בני ברק; ר' אמסלם – מודיעין עילית; משפחת שוימר – מודיעין עילית; ח. עמירי – כרמיאל; מרדכי זיגלר. והזוכה השבוע: מ' ה' ירושלים

ומפתרונותיכם – אל סופה של התעלומה:

בסערת רוח פניתי לבדוק את דפי חשבון הבנק שלי, ודיוש מהר מצאתי את התייעוד הנחוץ, שחור על גבי נייר תכלכל נרשם במפורש, חודש אחר חודש, כי העברתי 500 ₪ לחשבוננו של מויישה קורלנסקי, ידידי.

הוקל לי כאשר ראיתי זאת, וההוכחה כי שילמתי את חובי הייתה בידי, אבל סערת רוחי בעקבות דבריו והתנהגותו של מויישה רק גדלה, איך שפך כך את דמי כאשר אני מצידו הייתי בסדר כל כך?!

התקשרתי אל מויישה, ועדכנתי אותו כי אני מחזיק בידי במסמכים המאשרים את העברת הכספים, והוא נשמע פתאום מהוסס כאשר הבטיח לי כי יבדוק בהקדם את העניין, ושעתיים אחר כך התקשר אלי מוטרד: "אמור לי, חיים – " ביקש, "לאיזה חשבון הפקדת את הכסף? אולי נתתי לך בטעות את מספר החשבון של העסק, ולא את מספר החשבון הפרטי שלי?"

"זה נראה כמו חשבון פרטי – " אמרתי והקראתי לו את שם בעלי החשבון כפי שהופיע מולי, וגם את רצף הספרות בחשבון.

"מוחזר!" הוא אמר, "זה אכן החשבון הפרטי שלי, אבל אני לא רואה כאן שום הפקדה ממך."

"אני שילמתי", אמרתי לו, "אראה לך את דפי החשבון בשמחה".

"אז לאן נעלם הכסף?" הוא היה מוטרד,

"בחיים לא קרה לי כזה דבר! יש לך איך להעביר אלי את הדפים? אני רוצה לברר את זה מול הבנק".

כיוון שגם לי חרה על הכסף שאבד, ושמי הטוב יחד איתו – מיהרתי להגיע לביתו ושטחתי את הדפים על השולחן, "הנה", אמרתי, "אתה רואה? כאן, וכאן, וכאן וכאן – "

"אני רואה, אני רואה", הוא עבר על הנתונים דף אחרי דף, ורק בדף השלישי קפץ ממקומו: "זה מספר החשבון שלי!" הוא אמר, "אבל – "

"אבל – " עודדתי אותו. אבל הוא לא המשיך. השפיל שוב את עיניו אל הדפים, ואחר כך הוריד את משקפיו.

"קרתה כאן טעות", הוא אמר, "נתתי לך את מספר החשבון שלי בבנק דיסקונט, אבל אני רואה שאת הכסף הפקדת לבנק מרכנל דיסקונט".

"מה?" נדהמתי, "אבל איך זה יכול להיות? זה לא צירוף מקרים מדי מוחזר, שיש שני אנשים באותו שם, ועם אותו מספר חשבון, בשני בנקים שונים? זה לא הגיוני כל כך..."

מויישה שפשף שוב את מצחו. "הרכה אנשים לא יודעים שהבנק ככלל לא מתייחס לשם הלקוח שרשום בהעברה, אלא רק למספרים... ואם יש חשבון כזה, במספר הסניף הזה, הוא מעביר את הכסף, גם אם שם בעל החשבון שונה לגמרי".

"אז הכסף שהפקדתי פשוט עבר לחשבון

של אדם אחר?" התקשיתי להאמין בזה, "זה לא יאומן! מדובר על עשרה חודשים שבהם העברתי לו כל חודש חמש מאות שקל, לא על פעם אחת!"

"לא כל האנשים מקפידים על קיום מצוות השבת אבידה", אמר לי מויישה, "ובין אלו שכן מקפידים – יש כאלה שלא מקפידים על בדיקת חשבוננו הבנק שלהם, וכאלה ששמחים לראות שנדיב אלמוני החליט לקיים בהם מתן בסתר..."

"איך קרתה לי טעות כזו?" עוגמת הנפש שלי הייתה עצומה. "אולי באשמתי", אמר מויישה מהוסס, "אני חרי רשמתי לך את פרטי החשבון ויכול להיות שהספרה '11' שרשמתי – הייתה דומה למספר 17, ואולי... בגלל שהחשבון העסקי שלי הוא במרכנל, אולי התבלבלתי כאשר נתתי לך את המספר".

עלה בי חשד כי הוא אומר זאת רק על מנת לעודד את רוחי, ולחסוך ממני את הצורך להשיב לו את ההלוואה. אך הוא התעקש על כך שיתכן מאוד ואפילו סביר והטעות הייתה שלו, ועל כן הוא אינו מוכן לקחת ממני את החזר ההלוואה. ויותר מכך, כיוון שחשד בי שלא החזרתי לו את כספו – ולא הסכים לחתום לי על הערכות, התעקש להלוות לי את הסכום לו הייתי זקוק.

הפעם – התעקשתי להחזיר לו את כל הסכום ליד, וכמוזמן.

שאלות מוסר

שאלות מתורת המוסר בנושאי הפרשה ותשובותיהם הלקוחות מתוך תורת שיחותיו של המשגיח

הגאון הצדיק רבי משה אהרן ברוךמן זצוק"ל על פרשיות השבוע

פרשת שמייני
הכנה לפסח (ב)

שאלה

מה פירוש הנהגתו של פרעה כלפי כלל ישראל, וכלפי ציוויי של משה רבינו וכן הנהגת הקב"ה עימו בעשרת המכות והכבדת הלב, הדברים צריך תלמוד, הן כדי הבנת העניין שהתורה מגלה בסדר הגלות והגאולה של כלל ישראל, והן משום שכל ענייני פרעה הם דוגמא ומעין מלחמת היצר באדם ובכלל ישראל, ומלמדים על דרכי המלחמה כנגדו.

תשובה

הנה תחילת תשובתו של פרעה על הנאמר לו "כה אמר ה' אלוקי ישראל שלח את עמי ויחוגו לי במדבר", הוא השיב - "מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח",

ועיין ברמב"ן: 'והנה פרעה היה חכם גדול ויודע את האלוקים ומודה בו, כאשר אמר הוא או מורישו ליוסף אחרי הודיע אלוקים אותו איש אשר רוח אלוקים בו, אבל לא היה יודע את השם המיוחד וענה לא ידעתי את ה'", עכ"ל.

ועיין לשון חז"ל במדרשם 'מתחילה אמר להם שקר אתם אומרים, כי אני אדון עולם ואני בראתי לעצמי ואת נילוס, שנאמר לי יאורי ואני עשיתני, השיבם, אלוקים שלכם איני יודע מי הוא שנאמר מי ה' אשר אשמע בקולו', ועיין שם לפני זה שאמרו לו 'אלוקינו כוחו וגבורתו מלא עולם הוא היה עד שלא נברא וכו', הוא יצרך והוא נתן בך רוח חיים נוטה שמים ויוסד ארץ מוריד גשמים וכו', עיי"ש, וכן עין שם שעשה עצמו אלוקות.

משמע שאע"פ שיועד את האלוקים ומודה בו, אך כיון שאין יודע את השם המיוחד שיכול לומר 'לא ידעתי את ה' - יכול לומר 'גם אני אדון עולם, ואני בראתי עצמי ואת נילוס'.

פירוש, שאמנם האמין הוא בעיקר שהכול נעשה ע"י הקב"ה בורא העולם וממציאו יש מאין, אך זה רק על עצם מציאות הבריאה מתחילתו, אך אחרי שברא הקב"ה את העולם וקבע בו מהלכים דרכים וחוקים, הרי שנתן לכל נברא מציאות וכוח לעצמו, ואם ברא ממלכת מצרים ונתן לה מתנה את הנילוס שאין צריך לחסדי שמים, והעמיד בראשם משפחת מלכים של פרעה הרי שהם בעלי כוח עצמי ושלטון עצמי ואין לחלש מהם ולנתון לשבטו ולחסדו שום זכות וכוח להגביל כוחו ומציאותו ושלטונו, ושהכול הוא בשלטונו ויכול לעשות את אשר הוא רוצה.

ולכן איך ישמע לקול שני זקנים הבאים ואומרים: שלח עם שנתון לשלטונם ולשעבודם של מצרים, להפסיד את עבודתם, ולא עוד אלא שהם הזקנים מספרים שהם יהיו עובדי ה' ועושי רצונו של בורא העולמות ומהווה אותם מתחילתו, כלומר שהם שייכים לעניין גדול ומרומם יותר משאר אומות העולם וממלכות מצרים אשר לכל היותר קיבלו תוקף וכוח בתוככי עולם הזה החומרי והגשמי המוגבל במקום שטח וזמן, וכל פעולותיהם והשגיהם הם בתחום תוך עולם הזה הגשמי, והם הזקנים באים ואומרים שהם פועלים ודבוקים בלמעלה ובעליון מהם, בבורא העולמות ומהווה אותם, זה למעלה מהשגת פרעה ואומות העולם, והוא אמר 'מי ה' כלומר אינו מאמין ואין מקובל עליו שאפשר לבא ולהתערב בענייני עולם שלמטה מכוח 'שם המיוחד' שהוא מתייחס לעולם שלמעלה מעולם הזה החומרי והגשמי.

ועל זה אמרו אחר כך: 'אלוקי העברים נקרא עלינו' וב'ספורנו': 'הנה הוא אלוקי העברים המפורסמים המחזיקים בדעת עבר', עכ"ל, כלומר שהיה ידוע בין אומות העולם מה שהשריש והודיע אברהם אבינו שבא מ'עבר' הוא הוא ומשפחתו שאף אחרי בריאת העולם וקיומו ע"י הקב"ה, הרי שבתוככי העולם ומציאותו נשאר שייכות לבורא וממציאו של העולם ומנהיגו על פי רצונו הוא, ולא השאיר העולם כמציאות לעצמה.

מסקנה ראשונה

ההבחנה אצל כל אדם שאף על פי שמאמין בבורא והנותן לו הכול, הוא מסוגל לחשוב שכיון שזה ניתן לו הוא שלו, ואדרבה זה מוכיח על מעלתו ועליונותו, כמו אצל פרעה, הבחנה זו שייכת אצל כל אדם במה שיש לו כישרונות רכוש וכדו', ומחייבת עבודה והתבוננות כדי לדעת 'מי ה' וגו'.

מדרגת בנים למקום

והנה לשון המדרש (ה, יד) שקיבץ פרעה כל חכמי מצרים ושאלם: 'שמעתם שמו של אלוהים? אמרו לו: 'שמענו שכן חכמים ובן מלכי קדם', אמר להם הקב"ה 'לעצמכם קראתם חכמים ולי בן חכמים', שנאמר (ישעי' יט, יא) "חכמי יועצי פרעה נבערה, איך תאמרו אל פרעה בן חכמים אני בן מלכי קדם" וכו', ועניינו שהם הבינו שאחרי בריאתו של עולם הרי העמיד הקב"ה את עצמו לא **כאב המשיע** ונותן אלא שהם המנהיגים ובידם הכול, ועניינו שלו השאיר כאילו הוא במדרגת **בן כלפיהם**.

יועצי פרעה אמרו ששמענו שהוא בן חכמים ובן מלכי קדם', עניין 'בן חכמים ובן מלך', היינו שהבן כל מה שיש לו הוא משל אביו אך אין זה האב עצמו, וזהו שאמרו שבעולם הזה אף על פי שהוא בראו ועשאו אך זה נשאר במצב של 'בן מלך' כעניין לעצמו רשות לעצמה ולא המלך עצמו, וזהו טענת פרעה שלא היה יודע 'ה' המיוחד כלומר שבעולם הזה יש גם הבחנה בהנהגת ה' המיוחד המהווה הכול ללא רשות עצמית נפרדת חס ושלום.

ועוד יש כאן הבחנה עמוקה, דלפי הכרתו שהכול ניתן להם ולעצמם ככוח עצמי ורשות עצמית, הרי כל מה שיצא ויתגלה מכבודו וממציאותו יתברך הוא רק כתוצאה וכתולדה ממציאותם וממדרגתם, על ידם ועל ידי עצמם יבא ויתגלה איזה שהוא שייכות לו יתברך, הרי שהוא יתברך כביכול הוא בגדר תוצאה ותולדה ממעשים שלמטה, הוא בחינת 'בן'.

וראו להוסיף כאן, שהם אמרו שהקב"ה כביכול בעולם הוא בבחינת 'בן'. ואילו כלל ישראל קוראים לעצמם 'בנים' למקום שהוא יתברך 'אביך קונך עשך ויכוננך', והוא הפך של מצרים.

מה שאין כלל ישראל, הוא הוא ה'אב' והסיבה גם בעולם הזה, והם רק התוצאה והתולדה הם ה'בנים' למקום!

ובתחילת שליחותו של משה נאמר לו 'ואמרת אל פרעה בני בכורי ישראל', 'ואומר אליך שלח את בני', ההודעה היא שכלל ישראל הן בנים למקום, ואני 'אב' שלהם, זהו הפך מצרים וכן"ל, וזהו 'יציאת מצרים'.

מסקנה שניה:

עבודת יציאת מצרים הוא להיות 'בנים' למקום, בני בכורי ישראל, בן הוא יודע שכל מה שיש לו לאו שלו הוא, ו'הוא אביך קונך עושך וירוממך', וכל מה ששיגי ויגיע יהא זה לא משלו ולא שלו אלא מקבל מאביו, הוא רק בבחינת מסובב ולא בבחינת סיבה.

המציאות של הכחשת ההשגחה

באמת נרמז בתורה לפי מה שפירשו חז"ל שטענת פרעה, אין היא לגמרי טענת הבל, שהרי נאמר "כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת, ואמרתם אליו קח את מטך יהי לתנין", משמע שטענתו שיבררו לו את שאלתו 'מי ה'" על ידי מופת, זו טענה ראויה לתשובה, שאין זה כמו המכות שכללם אמנם הוכחה 'למען תדע כי אין כמוני בקרב הארץ', אך העיקר הם באו כעניין של 'דן אנכי' - מה שאין כן במופת של המטה הוא היה כולו אך ורק תשובה על שאלתו, ופירשו לנו חז"ל (ט, א) ר"י בר שלום אמר **כהוגן הוא מדבר תנו לכם מופת**, עכ"ל, כלומר אין זה חיסרון אמונה בבקשת מופת ואות, שהיות שמשה ואהרן באו להורתו כנגד קבלת מצרים מדורות קדומים, כהוגן פרעה ביקש מופת.

אלא שכאן פעל כוח נורא והוא "ויחזק לב פרעה" שאף על פי שראה שמה שהוא פעל בכשפים שמטות הכשפים נעשו נחש, נתבטל על ידי שמטה אהרן בלע אותם, והיה צריך לקבל דברי משה ולדעת 'מי הוא ה'", אך לא כן היה בחמש המכות הראשונות לפני שהקב"ה הכביד את ליבו, אלא "ויחזק לב פרעה ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת ליבו גם לזאת".

מסקנה שלישית

יש ללמוד מכאן כוח היצר וכוח הרע, שפרעה בא בטענה ולא סתם רשעות ועיקשות, **שכהוגן תבע אות ומופת**, אם כן כשאחר כך ראה את המופת ובחן זאת שאין זה כישוף ומכשפים, מדוע חיזק את ליבו, ומה זה 'לא שת ליבו גם לזאת'? אך העניין הוא שמלבד משיכת הרע ויצר הרע וכוחו והשוחד שמשוחד האדם בגלל זאת, ובפרט אצל פרעה שהיה צריך להפסיד עבודת עבדים של כלל ישראל, הנה מלבד זאת יש דבר נורא והוא **אי רצון להכיר בכך שנכשל וחי בטעות, גאוותו של אדם נוטה להתעלם מחטאיו ופגמיו, שבכך הרי הוא מודה שהוא חסר בעל חיסרון, וממילא נמנע מאיתו אפשרות התיקון. 'לא שת ליבו, ויפן אל ביתו'.**

עבודה גדולה ועיקרית היא להכיר בכישלוננו בחסרוננו, ולהבין ולידע שאפשר לתקן זאת, לטכס עצה עם עצמו ועם ידידיו הרוצים בטובתו, איך ניצולים מנקודות החלשות שאצלי, וזו עבודה בפני עצמה, לפני התשובה ולפני עבודת התיקון המסוים בחסרוננו, עבודה להיות מעמיד עצמו לבירור עצמי, וזו מעיקרי עבודת לימוד המוסר, **לא להתבייש בגילוי חיסרון ומיעוט וחולשה, אלא להתבייש אם אין עושה מצדו לתיקון החיסרון.**

דיני הזאת מי חטאת

סדרת השיעורים בהלכות טהרות הלכה למעשה

שיעור מס' 7

שריפת הפרה

שחיטת הפרה ושריפתה

א. י"א ששחיטת הפרה כשירה אף בזר, ומ"מ לכתחילה מצוותה בכהן, וי"א שכשירה דווקא בכהן אבל שאר עבודות הפרה אינם כשירים אלא בכהן, וי"א דוקא בכהן גדול.¹

ב. אחר השחיטה מקבל הדם בידו השמאלית, ומוזה באצבעו הימנית מהדם שבכפו השמאלית שבע פעמים כנגד בית קדשי הקדשים, ועל כל הזיה טובל אצבעו ומוזה ומקנח אצבעו בגופה של פרה.²

ג. גמר להזות מקנח כל ידיו בגוף הפרה והצית את האש בעצים קטנים והכניסם תחת עצי המערכה וממתין עד שתוצת האש ברובה ותקרע בטנה, ונוטל עץ ארז ואזוב וצמר צבוע בתולעת שני וכורך הארז והאזוב בצמר ומשליכם אל הפרה שנאמר והשליך אל תוך שריפת הפרה.³

ד. נגמרה שריפתה חובטים אותה ואת כל עצי המערכה במקלות עד שיעשו אפר, וחולקים אותו לשלשה חלקים אחד מניחים בחיל למשמרת, ואחד בהר המשחה לכל ישראל, ואחד מתחלק למשמרות הכהנים.⁴

ה. אסיפת האפר כשירה בכל אדם חוץ מחשי"ו.⁵

מילוי המים

א. אפר הפרה נותנים אותו בתוך מים חיים שנתמלאו בכלי והוא הנקרא קידוש, והמים המקודשים הם הנקראים מי חטאת.⁶

ב. הכל כשרים למלאות את המים והכל כשרים לקדש ואפילו אשה חוץ מחרש שוטה וקטן, וי"א שקטן פסול לקדש וכשר למלאות.⁷

ג. אין ממלאים המים ואין מקדשים האפר אלא בכלי שלם, ואפילו כלי אבנים או כלים העשויים מאדמה, אבל כלי שניקב ככונס משקה פסול.⁸

ד. מים חיים הם המים הבאים מן המעיין שאינו פוסק, אבל מי גשמים או מי הימים פסולים.⁹

ה. צריך למלאות המים מהמעיין לתוך הכלי, אבל אם נטל מים בידיו ונתן לתוך הכלי פסולים לפי שלא נתמלאו בכלי.¹⁰

ו. בשעה שממלא המים יש לזוהר שלא לעשות שום מלאכה אחרת שהמלאכה פוסלת את המים בין בשעת המילוי ובין בשעת הולכת המים עד שיתן בהם את האפר.¹¹

קידוש המים

א. אחר שמילא מים חיים בכלי לשם מי חטאת נותן האפר על פני המים ומערבם יחד, ואם נתן האפר בכלי קודם המים פסול.¹²

ב. המקדש צריך שיתן האפר לתוך המים בכוונה, אבל אם נפל האפר לתוך המים מאליו פסול.¹³

ספירת שבעה

א. מי שנטמא במת ובא להזות צריך למנות שלשה ימים עם יום הטומאה וביום השלישי מזין עליו וחוזר ומונה ד' ימים ומזין עליו, וטובל ביום השביעי וממתין עד שיעריב שמשו ואז הוא טהור.¹⁴

⁷ שם פ"ה מ"ד, ערכין ג' א', תוס' סוכה כ"א א' ד' והמביאין רמב"ם שם ה"ב.

⁸ שם מ"ה, שבת צ"ה ב', רמב"ם שם ה"ג וה"ו.

⁹ שם פ"ה מ"ח ומ"ט, רמב"ם שם ה"י וה"ב.

¹⁰ שם פ"ו מ"ד, רמב"ם שם ה"ח.

¹¹ שם פ"ד מ"ד, רמב"ם שם פ"ז ה"א.

¹² פרה פ"ג מ"ג, סוטה ט"ז ב', רמב"ם הל' פרה אדומה פ"ט ה"א.

¹³ שם פ"ו מ"א, רמב"ם שם ה"ב.

¹⁴ חגיגה כ"ב ב', רמב"ם הל' פרה אדומה פי"א ה"ב.

¹ רמב"ם הל' פסוה"מ פ"א ה"ב, תו"י יומא מ"ב ב' ועי' חזו"א פרה ס"ח סק"ג, פרה פ"ד מ"א רמב"ם הל' פרה אדומה פ"א הי"א ורמב"ם עה"ת פ' חוקת פס' ג'.

² שם פ"ג מ"ט, רמב"ם שם פ"ג ה"ב.

³ שם מ"ט ומ"א, רמב"ם שם.

⁴ שם, רמב"ם שם וה"ד.

⁵ רמב"ם שם פ"ד הי"ז.

⁶ רמב"ם שם פ"ו ה"א.

ב. מי שהוזה עליו בשלישי ולא הוזה עליו בשביעי ושהה כמה ימים הרי הוא טובל בין ביום ובין בלילה ומזין עליו ביום בין קודם טבילה ובין לאחר טבילה, וי"א שחזור ומונה שלישי ושביעי ואינו טובל אלא לאחר הזאה¹⁵.

הכשרים להזאה

א. הכל כשרים להזות בין כהן בין ישראל, חוץ מאשה טומטום ואנדרווגינוס וקטן שאין בו דעת, אבל קטן שיש בו דעת כשר להזות¹⁶.

ב. ההזאה צריכה להיות על ידי אדם טהור שנאמר והזה הטהור על הטמא, ואפילו טבול יום כשר, וי"א שטבוי"י כשר רק כשנטמא בטומאה דרבנן אבל אם נטמא בשרץ וכיו"ב וטבל פסול להזות¹⁷.

ג. קודם הזאה צריך המזה לטבול לשם טהרת חטאת, ואפילו טבל לשם קודש אינו טהור עד שיטבול לשם חטאת¹⁸.

ד. כל הטמאין כגון נדות ויולדות וכן ערל מקבלים הזאה והם טהורים מטומאת מת, וי"א שאינם נטהרים מטומאת מת אלא רק כשיטבלו לטומאתם האחרת¹⁹.

כוונה בהזאה

המזה צריך להתכוין ולהזות על הטמא לטהרו, ואם הזה שלא בכוונה הזאתו פסולה, וי"א שאם נתכוין לו אע"פ שלא נתכוין לטהרו הרי הוא טהור, אבל מי שמזין עליו אין צריך כוונה כלל ואפילו ישן הרי הוא טהור²⁰.

מקום ההזאה

הזאה כשירה בכל מקום בין בירושלים ובין בגבולין, אבל בחו"ל נטמא האפר בטומאת ארץ העמים²¹.

סדר ההזאה

א. המזה לוקח שלשה קלחין של אוזב שבכל אחד יש גבעול אחד לפחות, ואוגדן באגודה אחת ובקשירה, וטובל ראשי הגבעולין במים המקודשין שבכלי, ומזה על האדם או על הכלים ביום השלישי וביום השביעי אחר

הנץ החמה, ובדיעבד אם הזה מעלות השחר כשר, ואחר ההזאה ביום השביעי טובל ומעריב שמשו והוא טהור²².

ב. אין שיעור להזאה ולכן אם נגע באדם או בכלי כל שהוא ממי החטאת הרי הוא טהור, וכן אם נגעה בכל מקום הגלוי שבגופו טהור, אבל אם נפלה הזאה על לשונו או בשאר בית הסתרים אינו טהור²³.

ג. אין צריך טבילת אוזב לכל הזאה אלא כיון שטבל יכול להזות הזאה אחר הזאה, ויכול להזות על הרבה בני אדם או הרבה כלים כאחת וכל שנגע בו מהמים טהור²⁴.

שמירת מי חטאת

העברת המים לכלי אחר ומקום אחר

א. אפר הפרה נותנים אותו בתוך מים חיים שנתמלאו בכלי והוא הנקרא קידוש, והמים המקודשים הם הנקראים מי חטאת²⁵.

ב. י"א שצריך למלאות ולקדש באותו כלי, וי"א שמותר למלאות מים בכלי אחד ולהעבירם לכלי אחר ולקדשם בכלי השני, וכן אחר שנתקדשו מותר להעבירם מכלי לכלי אחר ולהזות ממנו²⁶.

ג. מותר להניח אצלו מים שעדיין לא נתקדשו או מים שנתנו בהם אפר ונתקדשו אפילו זמן הרבה ואין בכך כלום, וכן להוליכם ממקום למקום או מעיר לעיר ושם יתן עליהם אפר לקדשם, וי"א שצריך לזוהר שלא יסיח דעתו מהם כל זמן שלא נתקדשו²⁷, ואותו המקום שמונחים שם צריך שיהיה טהור שנאמר והניחו במקום טהור²⁸.

העברת המים ע"ג נהר

ד. גזרו חכמים שלא להעביר מי חטאת או אפר חטאת בנהר בספינה או להשיטם על פני המים, משום מעשה שהיה שהולכו מי חטאת בספינה ונמצא שהיה בספינה

²² פרה פ"א מ"ט, מגילה כ' א', רמב"ם שם פ"א ה"א, ועי' חזו"א פרה סי"ד סק"ח.

²³ זבחים צ"ג א' קדושין כ"ה א', רמב"ם שם פ"ב ה"א.

²⁴ פרה פ"ב מ"ב, רמב"ם שם פ"י ה"ח.

²⁵ רמב"ם שם פ"ו ה"א.

²⁶ רש"י חולין ט' ב' ד"ה אם יכולה ותד"ה אם יכולה, רמב"ם שם פ"י ה"א.

²⁷ תגיגה כ"ג א', רמב"ם שם ה"ב ובהשגת הראב"ד שם.

²⁸ פרה פ"ו מ"ג, רמב"ם שם פ"ד ה"א.

¹⁵ רמב"ם שם ובהשגות הראב"ד ועי' כס"מ.

¹⁶ פרה פ"ב מ"י, יומא מ"ג א', רמב"ם שם פ"י ה"ו.

¹⁷ יומא מ"ג ב' רמב"ם שם פ"א ה"ג והי"ד, ועי' תוס' יומא ב' א' ד"ה

להוציא, ותוס' תגיגה כ"ג א' ד"ה מטמאין.

¹⁸ תגיגה י"ח ב', רמב"ם שם פ"ג ה"א.

¹⁹ זבחים צ"ג א' רד"ה מזין, רמב"ם שם פ"א ה"ג.

²⁰ שם פ"ב מ"ב יומא י"ד א', רמב"ם שם ה"ז.

²¹ תוספתא פרה פ"ד ה"ז וביאור הגר"א שם.

כזית מת ונטמאו המים, אבל מותר לעבור במים ובידו האפר או המים המקודשים²⁹.

ה. וכן אסור לרכב ע"ג בהמה או על חבירו בנהר, אבל אם היו רגליו נוגעות בקרקע מותר³⁰.

ו. וכן אסור לזרוק מי חטאת מצד הנהר לצדו השני, וכן נראה שאסור להעבירם במטוס שטס מעל הנהר³¹.

ז. מותר להעביר מי חטאת על גבי גשר שעל הנהר כיון שרגליו נוגעות בגשר³².

ח. מים שנתמלאו לקידוש ועדיין לא נתן בהם האפר מותר להעבירם בספינה, וכן כלים שהם טהורים לחטאת, שלא גזרו אלא על אפר ומים שנתקדשו³³.

ט. לא גזרו אלא על הנהרות, אבל מותר להעבירם בים³⁴.

הולכת המים לפניו

י. המוליך מים לקדשם וכן המוליך מי חטאת שנתקדשו צריך ליתנם לפניו ולא לאחריו, ואם נתן לאחריו פסול, אבל אם מוליך שתי חביות מותר ליתן אחת לפניו ואחת לאחריו, וי"א שבמים שנתקדשו מותר אף לאחריו³⁵.

היסח הדעת

יא. היסח הדעת פוסל המים אף אחר שנתקדשו³⁶.

יב. שקל מי חטאת במשקל אם היסח דעתו משמירתם נפסלו, ואם לא היסח דעתו כשרים, אבל אם שקל דבר אחר כנגדם פסולים³⁷.

שמירת טמאים

יג. אין שמירת מי חטאת בין שנתקדשו ובין שנתמלאו לקידוש אלא בטהורים, אבל אם מסר לטמא לשמרם הרי אלו פסולים³⁸.

יד. היו שנים שומרים אותם ונטמא אחד מהם כשרים מפני שמירתו השני, ואם נטמאו שניהם כאחת פסולים³⁹.

מעלות שעשו חכמים בטהרת מי חטאת

א. מעלות עשו חכמים בפרה יותר משאר כל הטהרות שהאדם שטהור לשאר הדברים אפילו טבל לקדש ועובד בבית המקדש אינו טהור למי חטאת עד שיטבול לשם מי חטאת, ודין זה הוא בין בשריפת הפרה ובין במילוי המים, ובין בקידוש האפר ובין בהזאת המים⁴⁰.

ב. וכן כל הכלים שמשתמשים בהם למי חטאת אפילו כלי המקדש אינם טהורים עד שיטבילו אותם לשם חטאת, ואוכלים ומשקים אע"פ שהם טהורים הרי הם בחזקת טמאים למי חטאת. [רמב"ם שם].

טומאת הכלים

ג. כלים הראויים למדרס אע"פ שהם טהורים, הרי הם לענין מי חטאת כאילו הם טמאים מדרס הזב עד שיטבילו אותם, ולכן אם הסיט אותם הטהור לחטאת נטמא אע"פ שלא נגע בהם⁴¹.

ד. כלים שאינם ראויים למדרס אלא לשאר טומאות אם נגע בהם נטמא, אבל אם הסיטם בלא נגיעה הרי הוא טהור⁴².

ה. הסיט כלים טמאים נטמא אע"פ שלא נגע, אפילו שאין אותם הכלים מטמאים במשא, כגון שסגר דלת שהיה עליה מפתח שהוא טמא מת, כיון שהסיט כלי טמא נטמא, וכן אם הסיט טומאה ממש כמו שרץ אע"פ שאינה מטמאה במשא, מטמאה את העוסק במי חטאת⁴³.

ו. נגע בכלים שאינם ראויים למדרס שהיו על גבי הזב אע"פ שאינם מטמאים אדם אפילו לקדש, מטמאים את העוסק במי חטאת, וכן אם נגעו כלים טהורים לחטאת באותם הכלים נטמאו⁴⁴.

טומאת אוכלים ומשקים

ז. הטהור לחטאת שנגע בידו באוכלים ומשקים בין טמאים בין טהורים נטמא כל גופו וצריך טבילה, אבל אם נגע בהם בשאר גופו או שהסיטם בלא נגיעה הרי הוא טהור, וכן הנוגע בתנור או בכלי חרס אם נגע בידיו טמא ואם נגע בשאר גופו טהור⁴⁵.

²⁹ תגיגה שם, פרה פ"ט מ"ו, רמב"ם שם.

³⁰ תגיגה שם.

³¹ שם, ועי' רד"ה א"כ רגליו.

³² שם, רד"ה אבל מעבירן.

³³ רמב"ם שם.

³⁴ רמב"ם שם.

³⁵ פרה פ"ז מ"ה, רמב"ם שם ה"ד ובהשגת הראב"ד שם.

³⁶ גיטין נ"ג ב' רד"ה מתניתא, רמב"ם שם ה"ה, ועי' שו"ת אחיעזר ח"ב סי"א סק"ו.

³⁷ גיטין שם, רמב"ם שם, ועי' השגת הראב"ד ובכס"מ שם.

³⁸ פרה שם מ"י, רמב"ם שם פ"ט ה"ז.

³⁹ שם פ"ח מ"א, רמב"ם שם ה"ח.

⁴⁰ תגיגה י"ח ב', רמב"ם הל' פרה אדומה פ"ג ה"א.

⁴¹ פרה פ"י מ"א, רמב"ם שם ה"ב וה"ז.

⁴² שם, רמב"ם שם ה"ז.

⁴³ שם, רמב"ם שם ה"ח.

⁴⁴ שם מ"ב, ועי' תו"ט ומשנה אחרונה שם, וחזו"א פרה ס"ה סק"ו וסק"ח.

⁴⁵ רמב"ם שם ה"ח.

⁴⁶ שם, רמב"ם שם ה"י.

איסור נעילת סנדל

ח. תקנו חכמים שהמקדש מי חטאת לא ינעול סנדל כיון שיתכן שיפלו משקים על הסנדל ויטמאוהו כדין משקים שהם טמאים לחטאת, ויחזור הסנדל ויטמא אותו בנגיעתו ויפסול מי החטאת, אבל על שאר בגדיו לא גזרו, אבל צריך לזהר שלא יפלו עליהם משקים, ויש שפירשו שחששו שיפלו מי החטאת עצמם על הסנדל ויטמאוהו.⁴⁶

ט. י"א שאסרו נעילת הסנדל רק למקדש, אבל במזה לא החמירו ומותר בנעילת הסנדל, וי"א שאף המזה אסור.⁴⁷

טומאת אדם

י. אדם טמא בין בטומאות שהם מן התורה ובין בטומאות שאינם אלא מדרבנן מטמא את מי החטאת ואת אפר החטאת וכן את המזה מי חטאת בין במגע ובין במשא, וכן מטמא את האזוב שהוכשר לקבלת טומאה ואת המים שעדיין לא נתנו בהם האפר ואת הכלי הטהור לחטאת במגע, אבל אינו מטמא אותם במשא.⁴⁸

יא. טהור לחטאת שהסיט אדם שאינו טהור לחטאת נטמא אע"פ שלא נגע בו.⁴⁹

נאמנות על טהרת מי חטאת

יב. הכל נאמנים על טהרת מי חטאת, ואפילו עם הארץ שאינו נאמן לתרומה, משום שהחמירו בה הרבה כולם נוהרים בה, ולכן אם אמר עם הארץ על עצמו שהוא טהור או על כלי שהוא טהור, וכן אם אמר על מי חטאת שהם טהורים נאמן.⁵⁰

טומאת מי חטאת

טומאת הנוגע והנושא

א. מי חטאת מטמאים הם את הנוגע בהם שלא לצורך הזאה שנאמר (במדבר י"ט כ"א) והנוגע במי הנדה יטמא עד הערב.⁵¹

⁴⁶ פרה פ"ח מ"ב, ועי' פ"ה הרא"ש שם, רמב"ם שם ה"ג ובהשגת הראב"ד שם].
⁴⁷ עי' ראב"ד שם ובכס"מ שם.
⁴⁸ פרה פ"א מ"ו, רמב"ם שם ה"ה.
⁴⁹ שם פ"י מ"א, רמב"ם שם ה"ז.
⁵⁰ פרה פ"ה מ"א, רמב"ם שם ה"ב.
⁵¹ כלים פ"א מ"א, רמב"ם ה"ל פרה אדומה פט"ו ה"א.
⁵² שם, רמב"ם שם, ועי' כס"מ ומ"מ בדעת הר"ש.
⁵³ פרה פ"ב מ"ה, רמב"ם שם.
⁵⁴ רמב"ם שם פ"ה ה"ד, ועי' רש"י בכורות כ"ג א' ד"ה ואי אמרת.

ב. מי חטאת שיש בהם כדי שיעור הזאה מטמאים אף במשא, וכן מטמאים את בגדי הנוגע או הנושא בשעת מגעו ומשאו עד שיפרוש מהם שנאמר (שם) ומזה מי הנדה יכבס בגדיו ופירשו חכמים שאין הכוונה למזה עצמו שהוא טהור, אלא לנוגע והנושא שלא לצורך הזאה מים שיש בהם כדי שיעור הזאה, וי"א שהנוגע בכל אופן אינו מטמא בגדים.⁵²

ג. שיעור הזאה הוא כדי שיטבול את ראשי הגבעולים של האזוב בתוך המים.⁵³

ד. אפר שלא נתן בו מים י"א שהוא מטמא כמו מי חטאת וי"א שאינו מטמא.⁵⁴

ה. מי חטאת שנעשו מצותן כגון שהזה על הטמא ואח"כ נפלו המים לארץ, וכן אם נפלו בשעת הזאה על הארץ או על טהור, אינם מטמאים כלל.⁵⁵

ו. הטביל את האזוב כדי להזות על דבר שאינו מקבל טומאה, המים כשרים להזאה ולפיכך הם מטמאים את הנוגע והנושא אותם שעדיין לא נעשית מצוותם.⁵⁶

ז. הנוגע או הנושא את המים לצורך הזאה וכן המזה עצמו הרי הוא טהור.⁵⁷

ח. י"א שכל שהוא טהור להזות אינו נטמא אף אם נגע שלא לצורך, ואין מי חטאת מטמאים אלא מי שאינו ראוי להזות אפילו אם פסולו להזאה רק מדרבנן.⁵⁸

ט. הזה על טהור שאינו צריך הזאה י"א שאין המים מטמאים, וי"א שמטמאים.⁵⁹

י. נטל המים כדי להזות ולבסוף לא הזה י"א שהוא טהור.⁶⁰

הנטמא ממי חטאת שנגע במי חטאת

יד. הנוגע או נושא מי חטאת שלא לצורך שנטמא בהם אינו חוזר ומטמא המים בנגיעתו והרי הם טהורים.⁶¹

נא לא לסמוך על הנכתב ללא עיון במקורות. להערות וכן להקמת
סדרת שעורים נוספת באיזור מגוריד ניתן לפנות לטל 0527655009,
כמו כן ניתן לקבל את השיעורים בדוא"ל: e036166932@gmail.com
ניתן לשמוע את השיעורים בקו קול מהיכל: 0733718680 שלוחה 1-8

⁵⁵ פרה פ"ב מ"ד, רמב"ם שם פט"ו ה"א.
⁵⁶ שם מ"ג, רמב"ם שם, אמנם עי' השגת הראב"ד שם, ובפ"י ה"ה.
⁵⁷ יומא י"ד א' רמב"ם שם.
⁵⁸ אליהו רבה על המשניות פרה פ"ט מ"ח ועי' חזו"א פרה ס"ד סק"ז ד"ה ובהגהות הגר"א.
⁵⁹ יומא שם תד"ה למזה, ועי' גלה"ש שם שציין לתו"י יומא ב' א'.
⁶⁰ עי' בפ"י ר"ח שהביאו התו"י יומא י"ד א' בנתיבין לאדם והזה לבהמה ישנה ומשמע שהוא טהור.
⁶¹ ירושלמי יומא פ"ו ה"י, ועי' ר"ש פרה פ"ח מ"ב, וחזו"א ס"ה סק"יב ד"ה ושאלו הראשונים.

20 שאלות על חידושו של החפץ חיים זצוק"ל

שכהנים לויים וישראלים זקוקים ללמוד את דיני המקדש כדי להתכונן לעבודה

עם תשובות ממרן בעל החפץ חיים בעצמו!

(בשולי העמוד הובאו מקורות לתשובות מכל כתבי החפץ חיים)

הניסים שאירע להם כל חייהם⁹. וכן כל האנשים שנתחייבו חטאת או עולה במשך חייהם יביאו מיד קרבן כדי להתכפר¹⁰.

שאלה ה: מדוע הכהנים שלא למדו לא יוכלו לעשות את העבודה לפי מה שיראו את הכהנים שיוודעים לעבוד?

תשובה: כהן שלא למד אינו יכול לעבוד כלל, כי אין לך שיכור גדול מזה שאינו יודע לעבוד, והוא פסול לעבודה¹¹!

שאלה ו: הרי כל הכהנים מזמן בית המקדש יקומו בתחיית המתים והם יוכלו לעבוד?

תשובה: גם הכהנים בזמנינו צריכים לדעת לעבוד, וכמו שבתחילת בית שני נאמרה נבואה לחגי שישאל את הכהנים הלכות המקדש, אף שהיו שם עזרא הסופר ועוד גדולים¹², וכן היו כהנים שזכרו את העבודה מהבית הראשון¹³.

שאלה ז: האם גם לויים צריכים ללמוד את הלכות בית המקדש?

תשובה: גם לויים צריכים ללמוד את ההלכות שיצטרכו לקיים בבית המקדש¹⁴.

שאלה ח: האם גם ישראלים צריכים ללמוד את הלכות בית המקדש?

תשובה: גם לישראלים יש מצווה ללמוד את ההלכות השייכות להם בבית המקדש¹⁵, ולתלמידי חכמים יש חיוב ללמוד את כל ההלכות כדי שיוכלו להורות לכהנים וללויים¹⁶.

שאלה א: האם לכהנים יש חיוב ללמוד את דיני העבודה, או שזו רק הנהגה טובה?

תשובה: לכהנים הוא חיוב גמור, כדי שיוכלו לעבוד מיד כשייבנה בית המקדש¹.

שאלה ב: מה המקור לכך שכהנים חייבים ללמוד לפני בנין המקדש?

תשובה: המקור העיקרי ממה שאסור לכהנים לשתות יין שמא יבנה המקדש והם לא יהיו ראויים לעבודה², ומוכח שהעבודה במקדש תהיה מוטלת על הכהנים שחיים בזמנינו, ולכן הם צריכים להיות מוכנים בכל רגע לעבודה³.

וכן צריכים ללמוד מדין ציפייה לישועה⁴, וכדי שלא תהיה בושה לכלל ישראל אם לא ידעו לעבוד⁵.

שאלה ג: איך יוכלו להקריב מיד קרבנות, הרי קודם צריכים לבנות את בית המקדש?

תשובה: בית המקדש ירד בנוי ומשוכלל מן השמים⁶, ויוכלו ברגע אחד להכנס לעבוד⁷.

שאלה ד: מדוע כל הכהנים צריכים ללמוד את ההלכות, הרי אפשר שכמה כהנים ילמדו עכשיו, ושאר הכהנים ילמדו לאחר שיבנה המקדש?

תשובה: יצטרכו מיד כמה מאות כהנים כדי להקריב את התודות שיהיו חייבים להביא כל אותם מישראל שעברו דרך הים⁸, ועל

1. הקדמת החפץ חיים לליקוטי הלכות ולעבודת הקרבנות, תורה אור פ"ב, ציפית לישועה פ"א.

2. דעת חכמים בתענית יז. וסנהדרין כב.

3. הקדמת הח"ח לליקוטי הלכות ולעבודת הקרבנות, תורה אור פ"ב, ציפית לישועה פ"א. הח"ח מוסיף שאף שנוהגים כרבי שמתיר לשתות יין, היינו שאינו חושש שיבנה ברגע פתאום ולא יספיק להפיג יינו ולעבוד, אבל לדעת את כל דיני הקרבנות צריך זמן רב וזוהי גם רבי מודה שצריך להתכונן קודם שמה יבנה המקדש ולא יוכלו לעבוד.

4. הביאור שאם הוא לומד ומתכונן לגאולה זה מוסיף אצלו את הציפייה לגאולה [וכמו שכתב הח"ח בהקדמה שניה לליקוטי הלכות, שעל ידי לימוד קדשים מתעורר בנפש האדם הרגש פנימי ותשוקה נמרצה לעבודת המקדש, ומצפה לישועת ה' מתי יבנה ויגיע הלימוד למעשה]. ולהיפך אם לא לומד, זה מרחיק ממנו את הציפייה לגאולה. ועוד שילמוד ענייני הקרבנות מקרב את הגאולה, ולכן מדין ציפייה צריך ללמוד.

5. החפץ חיים מוסיף שאם לא ילמדו העבודה תתעכב כמה חודשים ותהיה בושה גדולה מאד, שזה ראה שכל התפילות שהתפללו על הגאולה לא היו בלב שלם.

6. כדעת רש"י ותוס' בסוכה מא. וריטב"א שם, וכן רש"י ר"ה סוף ל. ותוס' שבועות טו: ד"ה אין. וכן גוקט הח"ח בשם עולם ח"א פ"ז.

7. הראב"ן ר"ה ל. על הגמ' יום הגף אסור משום מהרה יבנה המקדש כתב: "לפי שעה יהיה בנוי כהרף עין לפי שהקב"ה בעצמו יבנהו". וכן הוכיחו העבודה תמה שער ז' והמהרל"ח בקונטרס הסמיכה מאיסור שתיית יין לכהנים משום מהרה יבנה המקדש - שביהמ"ק יירד מהשמים, ועיי' מג"ח קנ"ב ט'.

וצ"ל שגם בגדי הכהונה וכלי שרת יירדו מהשמים ולא יצטרכו להתעכב בעשייתם. א"נ ימצאו מה שנגזר בבית ראשון או שני.

לדעת הרמב"ם מלכים י"א א' ועוד ראשונים שביהמ"ק לא ירד מהשמים אלא יבנו אותו, צ"ל שעל ידי נס יוכלו לבנותו מהר, וכ"כ התפא"ר ריש מדות.

דברים המעכבים: יש עוד דברים רבים שלכא"ר מעכבים את ההקרה ולא יוכלו להקריב מיד [כגון: טומאה, חינוך, ביקור התמידין, מעמדות, מנחת חינוך, שקלים, יחוס הכהנים, ועוד]. יישוב להכל נתבאר בקונטרס 'פתאום יבוא' סימן ה'.

8. ציפית לישועה פ"ג, ומכתבים ומאמרים ה' (ד"ה ובגמ') במכתב להגרי"ח זוננפלד. [ומשמע שהח"ח גוקט שקרבן תודה הוא חיוב, וכ"כ במ"ב ר"ח סס"ק ל"ב, וזהו כדעת רש"י (כ"ז) מנחות עט: ד"ה תודת ותורי"ד ר"ה ה; אבל בשטמ"ק במנחות שם (אות י') חולה ושאינו חויר וטויו פת"י א"ח ר"יזו א"א א']

9. ציפית לישועה פ"ג, (ד"ה ובאמת), ובהקדמה לליקוטי הלכות (ד"ה והנה באמת).

10. התפץ חיים שם. ומשמע שאמירת פרשת חטאת אינה פוטרת מחיוב קרבן חטאת כשיבנה ביהמ"ק, וכ"כ הח"ח בתורה אור פ"א בהנהגה והחקרי לב א"ח ב', ועיי' לב חיים ח"א כ"ט.

קרבן יולדת: וכן כל היולדות יביאו מיד קרבן יולדת על כל הלידות שהיו כדי שיוכלו להכנס למקדש ולאכול קדשים, [אמנם קרבן על לידה אחת מתיר אותה, ושאר קרבנות נשארים עליה חובה עיי' רמב"ם מחוס"כ א' י'].

11. ספר מאיר עיני ישראל ח"ה עמ' 337 וגיליון תורת הקרבנות א'.

12. הגאון ר' שכנא זאהן בהקדמת ספרו עטרת יעקב בשם רבו החפץ חיים.

13. מכתבי הח"ח - אגרות ומאמרים ק"י (ד"ה וכבר).

עוד יש ליישב לדעות שתתח"מ תהיה לאחר בנין ביהמ"ק. א"נ הכהנים שיקומו פטורים מהמצוות כמ"ש במתים חופשי ולא יוכלו לעבוד (עי' קוב"ש ח"ב כ"ט). א"נ לפי המב"ט שער היסודות אמצע פרק ס' שהמתים שיקומו לא יוכלו לקיים לפי הידיעות שלהם כיון שלא בשמים היא ע"ש.

14. הקדמה לעבודת הקרבנות (בהערה), ובמכתבי הח"ח אגרות ומאמרים ו'.

במכתב הגדפס בריש ספר 'הדרת קודש' על הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות כתב שהלויים צריכים ללמוד את כל ענייני הקודש והמקדש, וצ"ע מדוע לא מספיק שילמדו את דיני הלויים.

15. תורה אור ריש פ"ב, ציפית לישועה פ"ג (ד"ה ובאמת לבד), ובהקדמה לליקוטי הלכות (ד"ה עוד שאלה) מבאר שהרי אכילת קדשים וביאת מקדש נוגעים לכולם, ובציפית לישועה שם מוסיף שרק קבלה וזריקה שייכים לכהנים, אבל כל שאר ענייני קודש כלליהן ופרטיהן שייכים לישראל כמו לכהן.

וכן במכתב להגרי"ח זוננפלד (מכתבים ומאמרים סוף מכתב ה') כתב שילמדו קדשים בישיבות, וכן שיעשו חבורות ללימוד קדשים. וכ"כ שם במכתב ז' להגר"ש שקאפ שילמדו קדשים בישיבתו.

16. הקדמה ראשונה לליקוטי הלכות (ד"ה ועוד שאלה), הקדמה לעבודת הקרבנות (בהערה), ציפית לישועה פ"ג (ד"ה וע"כ), תורה אור פ"ב, מכתבים ומאמרים ה', אגרות ומאמרים ו'. ובאגרות ומאמרים ק"י מובא מכתב ארוך ששלח לייסד 'לשכת הכהנים' לת"ח ישראלים שיעסקו רק בלימוד קדשים ודיני הקרבנות כדי שיהיה לכהנים ממי לשאול

שאלה ט: מדוע לא יוכלו ללמוד את כל ההלכות מיד כשיבנה המקדש?

תשובה: כתוב "פתאום יבוא אל היכלו" ויצטרכו מיד לעבוד ולא יהיה זמן להתכונן, שהרי צריך כמה שנים כדי ללמוד את כל הלכות העבודה¹⁷.

שאלה י: הרי אליהו הנביא ילמד את כל ההלכות?

תשובה: אליהו לא ילמד כל אחד ואחד את הדברים הפשוטים שיכול היה ללמוד לבד, ויאמר שהיה לנו זמן ללמוד בעצמנו קודם ביאתו¹⁸.

שאלה יא: הרי כתוב "מלאה הארץ דעה" וידעו לבד את כל ההלכות?

תשובה: השפעת החכמה תהיה לכל אחד לפי ההכנה שהכין את עצמו מקודם, ומי שלא התכונן לא ידע¹⁹.

שאלה יב: הרי יש כבר כהנים רבים שלומדים ויודעים קדשים?

תשובה: אין זה מספיק כיון שיצטרכו הרבה כהנים²⁰, וגם אלו שלומדים רובם אינם לומדים להלכה²¹.

שאלה יג: מדוע לימוד הלכות הקרבנות קודם ללימודים אחרים?

תשובה: כיון שמלבד שיש בזה מצוות ת"ת, הרי בלימוד זה נחשב כאילו הקריב את הקרבנות בבית המקדש, ועוד שהלימוד הזה מכפר את כל העוונות ומציל מכל הקטרוגים והצרות, ומחזק את האמונה בהש"ת ובגאולה²².

שאלה יד: לפני שלומדים קדשים צריכים ללמוד את הדברים הנוגעים למעשה.

תשובה: הרי לומדים כמה מסכתות שרובם לא שייכים בזמן הזה (כגון סנהדרין מכות ויבמות), וגם הלומדים נשים ונזיקין ע"פ רוב אינם לומדים את ההלכה למעשה, וא"כ יש מעלה בסדר קדשים שנחשב כמקריב קרבן ולכן הלימוד נחשב שנוגע למעשה²³, ועוד שלימוד זה מקרב את הגאולה²⁴.

וגם אלו שלומדים הלכות למעשה מדוע לא יקדישו זמן גם ללימוד קדשים, ובפרט לכהנים שדינים אלו יהיו נוגעים להם למעשה ממש בודאי הלימוד הזה הוא חיוני²⁵.

שאלה טו: מדוע לעורר עכשיו על לימוד קדשים, הרי יש הרבה דברים בעיקרי הדת שנתרופפו אצל האנשים, וצריך לתקנם קודם?

תשובה: גם בזמן שיש רפיון אצל חלק מהאנשים, הרי רצון הקב"ה שאוהביו ושומרי בריתו יעבדו אותו בשלמות, שהם יהיו לו לעם והוא יהיה להם לאלוקים, ולכן לימוד זה מוטל עליהם²⁶.

שאלה טז: מדוע החפץ חיים טרח שילמדו קדשים, ופתח כולל קדשים לזרז את ביאת המשיח, הרי בזמן ובכסף הזה יכל לשכור אברכים שילכו מעיר לעיר ויחזקו את כל עם ישראל?

17. תורה אור פ"ב, הקדמה לעבודת הקרבנות.

18. תורה אור פ"ב, ציפית לישועה פ"ג (בהערה). עו"ל לפי הירושלמי (מע"ש ה' ב' ומובא בתו"ט במע"ש שם) שבנין ביהמ"ק קודם למלכות בית דוד, ולפי"ז גם אליהו לא יבא לפני בנין ביהמ"ק כיון שמגיע יום אחד לפני ביאת המשיח (עירובין מג).

19. אגרות ומאמרים ק"י, וכ"כ המב"ט בבית אלוקים שער היסודות אמצע פרק ס'.

20. כמובא בתשובה לשאלה ד' מדברי החפץ חיים בכמה מקומות.

21. כמו שהאריך הגר"ש זאהל בהקדמתו לעטרת יעקב.

22. תורה אור פרק א' ופרק ג'.

23. תורה אור פרק ב' ופ"ב, ציפית לישועה סוף פרק ג', הקדמה לליקוטי הלכות (ד"ה וכאשר), מכתבים ומאמרים ה', והוכיח שלימוד קדשים נחשב כמו הלכה למעשה מהגמ' ב"מ קיד: בארבעה לא מצינא, ופירש רש"י בארבעה סדרים כגון מועד נשים נזיקין שנוהגות בזה²⁷, וקדשים כיון שמעלה עליו כאילו הקריב, משא"כ טהרות וזרעים.

24. אגרות ומאמרים ח'.

25. כנ"ל בהערה 23.

26. הקדמה שניה לליקוטי הלכות (ד"ה ואל), והקדמה לתורה אור.

תשובה: לחזק את עם ישראל יש אחרים שעושים, אבל ללימוד קדשים אין אחרים²⁷.

שאלה יז: האם צריכים ללמוד גם להלכה ולמעשה?

תשובה: כן, צריכים ללמוד גם להלכה ולמעשה ע"פ הרמב"ם והראשונים²⁸ וספר ליקוטי הלכות²⁹.

שאלה יח: מדוע צריכים ללמוד קדשים להלכה, הרי זה 'הילכתא למשיחא' ולא פוסקים בזה?

תשובה: הרמב"ם פוסק הלכות גם בהילכתא למשיחא, וכך נוקטים לדינא³⁰, ויש בזה כמה טעמים³¹.

שאלה יט: מדוע אנשים מתרשלים בלימוד הזה?

תשובה: כיון שלימוד זה מכפר את כל העבירות, לכן היצר מתגבר בכל כוחותיו להניא את האדם מלימודים אלו. ועוד שקשה מאד לברר את ההלכות של כל קרבן לפרטיו, וכן את כל ענייני העבודה³².

שאלה כ: מדוע הראשונים לא חיברו פסקי הלכות בענייני קדשים?

תשובה: א. כיון שבזמנם לא היה שו"ע, והם היו צריכים להורות לכל ישראל את ההלכות שבארבע חלקי שו"ע, ועוד שלא היה דפוס והיו צריכים לשלוח ההעתיקות³³. ב. יתכן שהראשונים גם עשו חיבורים אלא שלא נתפשטו, וכמו שהתגלו כתבי יד של כמה ראשונים³⁴. ג. הראשונים לא חיברו ספרים כיון שאינו נוהג בגלות, אבל אנחנו שקרובים לגאולה יותר מהם, עת לעשות לה' לברר את דברי הקדמונים למעשה³⁵.

27. בבאוריו והנהגות (הגר"מ שטרנובן שליט"א) פ' ויקרא עמ' ח' מביא שהג"ר משה שניידר זצוק"ל שאל שאלה זו את הח"ח, והח"ח השיב לו כמובא כאן. ואולי כוונתו שחזוק בשאר דברים היא מצווה שאפשר לעשות ע"י אחרים ואינו דוחה ת"ת, משא"כ חזוק בלימוד קדשים א"א ע"י אחרים.

28. ובמכתב הח"ח להגר"ש שקאפ (מכתבים ומאמרים ז') כתב שהסיבה העיקרית שמרז ללימוד קדשים כיון שגברה מאד בעולם הקרירות באמונת ה' ובתורתו, ואין עצה כי אם ע"י לימוד התורה ובעיקר בסדר קדשים.

29. בשער לליקוטי הלכות ובסוף ההקדמה כתב שסידר את מסקנת הסוגיות ע"פ פסקי הרמב"ם וקצת גם דעת שאר הראשונים. ובסוף ההקדמה (בהערה ג') מוסיף שהרמב"ם הוא עמוד החזק שבית ישראל נשען עליו, ובפרט בהלכות קדשים שאר הראשונים לא יצאו לברר ולצרף כל סוגיא להלכה כמו הרמב"ם. [אמנם במקומות רבים הח"ח מכריע כדעת שאר הראשונים ולא כהרמב"ם ואכמ"ל].

30. החפץ חיים בספרו 'ליקוטי הלכות' כתב את מסקנת ההלכה בכל סדר קדשים, וכן בכל מסכתות וסוגיות הש"ס השייכים לבית המקדש והקרבת הקרבנות. ובאגרות ומאמרים ז' כתב למתחילים ללמוד סדר קדשים וליקוטי הלכות עם תורת הקדשים.

31. הח"ח בסוף ההקדמה לליקוטי הלכות (הערה ג') כתב שהרמב"ם שקבע הלכות בכל סדר קדשים, סובר כדעת תוס' זבחים מה. (ד"ה הלכתא) שכל האמוראים חולקים על ר' יוסף ופוסקים הלכות גם בהילכתא למשיחא. וכ"כ תוס' ביומא יג. (ד"ה הלכה) ובתו"י תה"ר וריטב"א שם, רמב"ן שבת קלג. (ד"ה ותנן) וח"י הר"ן שם. וכן הסמ"ג והרע"ב פוסקים הלכות בכל קדשים. וכ"כ החו"י קצ"ה שהרמב"ם סובר כח"ס.

32. הח"ח שם מבאר שמבשרים את ההלכה בקדשים משום ידיעת כל התורה, וכיון שהלימוד כמו הקרבת קרבן. (וכ"כ המצפ"א יומא ה: זבחים מה).

33. ואפשר שהטעם שמכריעים לדינא גם בהלכתא למשיחא, היינו כדי לדעת מה לעשות מיד כשיבנה ביהמ"ק. וכ"כ האחרונים בדעת הרמב"ם, (וכן לגבי מה שהשמיט הרמב"ם כמה דינים, ביאור האחרונים כיון שלא ינהגו בבית השלישי), וכן מוכח בדעת רבינו חיים המובא בתוס' יומא יג. סנהדרין נא: זבחים מד. שרק בדבר שבא ע"י איסור לא פוסקים הלכתא למשיחא, (וכן נוקט הגר"א או"ח תכ"ג סס"ק ב'), וטעם החילוק ביאורו התוס' ביומא כיון שדבר איסור לא שכית, והתו"י וריטב"א שם מבארים כיון שבימות המשיח יהיו כולם צדיקים ולא יעשו איסור, ומוכח מדברי כולם שפוסקים את ההלכות כדי לקיים אותם בביהמ"ק.

34. ומה שהחפץ חיים לא ביאר כך, אפשר שסובר שרק את ההלכות הברורות צריך ללמוד כדי לעבוד בביהמ"ק, אבל את הספיקות והמחלוקות יכריעו רק כשיבנה המקדש. א"נ כדברי הנצי"ב בהעמק דבר דברים ל' ח' שכשינהג למעשה יצטרכו לברר שוב ע"ש.

35. הקדמה לעבודת הקרבנות.

36. סוף הקדמה ראשונה לליקוטי הלכות (בהערה).

37. שם, והוסיף כמו שנתגלה הראב"ד והר"ש ורבינו הלל על התו"כ, ורשב"א על מנחות. ויש להוסיף את השטמ"ק על כל סדר קדשים, וכן פסקי הר"ד, ורבינו גרשום, ורבינו תננאל (נדפס על סוף זבחים ובהקדמת המהדיר כתב שהוא פירוש על כל קדשים). וכן הריטב"א כתב פירוש על זבחים (ע"י מבוא לריטב"א יומא ועירובין). ובמסכת קנים ותמיד יש הרבה ראשונים ואכמ"ל.

38. קיצור תולדות הח"ח שנדפס במכתבי הח"ח (נכתב ע"י בנו) עמ' נ"ב.

בניסן עתידים להגאל

הננו לבשר כי בס"ד יתקיים לראשונה

יריד ספרים ענק של כל הלכות המקדש והקרבנות כולל ספרי 'מכון תורת הקרבנות'

כדי שכל אחד יוכל להיות מוכן ומזומן לעבודת המקדש בקרוב

היריד יתקיים בעז"ה ביום שלישי ר"ח ניסן תשפ"ד
באולמי 'מרום' רח' הרב לנדא 2 פינת רח' חזו"א בני ברק
למשך 3 שעות בלבד בשעות 5:30 - 8:30 אחה"צ

במקום ניתן יהיה להזמין ולרכוש ספרים רבים בענייני קדשים להלכה, וכן ספרי תורת הקרבנות
ודיסק אונקי הכולל את מבחר המצגות של המכון, **במחירים מוזלים**.
במקום **יחולקו חינם** ארבע חוברות המחשה נפלאות על עבודת הקרבנות במקדש, מאת מכון
היכלא דרשב"י, עד גמר המלאי.
לומדי קדשים זכאים לקבל **ללא עלות** את מאגר הספרים הדיגיטלי של המכון, הכולל מאות
חיבורים בהלכות הקודש והמקדש. יש להצטייד באונקי.

ונוזכה לאכול... מן הפסחים

ביריד ניתן יהיה להשיג:

1. חוברת 'והשב את העבודה' על קרבן פסח, עם מאות תמונות להמחשה. מהדורה חדשה, הכוללת את דיני קרבן העומר ושתי הלחם.
2. הגדה של פסח לזמן בית המקדש, בהוצאת מכון תורת הקרבנות.
3. מצגת יחודית על סדר צליית הפסח ואכילתו.
4. סדר אמירת קרבן פסח, עם מקורות והערות.
5. עמדה מיוחדת להשתתפות ברכישת כבש, כדי לקבל כזית לקרבן פסח.

חדש!!! כל מפעלי המכון במספר אחד: 07722-73333

מענה הלכתי בענייני קדשים, שיעורים בהלכות בית המקדש המעשיות, מכירת מוצרי המכון,
חלוקת ספרים, עלונים, מידע נחוץ, עדכונים ועוד

כתובת מייל לבירורים: t8429433@gmail.com

פרשת שמיני

הטיפול בשערות ובציפורניים בשבת

סעודת ליל שבת

א. אסור לגזוז בשבת שערות הראש או שערות הזקן במספריים, ואפילו לגזוז שיערה אחת אסור, וכן אסור לתלוש שערות בין בכלי בין ביד ובין בשיניים, אולם מותר לחכך בנחת בשערות הראש או הזקן, ואין צריך לחשוש שמא יתלוש מהן, ואף מותר לו להוציא שיירי מאכל שנדבקו בזקנו, ובלבד שיקפיד לא לתלוש שערות (פ"ד ס"ז, מח). **ב.** אסור לסרק את השערות במקום שיש חשש שיתלשו כגון במסרק או במברשת סמיכה או קשה, אבל מותר לסרק את השער במברשת ששערותיה רכות, וכן במסרק שיש בין שיניו רווח גדול, שאין חשש שבשימוש בהם ייתלש שער, וטוב לייחד מברשת ומסרק מיוחדים לשבת, מפני 'עובדין דחול' (פ"ט ס"ט). מותר להחליק שערות פאה בעזרת מברשת בעלת שערות רכות (פ"ט ס"ז).

סעודת יום שבת

א. אסור לאשה לסוך את שערותיה בשבת בגיל המעצב את השער, משום איסור ממחך (פ"ט נז). אסור לקלוע שערות לצמה בין בשער הראש ובין בפאה נכרית, וכן אסור לעשות זאת בשער של בובה. אבל מותר לקבץ את השערות המפוזרות ולקשרן בסרט או בקשת (פ"ט נח). מותר לאשה לתחוב סיכות לתוך שערותיה או לשער הפאה, כדי להחזיקן (פ"ט ס"ק נג). **ב.** אסור לאשה להתניז על שערותיה תרסיס כדי לשמר את התסרוקת (פ"ט ס"ק נו).

סעודת שלישית

א. אסור ליטול את הציפורניים בשבת במספריים וכד', וגם לכרסם אותן בשיניים אסור. ואין לתלוש את רצועות העור הקטנות שנקלפו מסביב לציפורן, לא בכלי ולא ביד ואף לא בשיניים, ואין להסיר אפילו אותו החלק של העור שכבר נקלף, אבל צפורן שרובה נתלשה והיא קרובה להינתק והדבר מצער, מותר להסירה כולה גם את החלק של הציפורן שטרם נותק ביד או בשיניים אבל לא בכלי (פ"ט ס"ק ס). **ב.** מותר לנקות קצות הציפורנים מן הלכלוך שבהן, ולא חוששים לטלטול מוקצה בשעת הוצאתו של הלכלוך.

וארטים על פרשת השבוע

ט ג. קחו שעיר עזים לחטאת. וכי מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן? אלא אמר להם, אתם יש בידכם תחילה ויש בידכם בסוף. יש בידכם בתחילה, וישחטו שעיר עזים במעשה מכירת יוסף ויש בידכם בסוף, עשו להם עגל מסכה. יבוא שעיר וכפר על מעשה שעיר, יבוא עגל וכפר על מעשה העגל. ילקוט שמעוני. הקשה הפרדס יוסף, לכאורה אינו מובן, מדוע יחד עם קרבן הכפרה על מעשה העגל, הוצרכו בני ישראל להביא קרבן נוסף לכפר על מעשה מכירת יוסף, מדוע חטא העגל עורר את החטא של מכירת יוסף, מה הקשר בין הדברים? ומביא הגהות מהרי"ד על התורת כהנים שכתב: במדרש מביאר שכעס האחים על יוסף היה, שראו בנבואה שייצא ממנו וירבעם בן נבט שיעמיד עגלי זהב ויחטיא את בני ישראל בעבודה זרה, ורצו האחים למנוע זאת ולכן מכרוהו. אמנם, תירוץ זה של האחים להצדיק את מעשה המכירה, היה טוב רק עד חטא העגל, אבל כאשר גם זרעם חטאו בעשיית העגל לעבודה זרה, אז התבטל התירוץ, ולעכשיו כשהביאו כפרה על חטא העגל, נזקקו להביא קרבן נוסף לכפר על מעשה מכירת יוסף, כי על ידי חטא העגל התעורר חטא מכירת יוסף.

תירוץ נוסף כתב המשך חכמה בהקדם מה שיש להקשות. מדוע לא עיכב עוון מכירת יוסף עד עכשיו לא את יציאת מצרים ולא את קריעת ים סוף, וגם לא את מתן תורה? אלא, שעל חטא של מכירת יוסף היה להם תירוץ, הם טענו ליוסף, מדוע לא הוכחת אותנו אם ראית בנו מעשים רעים, מדוע רצת לספר זאת לאבינו? אנחנו הכתובת לכל הטענות! אותנו בעצמנו היה לך להוכיח! אבל בחטא העגל, הרי הרגו בני ישראל את חור בנה של מרים שאמר להם תוכחה, והתגלה שלא היתה ליוסף אפשרות לומר להם דברי תוכחה, כי חשש פן יהרגוהו, והוכרח להוכיחם באמצעות אביו. וא"כ, ע"י חטא העגל חזר להתעורר חטא מכירת יוסף, ומשום כך הוצרכו להביא כפרה גם על חטא זה.

ט ז. ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח. אומר רש"י קרב אל המזבח שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה, למה אתה בוש? לכן נבחרת. כתב האדרת אליהו, המילים בוש וירא היינו בוש ופחד, אלו שתי תכונות שונות. אהרן היה מתבייש לגשת אל המזבח כיון שעשה את העגל, וגם היה ירא לעשות זאת, כי היה יודע ברוח הקודש שיהיה ערעור על כהונתו על ידי קורח. טענתו של קרח על הכהונה היתה משום שרצונו להיות כהן גדול. ולכאורה, וכי קרח לא ידע שאין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, וכמו שהגמ' ביומא כ"ב. אומרת, בשלמא אהרן כהן היתה לו קופה של עגל, אך אינו קופה של שרצים היתה לקרח? זהו שאמר משה לאהרן: קרב אל המזבח כי לך נבחרת, דווקא מפני שעשית את העגל ויש לך קופה של שרצים, לכן נבחרת לכהונה, ממילא אל לך להיות ירא, כי אף אחד לא יערער על כהונתו! אמנם, רש"י בפרשת קרח ט"ז - ז' יכתב שעינו של קרח הטעתו וראה שיצא ממנו שמואל שלא היתה לו קופה של שרצים מאחוריו, ועם כל זאת הנהיג את עם ישראל, וא"כ גם קרח יכול להיות מנהיג ללא קופה של שרצים! ולא ידע קרח שלשמואל תהיה קופה של שרצים הלא הוא קרח בעצמו. בדרך נוספת באר האדרת אליהו את המילים לך נבחרת, שהרי כהן עובד עם כף יד קמוצה - קומץ את המנחה, ועם כף יד פתוחה - מברך את עם ישראל. המילה כך מורכבת משתי אותיות, כ' קמוצה וד' פתוחה. לכן אמר לו לך נבחרת, נבחרת לעבודת הכהונה, ואף עושים זאת? עם שתי כפות, כף פתוחה וכף קמוצה.

ט ז - ח. ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך וכו' ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו. הגמ' בסוטה ה'. אומרת, א"ר חייא בר אשי אמר רב, ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, ובפסולות דברי הגמ', הכוונה שלת"ח צריך שיהא שמינית בשמינית שבגאווה. אך האבני נזר פירש, שהכוונה לפסוק השמיני שבפרשת שמיני ויקרב אהרן אל המזבח וכו', שאהרן היה בוש ודואג על העגל שעשה, ולכן אמר

לו משה קרב אל המזבח ועשה את חטאתך, פירשו, כמו שאמרו צדיקים עשה דוחה לא תעשה, אם אדם ח"ו עבר על לא תעשה, העצה לך היא תרבה בעשה, וכך תזכה לדחות מקרבך את הלא תעשה. וכן סור מרע ועשה טוב, אם רצונך לסור מהרע, אל תתעסק בכך, כי אף פעם לא תגמור ורק תמשך להסתבך, אלא ועשה טוב, תתחיל בעשיית מעשים טובים, וממילא כל הרע יסור ממך. וכך עשה אהרן, כמו שכתוב ויקרב אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו, וכך הצליח לצאת מן אותו רועש של חטא. וכן כל ת"ח, צריך שתהיה בו המידה הזאת של הפסוק השמיני שבפרשת שמיני, שגם אם ח"ו יכשל בחטא, הוא צריך להרבות בעשה טוב ולהמשיך לאלה, וכך יזכה לחזור בחזרה אל הקדושה.

י ה. ויקרבו וישאם בכותנתם. שואל רבי יהונתן אייבשיץ, מדוע נשאו אותם דווקא בכותנותיהם? ומתוך, הנה האבן עזרא כתב, שמעשה זה היה בשבת, ובשו"ע סימן ש"א סעיף א' כתב שאסור לטלטל מת בשבת, אלא ע"י ככר או תינוק, וא"כ איך סתבו אותם? והתשובה, שהשו"ע שם סעיף ד' פסק, שלא הצריכו ככר או תינוק אלא למת ערום, אבל אם הוא בכסותו, לא צריך ככר או תינוק. וזהו שאמר וישאם בכותנותם", שבכזה מקרה אין איסור טלטול.

י ו. וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף השם. יבכו בלשון עתיד משום שזה היה בראש חודש ניסן וחודש ניסן אסור בהספד ותענית לכן נאמר יבכו לאחר מכן. אדמו"ר"י גור.

י כ. וישמע משה ויטב בעיניו. הודה ולא בוש לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי [רש"י]. שואלים העולם, איזה שבח זה שלא הוציא חס ושלום דבר שקר מפיו? ושלא התבייש לומר על מה של שמע לא שמעתי? תירץ רבי יהודה טרגר, חתנו של רבי שלמה זלמן אויערבאך, מקור הפירוש של רש"י הוא בתורת כהנים, ושם כתוב "הודה מיד ולא בוש לומר לא שמעתי". א"כ, אולי אפשר לומר ששמלת "בוש" כוונתה "בושש" וכמו שכתוב [שמות ל"ב - א'] "וירא העם כי בושש משה לרדת מן העם", כלומר שמשה רבנו הודה מיד בלי להתמהמה "לא שמעתי". חלק מהווארטים מתוך העלון הנפלא מדין בית ד' רבי יוסף זריצקי.

יא ב. זאת החיה אשר תאכלו וכו', אשר על הארץ. יש להקשות 'אשר על הארץ' מה בא להוסיף? וי"ל שמצינו כמה פעמים בחז"ל שיש בשר שהוא לא מהארץ, אחד המקומות זה בסנהדרין נט. רשבי' הלך בדרך ופגע בו אריה שרצה לאוכלו, ירדו לו שתי חתיכות בשר מן השמים אחת אכל האריה וכך ניצל ואחת השאיר והביא לבית המדרש ושאל אם זה מותר לאכילה כי אולי זה מין טמא, אמרו לו החכמים אין דבר טמא יורד מהשמים ומותר לאכלו, לכן הדגיש כאן הפסוק שכל האיסורים נאמרו על חיה אשר על הארץ. רבי שלמה אלגזי.

יא ט. את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקש במים. יש להקשות לשם מה נכתב שוב במים לאחר שהוזכרו בתחילת הפסוק מכל אשר במים? וי"ל ע"פ המבואר ברמב"ם א' כד ממאכלות אסורות יש לו קשקשת כשהוא בים וכשיעלה ישיר קשקשיו הר"י מותר. ולפיכך היה צורך לחזור ולומר כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים כדי לומר לך שרק כשעודו במים יש לו אך כשיעלה ישיר קשקשיו במים אותה תאכלו כיוון שהיו לו סימנים במים. יוסף לך.

יא לד. מכל מאכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא. הנה באופן נדיר נאמר כאן יבוא עם וו בעוד שברוב המקומות בתורה כתוב יבא בלי וו. והטעם בזה י"ל משום שמצינו שאוכל שגוע בו משקה הוכשר לקבל טומאה, והרי יש ז' משקים שמכשירים לקבל טומאה וסימנך י"ד שח"ט ד"ם. והנה בקרא דידן נאמר רק מים ומה עם שאר משקים וי"ל האות וו של יבוא היא מרמזת על שאר ז' משקים. שאף הם מכשירים את האוכלים לקבל טומאה. רבי חיים קניבסקי בטעמא דקרא.

יא מא. וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל. הגמרא בעירובין [י"ג:] מספרת, תלמיד ותיק היה ביבנה, שהיה מטוהר את השרץ במאה

פרשת שמיני תשפ"ד

חמישים טעמים. אמר רבינא, אני אדון ואטהרנו. ומה נחש שממית ומביא טומאה לעולם נבילתו טהורה, שרץ שאינו ממית ומביא טומאה לעולם, לא כ"ש. כלומר, נבלת נחש שממית טהורה, שרץ שאינו ממית ומרבה טומאה, לא כל שכן. שאל הגר"א מוילנא, מה היתה הברכות לא רבינא, הרי לאותו תלמיד ותיק היו מאה חמישים טעמים, והוא יש לו רק טעם אחד? תירץ הגאון, לאותו תלמיד בעצם לא היו מאה חמישים טעמים, היה לו רק טעם אחד, והוא אותו הטעם שאמר רבינא, ומה הם אפוא אותם מאה וחמישים טעמים שעליהם דיבר התלמיד הוותיק? אלא מסביר הגאון מוילנא, על המשכן נאמר "אורך החצר מאה באמה ורחב החמישים וחמישים", וטעמי המקרא על המילים "מאה באמה" הם "קדמא ואזלא", ושל "חמישים בחמישים" הוא "מונח רביעי", ויש בכך רמז לנחש, בהתחלה היה קדמא ואזלא, היו לו ארבע רגליים, והיה קד ואזיל, ערום ומהיר מכל החיות. אח"כ "מונח רביעי", בלשון [תהילים קל"ט - ג'] "ארחי רובעי" רבעי לשון רביצה, והיינו שהולך על גחון. ולזה התכוון התלמיד הנבון, אך אני יוכל לומר את השרץ? בטעמים של הפסוק המדבר על ה"מאה וחמישים", ובא רבינא ופירש את דבריו של התלמיד, שיש ק"ו מן הנחש, ומה נחש שממית ומביא טומאה לעולם טהור, שרץ שאינו ממית ומביא טומאה לעולם, אינו דין שלא יטמא.

יא מא. וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל. וברש"י כתב: להוציא את היתושין שבכליטין ושפופלין ואת הזויות שבעדשים שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל, אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו. מעשה ובא אחד מנסיכי הנכרים לפני רבי יהונתן אייבשיץ, ושאלה בפיו, מדוע אצלכם היהודים, יש חוקים אשר אינם מתיישבים עם השכל וההיגיון. שאלו ר' יהונתן, איזה מהם. אמר הנסיד, תולעת שפירשה מן הפרי יש לה דין שרץ השורץ על הארץ, וחייבים מלקות על אכילתה, אולם אם לא פירשה מהפרי חשובה כפרי ואינה אסורה, וכי מה ההבדל בין זו לזו, הרי בגוף התולעת לא נשתנה מאומה ברגע שפירשה מן הפרי. לקח ר' יהונתן אייבשיץ כף ריקה, וציווה על הנסיד שיירק אל תוכה. עשה הנסיד כמבוקשו, אלא שאז הוסיף וביקשו רבי יהונתן שיחזירנה אל תוך פיו. סירב הנסיד לעשות זאת, וטען כי הדבר מאוס ומגונה עליו. שאלו ר' יהונתן, מה ההיגיון שבדבר, הרי לפני רגע היה הרוק בתוך פיו, ומה נשתנה עתה כאשר הוא בתוך הכף. ענה הנסיד, כשהיה בתוך פי לא היה מאוס, כיון שפירש הרי הוא מאוס עלי. אמר ר' יהונתן, אכן, כן הוא הדבר גם לגבי התולעת, בעודה בתוך הפרי, כל עוד לא פירשה, אדם בולעו ואינו נמאס בו, אך כיון שפירשה, בין רגע הופך הפרי למאוס על האדם ולכן נאסר.

יא מז. להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל. שואל הרבי עקיבא איגר, מדוע הפסוק מתחיל קודם בשלילה (טמא) וממשיך בחיוב (טהור), ואילו בהמשך זה הפוך, מתחיל בחיוב (החיה הנאכלת) וממשיך בשלילה (החיה שלא נאכלת)? ומתוך, הגמ' ביומא [פ"ב:] מספרת, שהיתה אשה מעוברת שהריחה ביום כיפור ורצתה לאכול. באו לפני רבי, אמר להם, לכו לחשו לה שיום כיפור הוא. לחשו לה, וקיבלה את הלחש ולא אכלה. קרא עליה רבי את הפסוק "בטרים אצרך בבטן ידעתך", ונולד ר' יוחנן. מקרה אחר, אשה מעוברת שהריחה דבר מאכל ביום כיפור, והתאוותה למאכל. הלכו לפני ר' חנינא, ואמר, תלחשו לה שיום כיפור הוא, ולא עזר הלחישה ואכלה ביום כיפור. קראו עליה את הפסוק "זוהר רשעים מרחם", ויצא ממנה שבתאי אוצר פירות. אמר רבי עקיבא אייגר, רמז לדבר בפסוק שלפניו, אם תרצה לדעת ולהבדיל "בין הטמא ובין הטהור" ולדעת איזה עובר יצא צדיק ואיזה רשע? סימן בידך "ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל", לפי הולדת - הקרייה "חיה" - האוכלת ביום כיפור, אשר ממנה יצא בן רשע, או הולדת אשר לא תאכל, וממנה יצא בן צדיק. ולפי"ז מתורצת השאלה הראשונה, שהפסוק מתחיל בטמא וממשיך בטמאה - החיה הנאכלת (ולדת שאכלה), ובין הטהור - ובין החיה אשר לא תאכל (שלא אכלה ביום כיפור).

והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני: כתוב

בגמרא (ברכות נג:) והתקדשתם, אלו מים ראשונים. והייתם קדושים, אלו מים אחרונים. הטעם לתקנת הנטילה היות והידיים עסקניות הן, ונוגעות בבשרו במקומות המכוסים אם לאחור מן יגע בידיו במאכל ימאס המאכל ההוא לאכילה בעיני הרואים, ואם יקרה כן לתרומה וקדשים וימאסו לאכילה יהיה הדבר גנאי לתרומה וקדשים שנמאסו לאכילה, לכן גזרו טומאה על הידיים כיון שזה טומאה מדרבנן גזרו טומאה רק על הידיים ולא על כל הגוף, ותקנה ליטול ידיים קודם האכילה נאמר לא לפני אכילת חולין, כשאוכלים פת ולא על שאר האוכלים. טעם נוסף לנטילת ידיים לסעודה הוא משום מצוה, ופירשו התוס' משום נקיות, כלומר לא משום סדר תרומה, רק מצד עצם אכילת חולין. שכאשר אדם ניגש לאכול את עיקר מזונו הוא הלחם אין לו לגשת לא האוכל אלא אם כן ניקה ורחץ את ידיו. כי הגוף והנפש ירדו כרוכים, נפש בריאה בגוף בריא, הגוף משפיע על הנפש, והנפש על הגוף, ולכלוך מוליד גנאי בנפש ומשבש כונת הלב הטהור, לכן צריך שיטול את ידיו שעה שבא לאכול. וכך כונת החזון איש באגרותיו (חלק א' אגרת טז) אהבת הטהרה והנקיות אשר הטבעה בנפש, ואשר הנפש מצטער על הפכן באמצעות חמשת החושים להרגשתו, הוכרה ליסוד במשפטי התורה, בהיות שאין הנפש ראויה להודווג במושכלות, רק בהיותה שקטה על מכוונה, בלתי מופרעת, ואמרו: טהרה מביאה לידי קדושה, ואמרו: והייתם קדושים אלו מים אחרונים, משמע שטרת הידיים ונקיון מביאה לידי קדושה עכ"ל. ולפי"ז הרגשת המיאוס הוא כח הקדושה שבנו, שרוצה לדחות את כח הטומאה, כדי למנוע משהו ההתרחקות הגורמת על ידה, על כן מדרכי העבודה היא להקפיד מאוד על עניינים אלו ולטפח בעצמנו את רגשי העדינות הטבעיים וזה ענין אמרם ז"ל 'והתקדשתם' אלו מים ראשונים 'והייתם קדושים' אלו מים אחרונים. וכך כתב השל"ה (יומא עג א) בשם תלמידי האר"י שהזהירות במים ראשונים ואחרונים, הם מהדברים המקדשים את האדם. נמצא שכנגד אכילת אסור המטמא את הנפש, יש לנו אכילת קדושה המקדשת את הנפש ומה היא אכילת קדושה? כשנוטלין ידיים קודם האכילה ומים אחרונים לאחר האכילה, ומנקים עצמם על הליכלוך ומברכים על נטילת ידיים וברכת המזון בזה ממשיכים קדושה גדולה על האדם פעם אחר פעם. וכנגד זה אמרו: אדם מקדש עצמו מעט מקדשים אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא. נטילת ידיים מביאה את האדם לקדושה, די לקיים את המצוות כראוי, נטילת ידיים כראוי, ולזכות על ידי זה לעלות במעלות הקדושה. על ענין של נטי"ו מצינו שמסרו ע"כ למעשה מובא בגמ' בעירובין מעשה בר' עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים והיה ר' יהושע הגרסי משרתו וכל יום ויום היה מכניס לו מים במדה ופעם אחת מצאו שומר בית הסוהר שהיה שונא ישראל ורצה לצער את ר' עקיבא ואמר לר' יהושע מדוע הבאת היום הרבה מים שמא לחתור בבית האסורים אתה רוצה? שפך חציין והניח חציין, כיון שהגיע אצל ר' עקיבא אמר לו יהושע אי אתה יודע שזקן אני וחי' תלויין בך מדוע הבאת רק מעט מים? סח לו את המעשה ביקש ר' עקיבא לטול ידיים וראה שהמים אינן מספיקין אפילו לשתייה אמר ר' עקיבא מוטב שאמות מיתת עצמי ואל אעבור על דברי חברי שאם אעבור על דבריהם אתחייב מיתה אמרו: לא טעם כלום עד שהביאו לו מים ונטל ידיו. בגמרא שבת (סב:) כתוב שלשה דברים מביאים את האדם לידי עניות. ואחד מהם המזלזל בנטילת ידיים. רב חסדא אמר אני כשנוטל ידיים שופך מים בשפך, וגם מן השמים נותנים לי פרנסה בשפך. כתב רבינו יונה על האנשים שמזלזלים בנטילת ידיים, כי הם רעים וחטאים לה' מאוד, ואחריתם עדי אבוד. ועליהם אמרו, כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. כתב רבי חיים קניבסקי לאחר האסון הגדול במיתרו שבו נהרגו 45 יהודים במיתה משונה כתב רבי חיים שאחד הטעמים לכך הוא משום שלא מקפידים בהלכות נטילת ידיים לסעודה בכל פרטיה ודקדוקיה.

איתא בזוהר הק' כל האוכל ושוטה בקדושה ובטהרה ובנקיות, נדמה למלאכי השרת שהם קדושים. וכל האוכל בלא נטילת ידיים אכילתו טמאה, והשכינה מה היא אומרת? "אל תלחם את לחם רע עין ואל

תתאו למטעמותיו". מה הטעם? משום שיש מידת פורענות בעולם ושמה עין הרע, וכל האוכל בלי נטילת ידיים, אותה המידה של פורענות שורה עליו, וכל אותה המאכל הוא שלה, ונקרא לחם רע עין. כתב מהר"ח ז"ל (בשער הגלגולים הקדמה כב) שהמזלזל בנטילת ידיים מתגלגל במים. **הרב זילברשטיין** מביא רבות את המעשה מהחזו"א על אחד שהזמין את חבריו לברית שעשה לבנו ואמרו שחייבים להגיע כי הזמין לברית, הלכו לשאול את החזו"א והחזו"א אמר גם אם היה האברך ניגש אלך באופן אישי ומזמין בפה, לא הית מחוייב ללכת לברית, שהרי תלמידי חכמים אינם יושבים בסעודה, עם אנשים שאינם מהוגנים. השואל נדהם מן התשובה, ושאל הרי כל הנוכחים שם יהיו בני תורה הוגנים!!! השיבו החזון איש הרי ברור שחלק מן המסובים שם לא יקפידו על נטילת ידיים בדקדוק כל פרטי ההלכה, וכיון שכן הם קרויים כבר בלתי מהוגנים, ואסור לישב עמם בסעודה. עוד סיפר הרב זילברשטיין על החזון איש שהיה נוכח פעם בסעודת פדיון הבן, ואמר שהתבונן בעשרה אנשים שנטלו ידיהם לסעודה, ותשעה מתוכם לא נטלו ידיהם כדיו, ומהם ברכות לבטלה, וגם אכילתם היא ללא נטילת ידיים. **מסופר על רבי עזרא עטיה** שהעמיד את רבי מנצור בן שמעון אצל הבחורים בעת שנוטלים את ידיהם, כדי שכל מי שנטל ידיו יעבור אצלו תחת שבת הבחניה, שיבדוק היטב אם נטלו ידיהם כדיו. **והנהיר בנטילת ידיים** זוכה לעשירות בסדר היום (פרק ב' דנקט עצמו קודם אכילה ונטי"ו): כתב: ראוי לכל בעל נפש וירא שמים להסתכל במצוה הזאת, כי קלה היא, ונעשה חמורה בעונשיה, וגורם לו עושר וכבוד ויצליח בכל מעשה ידיו ולא יצטרך לידי מתנת בשר ודם. עכ"ל. כתב בספר צוואה מחיים אות' ה' לרבי חיים פאלג'י כי כל הזהיר בנטילת ידיים בכל אופן המצטרך לנטול ידיו, מובטח לו שלא יחסר מים מרשותו כל ימיו. ואפילו כשיהיה עצירת גשמים, ושאר עיכובים להיות חסרון מים בעיר, ברשותו ובתחומו לא יחסרו מימיו. וכן זוהר מביא מרשב"י שיום אחד היה עוסק לפניו בהלכות נטילת ידיים, אמר רבי שמעון כל מי שלא נוטל ידיו כראוי אף על פי שנעשה למעלה נענש גם למטה. ומה עונשו למטה? שגורם לעצמו עניות.

נביא להלן ספורים מגדולי ישראל כמה חשוב ומקדש עניין זה של נטי"ו, וכמה חמור מי שלא נוטל ידיו לסעודה: **בענין זהירות** במצוות נטילת ידיים לפני הסעודה יש מעשה נפלא שסיפר רבי יצחק שלמה אונגער האדמו"ר מחוג חתם סופר בני ברק. מעשה שהיה בעירו של הרב אברהם אבוש (אבישיל) אב"ד פרנקפורט, גר קצב אחד שהיה מפורסם לבעל עבירה גדול עד מאוד, אך בכל זאת היתה לו מסירות נפש על מצוות נטילת ידיים. מצוה זו קיים בכל כחו ומאוד, ולא וויתר אף פעם עליה. והנה אירע בשנה אחת שנטרפו כמה בהמות, וכיון שחג השבועות היה משמש ובא, שלחו את הקצב לעיר הסמוכה לקנות כמה בהמות. אמנם הקצב היה בעל עבירה רח"ל, וחששו שמא יביא בשר טריפה ועל כן שלחו אותו השוחט של העיר. באמצע הדרך הרגיש הקצב רעב ורצה לאכול פת לחם, אך לא היה עמו מים לנטילת ידיים, והוא באחת, כי בלא נטילת ידיים לא יאכל. השוחט שנעע עמו, אמר לו שיכול לעטוף את ידיו ולאכול בלי נטילת ידיים, כנפסק בהלכה למי שרחוק ממקום מים. אך הקצב בשלו כי על מצוה זאת אינו מוותר בשום אופן והוא ימסור את נפשו על כך. אך בכל זאת הרעב גבר עליו, והחליט שילך לתוך היער הגדול, ויחפש שמה אולי ימצא מעין או באר וכדומה. השוחט רצה למנוע מללכת לשם, באמרו: הלא מי יודע כמה לסטים טמונים שמה, והוא מקום סכנה, אך הוא בשלו אינו אוכל בלי נטילת ידיים. וכן עשה, העמיד את עצמו בצד הדרך והשוחט נשאר שם לשמור, והוא בעצמו הלך רגלי לתוך היער לחפש אחרי מים. כעבור זמן מה, שמע השוחט קול של יריה, והבין שלסטים ירו עליו וכי הקצב אינו עוד בין החיים. השוחט נכנס לעיירה הסמוכה, וקרא לחברה קדישא, הם חיפשו בתוך היער, עד שמצאו את גופתו של הקצב והביאו לקבר ישראל. המעשה הזה לא הספיק עדיין להתפרסם בתוך היער. והנה בלילה שלאחריו, ורבי אבישיל שלא ידע מכל הנעשה, ישב ולמד כל הלילה דרכו תמיד, והנה באמצע הלילה בא אליו הקצב ההרוג והתגלה לפני הרב באמצע לימודו ורצה לדבר עמו. אך הרב חשש שעדיין הקצב בין החיים לא ראה לנכון להפסיק אז מלימודו בשביל לדבר עם הקצב ההוא, אך הקצב התחיל לבקש שהגאון ישמע מה בפיו כי יש לו דבר נחוץ לדבר עם הרבי, ורבי אבישיל

בשלו כי אין אז הזמן גרמא להפסיק לימודו. כראות הקצב כי אין הרב רוצה לשמוע מה בפיו, התחיל הקצב לבכות תמרורות בדמעות שליש, שדבר נחוץ יש לו לדבר עמו, כי הוא כבר מת והגיע לעולם העליון, שם התחילו לדון על כל העבירות שעבר כל ימי חייו, ובאו הרבה מקטרגים לבלעו ולשופר, אך בכל זאת בא מלאך אחד מליץ טוב, שאמר כי הוא קדוש, שהרי מת במסירות נפש שלא לעבור על מצוות נטילת ידיים, ועל כן מקומו צריך להיות אצל מעלות הקדושים שקידשו נפשם ונהרגו על קידוש השם. אך גם המקטרגים לא טמנו ידם בצלחת, וטענו, כי אדרבה גם בזה חטא, שהרי ידע שהיער הוא מקום סכנה, ולא היה לו רשות למסור נפשו על זה, ולכן דינו כמאבד עצמו לדעת רחמנא לצילן. ואשר על כן יצא הפסק דין כי עליו לירד למטה לעולם הזה ולבקש מצדיק שהוא עדיין בעולם הזה שיחווה דעתו בזה, וכאשר יאמר כן עשה, לכן הוא בא לפניו עכשיו לשמוע חוות דעתו והוא בקשו שיואל להטיב עמו, כי באם לא יטיב עמו הרי הוא אבוד לעולמי עד. הרב אבישיל לא האמין לכל הסיפור, ואמר לו מי אומר שדברך אמת, אפשר שהתחשק לך לדבר דברי עצונות, וכל דברך המה שקר. הקצב התחיל לבכות עוד, כי האמת בדבריו והוא מתיירא ממלאכי חבלה ועומדים סמוך לו ורוצים לבלעו תיכף ומיד. רבי אבישיל אמר לו שמע נא את אשר אומר לך, בזאת אדע כי כנים דברך, הנה אני מייגע את עצמי כבר זמן רב להבין דברי תוס' המוקשים, אם האמת כדברך שאתה בא מעולם העליון, תחזור לשמה לזמן מועט, ותברר את הפשט האמיתי וכשתחזור ותגלה לי את הפשט האמיתי אז אדע כי האמת אתך ואפנה אליך לחוות דעתי בשאלה הזאת. הקצב בשמוע תנאי הזאת הלך תיכף ומיד משם והגאון ר' אבישיל יוצא וממתין לקראת בואו, כאשר עברה לערך זמן של חצי שעה חזר ואמר את הפירוש האמיתי וביקש סליחה על התמהמהותו זמן חצי שעה, כי ידע הרבי כי כיון שלא למדתי מעולם לא יכולתי להבין פירוש התוס' על רגל אחת רק עמלתי עליה לערך זמן של חצי שעה. רבי אבישיל פסק לטובתו, כי יש לו דין קדוש, והיה לו רשות למסור נפשו על מצוות נטילת ידיים והצדק הוא עם אותו המלאך המליץ.

מעשה אירע במלחמת ויאטנס, ביהודי מאמריקה שקיבל צו מילואים לבוא למלחמה. האיש, שראה כל יום ארונות מתים הולכים ונערכים כתוצאה מהמלחמה, פחד להיות כאחד מהם. ניגש לרבי משה פיינשטיין וביקש ממנו ברכה. אמר לו הרב: 'אם תקפיד לעשות נטילת ידיים בכל פעם שאתה אוכל לחם - תחזור בעזרת ה' בריא ושלם'. הרב הביא ספל ולימד אותו איך עושים נטילת ידיים, והאיש הנ"ל קיבל עליו את זה ולקח עימו את הספל לצבא. וזה היה חלק מכלל המלחמה שלו. וכל פעם שהיו אוכלים לחם - היה מבקש שילמאו לו את הספל במים, ונטל את ידיו. והנה ביום מן הימים הגיעו למקום מסוים ועצרו לאכול, ולא היה מספיק מים. לא הסכימו לתת לו מים לספל הגדול, ואמרו לו 'תאכל בלי נטילה, אין מה לעשות'. והאיש הנ"ל, אע"פ שהיה רעב מאוד, אמר 'אני לא אוכל בלא נטילת ידיים', והלך לחפש מים בשטח. אחרי חיפוש של שלוש שעות לא מצא כלום, חזר למקום, והוא רואה לתדהמתו איך כולם גורים מתים, כיוון שבאו הלוחמים שכנגד בהפתעה והרגום. והוא ניצל ממות בטוח בזכות נטילת ידיים.

הרבנית קוק אמה של הרבנים קוק מרחובות הבחינה דרך החלון ביהודי מרוקאי העובד בשדה עבודת כפיים מייגע. אבל למרות היגיעה המרובה, שמה לב הרבנית, שהאיש נזהר מאוד בנטילת ידיים ובברכות, וניכר עליו שהוא ירא שמים. הרבנית הזמינה אותו להיכנס לביתה, והגישת לו לאכול ולשתות. ואח"כ שלחה אותו אם יש לו ילדים והיכן הם מתחנכים? האיש נאנח מרה, וסיפר לרבנית שיש לו שני ילדים, אבל לפני כמה שבועות לקחו אותם לקיבוץ השוכן קרוב לטבריה והוא חושש מאד לעתידם הרוחני...

הרבנית בחרה באיזה קיבוץ הם נמצאים, הגיעה הרבנית לקיבוץ פגשה את הילדים שאלה אותם אם הם רוצים לצאת מכאן? הם השיבו בחיוב. לקחה אותם הרבנית משם והכניסה אותם ללמוד במוסד תורני. שמו של אחד הילדים היה ראובן אלבו ה"ה הגאון רבי ראובן אלבו המכהן כיום כראש ישיבת אור החיים חבר מועצת חכמי התורה ומגדולי מחזירי התשובה בדורנו. הכל הגיע בזכות נטי"ו כראוי.

סיפר של נתיבות הרב פינחס הכהן. פעם ניחמתי משפחה של אבלים שאינם שומרים נטי"ו,

בקשו ממני שאומר כמה דברים לחיזוק. כשיסימתי את דברי, נגשה אלי אישה חילונית לגמרי היא שאלה מה יכולה אני לקבל על עצמי לטובת הנפטר? חשבתי לעצמי מה יכול אני לומר לה? שתתלבש באפן צנוע! הרי היא חרוקה מזה מאוד, וגם ברור שלא תשמע לי, ומצד שני חבל לא לנצל את ההזדמנות שהלב פתוח והיא מוכנה לקבל. אמרתי לה קבלי על עצמך נטילת ידים לשחרית, ולפני הסעודה, היא שמעה ושאלה זה בלבד יסייע לנשמת קרובי? אמרתי לה ודאי, ומיד הסבתי לה כיצד עליה לנהוג. והיא הלכה מעלי. שנה וחצי חלפו מאז, ויום אחד בבית הדין בנתיבות נגשת אלי אשה שנראית כרבנית ממש, ושואלת האם הרב מכיר אותי? עניתי לה לא. והיא אמרה לי אני האשה שקבלתי על עצמי נטילת ידים לפני שנה וחצי, התפעלתי מאוד ושאלתי אותה איך הגעת למה שהגעת: והיא ספרה לי ספור מרטיט. חצי שנה אחרי

אותו מעמד, נסעתי עם בעלי להודו, נסענו כמו שנהגים כל הישראלים קמים בבוקר לוקחים תרמיל עם דבר מאכל ובקבוק שתיה ויוצאים לטייל. באחד הטילים לאחר יום שלם שהתארך מעבר לזמן ששערו, מים כבר לא היה לנו, אבל לחם ישב היה בתיק. הגענו למקום שגדלו בו פטריות יפיות, אמרנו לעצמנו לאכול לחם יבש בלי מים מה יותר מתאים לאכול עמם כמה פטריות יפות, והחלטנו לשבת לאכול. כפי שהרגלנו מזה חצי שנה בנטילת ידים, התחלנו לחפש מים. הלכתי בכל הסביבה ולא מצאתי, בעלי שם הוא קיבל איתי מצוה זו, אמר לי תראי אנחנו בחוץ לארץ, כאן אין חובה ליטול ידיים!... בעלי התישב לאכול ואני התעקשתי שלא לאכול הרי קבלה זו קבלה. לא עבר זמן מה, ובעלי החל להרגיש נורא, הוא התחיל להחליף צבעים עד שנעשה כחול כולו, התברר מאוחר יותר כי הפטריות

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערך בדרך של שו"ת

שאלה: בפרשת השבוע אנו למדים על אזהרות הבורא את בני ישראל שימנעו עצמם ממאכלות אסורות: מהו חומר העניין של מאכלות אסורות? **תשובה:** על חומר העניין דרשו חז"ל (יומא לט, א): תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. פירש רש"י: מטמטמת - אוטמת וסותמת מכל חכמה. לעומת זאת, על הנהגה ושומר עצמו ממאכלות אסורות כתב הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות יז, לב): וכל הנהגה בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו. בכל ספרי הקדמונים במשך הדורות רואים התייחסות מיוחדת לחומר העניין של מאכלות אסורות הנכנסים אל תוך גוף האדם, סותמים את הצינורות הרוחניים וגורמים לו לאבד את התשוקה ואת אש ההתלהבות לעבודת ה'. בספר שפע חיים, כותב לבני ביתו: לכן אני שונה וכופל בקשתי, שמכאן ואילך ישיגה כל אדם יותר שלא להכניס לביתו מאכלים שמטמאים ומטמטמים אותו ואת בני ביתו, כי מי שרוצה שיהיה לו בית כשר ושבניו יהיו יראי שמים, מוכרח לשמור עצמו ממאכלות אסורות, שהיא הגורמת לכל הפריקות עול ולירידה מדרך הישרה. באור החיים בפרשה כתוב שמי שמתקדש ונהנה מלאכול מאכלות אסורות זוכה שלא יגע לפי שבוגג מאכלות אסורות.

שאלה: האם מצינו ענין מיוחד לנהוג בשמחה בחודש ניסן, ומדוע נקרא החודש בשם זה? **תשובה:** האליהו רבה בסימן תרפ"ה סק"ח כותב שהדין שמשנכנס אדר מרבית שמחה נוהג גם בחודש ניסן, וז"ל: גרסינן בתענית דף כט. כשם שמשנכנס אדר מרבין בשמחה כך שנכנס אב מעטים בשמחה כדו, ונ"ל דניסן הוא כאדר, שהרי פירש רש"י משנכנס אדר ימי נסים היה לישראל פורים ופסח וכו' עכ"ל. ומובא בספרים שחודש ניסן נקרא בשם זה לפי שהוא רגיל בניסים, שהאות נ' בסוף המילה רומז לרגיל, וכמו שפירש"י בב"מ לג. רובץ ולא רבצן שמי שרגיל לרבוץ קרוי רבצן, ולכן גם חודש זה שהוא רגיל בניסים קרוי ניסן, וזה זמן מסוגל לראות ישועות גדולות שלא כדרך הטבע.

שאלה: הצעה בנושא השטייגען בבין הזמנים, כדי שישאר ביציאתו כנכניסו? **תשובה:** רבי גרשון אדלשטיין היה מביא תמיד שמי שרוצה לא לאבד את כל העליה של משך הזמן, יקבע בבין הזמנים כל יום ללמוד מוסר, ועי"ז מובטח לו המשך העליה גם בביה"מ, וכדאי ספר מוסר שמושך אותו ומתחבר אליו, והשפעת המוסר היא חזקה מאוד בהשפעתה על הנפש, ויש להוסיף מה שאמרו כל גדו"י שסיפורי צדיקים הוא ספר מוסר לא פחות טוב משאר הספרים.

שאלה: בימים אלו שיש הסתה נוראית על עולם התורה מה מוטל עלינו? **תשובה:** גדולי ישראל הורו שבימים אלו ובפרט בביה"מ ראויו ביותר לבחורים להיות בבתי המדרשות ולא להיחשף לציבור החילוני להימנע מללכת לפאראקים וטיולים, וכיבד רבי גרשון אדלשטיין בעיקר ללמוד בהתמדה גם מצד חילול השם, כי מה יאמר אלו שהוא בני תורה, שהם עובדים קשה בצבא וסובלים ואנחנו בני חורין, וכיצד הם יכולים להבין את זה, הרי תשובתנו היא שאנו מאמינים במה שאמרו חז"ל מי גרס לרגליו שיהיו עומדות במלחמה? שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, ואנו מאמינים שזכות התורה שלנו מגן על הארץ, ואינו משתמטים, אלא אנו עושים יותר ממה שהם עושים! ובזכותנו הם קיימים! וגם מה שיש להם כוח להילחם זה בזכותנו. ומאחר שאנו מאמינים כך,

אי אפשר שנעשה נגד אמונתנו, כי אם לא נלמד זה יחריב את הארץ, ובה שאנו לומדים אנו מגינים ומצילים את כל יושבי הארץ, וזהו תפקידנו, ואם אחד יפסיק מלימודו הרי הוא כמו עריק! וכיון שזוהי אמונתנו אינם יכולים לבוא בטענות עלינו, כי אנחנו מאמינים והם לא מאמינים! ואם הם היו מאמינים כמונו גם הם היו עושים כך! ואנו בטוחים שבלומי התורה שלנו אנו מגינים גם עליהם, ואם לא נלמד חס ושלום זה מחריב את הארץ.

שאלה: מהיכן לקוח הפתגם הלך הזרזיר אצל העורב? **תשובה:** בגמ' זה מופיע כמה פעמים, עיין ב"ק צב: ומקורו מהמעשה בב"ר תולדות סה ג: הגיע עוף לארץ ישראל והסתפק בדיון אם טהור אם לא, הביאו לפני רבי חייא אמר להם אניחורעו על הגג, וכל עוף שיבוא אצלו ה"ה מיינו, בא לפניו עורב מצרי ונעמד על ידו, אמר רבי חייא אם כך טמא הוא אמרו לא הלך עורב אצל זרזיר אלא מפני שהוא מינו.

שאלה: הלכה היא שהנוול לבן ובת פקועה עד סוף כל הדורות אינם טעונים שחיטה אלא מדרבנן ואין טרפות מוסלת בהם, לפיכך אנשים בעלי יוזמה הציעו לפני הרב ואזנר שיקחו פר ופרה בני פקועה ויעשו מהם עדרים עדרים של בני פקועה ואז יהיו כל השחיטות כשירות חלק וכלי חשש של טריפות, מה ענה ע"כ הרב ואזנר? **תשובה:** הורה הרב ואזנר שאין לעשות כל כך רצון הבורא שיבדלו בין הטמא לטהור ובין החיה הנאכלת לחיה שאינה נאכלת וכמו שפירש רש"י שיבחינו בסמני שחיטה וטרפות ובפרט שלא תשתכח תורה שחיטה.

שאלה: מגיע ובא ערב פסח וכל הלחץ מסביב שגורם לאדם לאכול הרבה אכילות רגשיות שמזיקות לגוף, מה יעשה בשביל להימנע מכך? **תשובה:** יש הרבה אנשים שבזמן לחץ, התאבד שלהם היא לאכול בלי גבול, ואין זמן ומתאים לזה מערב פסח הלחץ מהנקיונות ושאריות המשלוחי מנות המפתים. לכן ראוי לכל מי שחפץ חיים ארוכים ובריאים להוציא את עודפי הממתקים מהבית (אפשר להעביר למטבח של הכלל, ששם יסיכור יותר שייאכל במסורה), וכן להקפיד כל יום על ארוחות מזונו, ואם חפץ לנשנש תוך כדי, יכין ירקות חתוכים לפרוסות יפה וסוגי ירקות ירוקים, ודברים אלו רק יוסיפו לו שנות חיים.

שאלה: בחור שחוזר לבין הזמנים הביתה, מה יעשו ההורים בשביל להנעים לו את השעות בבית, כדי שיאגור כוחות לזמן הבא וירגיש שהבית הוא משענת וחממה בשבילו, ולא יסתובב בהרגשה שהשעות בבית היא סיר לחץ עבורו? **תשובה:** נשמענו לא אחת על בחורים נורמליים לחלוטין שמשוועים למנוחה וחופש בלי לחץ של סדר יום, הם רוצים לישון ולישון כמה שבהם להם, ולצערנו, גם לקום מתי שבא להם, ואפילו שלפעמים זה גובל באיבוד מ"ע דאוריתא כקרי"מ בזמנא, וההורים מסכנים רוצים לראות את הנחת והם לא רואים, מה עושים? - דבר ראשון להיזהר לא להכניס את הבחור ללחץ ולא להכביד בדרישות, אחרת הוא יפתח מרד וכלום לא יועיל. מה שכן יעשו, זה לתכנן עמו את הדברים החשובים, כמו שיקושו לכה"פ לזמן קר"ש שהוא דאוריתא, וינהל איזושהו סדר יום, וברגע שיראה שבאים לקראתו ומוותרים לו על רוב הדברים, הוא בוודאי ישתדל לכה"פ בדברים שבאמת חשובים לנו להתאמן, והכל יהיה בדרכי נועם. ובעזרת ה' בתחילת הזמן ירגיש רעננות וחשק להתחיל ברגל ימין.

שאלה: ילד שפחד ממעלית, מללכת לקניות לבד, מללכת לבד בלילה, מבר מצווה שיעשו לו ועוד שלל

שגדלו שם, היו פטריות רעילות. התקשרנו לידידים ובקשנו את עזרתם, ובהודו כמו בהודו רק לאחר שעה וחצי, פינו את בעלי לבית חולים מחוסר הכרה. הוא נאבק על חייו במשך שבועיים, ובחסידי ה' יצא מאפלה לאורה. כשהתעורר לחיים, אמר בעלי, אני שוכב וחושב המון, קבלנו על עצמנו רק מצוה אחת מאוד פשוטה, את התעקשת לשמור עליה בכל מחיר, ואני זולתי בה פעם אחת, תראי באיזה מצב הייתי, הרי זהו נס ממש שאני יכול עכשיו לדבר, ואת לא עברת את כל זה, המצוה שמרה עליך. ואז הדבר הביא את שנינו להרחרר שאם זהו הכוח של מצוה כל כך קלה, וביכולתה להציל חיים, חייבים אנו לבדוק יותר את היהדות. חזרנו לארץ נרשמו לסמינר של ערכים, וכיום אנו מנהלים בית שנשמרות בו כל מצוות התורה, קלה כבחמורה. מתוך החוברת הנפלאה דברי חיים לרבי יוסף חיים אליהו שליט"א

פחדים האם לנסות לברוח מזה שלא יחשף לכך, או לתת לו להתמודד עם זה? **תשובה:** ברור שפחד לעולם א"א לפתור ע"י שבורחים ממנו, עם פחד צריך להתמודד ולכן הדרך לפתור את הבעיה היא רק אם נתמודד איתה נחשוף אותו למקרים שפחד מהם ועי"כ לאט לאט הוא יגדל ויראה שאין בהם ממש, ואין מדובר על פחד מדברים מסוכנים אלא מדברים שבאמת אין בהם ממש כמו שכתבנו בשאלה.

שאלה בחושן משפט: קבוצה שנשעה לנופש בחו"ל והמצות נתקעו במסע והיה לכל הקבוצה ביחד מספר מצומצם של מצות שהספיקו לכזית בצמצום רב האם הם צריכים לשלם על הנופש או שירידו רק את מחיר המצות. **תשובה:** ברור שיכולים להוריד המון מהתשלום כיון שיעקר הפסח זה המצות וכשאין מצות אין נופש. מתוך הקונטרס מנחת שלום לרבי אהרן הקר שליט"א

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: רעיונות שנשלחו השבוע ובהם המון פתרונות לבעיות שהובאו בשבועות קודמים:

א. טיפים לקימה מוקדמת בבוקר: (א) לקנות שעון מעורר עם צלצל חזק מאד ולשים את השעון מעורר במרחק מהמיטה, כך שבשביל לכתוב אותו יהיה חייב לקום. (ב) לקנות את עצמו לא אם לא קם באופן מוחלט, אלא רק אם לא קם כדי לשטוף פנים. כלומר, יכול להיות שהוא רוצה להמשיך לישון - אין בעיה, רק שיקום מהמיטה לשטוף פנים ויחזור לישון, ואם לא קם לשטוף פנים - יש קנס (הניסיון מוכיח שכבר לא חוזרים לישון אח"כ).

ב. בענין הבעיות והפתרונות בטאבו משותף, יצאה לאור בחודשים האחרונים חוברת תועלתית ומפורטת מאד, מכתבי הג"ר צבי ברוורמן שליט"א אבי"ז ביתר עילית, החוברת בשם "מפנקס בית הדין" חלק ג'. ניתן להשיג במייל gmail.com@951146. וכן יש משרד תיווך בבי"ב שמתמחה לטענות בזה והוציא על כך חוברת שלימה (אולי בחלק מהדברים הם נוגעים בדבר?) אפשר לשלוח בקשה למייל בסוף העלון ולקבל. בהמשך נביא עוד דברים עי"ז מאת אחד מהבקיעים בתחום שמכין משהו מיוחד לכלל הציבור.

ג. רוצים קנס לחולצות לבנות? פשוט להוסיף מגבת בהירה לכסונה (שכמוכא שהמכונה לא תהיה דחוסה).

ד. לגבי עקירת שן בינה: במרפאת מגן אברהם ברחוב גשר החיים בירושלים, ד"ר רפאל, רופא שיניים לילדים עקירה שהייתה אמורה להיות נוראה והייתה מעולה בדקה הוציעם התאוששות קלה. הרבה כתבו: ד"ר נעם ברוך בירושלים טל' 0524206525 0777004052. ועוד כתבו: ב"קופ"ח הכי זול.

ה. פתרון לכבד שומני - להוריד במשקל.

ו. מי ששאל פעם על זבובונים שנצמדים לתקרה בהמוניהם יש חומר שנקרא K500 שהוא תרסיס שמשפרצים והוא נשאר לא מתאדה כמו חומר רגיל ויתכן שיועיל לשים מזה.

ז. לשואל בעניין חיידק החוזר בקיבה. כמדומה לי שאתה שואל על חיידק בשם הליקובקטר. הרופא המליץ לך על קוקטייל של שלושה סוגי אנטיביוטיקה על מנת למגר אותו. אין זה רוח הקודש אלא חכמת חיים. לדיעת השואל, אין דרך למגר אותו. הקיבה שלו מלאה במיליארדים כאלה ואנטיביוטיקה משמידה את רובם. מספיק אחד שישאר כדי שבתוך תקופה לא ארוכה יהיו לו בקיבה שוב מיליארדים. הטיפול בהם זה לשנות את התזונה כלזאת שמצד אחד דלה בשרנים המוועילים להם ועשירה בדברים המזיקים להם. ישנו ישיש נחמד בשם עוזי שור הגר ביקנעם שיכול לעזור 04-989-3865.

ח. מניסיוני במקרה שהכביסה יוצאת מוכתמת יש לבדוק אם המקור זה לא חלודה מהברז או מהצינור שמוביל את המים למכונת הכביסה.

ט. מס' פטנטים ועיצות ~ לערב פסח: 1. נקיון מסילות- לפני שאת שופכת מים וחומר, קחי יפן שיער/העפי את כל הכלוך היבש שהצטבר שם. 2. נקיון סיר שרוף- שימי 1/2 כוס אבקת כביסה, מלאי הסיר במים – והרתיחי, הריח הנעים עדיף על ריח מחומר מסוכן... בלי מאבקים ושפשופים- נגבי את הסיר והבריקי אות, 3. נקוי תחתית התנור- פזרי אבקת סודה לשתייה על התחתית, שפכי חומץ, המתני 20 דק' – וגנב... 4. תריס/חלון/דלת הזזה – תקועים- קני יספריי גריז/ה תניי על הגלגליות – הכל יתחיל לרוץ... 5. כתמי בגדים עקשניים כמו- גואש/דיו וכו'- קני 'אנטיקלאב' של סו – רססי על הכתם, שפשפי, והכניסי למכונה. 6. גירסה נוספת לניקוי כתמי- ארטליין- שפשפי על הכתם 'משחת שיניים' והכניסי למכונה... 7. ניקוי קירות בקלי קלות- לאחר היצירות של הילדים- ערבבי בקערה

אקונומיקה+פנטסטיק/אמה + מיס- טבלי סמרטוט הרטיבי את הקיר- והספיני יפוג הפלא' בקערה ופשוט נגבי את הקיר... 8: הצעת יעול- כל הסיליקון שהיה באמבטיה ובמטבח שחור מרוב פיטוריות עובש. הסרתי לאחר שטבלתי צמר גפן עם אקונומיקה של סנו עם מסיר שומנים (כ-16 ש"ח) וחתכתי אותה לאורך כל הסיליקון. כולל חתיכות קטנות על החרסיה באמבטיה (הם נדבקות). ולאחר כ- 12 שעות. הכל נהפך ללבן, הפטריות מתו ואין להם את הצבע כמו שהן חיות. במקום לגרד את הכל ולשים סיליקון חדש \ בדוק ומנוסה.

התורה חסה: בקשות עזרה וסיוע שנשלחו ע"י הקוראים, למי שיש פתרונות או רעיונות לשלוח ע"מ לסייע לציבור מתבקש לשלוח למייל שבסוף העלון והקב"ה יחזיר לו בכפלים:
א. מי שיוזע כיצד להסיר כתמי יין מחליפה בהירה.

ב. על איזה בעיה זה מעיד שכשנני מתכופף נהיה לי חם מאוד וכשמזדקף חוזר למצב הרגיל?
ג. ילד בן 13 בכל פעם שגוזז ציפורניים (לא עד הסוף) כאובות לו האצבעות כמה ימים. אשמח לשמוע פתרון.
ד. נשפך לי שפורפרת שלמה של דבק 3 שניות בכיס של חולצה לבנה חדשה אשמח לשמוע על פתרונות להסרת הדבק.
ה. רציתי לברר איך מסיימים טיפול של ריקוטן לאחר 5 חודשים, והאם אפשר לנקות במהירות את הגוף מהחומר (אני לא יכול להיות בשמש מחמת הכדורים).
ו. בקשת מידע דחופה מה עושים עם בור ניקוז של ספוגיה שמחובר לניקוז של האמבטיה וכל פעם שיש קצת לכלוך הוא נסתם וכל מי האמבטיה עולים על הריצפה של הבית.
ז. האם יש למישהו פתרונות אמיתיים בדרך טבעית לצמיחת זקן.

חידות

וקרוי אוכל: 1. איזה משקאות נוהגים להכין בבית? (לפחות 5) 2. איזה דברים יש בטו לחודש במשך השנה? 3. איזה ספר יש בכל ביכ"נ ואין אותו כמעט בשום בית? 4. תשובות: א. 19. ב. הטמפרטורות. ג. מפלס הכנרת. ד. ספר שקוראים בו. ספר כמה סוכריות יש לו. ספר סיפר אותו. ז. מרק. ח. מים, פטל, תה, קפה, שוקו, מיץ תפוזים ועוד מיצי פירות. ו. סוכות. טו בשבט. פורים במוקפים. פסח. טו באב. ז. ספר תורה.

חידון המצוות לכל המשפחה מאת הצדיק מבית שמש רבי שלמה דאהן שליט"א

1) איזה מצוות יש להם סכום קצוב (מדויק)? 2) איזה מצווה אפשר לקיים רק במצב של ישיבה? 3) איזה מצווה יש בציפורים? 4) איזה מצווה מקיימים רק אם לא מתכוונים? 5) איזה מצוות צריכות להתקיים רק בשנים? 6) אם יש לך כח, אז קיימת מצווה נדירה, איזה? 7) אני ראשון ובחג אותי תמיד מעלים בשמחה, מי אני? 8) איזה מצוות מקיימים רק אם לא עושים כלום? 9) איזו מצווה כתוב עליה במפורש שמועילה לזכירה? 10) אילו מצוות האמורות בתורה אדם יכול לקיים בלחם? 11) כשאדם בונה בית איזה מצווה הוא מתחייב? 12) איזו מצווה יש – כשהאדם מקיים אותה הוא מחייב בעוד מצווה למשך שנה? 13) איזה מצוות אדם לא היה רוצה שיבואו לידיו? 14) איזה מצוות מקיימים בכל הגוף של האדם? 15) איך יתכן שבגלל שאדם מת, מצווה להוריד למישהו את הראש? 16) איזה מצווה 2 אנשים מברכים עליה? 17) מצווה שצריך בה צבע מסויים? 18) איזה מצווה יש לאדם (בדרך כלל) רק פעם אחת בחיים? 19) איזה מצווה מהתורה מקיימים פעם אחת בשנה (לא יומיים שמקיימים את אותה מצווה)? 20) איזו מצווה ראשונה עם ישראל הצטווה? 21)

חידות שינון הפרשה: א. אחד מבני עוזיאל? אליצפן. ב. הנושא את נבלתם יכבס? בגדיו. ג. בהמה שיש לה רק סימן אחד? גמל. ד. במה אהרן טבל אצבעו? דם. ה. מה עשה אהרן עם החלב והכליות של חטאתו? הקטיר על המזבח. ו. תגובת אהרן אחרי מות בניו? וידום. ז. מה נטמא רק כאשר נותנים עליו מים? זרע. ח. אחד ממני הארבה הכשרים? חגב. ט. ההפך מטמא? טהור. ו. אסור לבוא לאהל מועד שתוי? יין. כ. ממני העוף הטמאים? כוס. ל. אחד משמונה שרצים? לטאה. מ. מסימני טהרה בבהמה? מפרסת פרסה/ מעלה גירה. נ. הקריבו אש זרה? נדב ואביהו. ס. סימן כשרות בדג? סנפיר. ע. מי לא לחינם הלך אצלו הזרזיר? עורב. פ. אחד מעופות הטמאים? פרס. צ. אחד משמונה שרצים? צב. ק. נתנו על המחיתה? קטורת. ר. אם לשרץ העוף יש ארבע כאלו הוא טמא מה זה? רגלים. ש. עוף השולה דגים מהים? שלך. ת. מופיע גם בעופות וגם בשרצים? תנשמת.

חידות תורניות: א. איזה שני אחים מתו באותו היום מלבד נדב ואביהו מופיע בחומש במדבר? ב. שחט בלי כוונה כשר ובכוונה פסול? ג. איזה דבר בלא שהתבשל עם הבשר הוא בשרי? ד. חי שאסור לאכול אבל חלבו טהור? ה. הסתכל במשהו ולא עשה מעשה ונטמא איך יתכן? **תשובות: א.** דתן ואבירם בני אהליהב. מתו עם עדת קרח. ב. שחט בשבת במזיד אסור לאכול ובשוגג מותר. ג. ביצה שנמצאת בבטן התרנגול בשעת שחיטה. ד. אדם. ה. ב"מ צג המשמר פרה אדומה בגדיו נטמאים.

חידות לשאל את הילדים: א. כמה ברכות יש בתפילת שמונה עשרה? ב. מי כשחם הוא עולה וכשקר הוא יורד? ג. בחורף הוא עולה ובקיץ הוא יורד? ד. שלוש משמעויות למילה ספר. ה. איזה מאכל הוא בכלל עשוי ממים

במידי שנה גם השנה תצא אי"ה חוברת לחג הפסח ובה הרבה דברים שיצאו בשנים קודמות. החוברת תכיל: הלכות לפסח בלשון קלה ומתמצתת, הכנה מעשית לליל הסדר בהלכה ובהגדה, ידיעות חשובות בדרך שו"ת לחג הפסח. סיפור יציאת מצרים ועשרת המכות מהשיעבוד ועד קריעת ים סוף, ע"פ מדרשי חז"ל בלשון קלה השווה לכל נפש ומקוים בזה מצוות והגדת לבנך בליל הסדר. במקביל יובאו בחוברת כמאה וארטים נבחרים על ענייני יציאת מצרים ממה שהתפרסם בחוברות ובעלוני בשנה זו ובחמש השנים האחרונות, וכן יובאו מאמרי מוסר וסיפורים בענייני יציאת מצרים ממה שהובא בעלוני במשך השנים האחרונות. ולבסוף למעלה ממאה חידות בענייני פסח. החוברת תשלח במייל בלבד אי"ה בשבוע הבא.

העלון הבא ייצא אי"ה לקראת פרשת אמור תשפ"ד.

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון 'המלא' במייל או בכתב יותר גדול

אפשר לפנות למייל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com או לטל: 0527633431

בטאון רמת אלחנן

בס"ד, מברכין-ניסן תשפ"ד
גליון 391 - שנה 44

קול ברמה

לקבל במייל: 6776168@gmail.com

עשרות רבות בסדר-לימוד
מעטעם 'עמלי תורה', בראשות
הרב שמעון סולימן

איך קורה הדבר שכולנו מאמינים
בידין וחשבון' שיעשה לאחר 120
שנותינו, ולמרות הכל הדבר אינו
משפיע על ארחות-חיינו?

השיעור שבו קיימו בפועל בימי
הפורים את מה שנאמר "ניסם
(דגלם) של אלו, יום יום היה!"

יצירת מופת: הרב יצחק
אייזיק פרלמוטר שיחי',
בנו של רבי דוד זצ"ל, חיבר
קונטרס הדרכה לסעודת פורים

האברכים היו מרותקים לדברי
המשגיח, גם אם לא חידש דבר

בדור שלנו,
כשיהודי
אומר 'אני
אתנהג
טוב',
סולחים לו
תיכף ומיד

הפטיש
והמסמרים
המצויים
תמיד בכיסו
של הרב
שמואל
פרוכטר

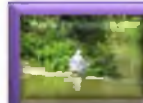
שו"ת מרתק
אצל מרנן
הגאונים
הגר"ד לנדו
והגר"י
זילברשטיין
שליט"א

בהשגחה פרטית מופלאה זכה
נער הבר-מצוה בתזמורת
מקצועית שניגנה ביום שמחתו
חינם אין כסף

הגאון רבי דב
קוק שליט"א
במכתב מיוחד
מדבר על
'גזירות טובות'

אלה הולכים לדוג דגים, ואלה
ממהרים לדוג עוד מילה בתורה

הכותרות ה'מפחידות' על החשש שאמריקה
תפסיק לשלוח נשק, צריכות דווקא לשמח את
לבנו, כי בכך קל לנו יותר לבטוח בה שי"ת

אם הקב"ה הוציא אותנו ממצרים, רעשה נסים גדולים שכאלה, בוודאי שהוא יכול לספק לנו
את הנשק היעיל ביותר, גם אם אמריקה תחליט להפסיק את האספקה

הלבלוב והבלבול

מצד אחד - הלבלוב בחוץ בשיאו, כל אדם שֵׁשׁ אֱלִי-גיל ויותר ממקומו למראה כל פרח צבעוני המַעֵז להגביה ראשו הזעורון מבעד למעטה החורף שחלף-הלך לו; אבל מצד שני - מה עושים עם העובדה שכל-כך הרבה בני-אדם סובלים ומתייסרים בכאביהם? ומצד שלישי - הפעם יותר מתמיד אנחנו זקוקים לאוורור ■ זה לא היה רק 'חורף מעובר' עם 6 חודשים תמימים, בהם ישבו כולם ולמדו, ואולי אפילו התמידו יותר מהרגיל, כדי להרבות בזכויות! היתה זו, ועדיין רח"ל, תקופה של מלחמה, על כל ההשלכות החמורות שבכך; אזעקות, טילים, פיצוצים מחרידים ושמועות לא-טובות המגיעות תדיר ■ גם מי שיש לו לב חזק - לא יכול היה להתעלם מהמרעין-בישין הללו, המטילים חרדה בלבבות. ומי אינו זקוק לאוורור לאחר תקופה שכזו? מי? ■ הלבלוב מצד אחד, והבלבול מצד שני... אז איך להתנהג?

כך שאף אחד מאתנו אינו יכול ואינו מורשה 'להתקפל' מפני הנסיונות המתחדשים עלינו מדי יום ביומו, ולומר 'אינני יכול כבר', או 'הקשיים הללו הם מעבר לכוחי, מעבר למה שאני מסוגל'. אין דבר כזה. אין. ומי שנופל - מפיל את עצמו! ואין לו לבוא בטענות לאף אחד! רק אל עצמו!

הפוגה במעמסה

הפתרונות, ולפחות חלק מהם, צריכים לבוא מצדנו. אנחנו צריכים ליוזם אותם, ולקוות לסיעתא דשמיא שתצליח את דרכינו ואת פתרונותינו. אי אפשר לשבת בחיבוק ידיים ולהמתין לעצות ולהמלצות שתגענה. חובה עלינו להשתדל להקל את המעמסה המוטלת על כתפנו, ומעל כתפיו השוחחות של הדור הצעיר, אלה העמלים במשך כל השנה על התורה ועל העבודה.

אחד הפתרונות היעילים ביותר, והזמינים ביותר, הוא הקלת-העומס במידת האפשר, ומתן אפשרות למוח, ללב ולגוף כולו, להירגע, ולנשום עמוק יותר - בזמנים שנועדו

התקופה - סוערת; הימים - גועשים ורוגשים. יותר ממחצית השנה מתנהלת לה מלחמה אכזרית, וכמעט מדי יום מגיעות בשורות לא-טובות משדה הקרב. כל-כך הרבה אנשים מתאבלים על קרוביהם וידידיהם שנפלו או נשבו, ואנחנו - אנה אנו באים?

אם נפשם של המבוגרים נסערת מרוב פחד ואימה, מה יגידו צעירי הצאן, הסופגים את אימי-המלחמה ויותר המרעין-בישין אל קרבם, וליבם אינו יודע מנוחה?

ובכל זאת, הקב"ה ברא אותנו בדור שכזה, ובתקופה שבה מתעצמים הנסיונות וגואים, כך שצריך להיות ברור שבמקביל ניתנו לנו כל הכוחות ואיתני-הנפש על-מנת שנוכל לעמוד איתן בפני כל התרחישים.

זה ברור למעלה מכל ספק. ומדובר באחד מיסודות האמונה הפשוטים ביותר. אם הקב"ה הביא את הנסיון, את הקשיים ואת מעקשי-הדרך, הוא העניק לנו יחד עם זאת גם את היכולת המוחלטת לעמוד ולהתייצב איתנים וחזקים מול כל הקשיים. נ-ק-ו-ד-ה.

ל'הפסקה'. כל זאת כדי לעשות איזושהי הפוגה במעמסה הכבדה המוטלת כיום על כתפי בני-הדור.

מעטים, מתי-מספר ממש, יש בכוחם לעמוד ולעמוד ללא הפסקה. ולכן, כמעט ואי אפשר לקחת מהם דוגמא ומשל. תפקיד ה'הפסקה' הוא לחדש כוחות ולרענן את היכולות. ולצורך הענין לא משנה באיזה סוג של הפסקה אנחנו מדברים, זה יכול להיות כאשר הפעמון בחיידר מצלצל, לאות ולסימן שהילדים יכולים לצאת להפסקה, כמו שזה יכול להיות בסוף ה'זמן', כאשר הלומדים מקבלים הפסקה הנקראת 'בין הזמנים'.

ואם חשיבותו של בין הזמנים היא במנוחה שיש בו, אזי צריכים לדאוג שהבנים אכן ינוחו! כל בר-בי-רב מבין שאין כאן חלילה וחלילה קריאה נגד ישיבות בין הזמנים... שבוודאי צריכות לקום ולהתייסד, במיוחד בתקופה זו של מלחמה, כדי שהלומדים יישארו במסגרת. אבל אסור לשכוח גם את הצד השני, שלמענו נועד בין הזמנים, והוא - המנוחה והרגיעה.

זו גם הסיבה שכל ראשי הישיבות במשך כל הדורות האחרונים אישרו את בין הזמנים, וסרבו לשמוע על רעיונות לגנוז אותו. כי המוח שלנו, ובמיוחד בימינו אלה, חייב מנוחה וריענון. אלא שהריענון הזה צריך להיעשות בצורה חיובית, הדיינו עם ההורים, ולא בלעדיהם; במקומות שאין בהם שום בעיה חינוכית ומוסרית; וכל זה אכן בתנאי שגם לומדים בשעות מסוימות, ולא נוטשים חלילה את הלימוד למשך בין הזמנים.

איך להתנהג?

מה שהיה כל-כך פשוט וברור עד לבין-הזמנים הנוכחי, 'מתבלבל' הפעם במקצת. נכון שכוחו של ריח

האביב, חזק גם הפעם, ונכון גם שגם בבין-הזמנים הנוכחי כל אדם שיש אליו-גיל וניתר ממקומו למראה כל נרקיס ופרח צבעוני המעז להגביה ראשו והעוררן מבעד למעטה החורף שחלף-הלך לו - אבל, אבל, אבל... מה עושים עם העובדה שכל-כך הרבה בני-אדם סובלים ומתייסרים בכאביהם? איך אני יכול להרשות לעצמי לצאת ולטייל?

ומצד שני, הפעם יותר מתמיד אנחנו זקוקים לאוויר. זה לא היה רק 'חורף מעובר' עם 6 חודשים תמימים, בהם ישבו כולם ולמדו, ואולי אפילו התמידו יותר מהרגיל, כדי להרבות בזכויות! היתה זו, ועדיין רח"ל, תקופה של מלחמה, על כל ההשלכות החמורות שבכך, אזעקות, טילים, פיצוצים מחרידים ושמועות לא-טובות המגיעות תדיר.

גם מי שיש לו לב חזק - לא יכול היה להתעלם מהמרתען-בישין הללו, המטילים חרדה בלבבות. ומאידך, מי אינו זקוק לאוויר לאחר תקופה שכזו? מי?

אז הנה הבלבול המתעורר בלב... הבלבול מצד אחד, והבלבול מצד שני... איך להתנהג?

הסוד הכמוס

מי ששָׁכַל ישר לו, לא צריך להתבלבל אף פעם. כי תמיד יש דרך שאפשר לעשות גם את זה, וגם את זה.

כלומר, לשאוב מנוחה ושלוחה בין הפרפרים המעופפים מפרח לפרח, ולהירגע למראה הדבורים המוצצות את לחלוחיתם העסיסית, ובר-בבד להתחשב ולהכניס למערכת השיקולים גם את עוצמות-הכאב של המשפחות הסובלות.

כיצד עושים זאת? - אין פשוט מזה. לא נטפח לעצמנו על הכתף אם נגיד שבמשך כל השנים הטפנו מעל בימה זו להתנהג בבין-הזמנים עם הילדים (וגם עם עצמנו...) בדרך מסוימת, שעוד מעט נצביע עליה שוב.

ברם, כשהעתים והזמנים היו 'נורמליים', לא היו הרבה ששעו לעצתנו, למדת שהיתה זו עצה מופלאה. הפעם, כשלכאורה אין ברירה, ואי אפשר לעשות אחרת, הרי שהדברים עשויים להיקלט ביתר-הבנה.

כוונתנו מוסבת לכך שכדי להתאוויר אין צורך לנסוע ולנדוד למקומות רחוקים, לא לצפון ולא לדרום, שהיום אין אפשרות - ואסור - לנסוע לשם. נלחש סוד כמוס: הטיול המהנה ביותר, המרגיע והשליו ביותר, הוא דווקא... ליד הבית.

לפתוח את ליבם של הילדים

כן, כן, במרחק לא גדול ממעונך, ממש מטרים אחדים, בגינה הסמוכה, ברחוב הסמוך, אפשר ליהנות ביותר, אלא שצריכים לדעת כיצד לעשות זאת... צריך רק לנסות ולראות שזה אפשרי. מי שחושב ששינוי אווירה הוא רק אם נוסעים למקום רחוק, טועה. אלו היוצאים לאתרים מרוחקים, מלבד העובדה שבבין-הזמנים הנוכחי זה כלל לא מציאותי, אינם מוסגלים בדרך כלל ליצור קשר עם הילדים כיוון שתשומת הלב מוקדשת לאטרקציות... אבל מי שיישאר ליד

הבית, ירוויח שהחופש יהיה 'עם' הילדים.

או-אז תהיה לאבא אפשרות לפתוח את ליבם של הילדים, לשמוע מה בפהם, בפיו של כל אחד. זו תהיה העת להוכיח להם כמה אנחנו, ההורים, אוהבים אותם ומעריכים את מאמציהם בלימוד וכיו"ב. זו השעה להחזיר במוחות הרכים שרק על ידי הדרכה מגבוה יוכלו למלא את ייעודם עלי אדמות ולהימלט מאימתו של העולם המבעית בו אנו חיים.

אין ספק שחלק מהקוראים המעיינים ברגע זה בדברים אלה, חושבים שכותב השורות 'נפל על הראש'... ליהנות, ללא צורך בנסיעה למקומות מרוחקים? יש דבר כזה? אז נחזור ונאמר, שדווקא מי שניסה את שתי האופציות, יודע שלא רק עם ילדים קטנים אפשר לבלות ליד הבית, אלא גם עם ילדים גדולים, נערים ובחורים.

חווייה כבירה

אם דיברנו על כדאיותה של יציאה קרובה, נמשיך ונאמר שהילדים יכולים ליהנות ולשאוב תועלת מרובה מסוירים שנערך איתם במושבים חרדיים. מלבד בתי המדרש השוקקים שם, נוכל לשאוף ולשאוב אווירה שונה, ורוח חמימה המלטפת כל צורכ ובר-אוריין. אפשר להיות עם הילדים בתוך השדות, ולשוחח עם החקלאים כיצד

אבל זה כן התפרקות ממנו ומלחץ שאולי הצטבר בימי ה'זמן', ובמיוחד בזמן החורף הממושך שעבר עלינו, תוך כדי אזעקות והפצצות, פחדים ואימה. ואת המתח הזה צריך ומצווה לפרוק, אבל בתנאים ראויים, ובצורה חיובית.

גם אם לא נגיע עד למושבים ההם, יש אתרים נהדרים שאפשר לטייל בהם, לאחר שעות הלימוד, ובמיוחד בתקופה זו שהכל פורח ומלבלב. מי יכול לקום ולומר שהליכה במשעולי הירקון, אינה מאווררת? גם שם הכל פורח, ואפשר לעמוד ולצפות בהנאה מליאה בדבורים ובפרפרים המקפצים מפרח לפרח, ולראות לעקוב מקרוב אחרי פלאי הבריאה הללו.

בוודאי עדיף להגיע בשעות מוקדמות, או מאוחרות, כדי לא להיתקל במראות לא-סימפטיים, אבל זה אפשרי! אל תגידו שאי אפשר! זה כן אפשרי! וה'כן' הזה הוא מוחלט. ואם, כאמור, בכל השנים היה קשה קצת לשכנע את 'העולם' לעשות זאת, הרי שעכשיו - בלית-כריחה - אפשר וצריך לנסות את היוזמה הזו, ולראות עד כמה אפשר ליהנות מאתרים כל-כך קרובים לבית.

הצמיחה התמידית של החיטה

לפני בנין הת"ת המפורסם ב'בירת המוסר' של קעלם, בו למדו ענקי המוסר, ביקש ה'סבא' להצמיח שדה חיטה קטן. היה זה לפלא רב, ותלמידיו לא ידעו אל-נכון מה מקומה של החיטה ליד בית מדרשם.

הסביר להם הסבא מקעלם במתק-לשונו, ואמר: כאשר אדם רואה בעיניו את ה'צמיחה', גם הוא שואף לצמח ולגדול, להתפתח ולטפח את עצמו ואת מידותיו. והלא זה מה שיראו תלמידי הת"ת מחלון הבית, חיטה צומחת וגדלה, ומטפסת מגובה של גרעין קטן לשיבולת גבוהה הנעה-ונדה ברוח.

הצמיחה התמידית של החיטה, אמר הסבא, תביא את התלמידים לצמיחה עקבית ושושרית, וזו הרי כל שאיפתנו בעולם! הימים של חודש ניסן הם ימים של צמיחה ופריחה בכל היקום כולו. מי שיוצא כדי לראות את הפריחה, ידווח גם את 'קנין הצמיחה' שעליו הצביע הסבא. נסו וראו שהדברים מדברים בעד עצמם.

הערה חשובה: הדברים נכתבו לפני שפורסמה התייחסותם של מרנן גדולי

הדור שליט"א
אודות בין הזמנים
הקרוב. אם יתברר
שדעתם, דעת-
תורה, תהיה
אחרת, ותשלול -
למשל - כל יציאה
עם הילדים, בוודאי
שכל מה שכתבנו
במאמר זה, יהיה
בטל ומבוטל.

מקיימים את ההלכות והמצוות התלויות בארץ. המדובר בחוויה כבידה, שרק מי שניסה אותה וחווה אותה בצורה ממשית, יוכל לספר לכם עליה. עצם הכניסה של ילדים עירוניים לשטח חקלאי, היא חוויה גדולה; על אחת כמה וכמה כשמדובר בחקלאים שומרי תורה ומצוות. הרעיון הזה של טיול במושבים, גם כאלה שאינם מציעים אתרי בילוי אטרקטיביים, לא עלה מן הסתם בדעתם של רבים, וזאת מהסיבה הפשוטה, שפעילות הנופש ה'רצה' בעיתונים עוסקת רק באינטרסנטים כלכליים שהקימו אתרים מיוחדים שהכניסה אליהם מסתכמת בדרך כלל בהון רב. ואילו הכוונה שלנו היא הפוכה לחלוטין. ממש הפוך על הפוך.

לא עוד בזבזו סתמי על אתרים שהצפיפות הגדולה בהם גוזלת את כל ההנאה, והופכת את שעת הביקור לשעה של מתחים ועצבנויות, כעס ומרירות, ובעיקר עלולה לגרום לנפשות הרכות נזק בל-יתואר ובלתי-הפוך, אלא בילוי אמיתי ומהנה במסלולים עוקפי-מתחים ועוקפי-עצבים. שם תיהנו יותר מכל מקום אחר, ותחזרו לביתכם רגועים, באמת.

אנחנו מכירים ת"ח אחד מרמת אלחנן, שכמעט בכל בין הזמנים נוסע עם בניו שלומדים בישיבות למושב יסודות, ושם הם שוקדים על התורה במשך כל שעות היום. כיון שמדובר במושב חרדי, שאין בו מראות פריצות וכיו"ב, הרי שעצם ההשגות בו, בבית המדרש שלו וגם על המדשאות שמחוץ לבית המדרש, מעניקה אוורור מעולה לכל הבנים שלו.

'בין סוגיה לסוגיה אנחנו יוצאים קצת לדשא, קופצים לרפת, עושים ריצת-תחרות בשדות ובפרדסים של המושב, ומיד חוזרים ללימוד בבית המדרש המטופח והנאה של 'יסודות'. ואגב, א ראשי הישיבות אומרים לתלמידיהם שאחת מצורות האוורור בבין הזמנים היא לתפוס מסכת שלא לומדים אותה בישיבות, וזו אכן עצה נפלאה.

אל תגידו שאי אפשר

זו דוגמא חת, מני רבות, שאבא הדואג לילדיו יכול לעשות, כדי שבין הזמנים יעבור עליהם בצורה חיובית. 'יסודות' - ולצורך הענין גם בית חלקיה - אינו ממוקם כל-כך רחוק מבני ברק; יש בו חברה חרדית ובית מדרש מאוד מרווח ובעל-השראה; ועצם הנסיעה לשם משחררת את הבחורים מהמתח שאולי הצטבר להם במשך הזמן.

בעוד חבריהם נוסעים לטיולים (שהפעם באמת כל אחד מבין שהצטמצמו האפשרויות לכך), ומסתכנים באינספור סכנות גשמיות ורוחניות, הם נמצאים עם אביהם, ביחד איתו, בתוך בית המדרש, בין יהודים חרדיים, גם לומדים וגם 'מתפרקים', גם מתפללים בסוגיות הגמרא וגם מדברים בענייני יראת-שמים.

פשוט וברור שבין הזמנים זו לא התפרקות.

'הכותרות המפחידות' העוסקות בחשש שאמריקה תפסיק לשלוח נשק לישראל – צריכות דווקא לשמח את לבנו

ולא צריך להיות כיום בעל-מדרגה כדי להשתתף בצער השכינה. כל מי שדם יהודי זורם בעורקיו מזדעזע כל יום מחדש לשמע דברי-הכפירה והנאצה במלכות השם.

והרי התהליך המופלא של ביאת-משיח יחזיר את כבוד השם-יתברך וכבוד מלכותו - למקומם, וכל באי-עולם יראו שאכן ה' הוא האלוקים, ואין עוד מלבדו.

ולכן, כל תהליך שבכונו להזיז ולקדם, ולו במעט, את התגלות כבודו יתברך בעולם - צריך להקפץ אותנו בשמחה-רבתי, בעוז ובתעצומות. ואין כל ספק שהאדם שמכונן את לוח-מחשבותיו לכיוונים אלה, יוכל להתגבר בקלות על כל הפחדים, ויהיה מוכן להקריב את פחדיו וחששותיו למען קדושת שמו יתברך.

וצריך להדגיש ברורות: אין אנחנו יודעים מאומה מה הולך לקרות, ומה ייצא מאירוע כזה או אחר. השי"ת סֵתֵם את הקץ, ואף אחד אינו יכול לומר 'אני יודע את הקץ!' אף אחד אינו יודע לומר אם מלחמת גוג-ומגוג היתה כבר,

או שהיא עדיין לפנינו, כמו שאף אחד אינו יודע באיזה סוג מלחמה מדובר, אם בכלל. מה שאנחנו כן יודעים בוודאות הוא, שכל הסימנים שקנו חז"ל במשנה בסוף מסכת סוטה - התקיימו במלואם, עד הפרט האחרון!

הדבר היחיד שביכולתנו לעשות אפוא הוא, להסתמך על דבריהם של גדולי הדורות שאמרו מה שאמרו בענין חבלי משיח, ועיקר העיקרים הוא - שאם ברצוננו להתכונן לביאת המשיח, הדבר היחיד שעלינו לעשות הוא - לחזור בתשובה שלימה!!!

לקחת את ענין התשובה בידיים

כשהמשיח כבר יהיה כאן - והלואי שזה יהיה בקרוב- מאוד - הוא ירצה לראות אותנו במצב של תשובה שלימה, כל אחד על פי יכולתו, מצבו, תכונותיו ואפשרויותיו.

ובמילים ברורות יותר: כשאנחנו נתקלים בכותרות מהסוג הנ"ל, הפעולה שעלינו לעשות היא אחת ויחידה: לחשוב במה אנחנו יכולים להתקרב אל השם יתברך, ולחזור בתשובה שלימה לפניו.

מלבד העובדה שיש בעצם החיזוקים הללו כדי לקרב את ביאת משיח צדקנו, זה הדבר הכי-מתבקש מאתנו בימים אלה, כאשר העולם מתגעש ומתקצף, ואין אתנו יודע עד מה. וזו גם אחת הסיבות לכך שכאשר אנחנו פוגשים בכותרות הנ"ל צריך

אנחנו נתקלים כמעט על בסיס יומי בכותרות המבשרות על התדרדרות, ועל הסלמה, ועל כל-מיני הגדרות נוספות, ורבים נכנסים לבהלה, אם לא להיסטריה-רבתי. פעם יש דיווח על סיכוי גובר-והולך למלחמה גרעינית; למחרת כבר מדברים על נושאות-מטוסים העושות את דרכן למזרח התיכון כשעל סיפונן טילים המסוגלים לשאת ראשי-נפץ גרעיניים; ולמחרת

כבר יש דיבורים על כך שבגלל הטענות שיש לממשל האמריקני על ישראל, יתכן שהנשיא יחליט לא לשלוח יותר נשק לארץ ישראל.

ואז אנחנו נבהלים עוד יותר... וזה טבעי. מותר לנו להיבהל. מלחמה גרעינית? - לא פשוט בכלל. ואנחנו ממשיכים להיבהל, שהרי איד נוכל להחזיק מעמד בלי... נשק אמריקני.

ואכן, זו התגובה הראשונה, ההכי-טבעית. אבל, יש אנשים שכל פעם שהם נתקלים בכותרות המדווחות על 'הדברים המפחידים' האלה, הלב שלהם דווקא מתרונן משמחה. שמחה כה גדולה, עד שהפחד מסתלק לו לצדדים, ואינו תופס מקום כלל בלב.

וגם השמחה הזו - טבעית היא לחלוטין. מדוע? - מסיבה פשוטה ביותר: כי אנחנו אמונים על דבריהם של גדולי הדורות האחרונים שאמרו מה שאמרו (והשמחה האחרונה, לפני בוא משיח, תהיה... עֲלֵינוּ בדברי החפץ חיים וגדולים נוספים שדיברו כולם באותו סגנון!) - וממילא זה התהליך, וכך צריך להיות סדר העניינים ו'לוח-הזמנים' לפני בוא משיח.

נו, ומי מאתנו אינו רוצה בביאת משיח צדקנו? מי? - הרי כולם רוצים ומעוניינים בכך! אלא מה? - שהדיווח על 'כוונות גרעינית' ועל אי-אספקת נשק, מפחיד אותנו; אז מי אומר שלא צריך לפחד ולהיבהל? נפחד, נחשוש, ניבהל, אבל נחזור להגיע לשמחת-הלב על שאנחנו מתקרבים אכן אל הקץ המקווה והמובטח, שאליו התפללו וייחלו כל הדורות!

להשתתף בצער השכינה

עוד, זאת. מה גדול צערנו על החילול הנורא של כבוד-שם-שמים הנראה בחוצות! הרי הלב מתפלץ לשמוע את אחינו בני ישראל מדברים נגד כל הקדוש והיקר! לאחר שמחת תורה אולי שקטו קצת הרוחות, אבל בימים אלה הכל חזר לעצמו... שבראש-כל-חוצות מדברים בעד גיוס בני הישיבות, רח"ל.

עם ישראל מעולם לא נזקק לסיוע באספקת נשק מאומות העולם. נבטח באלוקינו, בכוחו הגדול ובזרועו הנטויה, והוא יבוס צרינו

נכון שהקב"ה מנסה את האדם בצרות וביסורים, אבל לא נכון הוא שיחד עם הצרות מגיעה גם העצבות. "עצביהם - וכו', מעשה ידי אדם". על העצבות אפשר להתגבר!

שמענו 'וורט' נורא-ואיום, מרעיד-לבבות, שאמר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בשם אחד המגידים, שהזכיר את הגמרא במסכת ברכות (י' א') המביאה את הוויכוח שהיה בין הנביא ישעיהו לחזקיהו המלך מי יבוא אל מ'. הנביא אמר שהמלך צריך לבוא אליו, והמלך טען שהנביא צריך להגיע אל המלך. מספרת הגמרא: 'מה עשה הקדוש ברוך הוא? - הביא יסורים על חזקיהו, ואמר לו לישעיהו - לך ובקר את החולה' וכו'. דהיינו, מדן ביקור חולים.

והלא זה גם ה'וויכוח' בין כנסת ישראל לאביה שבשמים! היא אומרת, "השיבנו ה' אלך ונשובה", דהיינו אתה תעשה את הצעד הראשון כדי להשיבנו אליך, ורק אחר כך אנחנו נשוב!

ואילו הקב"ה אומר "שובו אליי ואשובה אליכם", דהיינו ההיפך, קודם תשובו אתם, ואחר כך אני אשוב אליכם!

ואם כן, כמו בוויכוח בין המלך לנביא, שהקב"ה בעצמו יצר את הפשרה ועשה את המלך חזקיהו חולה, והטיל בכך את החיוב על הנביא לבקר את חזקיהו, גם אנחנו יכולים לבוא אל הקב"ה בטענה, ולומר לו - 'הרי רוח ולב עמך שבור וחולה', ואם כן אתה צריך לבקר אותנו, ולהושיענו מכל צרותינו!

הרי זו היתה הפשרה שלך, אבינו הרחמן!

משה מיכאל צור

הלב להתמלא בשמחה. כי במצב כזה, כאשר התוהוים רועמים, וכל העולם שסביבנו רועש וגועש - יש לנו יותר מחויבות לקחת את ענין התשובה-השלמה בידיים. כאשר אדם מחויב לבצע דבר-מה, עצם החיוב מוביל אותו קדימה, ליישום הדבר, והוא אינו צריך להתאמץ כדי להגיע לביצוע.

ומלבד החיזוקים שאנחנו צריכים לעשות לעצמנו, יש להחדיר את הדברים הנ"ל גם לצעירים בני-ימינו, הנתונים בסבך-הנסיגות של התקופה, ובוודאי שגם הם פוחדים לנפשם בראותם את הכותרות המפחידות. אנחנו צריכים לתפוס אותם בחיבה, ולומר להם - עם זיק-של-שמחה בעיניים - שכאשר נזכה לראות את משיח-צדקנו בא בשערינו, או-אז יתברר לעיני כל העולם כולו, שמי שמסר נפשו על שמירת המצוות, יזכה ללחוף את ידיו של משיח. וככל שמסר את נפשו יותר, כך יגדל כבודו ותקרה גאוותו.

וכיון שמסירות הנפש העיקרית בדורנו היא ההתנזרות מכל כלי-המשחית הדגניטאליים, הרי מי שאכן עשה זאת, והצליח בס"ד להרחיק מעל עצמו, ומעל ביתו, את מכשירי-החלָאָה הללו, יזכה להתקרב יותר ויותר אל מלך המשיח, ולהיות מקרוביו המובהקים. הידיעה הזו עשויות לשמח את לבות הצעירים, עד כדי כך שלא ישיתו אל ליבם את כל הפיתויים שחבריהם מנסים להחטיאם בהם.

מה שדרוש לנו בימים אלה, הוא להתאזר בשמחה, ולסלק מעל עצמנו כל רגש של עצבות ופחד. גם למול כל מה שחולף על ראשנו, ולמול המיתת גליו הסואנים של ים-היסורים שכמעט ואינו פוסח על אף משפחה בעם ישראל, יש לדעת שהקב"ה נתן בנו את הכוח להיות בשמחה, ואם האדם מביא על עצמו עצבות וקדורות, אין הוא יכול להתנצל על כך ולומר ש'היכל בא מאיתו יתברך, גם העצבות'...

אם הקב"ה הוציא אותנו ממצרים, בוודאי שהוא יכול לספק לנו את הנשק היעיל ביותר, גם אם אמריקה תחליט להפסיק את האספקה

הכותרות המדברות על אי-אספקת הנשק, הן בוודאי נסיון מאת השם יתברך, לבחון אותנו האם אנחנו מאמינים בו, בכוחו הגדול ובזרועו הנטויה, והאם אנחנו יודעים שיש מי שדואג לכל צרכינו, ונותן לנו את כל כוח-הסבל הדרוש לעמוד בנסיונות המתחדשים ■ ובכלל, עם ישראל אינו זקוק לטילים ולטנקים; די לנו בַּצָּרָעָה אחת, או בתולעת שמיר, כדי להביס את כל האויבים ■ כמה נוחם ושלוות-לב תהיה לנו בהשיבנו את הדברים האלה על לבנו

עם שלם, המונה מספר עצום של בני אדם, אנשים נשים וטף, יוצאים למדבר הענק, ללא שיהיה בצקלונם מזונות לדרך, יוגם צדה לא עשו להם; הנשמע כדבר הזה או הנהיה כמוהו!! הרי כל בר בי רב יודע שבמדבר אין חנויות, ולא ניתן יהיה לרכוש שם את האוכל שיוזקקו לו, ואלמלא האמונה המוחלטת בבורא עולם, המוציאם ממצרים, כיצד הקינו לעשות זאת?

אדם הנתון בתוך-תוכה של האמונה, לא יראה בכך גדלות כלשהי. כי הוא מצוי כל העת בארמונו של המלך, ומי שהוזמן לארמונו המלוכה - צריך להביא לשם אוכל!! - - -

וכי אין באוצרותיו של המלך די והותר כדי לפרנס אותו ואת כל בני ביתו, וכל הבאים אחריו, עד סוף כל הדורות!! כל הקשיים הופכים ל'דברים פשוטים'. בתנאי אחד: שהאמונה בלב היא חושית. שמרגישים בחוש ממש שאנחנו בידיו של המלך. ולא סתם מלך, אלא מלך מלכי המלכים, שענינו

גם אם התאריך עכשיו היה חודש רגיל, היינו מצווים להאמין בהשם יתברך, ולבטוח בו בכל לב, בידיעה ברורה שרק 'הנשק' שהוא יספק לנו יצילנו מכל הצרות. על אחת כמה וכמה כשאנחנו עומדים בחודש ניסן שהוא חודש האמונה התמימה בבורא עולם. אותה אמונה שליוותה את עם בני ישראל בצאתם ממצרים, מלווה אותנו עד עצם היום הזה ומאפשרת לנו לעבור בבטחה את אוקיינוס הצרות והיסורים ולהחזיק את הראש מעל המים.

אחת הדוגמאות המובהקות של האמונה שפיעמה בליבות בני ישראל בצאתם ממצרים, היא, ה'ליכתן אחרי במדבר בארץ לא זרועה'. למרות שכבר המחשנו לעצמנו את הפסוק הזה פעמים רבות, ואפילו ניסינו גם מדי פעם לדמיין במחשבותינו את ביטויה המעשי של הציאה למדבר ללא צידה, אבל צריך שוב ושוב להעלות את הדבר בדמיונו, ולו כדי לדעת ולהבין לאיזה עם הננו משתייכים.

משוטטות בכל וידין מצויות בכל, וכל מה שהוא עושה - לטובתנו הוא עושה.

ההנהגה המופלאה של דור יוצאי מצרים, שהלכו אחרי הקב"ה בארץ לא זרועה, נעוצה כיתד שלא תימוט בליבו של כל יהודי; תכונה זו נמוגת ונמסכת בדמו של העם הזה, וצריך רק לדעת כיצד להוציאה אל הפועל, ולהשתמש בה בכל צעד שאנחנו עושים, ובכל 'כותרת' שבה אנחנו נתקלים...

מי שהולך תמיד אחר אלוהיו, ומאמין בו שכל מה שהוא עושה, לטובה הוא עושה, הרי הוא צועד בנתיבות אבותינו בצאתם ממצרים, והשכר שנגיע להם מובטח גם לו.

נסיון גדול

בחג הפסח עלינו לחזק את האמונה השלימה שיש אדון לעולם, והכל תלוי ברצונו. ואם הוא, ורק הוא, יכול לזכות שכל היארץ ייהפך לדם, שכל הצמדדים יעלו לקרקע, והבהמות תכנסנה לבתים, הרי ברור שיש בכוחו לשדד מערכות הטבע ולעשות בהן כרצונו, והכל נתון תחת שליטתו. וגם אם כל המדינות יחליטו להפסיק לשלוח לנו נשק, אין לנו מה לפחד כלל!!!

ההתנגשות שנוצרה עם ארה"ב, ושיצרה את החשש להפסקה באספקת הנשק - היא בוודאי נסיון מאת הבורא יתברך, הרוצה לבחון אותנו האם אנחנו מאמינים בו, בכוחו הגדול וברוצו הנטויה, ויודעים שהכל תלוי רק בידיו!

בוודאי שזה נסיון גדול, אבל זה סוג הנסיונות שיהיו בעת חבלי-משיח. נסיונות של אמונה. אבל מאידך גיסא, איך אפשר שלא להאמין??? וכי ללא ההנהגה הברורה שיש מנהיג לעולם, אפשר להבין את עקשנותו של פרעה לשחרר את בני ישראל מארצו? אחרי שספג את המכות הנמרצות, גם העקשן הגדול ביותר היה צריך להיכנע! אין זאת אלא ההבטחה של הקב"ה "ואני אקשה את לבו", היא זו שהביאה לעקשנות זו.

לא לחנם נצטוונו בכמה מצוות זכר ליציאת מצרים, משום שאין דבר היכול לחזקנו באמונה יותר מזה. במעט התבוננות במאורעות הקשורים ליציאת מצרים, ובשימת לב לפרטי הפרטים המובאים בחז"ל - אפשר להפוך לאדם אחר.

יציאת מצרים צריכה להוות מגדל-אור לכל אדם בחייו הפרטיים, שיתבונן לדעתו שיש מנהיג לעולם. מאותם ניסים שהיו אז, אפשר לקחת מוסר אל חיינו שלנו, כי אם לאומה שלימה עשה הקב"ה ניסים כה עצומים, בודאי שיש בכוחו להנהיג את כל אחד ואחד בכל ימי חייו.

לעם ישראל אין צורך בטיולי שיוט; די לנו בצרעה אחת

בהעלותו את חשש אספקת הנשק מארה"ב, רוצה הקב"ה לנסות אותנו אם נאמין בו, שגם ללא נשק, ללא טילים וטנקים, ואפילו ללא רובים - נוכל לנצח את כל אויבינו הקמים עלינו...

התורה אומרת: "וגם את הצרעה ישלח וכו' עד אבוד הנשארם והנסתרים מפניך" (דברים, ז' כ'). בפסוק הקודם נאמר: "המסות הגדולות אשר ראו עיניך והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה אשר הוצאך ה' אלקיך, כן יעשה ה' אלקיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם".

בעל הטורים מציין שכל האותיות מצויות בפסוק זה, חוץ מ'ביית' - רמז כי עוד יעשה פעם שנית נפלאות כימי צאתך ממצרים. והיינו שבנאותנו העתידה במהרה בימינו נזכה שוב לראות ולחוות את הניסים הגדולים שנעשו לנו בימים ההם.

ועל הפסוק הקודם כותב בעל הטורים: 'את הצרעה, בגימטריא שתיים היו. מפני, פ"א כפולה, לומר מפניך ומפני שלוחך'. כלומר, שכאשר תגיע הצרעה - שנשלחה על ידי הקב"ה - אל הבתים אליהם נשלחה, לא יוכל איש לעמוד

נגד, והכל יאבדו מפניה. הבה ננסה לתאר בדמיונו את הקידוש שם שמים העצום שיהיה באותה שעה בעולם, כאשר יישבו בית דין בירושלים ויחליטו לשלוח צרעה שתלחם באויביהם של ישראל, והצרעה, למרות שהיא נראית חלושה וחסרת אונים - תעשה שמות באויבינו, ובכל מי שהצר לנו.

לא יודקו אז לא לטילים מתוחכמים ולא למטוסים משוכללים, לא למזל"טים ולעיניים אלקטרוניות, ולכל הציוד המלחמתי היקר שעלותו מגעת להון עתק. הצרעה, שלא תעלה מאומה, תצא מירושלים בהוראת בית דין, ותאבד את אויבינו מן העולם.

גם מחבלים שינסו להסתתר, לא יוכלו להתחבא מהצרעה, כי היא תדע במדויק את מקום מחבואו, כמו שמובא ברש"י על הצרעה שהיא 'ימין שרץ העוף, שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסתן, ומסמאה את עיניהם - בכל מקום שהיו נסתרים שם'. כן יתן ה' במהרה.

ה'שמיר' כובשת את ההר

הבה וניקח עוד פרט "קטן" לדוגמא, כדי להמחיש שהטוחים בהשם יתברך - הם-הם בעלי-הכוח האמיתי. הגמרא (גיטין, ס"ח ב') מספרת על תכונותיה של תולעת ה'שמיר' שפעלה בזמן שבית המקדש היה קיים. היו מניחים אותה על גבי תרגול שצעד עמה בין שני הרים תלולים ותוך כדי כך ניסרה השמיר את ההרים לשני חלקים, ואף סללה שביל ביניהם, שהיה מנוצל אח"כ לדברים שונים.

נתאר לצמנו את המלחמה בצפון הארץ, ונדמין שצריך לכבוש הר מסוים מידי החיזבאלה. עד שנשלח לשם עשרות טנקים וגנמי"שים, אפשר לשלוח שמיר אחת, והיא כבר תנסר את ההר מקצה לקצה.

וגם מצבו הכלכלי של עם ישראל היה משתפר עד מאוד, אם היינו יודעים היכן נמצאת השמיר... כשמדינה מסוימת מתכננת, למשל, הנחת קו-נפט לאזורים נידחים - הרי העלות הגבוהה הכרוכה בחציבת הרים באזורים כאלה, מונעת לפעמים את ביצוע הפעולה. אם היינו מצוידים בשמיר, היה אפשר להציע לראשי המדינה את שירותיה של התולעת, וזו היתה חולפת בתוואי של קו-הנפט המיועד ועושה את המלאכה ברגע אחד.

והמחיר? אם היינו דורשים מהם רק רבע מעלות העבודה, לא יותר, כבר היתה בכך אפשרות לכלכל את כל לומדי התורה בארץ ישראל במשך חודשים ארוכים...

וזה רק פרט אחד מתוך מכלול האוצרות שהיו לעם ישראל בזמן בית המקדש, שעוד מעט-קט נזכה לבניינו. ומה עם האבן הטובה שהיתה שם והאירה למרחקים עצומים? האם אי אפשר היה לספק כמה אבנים קטנות כאלו לארצות הברית שהיתה מוכנה לשלם על כך כל הון שבעולם על מנת לחסוך באנרגיה חשמלית?

חזק-חזק ונתחזק באמונה ובבטחון באבינו שבשמים, וייטב לנו ולבנינו, כל הימים.

ושמחת בחגר - המתנה לפסח

ספרי השמחה של מרן הגר"י זילברשטיין

לחנך בשמחה

שמחה בבית

מצוות בשמחה

שבת בשמחה

053-310-3388

לפיליה לפתחנה

**גם כשלוקחים את הילדים
לרבותיהם ביום הפורים,
אפשר להתפלל בדרך!**

בתקופה הסוערת שבה אנחנו חיים, שומה עלינו לחשב את דרכינו, ולא להיות כסוס דוהר באפילה. רק מי שנוהג כך, יוכל להצליח. לא צריך להסתכל הרבה מדי על מודעות כאלו ואחרות, שנועדו לפעמים רק למטרות צדקה וכו', וגם צריך להפעיל את השכל העצמי כדי לדעת מה מתאים לי, ולנתונים שלי, ומה לא.

למרות שהפורים כבר מאחורינו, כדאי ליטול דוגמא ממה שעברנו כדי להמחיש את הדברים. יום הפורים הוא יום של תפילה ותחנונים, ו-24 השעות שלו מקפלות בתוכן סגולה מיוחדת שאין בימים אחרים, והיא שכל הפושט יד נותנים לו.

נו, מי לא רוצה שיתנו לו? דווקא בנקודה זו תוקף אותנו לפעמים היצר בנסיבות שונות, ואומר 'ביצע תצליח להתפלל, הרי אתה צריך ללכת עם ילדיך הקטנים לרבותיהם בחיידר, כשאחד מהם מתגורר בקצה המערבי של בני ברק, והשני במזרח, וכדי להגיע אליהם צריך לחצות את כל רחובות העיר הסואנים, ואיך תמצא בצורה שכזו את הזמן והאפשרות להתפלל?'

וכשהאדם חושב על כך, הוא 'משתכנע' שאכן לא תהיה לו אפשרות למצוא פנאי לתפילה... מה-עוד שכל הדרשנים מעוררים על כך בשיחותיהם לפני הפורים, והוא שומע וליבו יוצא מרוב ספקות והתלבטויות ביצע עליו לנהוג.

אבל כל זה אם הוא אינו משקיע מחשבה ביצע להתנהג. כי מי שחושב, ולו רגע קט, ימצא על-אתר את הפתרון ההשקפתי והמעשי, ויידע מה עליו לעשות. עוד לפני העצות ששמענו מכמה דרשנים כמו לקום באמצע הלילה, כשהילדים עוד ישנים, ואז להתפלל במנוחת-הדעת, עוד לפני כן – יש להבין שאם זה המצב, וזה מה שהש"ת דורש ממני (כי הרי הפורים הוא חגם של הילדים, והרי ברור שצריך להשקיע בהם ביום זה כל מה שאפשר), אם כן זה מה שנדרש ממני בעת ההו, ולא צריך לחשוב מה לעשות עוד, ואיך למצוא את הזמן להתפלל.

כי מה שדורשים מהשכן, או מהחברותא, או מכל אדם אחר, זה לא מה שדורשים ממך. זה יסוד-היסודות בעבודת השם, שאי אפשר לזוז בלעדיו.

אבל יש דבר עוד יותר פשוט, ועוד יותר יסודי, ביצע לנצל את יום הפורים לתפילה, גם אם עליי להביא את ילדיי הקטנים אל רבותיהם. כי מי אומר שכשהולכים איתם ברחוב אי אפשר להתפלל? מי קבע שתפילה צריכה להתבצע רק בתוך בית הכנסת, או בבית הפרטי שלנו, כששקט ושלוה שוררים בחוץ? מי קבע את זה? הלא בהחלט אפשר לעשות את שתי הפעולות גם יחד!

וגם אם תהיה זו תפילה באיכות נמוכה יותר (ולא בטוח כלל שכך צריך להיות...), נחזור שוב על הכלל דלעיל ונאמר שאם זה המצב, הרי שכך – ולא אחרת – דורשים ממני להתפלל! ומי שמבין ענין, יודע שדווקא תפילה כזו, בזמן-לחץ לכאורה, כשצריך לאחוז ביד הילדים ולהעבירם את הכביש בנחת, והתחושות שלהם זזות מכאן לשם, לזה צריך לתקן את התרבוש, ולשני להלביש את הזקן שנפל, דווקא אז אפשר לפתוח את הלב ולהתפלל בתחינה ובדמעה, ולומר להש"ת: 'תראה, אבי שבשמים, ביצע אני מקיים את מצוותך שציוויתני לטפל בילדיי, ואני עושה זאת במסירות, או מידה כנגד מידה תטפל בי גם אתה ותצילני מכל רע, ותשמור את נפשי מכל צרה ומצוקה' – – –

המסקנה המתבקשת מכאן איננה קשורה כמובן רק לימי הפורים. לוואי ונבין אחת ולתמיד מה הן החובות המוטלות עלינו, ונצער בדרך הנכונה להשגתן, בהפעלת-כוח-המחשבה, ובשמחה-רבתי.

חלק גדול מהמשרבים הפוקדים את עובדי-השם נוצר אך ורק מפני שמישהו תיאר בפניהם בהרחבה גדולה מדי את החיובים המוטלים עליהם, ללא קשר לנתונים העצמיים המאפיינים את כישוריהם ומצבם. אם הרחבה זו אינה מדודה במדויק, ובמשקל נכון, היא מוזיקה ופוגעת ביכולותיו של האדם. ואז, גם מה שהוא כן מסוגל לעשות, לא נעשה מתוך מנוחת הדעת, אם בכלל.

אדם המחשב את דרכיו, ויודע שאם יעשה את המוטל עליו אף אחד לא יבוא אליו בטענות, לא ייכנס לעולם למצב שבו הוא לא 'מצא את עצמו'... כי הוא הרי מוצא תמיד את הקשר בין החיובים שלו ובין ביצועם בפועל.

נטפי תנחומים

לידידנו ומכובדנו, מרביץ תורה ויר"ש,

הגאון רבי **שלמה זלמן שפיצר** שליט"א
רב שכונת משהב ובית הכנסת 'מצדה'
עם פטירת אביו החשוב, מלא וגדוש
בתורה, ביראת שמים ובמידות טובות

הרב הגאון רבי **יוסף זצ"ל**

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

משפחת רמת אלחנן

וַיֵּצֵא הַזֵּן

● בגליון הקודם הזכרנו את ריבוי הגשמים שהיה בחורף הנוכחי, בס"ד, ושמחה גדולה היא לפרסם בראש הדברים את מה שאמר בענין זה כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א. בדרשה

מיוחדת שאמר לפני החסידים, ציין הרבי שהסיבה לריבוי הגשמים נבעה אולי מכך שבשנה זו התבשרנו על תחילת המלחמה הקשה בבוקר של

שמחת תורה, ותפילת הגשם לאחר מכן נאמרה בעם ישראל באימה וביראה, ובדמעות מעומק הלב. למדנו מכאן, אמר הרבי שליט"א, כמה גדולה וחשובה לפני הבורא תפילה מלב נשבר!

● ואכן, מי שעקב אחר ירידת הגשמים בחורף שהסתיים זה-עתה, יכול היה לראות שמדובר באירועים חריגים, שהוגדרו גם בקרב החזאים והמטראולוגים כמשהו ניסי, שלא קרה בחורפים האחרונים, הן מצד הכמויות הנדירות והן מצד הרצף חסר-התקדים שהתארך לכדי כמה שבועות רצופים, דבר שבאמת אינו זכור מן העבר. ככה זה כשמתפללים מעומק הלב!

● דורנו, דור של סגולות הוא. ואלו צוות ממש מכל פינה, ומתפרסמות מעל-גבי במות שונות, וקונות שביתה בלבבות. התקשרו אלינו כמה ת"ח וביקשו לפרסם על סגולה מופלאה, שכבר סייעה בחסדי השם במקרים רבים של מעוכבי-שידוך, זשי"ק ומחלות. כיון שהפעם מדובר בסגולה של תורה, והרי אין סגולה כתורה, נראה שאפשר לסמוך על הדברים. הסגולה היא, לקבל על עצמו ללמוד ש"ס-משניות, עם פירוש, בחלוקה של 6 משניות ליום (ואם אי אפשר, אזי 3-4 ליום). כשמקבל זאת על עצמו יבקש מהשי"ת על הישועה שצריך, או עבור הישועה של אדם אחר. גדולי תורה המליצו על סגולה זו במאוד. ייעוץ בנושא אפשר לקבל ב: 05276-32708.

סיפורי ישועות שאירעו כתוצאה מהסגולה הנפלאה, אפשר לשמוע בטלפון: 077-3234-713

● אפשר רק להתפעל ממשפחתו של ת"ח המתגורר ברמת אלחנן, ומרביץ תורה בישיבה גדולה וחשובה

בבני ברק, שילדיו מצאו להם עיסוק נפלא בשעות הפנאי, והם נוטעים שתילי פרחים ופירות, שיחים ריחניים ופרחי-נוי, ומפתחים בחצר-הבית גינה של ממש.

● מלבד התועלת שיש בכך לכל דיירי הבנין, שאין הם צריכים לשכור גן שייצור להם גינה כה יפה, עוד נהנים הילדים מהעיסוק הכל-כך חיובי הזה של נטיעה ושתילה, על כל מה שכרוך בכך. יתרונות רבים יש בפעילות שכזו, גם מבחינה גופנית וגם מהפן הנפשי, כשהילדים רואים 'צמיחה' במו-עיניהם, ויכולים ללמוד מכך מסקנות רבות. אין אנחנו יודעים אם הילדים-הגננים חושבים על כל הני"ל, אבל יש כאן דוגמא נהדרת של חינוך לעשייה יצירתית ומליאת-ותענוג. חינוך שכזה נחוץ בדורנו עד מאוד, ויש בו כדי לרדת לנפשו של הילד/החניך.

שטחים נרחבים ברמת הגולן מוצפים במים, כתוצאה משפע הגשמים שהגיעו עד עתה ליותר משליש מהממוצע השנתי

● דבר נוסף שכדאי לדעת, במיוחד לקראת ימי בין-הזמנים, הוא שאחד הדברים המשחררים ביותר, ומעניקים מרגוע של ממש לגוף ולנפש, הוא השחיה בים. ואם יתפתח מישוה את עינו וישאל, האם הגענו כבר לקיץ? התשובה היא, שדווקא עכשיו היא העת היעילה ביותר לרחוץ בים. בעוד שבימי הקיץ יש לחות גבוהה ליד המים, והאווירה לעתים אף מחניקה, מה-גם שהחוף עמוס בהמון-אדם, הרי שבעונה העכשווית המים צלולים ונקיים, קרירותם מסייעת להחלפת מחזור הדם, והמחזות הנחשפים לעיני הבאים בימי הקיץ כמעט ואינם מצויים בימים אלה.

● להווי ידוע, שהמצילים עובדים גם לכל אורך תקופת החורף, עד השעה 2 בצהריים, ויש קבוצה גדולה של ת"ח (וחלקם יוצאים לאחר 'הנץ' מרמת אלחנן) המגיעה במשך כל החורף לשחות בים. הת"ח מעידים שהם יוצאים משם ברענונות לא-רגילה, ובמצב אחר לחלוטין מזה שהגיעו. הים והשחיה בו מעניקים לנו אפשרות לשבת וללמוד בכלל/בישיבה במנוחת-הדעת ובראש צלול, הם אומרים. בימים אלה המים כבר התחממו קצת, והם אינם כה קרים כפי שהיו בשיאה של עונת החורף.

● נשרשה טעות בציבור שכביכול ההליכה לים מתאימה רק לימי הקיץ, וזה פשוט אינו נכון. טעות נוספת היא אצל אלה הסבורים שבעונת החורף הים סוער יותר, והמצאות ממש אינה כזו. אדרבה, בחודשים החורפיים יש הרבה יותר ימים שבהם הים שקט לחלוטין, כמו שטיח שנפרש על המים. התמונה המצורפת לקטע זה צולמה בשיאה של עונת החורף, ואפשר למשש בה את רגיעותו של הים. בקיץ, בדרך כלל, הים יותר סוער.

● גם בעונת החורף אפשר לראות אבות-ת"ח, שהם באמת חכמים, ומביאים לים את ילדיהם הקטנים,

שישתכשו במים, ויוציאו את כל המרץ שלהם, וילכו אחר כך ללמוד בחיידר בשמחה. ביצוע המשימה הזו הוא קשה קצת, גם בגלל ההסעה שאינה מצויה, אולי גם בגלל הקור, וסיבות אחרות. אבל שווה להשקיע בכך, כי התועלת הנשאבת מפעילות כזו היא עצומה.

● למרות שאנחנו נמצאים כבר אחרי פורים, שמחה גדולה היא לנו להזכיר את הקונטרס המאוד-משובח שיצא לאור בשם 'משתה היין' על סדר סעודת פורים, שחיבר הרב **יצחק אייזיק פרלמוטר**, בנו של מכובדנו הגדול הבלתי-נשכח הרב **עמרם מרדכי דוד** זצ"ל, האיש והחייד, האיש והחינוך, שעשה רבות-רבות למען ילדי ישראל, ובכל מקום אליו הגיע זרע שמחה וששון שנבעו מעמקי נפשו הטהורה. הקונטרס המדובר אינו עוד

חיבור, אלא משהו מיוחד במינו, ומטרתו לאלפנו בינה ודעת כיצד לערוך את סעודת פורים בצורה הראויה.

● כבר פקיע שמיה של המחבר בהגדה של פסח 'באזני בנך' שהוציא לאור, שהתפשטה בכל תפוצות ישראל ונודעה כאחת ההגדות הטובות והיעילות, המאפשרות לערוך-הסדר לדעת את אשר לפניו. לקראת פורים תשפ"ד הוציא הרב יצחק אייזיק פרלמוטר את הקונטרס הנ"ל ובו הדרכה מפורטת כיצד לערוך את הסעודה, שהיא אחת ממצוות היום החשובות והעיקריות של הפורים, וכידוע יש קושי לקיימה כדת וכדין.

● סעודת פורים ביסודה היא חלק ממצוות ההודאה על הנסים והנפלאות שעשה עמנו השי"ת בימי הפורים, אבל יש המקיימים אותה מתוך קלות-ודעת והתפרקות. ב'משתה היין' עשה הרב פרלמוטר ניסיון לצלוח את המצוה בצורה נכונה, עם מבנה שמטרתו להציג מהלך ברור ולהעמיד כמה הצעות שמי שיקיימן יזכה לעשות את המצוה על מתכונתה. כמה מחכמי התורה שעברו על החיבור, עודדו והמריצו את המחבר להוציא לאור, מאחר וסעודת פורים היא מצווה שחובה ליתן בה בהירות ומבט מרומם, עם כלים מעשיים, כיצד לבנות את סעודת משתה היין בצורה מתוקנת ונכונה. החיבור, כך מעיד המחבר, נכתב לאחר התבוננות מעמיקה ביסודות ההלכה והאגדה של חג הפורים.

● אחד ממקורביו של הגאון רבי **יהודה אריה דינר** רב מרכז בני ברק, העביר לנו סיפור מופלא שסיפר הרב שליט"א, והמעורר על כוח התפילה. המדובר היה בשני אחים המתגוררים בצפת, ושניהם אברכי כולל ובלילה עוסקים לפרנסתם בתזמורת, והולכים בצוותא לנגן באירועים. יום אחד מתקשר מתווך-תזמורות ומציע להם לבוא ולנגן בחתונה של גביר גדול מאוד, אך הגביר עשה תנאי להזמנתם, בכך שִׁיִּצֵּף בהסרטה של אירוע שניגנו בו יחדיו. הם חיפשו וחיפשו הסרטה כזו, ולא מצאו.

● והנה, נודע לאחד האחים על אירוע בר-מצוה של בן אחד

מהאברכים בשכונה. האח מתקשר לאחיו כדי לשכנע אותו שכדי שתהיה להם הסרטה לשלוח לגביר, אולי כדאי ששניהם יבואו לנגן חניס בבר-מצוה ושם יסריטו את עצמם וישלחו לגביר.

● 'הרי אם ננגן אצל הגביר, מן-הסתם יהיה לנו רווח גדול, וגם פרסום נאות, לכן משתלם לנו לנגן חניס בבר-מצוה של האברך, כדי לשלוח אחר-כך את ההסרטה לגביר', אמר האח לאחיו השני, שאכן הסכים לעשות כך, והתקשר אל האבא של הנער בר-המצוה והציע שהם יבואו לנגן אצלו חניס. והנה, מעבר לקו שומע האח שהאבא פורץ בבכי. משורגע, הסביר שכיון שהוא מאוד דחוק בפרנסתו, שָׁכַר לאירוע הבר-מצוה את האולם והקייטרינג הזולים ביותר, אבל תזמורת לא הזמין כלל.

● חתן בר-המצוה לקח את זה קצת קשה, כיון שאצל כל חבריו היתה תזמורת באירוע. מה עשה הנער? - הלך מדי יום, במשך כמה חודשים, לבית החיים בצפת והתפלל על קברי צדיקים, שהקב"ה יעזור שתהיה לו תזמורת מכובדת בבר מצוה. 'הדבר ציער גם אותנו, וכל הזמן חיכינו לראות איך ייגמר הענין, כדי שהילד לא יתאכזב', אמר האב בבכי, והוסיף: 'עכשיו אני בוכה משמחה והתרגשות על כך שהקב"ה שמע את תפילות הנער, וזימן לו שלא בדרך הטבע תזמורת כמו שביקש'...

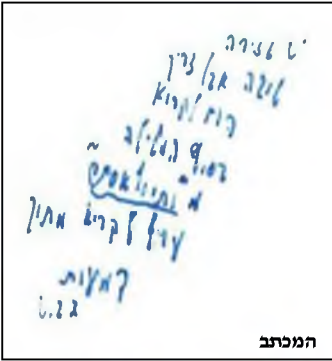
● למדנו על כוחה של תפילה, לה אנחנו זקוקים תמיד, ובמיוחד בתקופתנו רבת-המהמורות והיגונות. אם יש משהו שאנחנו יכולים לתרום בעת הזו לנו, למשפחתנו, ולכל עם ישראל, היא רק התפילה. הבעיה היא שגם היצר-הרע יודע את זה, והוא מנסה בכל כוחו למנוע אותנו מלהתפלל ולהוריד דמעות לפני השם יתברך. אחת הדרכים של היצר היא באמצעות הבלבול ושטיון-הדעת, והחדרתן של השקפות ודעות, שאינן אמונות על גדולי ישראל, שקראו לצאן-מרעיתם להאמין בהש"ת בתמימות ובפשטות, ולהמתין לישועתו באמת, בלי לחשוב על תאריכים וזמנים.

● הפְּרָכַת שמועות כאלו על תאריך פלוני שבו תהיה 'גזירה נוראה', מבלבלת את הקהל לחלוטין, וגם מי שמנסה להישאר ברוגע, מתקשה בכך! שמועות מסוג כזה, מתפשטות בין-רגע בכל קצוות תבל, כשבכלל לא בטוח שהצדיק שעליו מדברים אכן אמר מה שאמר, ויתכן שהשמועה היא חלקיקי-דברים, והמרחק ממנה לאמת היא יותר מהמרחק בין שמים לארץ.

● אבל הציבור נבהל, וכאשר יש בהלה אין תפילה, ואין כלום. הרי אין מי שלא יודע שתפילה זקוקה לצלילות-הדעת, ובמצב של תבהלה - מנוחת-הדעת מאתנו והלאה.

● לכן, מה שצריך לעשות הוא לסתום את האוזניים משמועות כאלו, ולא להתייחס אליהן כלל, גם אם נראה לנו שהדברים הם 'אמיתיים'. הוראה שכזו יצאה תמיד מבית-מדרשם של כל גדולי הדור, שקבעו שהדרך היחידה שבכוחה להציל אותנו מחבלי משיח היא מה שכתוב בחז"ל, והם הרי אמרו במפורש שרק לימוד תורה ועשיית חסד הם הסגולות היחידות.

● הבאנו את הדברים בשל שמועה פשטה על תאריך פלוני שבו תהיה 'גזירה נוראה'. מקורביו של הגאון רבי **דב קוק** שליט"א, חתנו של רבנו מרן הגר"י זילברשטיין, נשאל על כך, כשהשואלים מבקשים לדעת האם יש דברים בגו, ומציניים שהכהן הגדול לא

האריך בתפילתו ביום הכיפורים, כדי לא להבעית את ישראל.

● הגר"ד השיב בכתב-ידו שיש גזירה טובה, דהיינו הפוך על הפוך ממה שפורסם. הגר"ד, שנשאל על כך ביום הפורים, ציין שכדאי להוריד דמעות במלים 'ותוסף אסתר' במגילה.

הספרים הפופולריים

ניתן להשיג את כל ספריו הפופולריים של

הרה"ג רבי ארז חזני

מתורתו של מרן הגר"י זילברשטיין

5 כרכי "אחת שאלתי",

5 כרכי "ופריו מתוק"

4 כרכי "והערב נא"

ברשת 'פה-נוף-פלדהיים'

וברמת אלחנן בטל' 0527146105

תמיד בחול המועד לא ידעת

האם מותר לתת לילדים קטנים לצייר ציורים או להדביק מדבקות?

האם מותר לנקות את הכובע עם אדים ע"י קומקום חשמלי?

האם מותר לנקות בגד שהתלכלך בלי כונה?

האם מותר להזמין גז לאחר המועד?

האם מותר לבשל לצורך סעודת מצוה שתיערך באסרו חג?

האם מותר לקשור ציציות לאדם אחר לצורך אחר המועד?

האם מותר לפרק ארגזים שנשארו ממעבר דירה?

האם מותר למי שמזדמן לשוק שיש שם מציאות לקנות אותם?

האם מותר להפקיד שק' או מזומן בכספומט של הבנק?

האם מותר לעזור לעובד זר ולעשות לצורכו מלאכה?

השנה בל"נ

כבר תדע

פרטים בל"נ בקובץ גליונות בשבוע הבא

לקראת התחלת לימוד מסכת

ניתן להשיג

גמרות מהדורת בארו"ת

עם ביאורי רש"י ותוספות

יצאו לאור
מסכתות:

בבא קמא
בבא מציעא
קידושין
ברכות
סוכה

זהב בלתי נחלש

ברשת חנויות הספרים 'פה נוף'

לישיבות ובתימ"ד במחיר מיוחד:

052-766-07-07

מפעל
המשניות
והתלמוד

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 167 | פר' שמיני תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

בחורי הישיבה בני חו"ל הלומדים בארה"ק לקראת חזרתם לחו"ל התאספו בראשות גדולי ראשי הישיבות למעמד קיימו וקבלו שקבלו על עצמם להחזיק הגדרים בעניני טכנולוגיה להשתמש אך ורק בטלפונים המאושרים ע"י ועדת הרבנים לעניני התקשורת ובחו"ל ועדת "אני חומה"

מזן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

בכרית לנכדו של הגר"ד לוי מראשי ישיבת פוניבז'

שמהת הברית לנין מזן ראש הישיבה ונכד הגר"ז סולובייצ'יק
צילום: יצחק שמואל

בכתיבת אותיות לס"ת של ישיבת משכן אשר

ב"ק האדמ"ד מסדיגורא מתברך מראש הישיבה לדגל הברית לבנו

רבנו הגדול מזן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א בכרית לנכד הגאון רבי יהודה אריה
דינר שליט"א ולנכד הגאון רבי יעקב מרדכי קראוס שליט"א רב הקהילה החרדית
בירושם וכן מחותנו של הגר"א דינר הגאון רבי נפתלי קופשיץ רב בית הכנסת הניכי
הישיבות ברוממה ומראשי ישיבת בית מדרש עליון

ראש ישיבת יד אהרן הגר"י אייכנשטיין בהתייעצות במועצו של
רבינו מזן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש על גזירת הגיוס

מזן פוסק הדוד הגר"מ שטרנבוך

בטהינת חיטים

בשאיבת מים שלנו

מרח הגר"י זילברשטיין שליט"א משמש כסנדק בבדיית, כשבחוראיתו מתחילת המלחמה בכל בדיית אומרים י"ג מידות של דחמים

שמחת הבדיית לנין דה"י מרח הגר"א לוי שליט"א במעונו של דבנו הגדול מרח גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

אפית מצות בחבורה מיוחדת של מרח פוסה"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א

שמחת בית ארחות תורה:
גדולי הדור וקהל אלפים בנישואי בת הזקונים לראש הישיבה הגר"ב ד' דיסקין שליט"א

מדרן הגרמ"ש אדלשטיין שליט"א באפיית מצות

מדרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א במושא המרכזי במעמד
סיום הש"ס בשיבת ארחות תורה שנלמד ע"י רח"י הגרמ"ד
דיסקין שליט"א

שמחת הברית לנני הגאון רבי מרדכי אויערבאך שליט"א
אב"ד אביר יעקב סאדיגורה ת"א

"יומא טבא לרבנן" שנערך בשיבת דרכי אי"ש - ביד בנימין, לדגל סיום מסכת יבמות,
ולדגל הופעת הקונטרס דבי אליהו, שנערך על ידי תלמיד הישיבה

מעולם הקרוב לעולם הישיבות

כנס שע"י "קרן ההסעות" בראשות רבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א
ורבנו מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א ומרן המשגיח הגאון הצדיק הגר"ד סגל שליט"א
ובמעמד מרן הגר"ד כהן, מרן הגר"א יי קוק, מרן הגר"ש שטיינמן, מרן הגה"צ רבי שמעון גלאי, הגר"מ בן שמעון

הפצת ספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות"

[illegible][illegible][illegible]

המספר שידורים חיוביים

עבדא

קדושא
ברוך הוא

קדוש חייו בפרט
של חורב גדולתו לכלל השם
חורב גדולתו רבי **הסגל מלי גליצער** וצוקל
מסגרת יסודית מנצח

2
שנים

קולמוס
KOLMOSS

0722.441670

0722-441670
0722-441670

יצא לאור

הספר הראשון

בעולם היהודי

שכולם ציפו לו

• כתיבה מלאה וברורה

• חסידות מלאה וברורה

• מלאה וברורה

• 400 עמודי טקסט

• מנוקד מלא

בחיפה

ספר החינוך והתורה

הרב חיים פינחס כהן

הרב חיים פינחס כהן

[illegible][illegible][illegible]

מחירון הספרים שבעמוד זה

אדרת אליהו – 65 ₪
דעת נוטה ויקרא – 40 ₪
אריד בשיחי ח"ב – 30 ₪
דברי של"ח ח"א – 40 ₪
כח התורה – 40 ₪
עבדא ב' חלקים – 120 ₪
אגרת הגר"א – 25 ₪
אגרת הרמב"ן – 25 ₪
קונטרס הזכרונות – 40 ₪

משלוחים חינם ברחבי הארץ בכפוף למוקדי הפצה
להזמנות: הפצת ספרים שע"י
מערכת "קובץ גליונות"

053-3145900

k.gilyonot@gmail.com